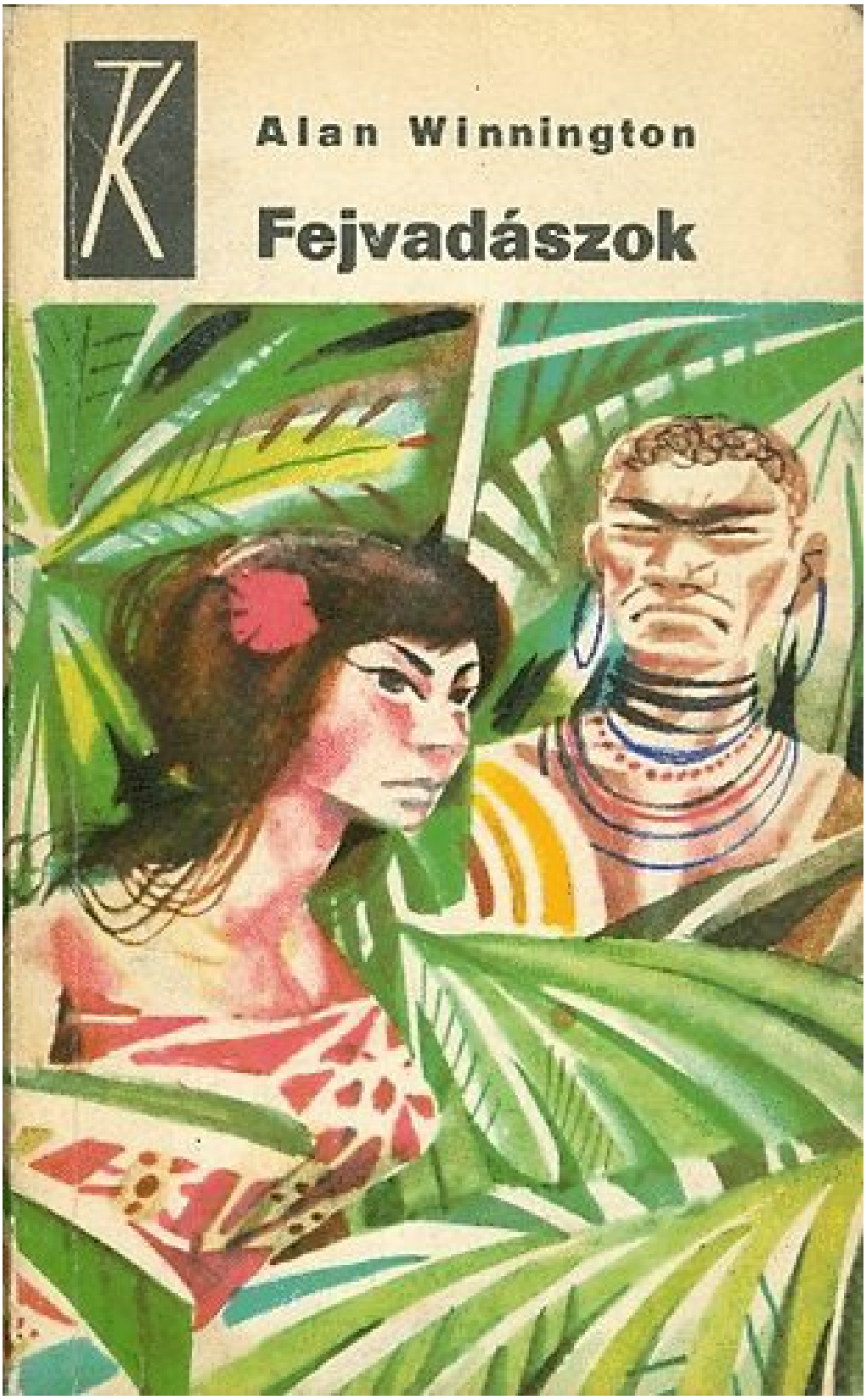

ALAN WINNINGTON
FEJVADÁSZOK

ÓPIUMMEZŐN

Mozdulatlanul feküdt, gyűjtötte az erőt és várt. Nem próbált küzdeni. Egy-egy férfi ült kifeszített karján, másik kettő a lábát szorította a földhöz. Egy ötödik hosszú hajába markolt ujjaival, s a kidöntött bambuszfa törzse fölött úgy húzta hátra a fejét, hogy álla az égnek meredt. A hatodik - ez beszélt a legtöbbet - válla fölé emelte hosszú, széles, görbe végű kardját.

Az ég tűnő bíborában új, ezüstös fény rajzolódott ki a sudár bambuszfák susogó csúcsai fölött. Éppen bealkonyodott, amikor meztelen talpak neszére hirtelen visszafordult és féllábán, de már túl későn ahhoz, hogy kibújjon a bozótból köré fonódó karok szorításából, s olyan hirtelen történt az egész, hogy megijedni se volt ideje. Később mégis elkapta, majd el is hagyta a félelem. Most pedig alighanem utoljára látja a felkelő holdat. Lenyelte a félelem maradékát, de nehezére esett a nyelés, mert hátrafeszítették a nyakát, egyetlen csapással akarták levágni a fejét. Holnap pedig főszereplője lesz egy olyan ünnepségnek, amilyennek ő maga is annyiszor volt résztvevője. De ezúttal holtan, láthatatlanul lesz jelen, kis gömbölyű kosár rejti majd levágott fejét egy hosszú bambuszrúd hegyén, Manung falu dobházának közelében. Levágják és szétosztják a falusiak között az áldozati bivalyt, a varázslók bűvös igéket mormolnak, a táncosok kísértettánccal könyörögnek bő aratásért, isznak és táncolnak, száll a sülő bivalyhús illata, a fiúk a bokrok közé viszik a lányokat szerelmeskedni. Mindezek fölött ott imbolyog majd a feje, semmibe néző szemmel. Éppen kint járt egy ízben néhány földijével, amikor elfogtak egy gyereket és levágták a fejet. A gyerek sikoltozott és kegyelemért könyörgött, de felnőtt ember - legalábbis férfi - nem könyöröghet.

- Rajta, végezz vele, Ai Bili - szólalt meg szenvtelen hangon a fogoly nyomorék lábán ülő sötét, alak. - Vanhotból való, a vanhotiak pedig tartoznak nekünk egy fejjel. Egyikünk nemzetségéhez se tartozik. Elég a beszédből!

Hosszú csend következett. A földhöz szögezett férfi felismerte: a manungi Ai Zao beszélt, akinek az volt az egyetlen érdeme, hogy a falu varázslójának a fia. Ai Bili, az álló alak, ő már más: jól ismert vadász és fejvadász, gyors lábú, a legjobb céllövő a falujában, s a lányok és fiúk kedvence a faluján kívül is.

- Nem - szólalt meg végre Ai Bili. - Nem térek haza egy nyomorék fejével. Még a lányok is kinevetnének, így álljunk bosszút a vanhotiakon? Három aratással ezelőtt vágták le Ai Jana fejét. S most egyik legvitézebb harcosunk fejéért cserébe egy nyomorékét vigyük haza? Én azt mondom, nem.

Ha Ai Bili ellenzi, hogy a fejét vegyék, akkor még reménykedhet Ai Dvai. Azt mondják, minden rosszban van valami jó, és íme, a béna lába talán megmenti most az életét. Gyerekkorában az akkori vanhoti törzsfőnök rabszolgája volt, de megszökött. Elfogták, visszavitték, a gazdája elvágta az

Achilles-ínt a bokájánál, s azóta élettelenül lóg a bal lábfeje elsorvadt lábikráján.
- No de Ai Bili - mondta az a férfi, aki Ai Dvai fejét fogta -, igazán nem nevezheted nyomoréknak! Béna ugyan, de ha szabad a keze, kettőnkkel is elbír.
- Igaz - szólalt meg a fogoly jobb lábát leszorító ember -, olyan gyorsan felkapaszkodik egy bambuszfára, akár a macska, pedig csak a karját használja.
- És nézd az íját - szólt közbe Ai Zao. - Próbáld ki,, hátra tudod-e húzni a füledig, vagy akár csak az álladig.
- Az emberek mégis arra fognak emlékezni, hogy egy nyomoréknak vágtuk le a fejét - makacskodott Ai Bili. - Egy nyomorék rabszolgán bosszultuk meg egyik legvitézebb harcosunkat.
- Nem vagyok rabszolga. - Ezek voltak Ai Dvai első szavai, mióta foglyul ejtették. - A legutolsó holdtöltéig összegyűlt annyi pénzem, hogy megvásárolhassam a szabadságomat Ai Kantól. Ez az első holdtölte, amelyet szabad emberként értem meg... - Elhallgatott, mert majdnem úgy folytatta, hogy ezúttal az utolsó is.
- No látod, Ai Bili - szólalt meg most az, aki Ai Dvai haját markolta. - Vágd le a fejét, és legyünk túl rajta. - A fogoly érezte, hogy hátrarántják a fejét a bambuszfa törzsén. - Egész tanácskozást kell tartanunk, valahányszor fejét vesszük valakinek?
- Miért ne? - kérdezte Ai Bili. - Hiszen ettől függ a termés, nem játék ez. Talán magunkra haragítsuk a Termés Szellemeit azzal, hogy egy nyomorék fejét áldozzuk nekik?
- A fejét vágjuk le, nem a lábát - jegyezte meg Ai Záo.
Mindenki nevetett, Ai Bili is, és Ai Dvai már várta a csapást. Ai Zao tréfája lehetővé tette, hogy Ai Bili tekintélyveszteség nélkül hagyjon fel az ellenkezéssel. De a nevetés elhalt, és csend támadt. Végül Ai Bili szólalt meg, lassan, komolyan:
- Lelkének jelképeként visszük el a fejét. Vajon' szívesen vennék-e a Termés Szellemei, ha egy nyomorék lábú csatlakozik hozzájuk?
- A szellemének is nyomorék lesz a lába? - Ai Pai kérdezte ezt, aki a fogoly bal karját tartotta.
- Micsoda kérdés! - förmedt rá Ai Bili.
- Honnan tudod olyan jól? - tudakolta Ai Zab.
- Egyszer álmomban jártam Vanhotban, és Ai Dvait is láttam. Álmomban is béna volt a lába, akárcsak most.
De Ai Zao megmakacsolta magát:
- Hiszen egy napon mindannyian meghalunk és csatlakozunk a szellemekhez! Ö akkor is nyomorék lesz. Mit számít, ha egy kicsit hamarabb megy el?
Erre nem volt válasza Ai Bilinek. De a vitában már nyilvánvalóan a tekintélye forgott kockán. Hosszú szünet következett. Az őserdőre hirtelen

rátelepedett az éjszaka, s az est hűvösségét fokozta a felkelő hold hideg fénye, amely a földre rajzolta a sudár bambuszfák nagy leveleinek remegő árnyékát.

Ai Dvai teljesen mozdulatlanul ieküdt, s a lehető legkisebb nesszel lélegzett. Ai Bili megmozdította vállán a kardot. A penge élén megvillant a holdsugár. Ai Dvai a szeme sarkából figyelte, és minden pillanatban várta, hogy lesújt. Nem akarta látni, hogy indul útjára az éles penge, amely nyakát átvágva a bambusztörzsbe vágódik majd. Talán nem állja meg 'remegés nélkül, pedig egy szabad va nem halhat meg remegve. Behunyta a szemét.

De amikor Ai Bili megszólalt, ismét kinyitotta.

- Nem. Ha a szokásos módon hal meg az ember, az a Nagy Szellemekre tartozik. Nem a mi dolgunk. De az egészen más, ha egy nyomorék lelkét áldozzuk a Termés Szellemeinek. Ki tudja, mit hozhat ez? - Láthatóan nem engedett. Ai Zao pimaszkodása mindig felbosszantotta.

Ám a varázsló fia sem tágított:

- Akkor vigyük el a fejét a faluba, és döntsék el az öregek, mi a helyes. Ha úgy vélik, hogy az ilyen fej megharagítaná a Termés Szellemeit, nem kell nekik áldoznunk. Egyszerűen elhajíthatjuk.

- Ez jó tanács - morogta az, aki Ai Dvai fejét fogta. A többi is egyetértően morgott.

A most következő csendben már nem hunyta be a szemét Ai Dvai.

- Nem hiszem, hogy helyes lenne - mondta lassan Ai Bili. - Ez azt jelentené, hogy két fejet kellene szereznünk. Vanhot népe felfigyelne, és csak csoportosan járna. Ha azután egy másik faluból szereznénk, amelyik nem ellenségünk, egyesülnének ellenünk a vanhotiakkal. Veszélybe sodornánk a falunkat... Nemcsak azért ajánlja ezt Ai Zao, mert nagyobbnak akar látszani, mint amilyen?

A többiek Ai Zaóra néztek, de ő nem szólalt meg. Pillanatnyi szünet után Ai Bili így folytatta:

- Másik fejet kell találnunk.

- Azt már nem! - kiáltott Ai Zao, felugrott és felemelte kardját.

Ezáltal szabadon hagyta Ai Dvai nyomorék lábát, s a fogolynak egy pillanatig azt súgta ösztöne, hogy kísérelje meg a szabadulást. De a józan ész ellene szólt, hiszen még akkor is lassan futna, ha hozzájuthatna a mankójához.

Az összetűzés már félreérthetetlenül veszélyeztette Ai Bili tekintélyét. A holdfényben szembefordult ellenfelével, könnyedén megbillentette kardját a jobb vállán, és így szólt:

- Figyelmeztetlek, Ai Zao, hogy itt én vagyok a vezér, mert az én gondolatom volt, és én gyűjtöttem össze az embereket. Ha valaki el akarja foglalni a helyem, akár te, akár más, akkor jobb, ha eldöntjük, ki ér többet. Én készen állok.

Hátrált egy lépést, majd két kézre fogta kardja. markolatát, elhárításra és ellencsapásra készen. A szélesvállú, ruganyos, magabiztos fiatalember majdnem egy fejjel magasabb volt, mint Ai Zao.

Most már vérre megy. Aki meghátrál, magára veszi a gyávaság bélyegét.
Az egyik férfinak mentő ötlete támadt:
- Helytelen egymás ellen harcolni, mikor a falu dolgában járunk, ítéljen a falu, mihelyt visszatérünk.
- Egyetértek - vágta rá Ai Zao megkönnyebbülten. - De mi történjék vele? - kérdezte és Ai Dvaira mutatott.
Ai Bili is egyetértett, de Ai Zaóval is: - Igaza van. - mondta. - Nem engedhetjük el, mert felveri Vanhotot. Elvisszük Manungba. A falu dönt majd, feláldozzuk-e vagy sem. Ha nem, ott tarthatjuk, amíg másik fejet szerzünk.
Ai Dvai végtagjain lazult a szorítás. Haladékot kapott, de csak rövid időre, és az is kevés reménnyel kecsegtette. Hiszen Manungban az ő feje is fej. Szegény és nincsenek rokonai. Ai Leh, a manungi varázsló bizonyára a fiát támogatja majd. Ai Szor, Manung törzsfőnöke pedig nagyon eladósodott Ai Lehnél, és sohasem ellenkezik vele.
Őrzői felkeltek végtagjairól és felráncigálták a földről. Turbánja leesett, de Ai Zao feltekerte a majdnem tíz méter hosszú, keskeny, fekete vásznat, azután szólt a többieknek, hogy kössék hátra a fogoly kezét.
- Várjatok - szólalt meg Ai Dvai. Megálltak.
- Mindenképpen nehezen járok - folytatta Ai Dvai. - Ha hátrakötitek a kezem, nem tudok féllábon mozogni.
Ez világos, nyomban megértették.
- A turbánja egyik végét kössétek a jobb csuklójához, a másikat meg a bal lábához - mondta Ai Bili. - A bal kezét hagyjátok szabadon, azzal fogja majd a mankót.
- Nem jó - szólt Ai Zao. - Verekedhet a botjával. Én azt mondom, kössétek meg a kezét.
- Vakuljak meg, ha értem! - tört ki Ai Bili. Akármit mondok, te az ellenkezőjét hajtogatod? Meddig kell tűrnöm, hogy az utamba állj, te vakarcs?
- Válogasd meg a szavaidat! - horkant fel dühösen Ai Zao, és keze kardja markolatát kereste.
- Ugyan miért? - kérdezte Ai Bili megvető hangon. - Talán azért, mert az apád a varázsló és hét rabszolgája van meg sok barma? Jegyezd meg magadnak, Ai Zao: itt én vagyok a vezér. Az őserdőben semmit sem használnak neked az apád barmai és rabszolgái. Ne add itt nekünk a nagy törzsfőnököt.
Hátat fordított a legénynek, fogta a turbánvásznat és sebesen feltekerte Ai Dvai jobb csuklójára meg nyomorék bal bokájára. Középre hurkot kötött, s ezt az egyik fiú csuklójára húzta.
- Adjátok oda neki a botját - mondta azután.
Hosszú, egyenes, kemény fa volt, felül Ai Dvai bal válla alá illő villában végződött. Segítségével nagyon gyorsan mozgott a dzsungelben, hatalmas mell- és karizmai meg erős jobb lába könnyen pótolták libegő bal lábszárát és tehetetlen lábfejét. A mankóra támaszkodva hibátlanul lőtt íjával, rajta kívül

az egész környéken senki se tudta teljesen hátrahúzni a húrját.
Felvették a földről íját, nyílvesszőkkel teli tegezét és kését. Csendben elindultak. Ai Bili ment elöl. Akárcsak minden va, rövid fekete pamutzubbonyt és bő fenekű, térd alatt egy-két hüvelykkel végződő, hasított szoknyához hasonló rövid nadrágot viseltek. Széles, lapos, fekete turbán volt a fejdíszük. Sötétbarna bőrüket feketére festette az éjszaka. Szinte nesztelenül haladtak meztelen talpukon, csak Ai Dvai mankója ütődött olykor egy-egy gyökérnek vagy kőnek. Még az esti szellőnél is láthatatlanabbul és halkabban osontak keresztül a susogó erdőn.
Hamarosan feljutottak a hegygerincre. Alattuk mindkét oldalon dzsungelborította hegyek domborodtak, csillogott a holdfényben a széltől lüktető erdő kékeszöld díszekkel tarkított fekete bársonya. Alant terült el Manung falu, nyílt tűz lobogása jelezte helyét. Bizonyára ott ülnek még a tűz körül a falu öregei, esti ópiumpipájukat szívják, bételt rágcsálnak, bükkönysört vagy pálinkát isznak és múltjuk emlékeit idézgetik. Jövet nagy kerülővel közelítették meg a másik oldalon fekvő Vanhotot, most azonban egyenesen haladtak előre a holdfénytől megvilágított hegygerincen.
Egy alig észrevehető ismertető jelnél jobbra kanyarodott Ai Bili, és ismét a dzsungelben haladtak előre, most már lefelé. A Manungba vezető utak zöme egykor megművelt, azután parlagon maradt földön vezetett keresztül, már kezdte őket visszahódítani a dzsungel, pedig valamikor kiirtották, kopaszra égették. Néhány évig növényeket termesztettek itt, azután parlagon hagyták, s előbb embermagasságú fű, majd zsenge bambuszfák képében ismét megjelent az ősnövényzet. Könnyen eligazodtak a holdvilágnál; olyan erős volt most a fénye, hogy a vérvörös csomókban kiköpött bétel fekete foltként csillogott a köveken. Egy öreg fánál, amely átvészelte a hajdani tüzet, balra kanyarodott az ösvény.
Vad, sziszegő morgás ijesztett rájuk, amikor egymás nyomában befordultak. Egy fiatal szarvast marcangoló fejlett hímleopárd köpködött feléjük, és dühösen meresztette rájuk villogó zöld szemét. Kések villantak válaszul a holdfényben, amikor a vadállat támadásra készülve összehúzta magát. A fejvadászat hagyományai szerint senki sem hozott puskát, Ai Dvai íját és puzdráját pedig más-más férfi vitte.
Húsz feszült másodpercen át nézett farkasszemet velük a dühösen fújtató állat. De láthatóan túlságosan megtöltekezett a szarvas húsával, mert azután hátat fordított, és két ugrással fenn termett a fán. Szerteágazó, dús lombú, nagy fa volt, de teljesen magányos: Rugalmas könnyedséggel mászott fel rá a leopárd, és homályos, sziszegő foltként terpeszkedett el a szélmozgatta lomb árnyékában az emberek feje fölött. A lent álldogáló férfiak megnyugodtak: ha már egyszer meghátrált, csak akkor támad újra, ha izgatják.
- Látjátok - mondta diadalmasan Ai Bili -, ha ez nem jel, akkor megeszem a fejem. Ha azt akarnák a szellemek, hogy vágjuk le ennek a nyomoréknak a fejét, nem küldenének leopárdot az utunkba.

- De még itt a leopárd a fán - horkant fel Ai Zao. Ai Bili ügyet sem vetett rá.
- Öt napig ünnepelhetünk - lelkendezett -, ha leopárdfejet mutatunk be áldozatul.
- De hogy szerezzük meg? - kérdezte Ai Zao. - Jobb lett volna egy-két puskát hozni.
- Fejvadászatra? - Ai Bili megrökönyödve nézett rá. - Szentségtörés lenne.
- Csak védekezésre gondoltam.
- Annyi baj legyen - mondta Ai Bili, és körülnézett. - Itt van Ai Dvai íja meg nyila. Elég hegyesek a nyílvesszőid?
- Igen - felelte Ai Dvai. - És éppen ma mártottam meg őket. Lelőjem? Végtére is enyém az íj, és elég nehéz meghúzni.
- Egyszer-kétszer pedig majd ránk lőnél az állat helyett - mondta vigyorogva Ai Bili. - Különben se hagyhatjuk, hogy egy vanhoti ejtse el a mi szellemeinknek szánt leopárdot. Magam is meg tudom húzni az íjadat.

Hatalmas erejű íj volt, bivaly szarvából és nádból készült, vízálló enyvvel vonták be és erősítették össze acélrugóként feszülő ívvé. Két embernek kellett meghúznia. Ai Dvai nyílvesszei is hosszabbak és nehezebbek voltak a szokottnál, nagy gonddal egyenesítette ki és majdnem egyharmad részben tollal vonta be őket. Ai Dvai kezéből messzebbre szálltak és legalább olyan pontosan célba találtak, mint a környéken használatos házilag készített, rossz minőségű lőporral kilőtt puskagolyók.

Ai Bili szemügyre vette a nyílhegyeket. Tüskésen kiélesített csontból készültek, és tompa barna fénnyel csillogott rajtuk a tuarag-fából gyűjtött méreg. Kiválasztott egyet, és végigfürkészte a holdvilágnál. Hibátlannak találta. Megvetette lábát a fával szemközt, az íj vastag selyemhúrjához illesztette a nyílvessző végét, szemével megkereste a fa lombjában megbúvó homályos foltot, majd meghúzta az íjat. Akárhogy erőlködött, csak álláig tudta hátrahúzni, és a kelleténél előbb engedte el a húrt. A nyílvessző éles koppanással a fába csapódott. A leopárd köpött, sziszegett és egy magasabb ágra mászott, itt azonban tisztábban kirajzolódott alakja a holdfényben.

Minden szem Ai Bilire szegeződött, amikor újabb nyílvesszőt vett elő, és hátravonta az íjat. Megrezdült a húr, a nyíl kirepült és húst talált.Visítás hallatszott a magasból, azután a hatalmas macska morogva, köpködve siklott lefelé, ellentámadásra.

Ai Dvai egész testsúlyát beleadva, kis körben meglendítette izmos jobb karját, s melle és dereka teljes erejével akkorát sújtott az őt őrző férfi füle tövére, hogy az hang nélkül a földre zuhant. Ekkor a nyomorék felkapta bal karjával és hátravonszolta az árnyékba. Turbánja görcsbe kötött végét lehúzta őrének csuklójáról, majd anélkül, hogy kioldotta volna a saját csuklóját, bokáját szorító csomót, dereka köré tekerte a vásznat, és kereste, merre tágasabb.

A holdfényben álló Ai Bili a földre dobta az íjat és marokra fogta kését.

Csapásra készen várt az öt ifjú, miközben a megsebesített vadállat lefelé kecmergett a fáról. Néhány lábnyira a földtől megfordult, felszökött - megtántorodott, azután lábraállt és ugrásra készült, fenyegető morgással mutatva ki tépőfogait. Ember és állat mozdulatlanul állt szemben egymással. Azután a leopárd kiöltötte nyelvét, megfeszítette izmait, de még bele se lódulhatott az ugrásba, máris hátratántorodott, reszketni, zihálni kezdett, és csak nagy üggyel-bajjal tudott lábon maradni. Hatni kezdett ereiben a tuarag szétáradó mérge. Lassan a földre omlott, még megpróbált feltápászkodni, majd rángatózva oldalt dőlt, fehér hasa sebesen emelkedett és süllyedt az élet és halál küzdelmében.

A fejvadászok megnyugodtak, leeresztették kardjukat, és figyelték a leopárd haldoklását. Szépen fejlett vadállat volt.

- Ez aztán méltó áldozat a Termés Szellemeinek! - kiáltott fel Ai Bili. - Az ilyen fej már ér valamit, össze se lehet hasonlítani egy vanhoti nyomorék fejével. Vanhottal majd máskor egyenlítjük ki a számlánkat. Nem mindennap találkozunk leopárddal.

- Jól mondod, hogy nem mindennap! - nevetett fel az egyik ifjú. - De mennyire nem! Az én életemben ez az első. Jó termésünk lesz az idén, nem vitás, örül majd az öreged, igaz, Ai Zao?

Ai Zao egy szót sem szólt.

- Rajta, nyúzzuk le a bőrét, és térjünk haza - mondta Ai Bili.

Nyögés hallatszott az árnyékból.

- Hé, Ai La, mi bajod? - De még be sem fejezte Ai Bili a mondatot, amikor megjelent a társuk. Öklendezett, hányt a fültövére kapott ütéstől. A nyomoréknak és íjának nyomát se látták, a nyílvesszőket nem tudta magával vinni.

Ai Bili nevetett, de magán érezte Ai Zao tekintetét.

- Elejtettük a leopárdot, ő meg kereket oldott.

- Biztos jel arra, hogy nem kívánták a fejét a szellemek.

Na Sang napkeltével ébredt, és végigcserkészte a falut az esti ünnepségről szertehagyott ételmaradék után. Itt egy bambuszkorsót talált félig bükkönysörrel, ott egy bordacsontra bukkant, amelyen akadt még néhány falat hús. Valaki - bizonyára részegen - kint felejtett egy ütött-kopott dobozt a tanácskozás helyéül szolgáló bambuszpadló szélén; bétel, mész és dohány szokásos keveréke volt benne. Kiürítette és otthagyta a dobozt, hiszen úgyis felismerné a gazdája, a keveréket pedig bételtől feketéllő szájába gyömöszölte. Rég kihullottak már a fogai. A falu legöregebbjei sem emlékeztek rá, mikor volt fiatal lány Na Sang. Senki sem tudta pontosan a korát - mellesleg: a sajátját sem -, de ő azt állította, hogy elmúlt 120 éves, és senki sem tudta megcáfolni.

Amikor visszafelé indult, már füst szivárgott ki a földtől mintegy két méter magasan cölöpökre emelt bambuszkunyhók ajtain és eresze alól.

Fahasábokból összerótt lépcsőkön lehetett elérni a házakat övező keskeny teraszt és az egyszárnyú ajtókat.

Egy asszony rizst hántolt a falu mozsarában: egy vastag keményfarönkbe égetett mélyedésben. Nagy mellei karjai ütemére himbálóztak, amint a nehéz mozsártörőt felemelte és lesújtott vele a rizsre. Egyik mellbimbóján tejcsepp fehérlett. Meztelen csecsemője a porban anyja mozdulatait figyelve várta a reggelijét.

Idős kora és meggörbedt háta nem akadályozta Na Sangot, olyan frissen ment fel kunyhója lépcsőin, akár egy fiatal lány. Kérges, csontos lábfeje eredetileg barna volt, de most piszokból és a bétel levéből összeállt fényes, sötétrózsaszínű réteg borította.

Na Pai még bambuszrostból font ágyán hevert, és egy nagy levél segítségével lusta mozdulatokkal próbálta lángra lobbantani az előző este gyújtott tűz parazsát, de ki se bújt a maga lőtte állatok félig-meddig kikészített bőréből varrt takaró alól, amelynek befelé fordított szőre finoman melengette a testét.

Na Sang letette kosarát, és összedörzsölte tyúkkarmokhoz hasonló barna kezét a tűz fölött. Megvillantak hosszú, fekete körmei.

- Még ágyban vagy, Pai? - szólalt meg éles, magas hangján. - Nem lenne jobb előkészíteni a nyársakat?

- Miért én?

- Talán én csináljam? Kár lenne az időt vesztegetnem. Hol az az ifjú legény, aki húst hozna az én nyársamra? Ha kerül hús ma ebbe a házba, azt neked kell megszerezned, szépségem.

Vérvörös bételcsomót köpött a tüzet övező lapos kövekre, a többi vérszínű folt közé.

- Megjön Ai Bili, így hát nem maradunk hús nélkül, igaz? - Ravaszul Na Paira kacsintott, és leemelte a soha ki nem alvó tűztől feketére kormozott gerendáról az ódivatú, nagy homokórához hasonlóan elvékonyuló, régi öntöttvas edényt. Belerakta az összegyűjtött húsmaradékot és csontot, vadon nőtt növényeket tett hozzá főzeléknek, vizet öntött rá és egy marék erős vöröspaprikát szórt bele.

- Rajta, kelj már fel, Na Pai - visítozott. - Ez a mi napunk. A többi ünnepen könyöradományra szorulunk mi, magányos nők, vagy szedegethetjük a mások által eldobott csontokat. Éppen ma lopod a napot, amikor állatáldozat lesz? Kelj fel, és készíts nyársakat. Ai Bili gondoskodik majd rólad.

- És ez azt jelenti, hogy gondoskodik rólunk - mondta Na Pai, lustán nyújtózkodva. - De legutóbb Ai Bili ugyanannyi húst tűzött Na Lifu nyársára, mint az enyémre, ha nem többet.

Felállt, megropogtatta csontjait, vakarózott, kidörzsölte szeméből az álmot. Meztelen volt, mindössze néhány fényezett nádkarika csörgött a csuklóján és bokáján. A magas, szélesvállú, nádszál derekú, tizenötéves lány karcsú nőiességén átütött még a kamasz nyurgasága. Mellét feszesen tartották fiatal

izmai. Fésületlen, hosszú fekete haja alól ki-kivillant a válla, egymástól távol fekvő fekete szemei választóvonalán egyenes vonalú, kurta orr rajzolódott ki.

Na Sang szótlanul bámulta, amíg csípője köré tekerte rövid, háziszőttes szoknyáját és tucatnyi feketére festett bambuszkarikával erősítette meg, hogy le ne csússzék, azután kurta pamutblúzt húzott fel, majd fehér csontkarikát rakott a hajába. Ennyiből állt az öltözködés.

- Ha most látna Ai Bili - szólalt meg Na Sang - egész bivalyt tűzne a nyársadra, lányom. Hogy kivirultál az utolsó hónapokban!

Na Pai nevetett, drágakő-füzérként villant ki a bételrágástól fekete, hibátlan fogsora.

- Honnán tudod, hogy nem látott még így, Sang néni? No jó, azért készítek néhány nyársat.

- Látom már, jobban rajtad kell tartanom a sze.memet - károgta Na Sang az ételt kavarva. - De most menj. Készíts néhány jó hosszú, hegyes nyársat. És vizet is hozz.

A lány leakasztotta a gerendáról az egyik bambuszkorsót - egyetlen darab, méternyi hosszú, másfél arasz átmérőjű bambuszcső volt ez -, és vállára emelte. Azután leszökdécselt a fatörzsekből emelt lejárón. Valamivel tisztább volt a lába, mint Na Sangé.

Ai Leh, a törzs varázslója a falu közepén a bivalyfarok-levágási szertartásra készült a várakozó táncosokkal. Az áldozatul kijelölt bivalyt már odakötözték a karóhoz, és Ai Leh teljes díszben próbálgatta a szokásos éneket és mozdulatokat. Rengeteg csonttal, gyönggyel, állatfoggal, szőrrel, leopárdmanccsal, majomfarokkal és szövetdarabbal ékesítette fel magát, legfeljebb annyit lehetett látni belőle, hogy alacsony termetű. Alul kilátszó, görbe, csontos, mocskos lábszáráról ítélve azt is megállapíthatta a szemlélő, hogy sovány. Fején szarvas koponyájából készített álarcot viselt, magasan szétágazó aganccsal. Ez nagyrészt elfedte arcát, csak csontos álla látszott ki, meg fekete szeme a koponya szemüregein. A szellemtáncosok közben buzgón szökdécseltek körbe a szertartáshoz használt dárdáikkal, és oda se figyeltek a lassan ébredező falura. Előreugrottak és hátráltak, felemelték majd lebocsátották a dárdákat, egyszóval lelkes igyekezettel űzték a Gonosz Szellemeket. Szorgos igyekezetük jutalmaként megosztozkodhatnak majd a még türelmesen várakozó állat belsőségein és fején.

Több ifjú kardja pengéjét köszörülte a falun keresztülfolyó patakocska partján. Ai Bili is köztük volt, éppen egy sima bambuszdarabon próbálgatta már kiélesített, hullámos élű fegyverét. Ezüstösen villogott a markolatánál egy, kiszélesedő végén pedig három hüvelyk széles, több mint fél méter hosszú penge.

Na Pai megtöltötte korsóját vízzel, kissé megnedvesítette arcát, azután odasétált Ai Bilihez. A fiatalember éppen kitépett egy hajszálat, és azon vizsgáztatta a pengét. Amikor Na Pai árnyéka rávetődött, felpillantott és elmosolyodott.

- Ettél már? - kérdezte üdvözlésképpen.
- Ettem - felelte a lány, ahogy a szokás megkövetelte, tekintet nélkül arra, így volt-e vagy sem. - És te ettél?
- Ettem - válaszolta Ai Bili, és tovább fente az acélt a bambuszon. - Ma vágjuk le a bivaly farkát - jegyezte meg.
- Tudom - mondta Na Pai. - Szegény állat! Láttam, amikor behajtották. Olyan szomorúnak látszott;
- Pompás egy állat. Ritkán kapunk ilyen szépen fejlett fiatal bikát a szertartáshoz. Hol fogsz ülni?
- Hol ülhet egy árva lány? Gondolom, leghátul.
- Akkor messzebbre kell futniuk a legényeknek.
- Ugyan ki fut hozzám, mikor senkim sincs, csak egy bátyám, az is eladósodott?
- Azért akadhat valaki. Csak tartsd készen a nyársakat.
- Na Sang is ezt mondta: Készíts hosszú nyársakat. De én nem akartam. Csak balszerencsét hoznának. Azért... most mégis metszek néhányat.
- Vihetem a korsódat! Útközben szedhetünk nyársnak valót.
Amikor hazaértek, Na Sang kint ült az ajtó előtt a napon, és bambusz-nádból készült vízipipát szívott. Bugyborékolt a pipa, amikor elgyengült tüdeje belélegezte a ház körül termesztett dohány füstjét. Értőn villant mélyen ülő szeme, mikor a fiatal párt meglátta a feljáróhoz közeledni. Na Pai szabályosan metszett, jól kihegyezett, vékony nyársakat tartott a kezében.
- Micsoda megtiszteltetés - fogadta a legényt az öregasszony. Felállt és előregörnyedve besántikált a házba. Felélesztette a tüzet, és közben tovább beszélt: - A legcsinosabb leopárdvadász meglátogat két szegény, magányos nőt. Kerülj beljebb, és ülj le nálunk. Kész a reggeli.
- Köszönöm, nem kérek, Sang nagyanyó. Jobb, ha csak az ünnepség után eszik az ember. Az evés renyhévé tesz.
- Az éhség meg gyengévé és lassúvá. Gyere csak! Egy kis húsleves meg rizs sohase árthat.
Körbefutott, hozott egy ivótököt Ai Bilinek, és telemerte a gőzölgő étellel.
- Tessék - vinnyogta. - Félek, nem sok benne a hús. De holnapra lesz húsunk, remélem. - A legényre kacsintott ráncos, barna szemhéja alól.
- Na Sang, hogy lehetsz ilyen szemérmetlen? - szólt rá Na Pai, és gyorsan enni kezdett. Nem nézett a fiatalemberre.
Ai Bili végzett a levessel, és tovább fente a kard élét: a köszörülés után maradt legapróbb egyenetlenségeket is el akarta tüntetni róla. Amikor már könnyedén elvágta a hajaszálát, felállt és visszadugta tokjába.
Na Sang lekísérte a lépcsőn.
- Ai Bili - figyelmeztette, és megfogta a karját - vigyázz Ai Zaóra. Gyűlöl.
- Nem félek én attól a kis...
- Jó, jó. De én láttam az éjszaka, hogy figyelt. Gyűlöl. Na Lifu pedig féltékeny. Az egész család...

- Ne aggódj, Sang nagyanyó. Tudok én vigyázni magamra.
- Vigyázz is, csak annyit mondok.
Ai Bili nevetett.
- Köszönöm, nagyanyó. És köszönöm a levest. - Indult volna már, de megtorpant. - Hát ez meg mit akar?
Ai Szor közeledett, a falu feje, s vén, ráncos arca még zavartabbnak látszott, mint máskor. Fehér bajuszát félig megbarnította már a dohány. Magas középkorú férfi kísérte; Ai Bili mindjárt látta, hogy Vanhotból való. Fehér szamárszőrrel díszített, hagyományos hírnökdárdát tartott a kezében: ez biztosította sérthetetlenségét. Nyilvánvaló, hogy hivatalos üzenetet hoz Vanhotból.
Ai Szor kimerültén lihegett. Éjszaka a szokásosnál is többet ivott, és véreres, vizenyős szeme még ijedtebbnek mutatta. Megállt a feljáró alatt, és megtudakolta Na Sangtól hogy otthon van-e Na Pai.
- Mit akarsz, Ai Szor?
- Üzenetet kaptam. Vanhotból. Ai Kan küldte. Na Pairól szól, így hát jobb, ha hallja, mi lesz a sorsa.
Ekkorra Na Pai is megjelent az ajtóban. A két férfi felment, és lekuporodott a küszöbön.
- Miről van szó? - kérdezte a lány.
- A bátyádról, Ai Kaláról - kezdte Ai Szor. -Odaát él Kis-Masangban, igaz?
- Ott élt, mikor utoljára hallottam róla. Mi történt vele? Mióta megnősült, nem üzent soha.
- Éppen ez az - szólalt meg mély hangon a hírhordozó. - A hozomány ügyében jöttem, amit a feleségéért fizetett.
- No és?
Ai Bili kihallotta Na Pai hangjából a félelmet.
- Ai Kala egy bivalyt, egy disznót és tíz bambuszkorsó bükkönysört kért kölcsön hozományul még az esküvőre. Ai Kan kölcsönözte neki.
- No és? - kérdezte ismét Na Pai halkan.
- A fivéred vállalta, hogy két bivalyt, három disznót és húsz korsó bükkönysört fizet vissza, mielőtt elmúlik hat aratás, tehát három esztendő. Öt aratás már elmúlt.
- Mi köze ehhez Na Painak? - csattant Na Sang.
- Ő a legközelebbi rokona. Más rokona nincs is. Ai Kala megmondta Ai Kannak, hogy nem tud fizetni. Ai Kala férfi és immár házas, nem dolgozhatja le az adósságot. Abban egyeztek meg, hogy Na Pai vállalja át. A legközelebbi aratás után Ai Kan rabszolganője lesz. Természetesen csak akkor, ha addig nem fizetik ki a tartozást. De Ai Kala nem fogja kifizetni.
- Rabszolga? Én? Ai Kannál! Azt nem! Soha! - Na Pai sikoltozása előcsalta a szomszédokat; mind több falubeli állt ki hallgatózni az ajtóba.
- Hagyjátok békén! - sápítozott Na Sang.- Fiatal és szép! Gazdag férjet

talál majd, aki megfizeti az adósságot kamatostul.
- Nem az én dolgom - vont vállat a vanhoti férfi. - Csak azért jöttem, hogy átadjam Ai Kan üzenetét. Nem közbenjárónak jöttem.
- Mit üzen hát? - kérdezte Na Pai könnyekbe fulladó hangon.
- Azt mondta, hogy tudja meg a falutok főnöke és minden manungi: ha a következő aratáskor teliholdig nem fizetik meg az adósságot, akkor Na Painak át kell költöznie Ai Kan házába, és az ő tulajdona lesz. Ha valaki feleségül akarja venni, akkor ki kell fizetnie az adósságot, még mielőtt ez megtörténnék.
- És mi lesz, ha nem fizetik ki az adósságot, és a lány mégsem megy el Ai Kanhoz? - tudakolta Na Sang.
- Ai Kan nem hiszi, hogy Manung lakói háborúzni akarnának Vanhottal egy árva lány adóssága miatt. Ai Kan pedig apja helyett apja lesz. Férjet is talál majd számára, jó gazdagot.
- Bizonyosak lehettek benne, hogy Manung nem akar viszályba keveredni Vanhottal - sietett közölni Ai Szor gyenge hangon.
- De könnyen belenyugszol, te gyáva vén kecske! - förmedt rá Na Sang. - Sohase voltál igazi férfi!
A falu főnöke szólásra nyitotta száját, de az öregasszony tovább pörölt:
- Kilenc rabszolgája van már Ai Kannak. Minek akar még többet? És a ti falutok hajlandó lenne háborúzni azért, hogy egy tizediket is szerezzen neki?
- Nekem csak az a dolgom, hogy átadjam Ai Kan üzenetét. Nem alkudozhatok. És ha Ai Szor elkísér a falu végéig, már megyek is.
A két férfi lement. A kunyhóból kihallatszott Na Pai jajongása és Na Sang vigasztaló duruzsolása.
Ai Bili odalépett a feljáróhoz. A szomszéd házakból kíváncsi tekintetek kísérték. Féllábbal fellépett már, de aztán megállt; sarkon fordult és elballagott az ösvényen a faluba.
Ai Leh meg a táncosai még mindig a bivalyáldozat szertartására készülődtek. Ai Zao kint ült apja, a varázsló háza előtt, és a kardját köszörülte. Húga, Na Lifu ott guggolt mellette. Amikor Ai Bili elment előttük, Ai Zao olyan ügyesen sújtott pengéjével egy arra szálló pillangóra, hogy az kettészakadva hullott a földre.
Két bivaly, három disznó és húsz korsó bükkönysör! Elképzelhetetlenül sok. Hogy lehet ezt előteremteni az aratást követő holdtöltéig?

Délre összegyűlt az egész falu, ott volt a tizenegy rabszolga is - hét közülük a varázslóé. Szinte rezzenetlen csendben várták, hogy delelőre érjen a nap és a leopárd fejét rejtő kosár árnyéka a nagy dob fölé kússzék. Mihelyt az árnyék a fából ki vájt, hatalmas dob fölé ér, Ai Leh megkezdi a bivalyfarok levágásának szertartását.
A pusztulásra ítélt vízibivalyt orrán átfűzött nádkarikával kötötték egy karóhoz. Az állat, mintha erezné a veszélyt, most idegesen mozgolódni kezdett. Villogó kardjukkal kezükben álltak körülötte a fiatalemberek. Mind

kiélesítette az acélt, amennyire csak lehetett. Mind más-más módon leplezte izgatottságát: az egyik többet beszélt, mint máskor, a másik hallgatott és unatkozó képet vágott. Még Ai Mor is eljött, pedig legutóbb már nem szánta rá magát, hogy részt vegyen a veszélyes viadalban, de azóta szüntelenül szenvedett a falu megvetésétől. Idegesen nevetett, amikor a vitézségére tett gúnyos megjegyzéseket hallotta. A kis tisztás szélén telepedtek le a nők, valamennyi hegyes nyársat emelt az égnek, és tartaléknyársakat tartott az ölében. Na Lifu, a varázsló lánya, szemtelenül elfoglalta a legjobb helyet, bár a hagyományok szerint nem volt joga hozzá, de senki se tiltakozott A va divatnak megfelelő gyapjú szoknyát és fekete bársony blúzt viselt, s fejétől bokájáig csilingelő ezüst függőkkel ékesítette fel magát. A többi nő tőle jobbra és balra helyezkedett el, meghatározott, de ki nem mondott rangsorban.

A tanácstagoknak kijelölt bambuszpadlón a falu választott öregeinek tartották fenn a helyet. Ai Leh ülőhelye elé gyógyító kenőcsöt állítottak nyers marhabőredényben a sebesültek részére. Mindenki bételt rágott, néhányan dohány és ópium keverékét szívták hozzá. Többen máris lerészegedtek a pálinkától és a bükkönysörtől, vagy még ki sem józanodtak éjszakáról.

Az árnyék elérte a dobot, a csend nyomasztóvá vált. A legények meglóbálták acélpengéjüket, Ai Leh intett a táncosoknak: közeledik a pillanat. A fiúk abbahagyták a szökdécselést, és Ai Lehre függesztették szemüket.

A varázsló a bivaly felé indult, s ekkor a legények felsorakoztak az állat két oldalán, az előző napon lemészárolt vad vérével jelzett vonalon. A csupa csont és bőr vén varázsló hirtelen kést rántott elő a nyakában lógó, méltóságát jelző rongyzsákból, közelebb lépett a bivalyhoz, megragadta a farkát és varázsigéket kezdett mormolni.

Amikor a kosár árnyékának legszéle is eltűnt a földről és a dobra rajzolódott, a varázsló körbe lendítette villogó kését, és szinte ugyanennek a mozdulatnak folytatásaként a dob tetejére vetette az állat levágott farkát.

Mihelyt a farok a dob tetejét érintette, robbanásszerűen megelevenedett a falu. A legények kardjukatlengetve előreugrottak, a bivaly pedig magas hangon sivitozva próbált szabadulni a karótól.

Ai Bili sok hasonló szertartásra emlékezve várta a pillanatot, amikor az állat farral fordul felé. A kipróbált vívó mozdulatával maga elé emelt pengéjéről lepattant a többi kard, utat talált az állat farához, s egyetlen lendülettel olyan szakértelemmel kanyarított ki egy darabot a küszködő állat testéből, hogy a fém egyszer sem akadt csontba.

Elkapta a jókora húst, ám ebben a pillanatban óvatosságra intette valami, talán a levegő parányi rezdülése. Félrehúzta kezét, s egy kard éle csapódott a bivaly húsába, alig negyed hüvelyknyire Ai Bili kisujjától. A húst magához szorítva kihátrált a forgatagból, s amikor megfordult, Ai Zaóval találta szemben magát.

A véres húst szorosan magához ölelve, kitért az érte nyúló kezek elől, és amilyen gyorsan csak tudott, a várakozó nők sorához rohant. Elsietett Na Lifu

mellett, aki mosolyogva nyújtotta elébe nyársát, a sor végére futott, és Na Pai nyársára tűzte a húst Most már biztonságba került a zsákmány, senki sem érinthette többé. Ai Bili nevetett, és visszaszáguldott a bivalyhoz, szembefordulva a többi szaladó férfival, akik szintén hozták a maguk zsákmányát, hogy feltűzzék a kiválasztott nő nyársára.

Ai Zao eltűnt. Szinte teljesen elhagyatott volt ebben a percben a porban féloldalra dőlt, vérző tetem. Csak a nyúlszívű Ai Mor téblábolt fölötte. Nyilvánvalóan félrehúzódott a villogó pengék első rohama idején, és most nagy gonddal vagdalta az állat válláról a rajta maradt hús javát. Még mindig volt élet a megkínzott bivalyban, mert a fehér csont és a véres hús ziháló mordulásokat bocsátott ki.

Ai Mor végre levágta a maga adagját, de Ai Bili ekkor lapjával véres kezére fektette a kését, félrelökte a legényt az útból, felkapta a húst, és Na Paihoz száguldott vele, aki már új nyárssal várta.

- Rajta! - sipította vékony hangján Na Sang. Szerezz még! Hozz még többet!

A legény Na Pai nyársára tűzte a húst, és újra visszasietett. Ezúttal Ai Zao állt a tetem másik oldalán, ezért óvatosnak kellett lennie. Húst is nehezebb volt már leszelni. De azért most is szerzett egy adagot, feltűzte Na Pai harmadik nyársára, azután leült a lány mellé, zihálva a kimerültségtől. Ekkorra már jóformán csak csontok és belsőségek maradtak a bivalyból: az utóbbiak a táncosokat illették, a fej pedig a varázslónak járt.

- Nézd csak, Na Pai, hogy mereszti rád a szemét Na Lifu - jegyezte meg Ai Bili. - Ha szemmel ölni lehetne, olyan halott lennél, akár az a bivaly.

- Ugyan - szólt bosszúsan Na Pai. - Nem rövidül meg a családja. Ai Leh kapja az egész fejet. Különben is bármikor levághatnak egy szopós malacot, ha kedvük támad rá.

- Mégiscsak rossz érzés lehet, hogy egyetlen legény se tűzött húst a nyársára. Jóképű lány.

- Igen? Akkor miért nem vitted neki a húst, ha olyan szépnek találod?

- Mert akad lány, akit még szebbnek találok - felelte Ai Bili, és elvörösödve sütötte le a szemét.

Na Pai is elpirult, s egy szót se szólt. Torkában dobogott a szíve és megremegett az ágyéka. Sohasem érzett még ilyet. Kezdett zavaróvá válni a csend.

- Azt hiszem, túlságosan gazdag az apja ahhoz, hogy a falubeli legények közeledni merjenek hozzá - jegyezte meg Na Pai. - De Na Sang azt mondja, hozzád menne a lány, akármilyen szegény vagy is, és kifizettetné a hozományt az apjával.

Ai Bili még mélyebben elpirult, és tisztogatni kezdte késéről a vért.

- De én sohasem kértem meg Na Lifut - szólalt meg végre. - Más terveim vannak. - Felugrott. - Gyere. Hazavisszük hozzátok a húst, azután a tanácsba kell mennem, inni az öregekkel. Tudod, a leopárd feje miatt - magyarázta.

Na Lifu fenyegető tekintete meg a többi asszony és lány pletykás csivitelése kísérte őket, amikor végigsétáltak a falun, nádból font kötélen lóbálva a nagy, véres hús- és bőrdarabokat.

Ai Bili felszaladt a fatörzsekből rakott feljárón és kézenfogva húzta Na Pait maga után. A középen álló oszlopra épült egyetlen hosszú szoba félhomályba borult. Az ajtóval szemben vágott kis ablakon kívül csak a kihunyófélben lévő parázs vörös fénye világított; a kinti napsütésből érkező szeme nem igazodott el a sötétben.

- Hová akasszam? - kérdezte Ai Bili.

- Oda, a tűzhely mögé - mutatott a lány a gerendába vert fakampóra.

Nem húzta vissza a kezét, mikor a legény felakasztotta a húst. Meztelen karjuk összesímult, aztán bőrük érintkezésétől meghökkenve szétrebbentek.

- Azt mondta Na Sang, hívjalak el, egyél velünk alkonyatkor... ha még elég józan leszel ahhoz, hogy járni tudj, így mondta.

- Eljövök, ha akarod.

Na Pai a vöröslő parázsba bámult, szóra nyitotta száját, aztán mégsem szólalt meg. Könnycsepp kúszott elő a szeme sarkából, és legördült az orrán.

Ai Bili nem nézett rá.

- Jól csináltam, igaz? - kérdezte. - Pedig Ai Zao megpróbálta elkapni a kezemet a késével. - Ekkor hallotta meg a lány szipogását. - Mi bajod van, Na Pai? - kérdezte.

- Úgy félek! - jajdult fel a lány. Hirtelen kibuggyantak a könnyei és zokogni kezdett. A legény átölelte, és vállán ringatta a fejét.

- Nem akarok Ai Kanhoz menni - zokogta Na Pai. - Hozzáad egyik gazdag barátjához valamelyik másik faluba. - Ömlöttek a könnyei arcát rejtő ujjai közül. - Éppen most, amikor olyan boldognak éreztem magam.

Ai Bili gyengéden lefejtette a lány kezét, és vállához szorította a fejét. Ajkát a lány homlokára tapasztotta.

A jajveszékelő sírást lassan zokogás és szipogás váltotta fel. Ai Bili nem tudta, mit csináljon, gyámoltalanul simogatta a lány haját, és arcát. Sohasem csókolt még nőt, és csak arra vágyott, bár a végtelenségig tartana ez a különös ekszt ázis.

Egy idő múlva Na Pai elhúzódott tőle, és arcát ismét kezébe rejtve leült a tűzhely mellé az egyik ágyra.

- Mit tehetek, Ai Bili? Mit tehetek?

Ai Bili leült vele szemben.

- Nem tudom - mondta. - De tennünk kell valamit, Na Pai.

- Ekkora adósság - zokogta újra a lány. - Gyűlölöm a bátyámat!

- Tenni kell valamit, Na Pai - mondta újból a legény. - Mert feleségül akarlak venni.

A lány egyszerre abbahagyta a zokogást, és duzzadt szemével a legényre nézett.

- Igazán, Ai Bili?

- Igazán, kicsi Pai, igazán. Hetek óta naphosszat csak rád gondolok, elszorul a mellem, és alig tudok nyelni. Éjszaka nem alszom, csak fekszem az ágyon, és magam előtt látlak a sötétben. Szeretlek, kicsi Pai, szeretlek. És ki is fogok találni valamit.

A lány felpattant, átugrott az alacsony tűzhely fölött, a legény köré fonta karját, és könnyektől nedves orrát arcához szorítva csókolgatta.

- Én is szeretlek, Ai Bili - mondta, és két tenyerébe fogta a fiú arcát. - Milyen boldog voltam ma reggel, mielőtt az a vanhoti megérkezett! Éreztem, hogy szeretsz, és amikor nyársakért mentem az erdőbe, mintha az enyém lett volna az egész dzsungel. Most meg... - Elfordult, és újra eleredtek a könynyei.

Ekkor kiabálás hallatszott kívülről, ahol a hajadon lányok gyűltek össze:

- Na Pai! Na Pai! Siess már, mindjárt kezdjük a táncot!

- Csak nem a csinos leopárdvadász van bent nálad?

Ezt a megjegyzést viharos kacagás kísérte. Na Pai elpirult, és felugrott.

- Mennem kell - mondta. - Kérlek, maradj itt, amíg el nem mennek a lányok.

Egy kis vizet locsolt az arcára az egyik nagy bambuszkorsóból, leszaladt és csatlakozott az ünnepi táncra készülő lányokhoz.

Ai Bili utolsónak ért a tanácskozás színhelyére. Ö vezette a leopárdot elejtő csoportot, hát oda kell most ülnie az öregek közé. Körbejártak az erős pálinkával meg bükkönysörrel telitöltött bambuszkupák, az asszonyok pedig finom falatokat hoztak: nyers májat, a bivaly beleiben talált félig megemésztett fűből készített borsos mártást beléaprított miriggyel és vesével.

Amikor már legalább egy kissé mindenki becsípett, egy fiú felmászott az egyik magas bambuszfára, és vagy huszonöt méterre a földtől felfüggesztett egy húsdarabot. A férfiak házukba mentek, ócska elöltöltős fegyvereket hoztak elő - hat láb hosszú is akadt köztük, ezüst veretű tussal -, mások pedig elsütőszerkezettel összeerősített közönséges csövekkel tértek vissza. Hosszú utakat tettek meg a dzsungelben, amíg ópiumért megvásárolhatták ezeket a kezdetleges szerszámokat. Nevetve öntögették marékszám a fekete lőport puskájuk csövébe, azután beleerőltették a házilag készített ólomgolyókat. A hús volt a nagy tét: aki lelövi a kötélről, hazaviheti.

Akárha háború tört volna ki, akkora zajjal robbant kilószám a lőpor. Senki sem tudott már biztosan célozni. Időnként egy-egy túltöltött fegyver hátracsapódása meg a túlzott mennyiségben elfogyasztott alkohol ereje földre is terített néhány mesterlövészt. Olykor a hús is meglendült egy mellette elszálló golyó szelétől. Két ízben még belé is talált a lövedék, vadul himbálózott, de azért makacsul kitartott a kötélen.

Most három férfi lőtt egyszerre. Kettő elvágódott, a harmadik is megtántorodott, de talpon maradt. És ekkor leesett a hús.

- Az enyém! - kiáltott mind a három.

- Nem igaz, az enyém!

- Csak az enyém lehet, én maradtam állva. Egyedül én vagyok józan.

Végül megosztoztak a zsákmányon. Mindenki evett, ivott, táncolt, s egyre jobban lerészegedtek a bükkönysörtől és a pálinkától. Az egyik ünnepi táncos megfeledkezett róla, hogy véget ért a szerepe, szertartásosan tovább ugrándozott, láthatatlan démonokat üldözött dárdájával, miközben vásott kölykök botokat lóbálva gúnyolták szeszes kapálózását.

Az alkony leszálltával a legények és lányok kezdtek eltűnni a falu körüli ligetekben, ahonnan hamarosan felhangzottak a panaszos szerelmi dalok a rögtönzött versekkel egymásnak válaszoló lányok és fiúk ajkáról.

Ai Bili is felkelt a tanács bambuszszőnyegéről, és bizonytalan lábain elindult Na Sang háza felé. A vasfazék fölé hajló öregasszony a faszén vörös izzásában most még jobban hasonlított a boszorkányokra, mint máskor. Vért is szerzett egy bambuszedénybe, s ez borssal és más fűszerekkel keverve főtt a tűzhely sarkán. Na Pali az oszlopnak támaszkodva ült. Amikor Ai Bili belépett, felpillantott és kissé elmosolyodott. A legény az öregasszony közelében ült le a gyékényágyra.

- Ohó, ez ám a pompás hús! - szólalt meg Na Sang. - Gyenge, mint a menyasszony és tüzes, akár a vőlegény. Egy szempillantás alatt elkészül, derék leopárdvadász. Na Pai drágám, ugorj csak, hozz még egy korsó vizet. Kell a bükkönysörhöz.

Ai Bili is megmozdult, el akarta kísérni a lányt, de Na Sang inas, barna keze visszatartotta.

- Nem, Ai Bili, maradj. Te hoztad a húst, a többi a mi dolgunk. Ülj le.

Amikor a lány kiment, az öregasszony felsóhajtott:

- Jaj, jaj, Ai Bili, szomorú nap ez szegénynek. Rövidesen el kell mennie Ai Kan házába. Egy ilyen szép fiatal lánynak.

Ai Bili komoran bámult a tűzbe. Bételdió vörös levét köpködte a parázsba.

- Nahát, Ai Bili - folytatta az öregasszony -, kérdezni szeretnék tőled valamit. Mi a szándékod Na Paijal? De meg ne sértődj!

- Dehogyis sértődöm meg, Sang nagyanyó. Azt szeretnéd tudni, akarom-e feleségemül?

- Azt. Annyit mondhatok neked, Ai Bili, hogy ő nagyon szeret téged. Én aztán tudom.

Ai Bili, állát öklére támasztva, a tűzbe bámult.

- Két bivaly, három disznó és húsz korsó bükkönysör - morogta -, honnan szerzek ennyi mindent?

- Ugyan, ugyan! Ilyen derék legény! És ilyen lányért! Figyelted, hogy kivirult? Láttál már ilyen szépet? Akár a szellő, úgy járkál. Én aztán tudom, Ai Bili, milyen kedves és jószívű. Senki se remélhet nálánál jobb feleséget. Hidd el nekem, egész életedben boldogtalan leszel, ha engeded elmenni.

Tovább kavarta az ételt, de közben félszemmel Ai Bili elkeseredett arcát fürkészte.

- Gondold csak meg, mi lesz, ha elmegy ahhoz a gazember Ai Kanhoz. Igaz, egy nemzetségből valók, így hát nem kényszerítheti az ágyába. De

hozzáadhatja valamelyik ópiumszívó, részeges, vén cimborájához, aki hajlandó jó pénzt adni érte.
- Máson se törtem a fejem egész álló nap, nagyanyó. De ki kölcsönözne nekem ennyit? És mit adhatnék cserébe? Se fivérem, se nővérem, idős anyámat pedig senki sem fogadja el az adósságért zálogul. Néhány év alatt talán kifizethetném a tartozást. De a következő aratásig...
Na Sang még egyszer megkavarta az ételt, azután félrekapart néhány széndarabot, hogy csökkentse a hőt.
- Nem gondoltál még ópiumra? - kérdezte.
- Nem. Nem értek hozzá. Különben is, ha ópiumot termeszt az ember, nagy részét oda kell adnia a főnöknek.
- Csak akkor, ha községi földön termeszted. Ó, sokat tudok én a mákról! Gondolkozz csak! Még időben. elültetheted, könnyen kapsz kölcsön magot. Biztosan ismersz olyan helyet, ahol nem találják meg és el se lophatják, tönkre se tehetik.
Ai Bili elgondolkozva meredt a tűzbe.
Na Sang pedig tovább beszélt:
- Mindenkinél jobban ismered a dzsungelt. Fontold meg hát. De egy szót se róla senkinek, még Na Painak se! Ha Ai Leh és Ai Szor megneszeli, követelni fogja a részét, akkor pedig neked nem sok marad. És gyorsan kezdj hozzá, mielőtt elkésnél az ültetéssel.
Ekkor meghallották Na Pai hangját. Panaszos dalocskát énekelve jött vissza a pataktól:
Lanylia szellő száll tova:
szép szavad, szerelmesem.
Hangod cseng: ezüst karperec,
örökké viselném boldogan.
De elmentél, s az alkonyat
csak bús dalomat hagyta meg.
- Pszt - sziszegte Na Sang, és fekete szája elé emelte az ujját. - Vacsora után kiülök majd egy kicsit, magatokra hagylak benneteket, hadd beszélgessetek.
Figyelmeztető tekintetet vetett a legényre, amikor Na Pai feljött a lépcsőn és az ajtó melletti állványra helyezte a bambuszkorsót.

Na Lifu nesztelenül lesiklott a gyékényágyról, és óvatosan, lábujjhegyen, nehogy megcsikorduljon alatta a bambuszpadló, az ajtóhoz ment. Senkit sem ébresztett fel. Szellő-halkan ereszkedett le a lépcsőn és beleolvadt a hajnali árnyékba.
Mire a fák közül kijutott a falu közepére, már kissé világosabb lett. Terebélyes lombú fa törzse mögé bújt, onnan figyelte a hajnali hidegtől reszketve az egyik ház kijáratát.
A szép növésű, tizenhét éves lány kerek arcára ráncokat vont ingerülten

összeszorított szája. Ezüst nyak- és karpereceit most otthonhagyta, nehogy árulójává váljék csilingelésük.

Már harmadik éjszaka szakította félbe álmát és várta a hajnalt, amikor kilopózhat a fa mögé. Két ízben hiába várakozott a napkeltére. Ásítozását elfojtva rágta a betelt.

Sötét volt még az ég, de már észrevehetően változott a színe, amikor kakaskukorékolás hallatszott valahonnan a faluból. A lány megmerevedett és visszafojtotta lélegzetét. A szemmel tartott kunyhó ajtajánál mozgást vett észre; valaki lefelé haladt a farönkökön.

Ai Bili volt. Apjáról rámaradt hosszú, elöltöltős puskáját vitte a vállán. Hátán keresztbe lógott megfeszítetlen íja és tegeze. Na Lifu megkönnyebbült csalódást érzett: úgy látszik, Ai Bili csak vadászni megy.

Izgatott szívdobogással követte messziről a falu déli kapuja felé tartó legényt, úgy szökellt mögötte egyik fa árnyékából a másikába, akár egy könnyed, barna füstfelhő.

Hallotta, amint Ai Bili kicsúsztatja a rudakat a bejáratot elzáró nehéz fakapu tolónyílásaiból. Akárcsak valamennyi va törzshöz tartozó falut, Manungot is legalább húsz méter magas, sűrű, tövises élősövény övezte. Két kanyargó alagúton nyílt kijárat, ezt éjszakára keményfából vágott rönkökből összerótt kapuk zárták el, s a kapukat eltolható gerendák erősítették. Az alagutak bal felé kanyarodtak, hogy a védők jobbjukkal akadálytalanul tudjanak harcolni, ha kell.

Ai Bili kihúzta a rudakat, de csak annyira nyitotta ki a csikorgó kaput, hogy éppen kiférjen rajta. Na Lifu hagyta előremenni, azután követte az alagút sötétjébe, s éppen akkor ért a végére, amikor még láthatta, hogy a legény jobbra fordul a patak mentén. Az ösvény végig a patak mellett vezetett, helyenként nagy, kerek kövek segítettek át a pocsolyás részeken. A sziklás, szűk szurdok fölött összeért a fák lombja, s még délidőben is kevés fény hatolt le a mélybe. Jól védhető volt a falu, főképp ezért jelölték ki a helyét itt a rég meghalt ősapák.

Lassan haladt a lány a patak partján, nehogy észrevegye az üldözött, de mire feljutott a gerincre, ahol már ismét sík volt az út, nyomát se látta a legénynek. Kétfelé ágazott itt az ösvény, egyik ága Vanhot felé vezetett, a másikról meg tudta, hogy néhány mérfölddel odébb a Sárkány-hegyet majdnem csúcsáig borító őserdőben tűnik el.

A hegyre vezető utat választotta, és nyomokat keresett. Dzsungelben edződött éles szeme hamarosan meggyőződött róla, hogy jól választott: egy-egy fűcsomón harmattól megfosztott talpnyi foltot vett észre, s itt is, ott is talált egy-egy eredeti helyzetébe épp visszaemelkedő, eltaposott fűszálat.

El ne veszítse Ai Bili nyomát, és el ne árulja magát - ez volt most a gondja. A legény híres volt ügyességéről, s bármennyire ismerte is Na Lifu az erdőt, nem vehette fel vele a versenyt. De bizonyos volt benne, hogy a jó úton jár, és igyekezett behozni a távolságot.

A falutól egy mérföldnyire levő lapos talajon ismét bizonyságot szerezhetett. Ai Bili lábnyomai azt mutatták, hogy nagyon siet. Sarka alig hagyott nyomot, lábujjai pedig mélyen belesüppedtek az ingoványba. A lány, immár az útirány biztos ismeretében, még jobban meggyorsította lépteit.

Az ösvény hamarosan lejteni kezdett, és egy széles völgyet keresztezett: ez volt a falutól legtávolabb eső olyan terület, amelyet valaha felégettek és megműveltek a manungiak. Jó régen történhetett ez is, mert már embermagasságú fű lepte be a völgyet, sőt kisebb fák és elég magas bambuszok is nőttek. A lány megpihent egy vad banánfa alatt, s miközben körülnézett, felszedett és megevett néhány gyümölcsöt.

Jóval odébb hirtelen felrebbent egy madárcsapat, és céltalanul lebegett az ég felé. Azután megint egy csoport madár szállt fel kissé távolabb. Ai Bili messze megelőzte tehát és céltudatosan halad a Sárkányhegy felé.

A lány habozni kezdett: a Sárkány-hegy hírhedt volt szellemeiről és leopárdjairól. Éppen nem fegyvertelen lánynak való hely. Végül mégis kihúzta övéből hosszú kését, és elindult, előbb tétova, azután annál gyorsabb léptekkel.

Kitartó ütemben kapaszkodott az ösvényen mind feljebb és feljebb, míg egyszer csak szinte jeltelenül eltűnt az út. Beleolvadt az őserdőbe. De itt már könynyen szemmel tarthatta Ai Bili nyomát.

Óvatosan kellett mozognia, a sűrű aljnövényzet és a földön korhadó ágak. nem engedték sietni. Élősdi vadszőlő kapaszkodott hatalmas levelekkel a tehetetlen fákra, elhullott vadak rothadtak szerteszéjjel, útjába álltak és csak üggyel-bajjal tudta kikerülni őket. Káprázatos pillangók lebegtek a napfény csíkjaiban, madarak vijjogtak, apró állatok zizegtették a leveleket. Ai Bili útját világosan mutatta késének nyoma, ahol átvágta a bozótot vagy lemetszett egy-egy áthajló ágat. Összeérő fák alatt csörgedező kis patakhoz vezetett az útja, lombalagútban haladt tovább. Olykor négykézlábra kellett ereszkednie. Piócák tapadtak a lábára és nyugodtan táplálkoztak véréből, miközben ő tovább kúszott.

Végre fényt látott elöl, és új arcot öltött a táj. Csendben előremászott, nem csapott nagyobb zajt, mint a közeledtére sziszegve menekülő kígyók.

A parányi csermely egyik kanyarulatánál váratlanul fölébe tárult az ég. Megállt és félrehúzott néhány ágat.

S meglátta Ai Bilit.

Derékig meztelenre vetkőzve faágból készített kapával dolgozott - olyan hatalmas ópiummezőn, amilyet még sohasem látott Na Lifu.

Jól választotta meg földjét a legény. Itt, az őserdő közepén, éppen a rettegett Sárkány-hegy csúcsa alatt, ahol senki se járt, jókora sík földdarab terült el. Mocsár lehetett hajdan, Ai Bili csatornát ásott a lejtő aljáig, és levezette a vizet a patakba. Termékeny föld volt, egész pipacstenger virágzott rajta. Vagyontérő termés.

Ezért tűnt hát el Ai Bili szüntelenül.

Na Lifu néhány percig figyelte a hajladozó legény verejtéktől csillogó, széles hátát. Azután megfordult, csendben lelopózott a csermely mentén, majd amikor már hallótávolságon kívül került, szaporázni kezdte a lépést. Mezítláb is gyors iramban vágott keresztül az erdőn, végigrohant az úton, s az álmatlanságtól és a fárasztó futástól kimerültén, de ujjongva érkezett vissza a faluba.

Ai Leh a tűz mellett ült. Az imént tért vissza: ellenőrizte, szorgalmasan dolgozik-e hét rabszolgája. Fiatal volt még ahhoz, hogy teljes jogú varázsló, a Nagy Szellem dolgaiban járatos, igazi benzsaj legyen. Félelmet keltő jelvényei nélkül látszott, hogy vékonydongájú, az átlagosnál alacsonyabb férfi volt, arcára mély barázdákat vésett a sok ivás és ópiumszívás. Vastag szája bételtől feketén duzzadt aszott arcában. Fekete pamutruháján durva nemezpokrócot vetett át, nyakában tarisznya, amely legszükségesebb éltető elemeit tartalmazta: ópiumot, dohányt, bételt és pálinkát.

Na Molo, a varázsló felesége a küszöbön ült és tetvészkedett: vörösen izzó faszénnel dörzsölte ruhájának hajtásait, varrásait, hogy kiölje belőlük a tetűtojásokat. Hájas, ernyedt felsőteste meztelen volt, melle laposan lógott. Akárcsak a lánya, ő is tömérdek csilingelő ezüstláncot, nyak- és karperecet viselt.

Na Lifu megállt az ajtóban, és levegő után kapkodott.

- Apám - kezdte zihálva -, Ai Bili titokban hatalmas ópiummezőt művel.

Apja kivette szájából a pipát.

- Hol?

- A Sárkány-hegyen. A csúcs közelében. Utána mentem és saját szememmel láttam. A legnagyobb föld, amit csak el tudsz képzelni, és nagyon jó föld.

Bátyja, Ai Zao előjött a ház másik végéből, és azt kérdezte:

- Minek az neki?

- Ó, te hülye - förmedt rá Na Lifu. - Miért dolgozik ennyit egy fiatalember? Csakis azért, mert nősülni akar.

- Éppen a Sárkány-hegy csúcsa alatt - fontolgatta Ai Leh. - Ez nem Manung területe. Senkihez se tartozik.

- Bizony - magyarázta tovább Na Lifu a bátyjának. - Nem láttad, milyen szemeket mereszt Na Paira? Még mindig nem érted, te hülye? Ekkora ópiummezőből kifizetheti a lány bátyjának adósságát. - Hirtelen sírva fakadt. - És akkor feleségül veszi Na Pait, ahelyett, hogy hagyná elmenni rabszolgának Ai Kanhoz! Apám, csinálj valamit!

- Ne bömbölj - mordult rá az apja. - A Sárkány-hegy a senki földje. Ha hasznosítani akarja, az ő dolga, saját kockázatára teszi.

Ujjaira köpött, azután kiemelt egy izzó fasszéndarabot a tűzből, és ügyesen a vízipipájában levő dohányra dobta.

A varázsló felesége felvette a blúzát, és míg gombolta, közelebb jött.

- Úgy gondolod, Ai Leh, hogy ölbe tett kézzel ülsz majd és hagyod, hogy

Ai Bili kifizesse Na Pai adósságát, azután feleségül vegye?
A varázsló nagyot szívott a dohány meg az ópium füstjéből, és közömbösen nézett a feleségére.
- Ugyan miért ne?
- Mert azt mondtad, hogy Na Lifunak az lesz a férje, akit választ, ő pedig Ai Bilit akarja.
- Mit tehetek, ha Ai Bili nem akarja? Nem él az apja. Ha élne, talán tehetnék valamit. De így azt csinál, amit akar.
- Ne légy olyan ostoba, Leh. Ha Na Pait eltávolítjuk az útból, hamarosan beállít hozzánk.
- Ki máshoz érdemes még férjhez menni ebben a faluban? - bőgte Na Lifu.
- Más falu is akad.
- Én meg azt mondom, hogy kikaparom a szemét, mielőtt megkaparintaná Ai Bilit! - kiáltotta Na Lifu.
- Aztán meg a falu kaparja ki a te szemedet.
- Ugyan - mondta a lány megvetően. - Szólok Ai Kannak - szökött fel hirtelen. - Ő majd talál rá módot, hogy véget vessen ennek a hülyeségnek.
Ai Zao megkerülte a tüzet, és farkasszemet nézett dühöngő húgával.
- Én ugyan igazán nem szeretem Ai Bilit - mondta. - De nem tűröm, hogy a húgom vanhoti ember segítségét kérje egy falunkbeli ellen. Te áruló boszorka!
- Hagyd, Zao - csillapította az anyja. - Nem gondolta komolyan. Már csak ilyenek a lányok, ha szerelmesek.
- Ehhez nekem is van hozzátenni valóm! - vágott közbe Ai Leh bosszúsan. - Épp elég gazdag már Ai Kan. Tíz rabszolgája van, és vagy harminc barma. A kisujjamat se mozdítom azért, hogy még egy rabszolgát kapjon. Máris úgy viselkedik, mintha az egész va törzs feje lenne, nemcsak az egyik falué.
Na Lifu könnyezve borult anyja vállára.
- Hiába sírsz - folytatta az apja. - Sokan nem azt kapják férjül vagy feleségül, akit akarnak, sokan meg azt kapják, akit nem akarnak. Mint például én. Ai Bilit se lehet arra kényszeríteni, hogy elvegyen, ha nem akar. Nézz körül. Keress olyan legényt, akinek él az apja, és küldök hozzá kérőt.
- Mindenki tudja, hogy Ai Bilit akarom - zokogta Na Lifu. - És most az a nőstény leopárd kapja meg? Elpusztulok a szégyentől.
- Nem kell szégyenkezned, gazdag apád van - vigyorgott Ai Leh. Felállt, kiverte a pipáját, és kilépett a napfényre.
Az eresz alatt rizst hántolt az egyik rabszolgalány. Kurta blúza alatt remegett hegyes, kemény melle, amint két kézzel emelte, csapkodta a nehéz mozsártörőt a mély famozsárban levő rizsre. Ai Leh óvatosan felpillantott a házra, de senkit se látott az ajtóban. Megsimogatta a lány fejét, azután tarisznyájába nyúlt, süteményt vett elő, és a lány szájába tömte. A lány mohón bekapta és zavartan nézett a földre.
- Hajaj! - sóhajtott a varázsló - egészen megérett már. - De hogyan

távolítsa el a feleségét? Mindig ez volt a gondja. Jó szimata volt az asszonynak az effajta dolgokhoz.

Szinte minden manungi, aki meg tudta tenni a húsz mérföldet, már napkelte előtt útra kelt Monpakba a vásárra. Együtt mentek, hosszú oszlopban az erdei ösvényen, elöl és hátul fegyveresek. Közeledett az aratás, hát vigyázni kellett, mert a fejvadászok ilyenkor szoktak áldozatokat keresni a Termés Szellemei számára. Csak nagyon bátor, vakmerő férfiak merészkedtek be egymagukban a dzsungelba, azokon a ritka napokon pedig, amikor dolgozni kellett a mezőn, verebek módjára csivitelve, csoportostul mentek az egy faluból valók.

Monpak kivált a többi falu közül: valóságos kereskedelmi központ, még döngölt padlójú fatetős házai is voltak. A Monpak-hegy tetején épült, nem övezte tüskés bozót, csak többször kaszált legelő választotta el az őserdőtől.

Havonta egyszer nagyvásárt rendeztek a főtéren; az itt emelt fedetlen bódésor képviselte a kereskedelmet a va törzs körzetében. Burmaiak, thaiföldiek, laosziak és va törzsbeliek nyüzsögtek árujukkal a piaci napokon, néha még egy-egy vakmerő kínai kereskedő is megjelent.

Manungból többnyire helyi holmit hoztak, főképpen erdei termékeket, már ami megérte az összegyűjtés fáradságát: fűszert, gyökereket, faháncsot, szőrmét.

Monpak volt a fő gyűjtőhelye a va törzs egyetlen készpénzt hozó árujának: az ópiumnak. A falvak főnökei, varázslói és más gazdag zsumik alkudoztak a pálinkás edények fölött zajosan az ópiumról, amely Burmán vagy a távoli Dél-Vietnámon keresztül ömlik az illegális világpiacra.

Na Lifu nem vitt árut a vásárba. Indulás előtt apja ellátta régi mexikói ezüstdollárokkal; több mint egy évszázada ez volt az általános fizetési eszköz a délkelet-ázsiai ópium-kereskedelemben, csak ebben a pénzben bíztak.

A lány körbesétált a bódék meg az alkudozó vásárlók és eladók csoportjai között, de nem nagyon figyelt arra, mit árulnak. Jobbra-balra villant a szeme. Látott ugyan vanhoti csoportokat, de nem merte megkérdezni, eljött-e Ai Kan ezen a napon Monpakba. Két vályogfalú kocsma is volt a téren, ott ettek-ittak a gazdagabbak, miközben üzleti ügyeiket intézték, de jóhírére adó lány nem mehetett be ezekbe.

Messze volt még a dél, az ital azonban már bőven folyt. Mindenki tartotta magát a va törzs hagyományához, eszerint pedig semmiben se szabad megállapodni részegen, de semmit se lehet elintézni áldomás nélkül. Az első pohár és a lerészegedés közötti rövid időszakban kellett lezárni az összes fontosabb ügyet, szabadon hagyva a fennmaradó időt a komoly ivászatra. Na Lifunak addig kellett megtalálnia Ai Kant, amíg teljesen át nem veszi az uralmat az alkohol. Bekukkantott a két ablaktalan lebúj ajtaján, de semmit sem látott a füstös homályban.

Letelepedett az egyik ház tövében, és onnan tartotta szemmel mindkét kocsmát.

Eltelt egy óra. Olykor kijött valaki, és bizonytalan léptekkel a ház mögé ment, hogy könnyítsen magán. Átvonult a piactéren egy sószállító karaván három szamárral, s amikor nyomában elült a por, meglátta a kisebbik kocsmából kilépő Ai Kant.

Na Lifu gyorsan körülnézett, azután szemét lesütve a nyomába eredt. Magas, fiatal férfi volt Ai Kan, nem lehetett több harmincöt évesnél. Tiszta gyapjúruhát viselt, de a többi va törzsbelihez hasonlóan mezítláb járt, és nem mosta a lábát. Egyenes, büszke tartása kiemelte társai közül. Sasorrú, szép arcán megvető mosoly ült. Amikor bekanyarodott a sarkon, megtántorodott egy kissé, azután felhúzta bő nadrágjának egyik szárát.

A lány kis idő múlva utánament a két ház közé. Ai Kan könyökével az egyik falhoz támaszkodva állt.

- Mondanom kell néked valamit, Ai Kan - szólította meg Na Lifu halkan.

A férfi felnézett, megtántorodott, de aztán kihúzta magát.

- Ejha, te vagy az, kis Na Lifu? A lány úgy helyezkedett el, hogy Ai Kan eltakarja a piactér felé:

- Nem akarom, hogy meglássanak veled.

- Vagy úgy. Akkor menjünk odébb egy kicsit. Mit kívánsz, kis Lifu?

- Na Pairól van szó.

- A, Na Pairól. Mi van Na Paijail?

- Esküdj meg, hogy senkinek se szólsz arról, amit mondok! Egy szót se!

- Bízhatsz Ai Kanban. Tehát egy szót se.

- Esküszöl a nemzetséged szellemeire?

- Mi a fene? Mi van Na Paijal?

- Esküszöl?

- Igen. A nemzetségem szellemeire. Az apám szellemére. Esküszöm. No, elég ez? Miről van szó?

- Ai Bili nagy ópiummezőt művel titokban. Abból akarja kifizetni Na Pai adósságát.

Ai Kan szeme összeszűkült. Néhány pillanatig, amíg a hír áthatolt az ittasság gátján, hallgatott, azután azt kérdezte:

- Miért mondod ezt nekem? - Szúrós szemmel nézett a lányra.

- Ez az én dolgom.

- Úgy, hát erről fúj a szél? Hát, ami igaz, az igaz: helyre egy legény. - Kis hallgatás után még megtudakolta: - Merre van az az ópiummező?

- Jól figyelj. A mi falunk déli kapujától egy ösvény vezet a Sárkány-hegy csúcsára. Ahol a csapás eléri az őserdőt, már könnyű megtalálni az utat. Sokszor járt arra, széles nyomot taposott. De most mennem kell. Emlékezz az esküdre.

Na Lifu tovább ment a házak között, és befordult a sarkon, Ai Kan pedig azon az úton ment vissza, amelyiken jött. A piactéren a lány csatlakozott a manungiak egyik csoportjához. Na Pai és Ai Bili is köztük volt. Na Pai nagy levélbe göngyölt bételdiókat és citromokat szorongatott: Ai Bili vette neki

ajándékba egy eladott szamárbőr árából. Na Lifu kifejezéstelen arccal nézett az összesimuló párra, leplezte a lelkében ujjongó diadalt.

Ai Bili Na Sanggal és Na Paijal reggelizett. A tűzhely mellett álló ágyon ült a lánnyal, s míg az öregasszony sürgött-forgott, a két szerelmes egymás kezét fogta, válluk, karjuk, lábuk is összesimult olykor, sőt néha lopva csókolóztak.

- Mire gondolsz? - kérdezte Na Pai már vágy huszadszor. - Miért vagy olyan biztos benne, hogy minden jóra fordul?

- Ez az én titkom. Ne firtasd. Jobb, ha nem tudod, mert akkor nem fecsegheted ki. De higgy a szavamnak. Nem kell már sokáig várni.

A lány Na Sangra pillantott, és a fiú fülébe súgta:

- Nem szívesen költözik majd össze anyáddal.

- Hiszen velünk is maradhatna... De ki lesz akkor anyám mellett? Nekünk nincs rá szükségünk. Hárman is nehezen férnénk el, nemhogy négyen. De majd ráveszem a fiúkat, hogy segítsenek új házat építeni a közelben.

- Nagyon jó lesz - suttogta Na Pai, és lopva csókot lehelt a legény tarkójára.

Nem volt már munka az ópiummezőn, de azért Ai Bili másodnaponként kibandukolt megszemlélni. Az időjárás kedvezett, s a Termés Szellemei is nyilvánvalóan örömüket lelték a leopárdfejben. Olyan termés ígérkezett, amilyennél jobbra az öregek sem emlékeztek. Ai Bili pipacsai virultak, most már egykettőre beérnek.

A legnagyobb gonddal ügyelt rá, nehogy megfigyeljék, amikor reggeli után útnak indul. A falutól távolabb már nem rejtette véka alá jókedvét, szökdécselve sietett, kését megvillantva fűszálakat kaszált le és lebegő pillangókat vágott ketté röptükben.

Gyors ütemben haladt, hamarosan eljutott az őserdő széléhez. Zavartan állt meg a csapás előtt, amelyen a földjére szokott menni. Mint mindig, legutóbb is elzárta a nyílást egy tüskés ággal. Valaki elmozdította és nem helyezte vissza. Hirtelen ijedség fogta el, futva vágott neki a megszokott útnak, de azután észrevette, hogy így nagy zajt csap, és lassított. Nyilvánvalóan végighaladtak előtte ezen az úton, s egy frissiben levágott inda arra vallott, hogy ember járt erre.

A kis patakhoz érve riadt madárvijjogást hallott. Megállt. Feszülten figyelt, de alig hallott valamit a patak csobogásától. Odafent ágak reccsentek. A nesz közeledett.

Hátrahúzott egy fölébe hajló ágat és levette válláról hosszú csövű puskáját. Hála a sok gyakorlásnak, zajtalanul lövésre állította be a ravaszt. A gyújtófej pontosan beleilleszkedett a gyújtólyukba. Ai Bili lélegzetét is visszafojtva várt, és fegyverével a lombalagút kanyarulatára célzott.

Először egy fekete turbánt, azután egy előregörnyedő férfialakot pillantott meg; fejét behúzta, nehogy összekarmolják arcát az ágak. Puskája a vállán

volt, hüvelyéből kihúzott kését két kézzel keresztben tartotta maga elé.
Ai Bili megvárta, amíg elhagyja a kanyart. Ügy látszott, senki sem követi. Amikor már csak vagy öt méternyire volt tőle a görnyedő alak, nyugodt, de éles, fenyegető hangon rászólt:
- Állj! Tapodtat se tovább!
A turbán felemelkedett, és Ai Zao arcát pillantotta meg.
- Te vagy az? - mondták egyszerre mindketten. Előrehajoltak és farkasszemet néztek.
- Hol jártál? - kérdezte Ai Bili. Ai Zao hátramutatott a fejével.
- Fordulj meg. Lassan menj. Ha bárhogy is ravaszkodni próbálsz, lövök. Visszamegyünk.
Ai Zao meg se próbált ellenkezni. Lassan elindult Ai Bili előtt, vissza az ópiummező felé.
- Ai Bili... - szólt hátra a válla fölött.
- Maradj csendben, és menj tovább.
Amikor fölértek, Ai Bili félreállította egy kicsit az útból Ai Zaót, s előrelépett megtekinteni a termését.
A földdel tették egyenlővé. Csak a letarolt mező közepén maradt a szárán egyetlen virág, gúnyos jelképként. A pusztítást néző fiatalembert egy percre megvakították a szeméből előtörő könnyek, összehúzta szemöldökét, és hóna alá kapta puskája agyát.
- Te kígyó! Te rühes szuka kölyke! Te gyáva patkány! Hát így áll bosszút egy férfi? Majd én megmutatom neked!
Kattant a ravasz, s ebben a pillanatban Ai Zao a földre vetette magát. A silány mandalayi rézből készült gyújtófej a másodperc töredékével később csiholt tüzet, s a golyó ártalom nélkül röpült el Ai Zao fölött.
Amikor Ai Zao ismét talpra állt, Ai Bili a kését vette elő. Most egyenlő fegyverekkel álltak szemben egymással. A varázsló fia azonban a földre vetette a magáét és összefonta karját.
- Rajta, légy férfi - szólt Ai Bili megvetően. - Csak egyikünk hagyja el élve ezt a helyet.
- Hallgass meg előbb.
Ai Bili dühös elutasító mozdulatot tett.
- Fegyvertelen vagyok - mondta Ai Zao, - Miért ne hallgathatnál meg?
Ai Bili még egyszer fölmérte tönkretett földjét, majd lebocsátotta a kardot szorító kezét. Ai Zao körbemutatott:
- Vanhotiak csinálták.
- De te vezetted ide őket, mi?
- Hallgass végig. Egy gazellát üldöztem, amikor megláttam őket a falunkból kivezető ösvényen. Kíváncsi voltam, mit akarnak, követtem hát őket. Féltem ugyan, hogy fejvadászaton járnak, de nem volt időm segítséget hívni. Egészen idáig jöttem utánuk. Tehetetlenül néztem végig, amint röhögve tönkretették a termést. Semmit se tehettem, így hát visszahúzódtam és

elbújtam, mert arra gondoltam, hogy ugyanezen az úton jönnek vissza. De egy idő után elült a zaj, és újra visszakúsztam ide. Nyilván másfelé távoztak, talán a hegygerincen keresztül. Ezután hazaindultam, és ekkor találkoztam veled.

Ai Bili hallgatott. Azután csak ennyit mondott:

- Akárki kitalálhat ilyen mesét.

- Így történt, Ai Bili.

- Valakinek tudnia kellett, hogy itt van ez az ópiummező. - S hogy Ai Zao nem felelt: - Nehéz elhinni, amit mondasz.

- Megértelek. De utánanézhetünk, hogy valóban más úton mentek-e el.

Körbejárták a mezőt. Ai Bili ment hátul. A pataktól majdnem nyílegyenes vonalban húzódott több ember lábanyoma a ritkuló erdőn át a hegygerinc felé.

Ai Bili visszadugta kardját a hüvelyébe.

- Szégyellem magam, Ai Zao - mondta.

- Nem vagyok jóakaród, Ai Bili, de hidd el, sajnállak a károdért.

- Valaki az életével fizet ezért. Kik voltak?

- Vanhotból jöttek. Nem tudom a nevüket. Fiatalok. Ha még egyszer látnám, megismerném őket.

- A falunkból kellett nyomára jönnie valakinek. Nem szoktak vanhotiak erre járni. Árulás-szaga van a dolognak. Ebből kellett volna kifizetnem, amivel Na Pai fivére tartozott Ai Kannak. Valami gyalázatos terv rejlik emögöit.

- Talán csak azért tették, mert rosszban vagyunk velük.

- Nem hiszem, Ai Zao.

Visszafordultak, és átvágtak a letiport pipacsokon. Ai Bili kihúzta kardját, és vad lendülettel levágta az utolsó épen maradt virágot. Azután visszafordult érte, felvette és a turbánjába tűzte.

BETOLAKODÓK

Különös embercsoport igyekezett óvatosan, vászongumitalpú cipőkben észak felé. Nyolcan mentek szorosan egymás nyomában. Rövid, fekete, bő vászonnadrágot, s ugyanilyen színű turbánt és zubbonyt viselő vezetőjük első pillantásra va törzsbelinek látszott. Közelebbről megvizsgálva azonban arcbőrének sötét árnyalata festékről árulkodott. Ezenkívül az arca is kerek, az orra meg pisze, ajka vastag. Felső szemhéja jellegzetesen görbült az orra felé, és ez kínaira vallott. Valóban: Li Lin-tan őrnagy volt, az 1949-ben előretört kommunista csapatok elől délnyugat felé menekülő, s most Észak-Burmában tevékenykedő maradék Kuomintang-hadsereg tisztje.

A vele levő hét ember különböző színű vászonruhát viselt, némelyik pedig gyűrött amerikai zubbonyt. Egy-kettőn térdtől bokáig lábtekercsben folytatódó vékony vászonnadrág volt, a többin khakisort. Géppisztoly vagy amerikai karabély volt a fegyverzetük, de több hosszú csövű automata mauserpisztoly is akadt náluk. Fejviseletük is a lehető legváltozatosabb volt: régi

Kuomintang-hadseregbeli tábori sapka, rojtos díszű amerikai katonasapka, sőt még egy acélsisak is feltűnt, amely az Egyesült Államok haditengerészetétől származott, s ezt a szöveget festették rá hajdan: Itt járt Kilroy. Testük fedetlen részei sötétbarnára égtek, de hiányzott belőle a va torzsbeliek vöröses árnyalata.

A va törzsbelinek álcázott Li őrnagy fegyvertelennek látszott, csak a festett majomszőrrel díszített hagyományos dárdát emelte magasra: ez jelezte, hogy hivatalos törzsi küldetésben jár, s joga van akadálytalanul és teljes biztonságban közlekedni az őserdőben.

Átlépték a jelöletlen határvonalat Burma és Kína között. Az erdővel borított hegyekben megbúvó va községek részben kínai, részben burmai területen feküdtek, mindkét kormány székhelyétől távol.

Gyorsan, de óvatosan haladtak az emberek, elkerülték a falvakat, csak Vanhot közelében állapodtak meg az erdős hegygerincen. Amikor a nap már lenyugvóban volt, felállt a feketébe öltözött "futár". Erős szecsuani tájszólással azt mondta embereinek kínaiul, hogy várakozzanak itt rá. Kísérői a Jünan tartományban használatos mandarin-dialektusban válaszoltak.

A hátralevő utat egyedül tette meg, és szándéka szerint akkor ért célhoz, amikor már elég sötét volt ahhoz, hogy álöltözete leplezze kilétét, de még nyitva álltak a Vanhotba vezető alagút kapui. Éppen elérkezett az esti étkezés ideje, kevés falusi marad ilyenkor a kunyhóján kívül. Ai Kan házát kereste. Könnyű volt felismernie az eresz faragott madárfiguráiról, amelyek csak a főemberek házát díszítették.

A feljáróhoz lépett, és dárdája nyelével megkopogtatta a gerendát. Ai Kan a feleségével üldögélt bent és pálinkázott; várta a vacsorát, melyet egy legföljebb tíz éves rabszolgalány készített és tálalt fel, elkeseredetten ugrálva ide-oda, lehetőleg kellő távolban gazdáitól. Ai Kan két gyereke anyaszült meztelenül kuporgott a tűztől távolabb.

A falu feje meglepetten kukkantott ki, azután leszólt: -- Te vagy az? Gyere be.

Intett pufók, fiatal feleségének, aki csilingelő ezüst ékszereivel híven képviselte férje vagyonát. Az asszony felállt, megtöltött öt kivájt tököt a tűzön rotyogó edényből, kettőt letett a férfiaknak, hármat pedig kivitt, és magával hívta a két gyereket is.

- Egy egész disznót meg tudnék enni - mondta a látogató va nyelven, amelyet nagyon jól beszélt, csak magas, éneklő hangja ütött el a bennszülöttek torokhangú beszédétől.

- Hát akkor csak rajta - kínálta Ai Kan, és pálinkát is töltött.

A hús rágós volt, a paprikamártásban úszó hegyvidéki rizs pedig tisztítatlan, de az egyébként finnyás őrnagy a harmincöt mérföldes gyaloglás után két nagy tányérral is bekebelezett és bőven meglocsolta a házilag főzött tüzes pálinkával.

- Pompás volt - állapította meg, és előhúzott egy csomag igazi gyári

cigarettát. Ai Kannak is adott egyet. Párat szippantott, s várta a házigazda szavát, majd mégis ő szólalt meg:
- Vej Li-san tábornok üdvözletét küldi. Meg ezt. - Automata browningpisztolyt húzott elő zubbonyából, zsebéből meg néhány tölténytárat. Átdobta a fegyvert a tűz fölött, Ai Kan pedig elkapta.
A va főnök ragyogó szemmel vizsgálgatta a pisztolyt, kedvtelve forgatta és simogatta a síkos kék acélt. Megcélozta a mennyezetet, és meghúzta a ravaszt. Kattant, de lövés nem dördült.
A látogató nevetett:
- Jó, hogy nem töltöttem csőre. Felriasztottad volna az egész falut. - Megkerülte a tüzet, és kézbe vette a fegyvert. - Nézd csak. Ezt húzd hátra és engedd vissza. Most már csőre van töltve. Nyomd le itt, akkor nem sül el. Nyomd erre, és lőhetsz vele. Kiüríteni így kell: lenyomod ezt és kiveszed a tárat. Azután hátrahúzod itt,. és kiugrik a töltény. Most üres - magyarázta, s közben elkapta a levegőben a kiugró töltényt. - Tedd vissza a tárba, a tárat az agyba és kész. Most csináld te.
Az őrnagy útmutatását követve, Av Kan addig gyakorolta a mozdulatokat, amíg végül megtanulta a pisztoly kezelését. De nem tette el, kezében tartotta és tovább simogatta.
- Szép ajándék, ugye? - kérdezte a látogató, aztán felállt és kipillantott az ajtón meg a hátsó kisablakon. -Azért küldött Vej tábornok, hogy beszéljek veled. - Közelebb ült Ai Karihoz, és lehalkította a hangját. - Nagyon örült a legutóbbi ópium-küldeménynek, és reméli, hogy a következő is ugyanilyen jó lesz.
- Még jobb is lesz, azt hiszem. Az embereim zöme most még többet termeszt. De ha többet kell szereznem, több ezüstdollár is kell előlegbe.
- Majd megmondom a tábornoknak. Mennyi kell?
- Sok. Kétszer annyi, mint múltkor. - közölte Ai Kan, akinek tízzel kimerült a számolási tudománya.
- Úgy. Szóval ezer - morogta a vendég. - Jó, megkapod, csak legyen ópium. Ez az egyik, amiért jöttem. De lássuk a fontosabbat. - Összébbhúzta magán a zubbonyt, töltött a pálinkából, ivott és csak azután folytatta:
- Ranguni ügynökeink azt jelentik, hogy a burmai kormány rövidesen csapatokat akar küldeni ellenünk. Megpróbálnak kisöpörni bennünket. Unnak már - kuncogott. - Meg hogy csapataink felélik a termést Észak-Burmában. Nem azért beszélek erről, mintha azt hinném, hogy nagyon érdekel.
Ai Kan megpróbált úgy tenni, mintha értené, amit hall. Utálta ezt az embert. Hiszen han, azaz kínai, tehát ősellenség. Melyik va szerette valaha is a kínaiakat? Puhány, sápadt fickók. Mindig mosolyognak, de mindig becsapják az embert. No azért az apjának is, őneki is szépen gyarapodott a vagyona, amióta ezek a kínaiak ezrével menekülnek délre az úgynevezett vörösök elől.
- Nem könnyű nekem megérteni ezeket a dolgokat - felelte mosolyogva. - Mit kíván Vej tábornok?

- A tábornok először is azt akarja tudni, jártak-e vörösök ebben a körzetben, vagy hallottál-e az embereik mozgolódásáról errefelé.
Ai Kan összevonta a szemöldökét és hallgatott. Nagyon félhetnek azok, ha ilyen hosszú útra küldenek egy embert a vadászidény kellős közepén! A látogató dárdájára pillantott: ez ugyan kiállja a próbát, ő maga azonban, ha közelebbről szemügyre veszik, aligha adhatja ki magát valóságos va törzsbelinek.
- Nem - szólalt meg végre vontatottan. - Semmit se hallottam olyan emberekről, akiket te vörösöknek nevezel. De miért lennének vörösök? Ugyanolyan színű a bőrük, mint a többieké. Nemrég jártam Mongszában és Monpakban. Senki se mondta, hogy idegenek hatoltak volna be va földre. Miért akarja tudni Vej tábornok?
A látogató éles szemmel fürkészte Ai Kan arcát: le akarta róla olvasni szavainak hatását.
- Mert talán szükségessé válhat, hogy időre északabbra irányítsuk néhány parancsnokunkat. Talán éppen ebbe a körzetbe.
Ai Kan arca meg se rezdült. A kínai sebesen folytatta:
- Természetesen nem a csapatainkra gondolok. Vej tábornok bizonyos afelől, hogy ha mélyebbre jutunk az őserdőben, tartani tudjuk magunkat a burmai katonákkal szemben. Az észak-burmai síkságon azonban nehéz megvédeni az állásainkat. Nincs elég repülőgépünk és utánpótlásunk. Vej tábornok biztos helyet keres magának és a legfőbb vezetőknek. Csak néhány emberről van szó. Meggyőződése, hogy a régi barátság alapján számíthat rád és még néhány emberre.
Ai Kan a tűzbe bámult, s még mindig a browning sima acélcsövét simogatta. A tövises bozóttal övezett falu ligeteiből ide hallatszott a szerelmes dalokat éneklő lányok és fiúk hangja. Amikor megszólalt, nem nézett látogatójára:
- Tudod, mi történt legutóbb.
- Tudom. De remélem, hogy most másképp lesz. Bízunk benne, hogy te és a va törzs más vezetői megértettétek már, hogy a ti oldalatokon állunk.
- Annyi igaz, hogy amióta itt vagytok, néhányunknak jól beütött az ópiumtermesztés.
- Te is ezek közé tartozol, Ai Kan.
- Így van. De a legtöbb va ellenségnek tartja a kínaiakat.
- Mi is ellenségei vagyunk az északi vörös kínaiaknak.
- Ez is igaz. Csakhogy a va törzsbeliek zöme nem érti, mi a különbség a Kuomintang meg a vörösök között. Nekik a kínai az kínai, és kész. Ha harcoltok egymás ellen, annyi baj legyen. A ti dolgotok. De ez nem tart vissza egyetlen va férfit sem attól, hogy harcoljon ellenetek, akár ti álltok szemben vele, akár a vörösök. - Ai Kan töltött mindkettőjüknek, és így folytatta: - Mi is a neve a ti fővezéreteknek?
- Csang Kai-sek.

- Ez az. A mieink csangerzsikeknek nevezik a katonáitokat. És gyűlölik őket azért, amit azelőtt tettek. Amíg Zsabuej nem egyesítette ellenük a népet, gyilkoltak, megerőszakolták a nőket, kifosztották a falvainkat, néhányat porig is égettek. Ha újra idejönnének, hamarosan visszatérne Zsabuej is, és megint harcba szólítaná az összes törzset és nemzetséget. Semmi se változott.
- Természetesen tudjuk, hogy az nem volt helyes - felelt a látogató. - De hát akkor rémülten, Összevissza menekültek a katonáink. Most engedelmeskednek a parancsainknak. És tudjuk, hogy Zsabuej összedolgozik a vörösökkel.
- Lehet, hogy úgy van, ahogy mondod, de a vörösök nem jönnek ide. Ők megértik, hogy a va törzs gyűlöli a kínaiakat. Okosabbak, mint a ti embereitek. Néhány nagyobb törzsfőnökünk gyakran bejár Mongszába. Zsabuej is. A vörösök pénzt adnak nekik, és elbeszélgetnek velük. Azt mondják, hogy a vák dolgait a törzsnek kell intéznie, ők csak segítenek. Meg azt mondják, hogy vannak jó kínaiak és vannak rossz kínaiak.
- És mi lennénk a rossz kínaiak - jegyezte meg az őrnagy fintorogva.
- Így beszélnek, és akad, aki hisz nekik. Pénzt adnak, gyógyítanak, írni-olvasni tanítják a fiatalokat, meg arra, hogyan kell a rizsföldeket öntözni. Sohase jönnek az erdeinkbe Zsabuej vagy más emberünk kísérete nélkül. Egyik törzsfőnökünk már Pekingben is járt, mások meg Kunmingban. Ha idejönnének az embereitek, meg fogják látni, hogy annyi segítségre se számíthatnak a kisebb falvak főnökeitől, mint a körmöm feketéje.
A látogató gondolkozott egy ideig, azután rábeszélő hangon így szólt:
- Ünnepélyesen megígérhetem neked, Ai Kan, hogy nem jönnek ide a csapataink. Csak néhány tiszt a szolgájával. És gondolj a jövőre. Vej tábornok nem lesz örökké Észak-Burmában mindössze néhány ezer ember parancsnoka. Majd ha Csang Kaj-sek ismét visszahódítja egész Kínát, nem feledkezik meg azokról, akik segítették. Ők lesznek akkor a va nép vezérei.
Ai Kan beleköpött a tűzbe.
- Nem értek én ezekhez a dolgokhoz. Csang Kaj-sek, Mao Ce-tung, kommunisták, Kuomintang... Nem sokat tehetek. A va törzs sohase engedett be idegeneket az őserdőbe, és nem is igen fog.
- De te vagy a falu feje. Ai Tin a barátod. És más barátaid is vannak, például Ai Leh és Ai Szor.
- Hát... nem nagyon számíthatnék rájuk, ha komolyra fordulna a helyzet. Igaz, én árulom az ópiumukat, de csak ennyi az egész. Ha a falubeliek megtudnák rólam vagy róluk, hogy jóban vagyok veletek... - Úgy húzta el kezét a torka előtt, mintha kést emelne.
Pálinkát kortyolgatva üldögéltek és a bambuszpadlót védő köveken a hamu alól kivöröslő parazsat bámulták.
- Mit tehetnél mégis, Ai Kan? A saját érdeked. Hiszen gazdag vagy. Hány rabszolgát is tartasz? Tizet. És sok a barmod. A vörösök pedig ugyancsak rühellik a rabszolgatartókat meg az ópiumtermesztőket. Ha az ő kedvük

szerint fordul a kocka, nem sokat adok az életedért, zsumi. Együtt sírunk, együtt nevetünk. - A kerek képű kínai merőn szembenézett Ai Kannal, majd így folytatta: - Úgy van, ahogy mondtad. Ha neszét veszik a falubeliek, hogy velünk üzletelsz, hamarosan elveszted a fejed.

Ezt a fenyegetést nem lehetett félreérteni.

- Kis nép vagyunk - mondta halkan Ai Kan. - Itt élünk tiköztetek meg a másik fajta kínaiak között. Nem tudom, mit tehetnék.

- Nem olyan nagy dolog. Keress nekünk egy kis helyet az őserdőben, ahová nem járnak az embereitek, mert tabu, vagy mert félnek a szellemektől. Ahol felüthetünk egy kis tábort néhány hétre. Ennyi az egész. És beszélj Ai Tinnel, mondjon ki szigorú tabut arra a helyre.

- Ez menni fog. Megmondhatod a tábornoknak

- Jó.

Li őrnagy felállt és felvette a sértetlenségét biztosító dárdát.

- Átkísérlek az alagúton - mondta Ai Kan.

Miközben áthaladtak a sötétbe borult falun, Ai Kannak eszébe jutott Na Pai.

- Amikor Vej tábornokkal beszéltem - jegyezte meg -, azt mondta, kell neki egy első számú ágyas. Fiatal szűzlány, akinek még nem volt dolga férfival. Ez a szokás nálatok?

- A tábornok vigyáz, nehogy betegséget kapjon.

- Értem. Nohát, éppen akadna kedvére való. Új rabszolgalányt kapok egy nagyobb adósság ellenében. Nagyon szép, már asszonyosan fejlett, magas, karcsú. Szívesen megtartanám magamnak, de hát egy nemzetségből vagyunk.

- Máris igent mondhatok a tábornok nevében. De nehogy közben dolga legyen mással.

- Erről gondoskodom.

- És az ára?

- Sokba van nekem, és keresni is akarok rajta valamennyit. Legyen talán ötszáz dollár.

- Ez rendkívül nagy pénz.

- De rendkívüli a lány is.

- Hát akkor legyen hatszáz - vágta rá a kínai. - A száz dollárt azért kapod, hogy szívesebben segíts nekünk.

Ai Kan félrehúzta a nagy reteszekből a súlyos gerendákat és kinyitotta a csikorgó kapu egyik szárnyát.

A látogató zseblámpájával maga elé világított a bozótalagútba. Kettőt villantott vele, mire feltűnt a kanyarban rejtőző csoport. Kiosont a kapun, és csatlakozott hozzájuk.

Ai Kan becsukta a kaput, és helyükre tolta a gerendákat. Azután visszament a kunyhójához a csendes falun keresztül.

A második aratás kezdetével véget ért a fejvadászat. Nem keresték már a

Termés Szellemeinek áldozatul kínálható fejeket, nyugodtan kimerészkedhettek hát az emberek, nem kellett szakadatlanul attól félniük, hogy póznára tűzött kosárba kerül a fejük.

Az aratást mégis mindig közösen végezték. A munka, a vadászattal ellentétben, utált kényszernek számított, s csak az tette elviselhetővé, ha közös ünneppé avatták. Akár új házat építettek, akár az őserdőből irtottak ki és égettek fel egy darabot, hogy termőföldet nyerve rizst vessenek a hamuba, akár a sovány termést takarították be - csoportosan, játékos csevegés közben tették, s számtalan tabunak nyilvánított nappal szakították félbe, amikor tilos volt dolgozni.

Senki sem tartotta számon, mennyit dolgozott a földeken, hiszen akinek elfogyott az élelme, mindig kaphatott enni a szomszéd házban, amíg ott is ki nem ürült a kamra. Azután pedig korlátlanul szerezhetett élelmet, ha kiment vadászni az őserdőbe.

Csak a jómódú zsumik számítottak kivételnek: ők csak kölcsön adtak, sose ajándékoztak. De még az Ai Lehhez hasonló gazdag rabszolga-tulajdonosoknak se jutott-eszükbe, hogy otthon maradjanak, amikor a többiek munkába mentek. A munkát éppúgy közösen végezték, mint ahogy közösen ölték és ették meg a bivalyt.

Ai Leh és Ai Bili egymás mellett dolgozott egyik szomszédjuk földjén: hosszú késükkel levágták, azután kévékbe kötötték a rizst.

Amikor lélegzetvételnyi szünetet tartottak, Ai Leh így szólt:

- Hamarosan befejezzük az aratást, és kezdődik a nagy ünnep.

- Igaz - mondta Ai Bili komoran. - És akkor Na Painak el kellene mennie Ai Kanhoz.

- Balszerencsés voltál az ópiummeződdel, Ai Bili.

- Semmi köze ennek a balszerencséhez. Ai Kan a háttérben.

- Ki tudhatná? - Ai Leh betelt vett a szájába, és Ai Bilit is megkínálta. A legény elvett néhány szemet, és mintha mondani akart volna valamit, de egyszer csak kirobbant belőle a kérés:

- Ai Leh, adj kölcsön annyit, hogy kifizethessem az adósságot! Hiszen te olyan gazdag vagy.

A varázsló elfintorította az orrát.

- Igaz, de miért vagyok olyan gazdag, Ai Bili? Mert vigyázok a vagyonomra. Ha kölcsönt kapsz tőlem, kétszeresen kell visszafizetned három éven belül: négy bivalyt, hat sertést és negyven korsó bükkönysört. Aligha képes erre a magadfajta nincstelen fiatalember. - Ai Bili karjára tette a kezét, és így folytatta: - Gondolnom kell magamra. Mi lesz, ha nem fizeted meg? Öreg anyádat nem vihetem el rabszolgának, hiszen többet enne, mint amennyit ér. Na Painak nincs közeli rokona. Sajnálom, Ai Bili, nem tehetem meg.

- Gondolhattam volna - mondta Ai Bili elkeseredetten.

- Túlságosan érzékeny vagy, fiú.

- Lehet, hogy megbánod még ezt, Ai Leh. Engem nem olyan fából

faragtak, hogy könnyen belenyugodjam.
- Ne búsulj, Ai Bili. Nekem se volt semmim a te korodban. Helyes lány Na Pai, de találhatsz mást is. Akár az én lányomat, ha jól ítélek abból, ahogy rád meresztgeti a szemét.
Ai Bili megértette a célzást.
- Mi már eljegyeztük egymást Na Paijal.
- Egymás közt. De nincs igazi eljegyzés, amíg meg nem fizettétek az adósságot. Nem vagy gyerek, Ai Bili.
- Na Pait választottam, és komolyan gondolom - hajtogatta makacsul a fiatalember.
- Hát ez már a te dolgod. Én nem segíthetek.
Ai Leh odébb lépett, és ismét dolgozni kezdett.
Na Painak tabu volt ez a nap, s egy magas fa alacsonyabb ágáról figyelte a többiek munkáját. Ai Bili odament hozzá.
- Nincs jó hírem, kicsi Pai. Nem akar kölcsönözni.
- Persze hogy nem. Az ilyet csak az érdekli, hogy neki minél több legyen, másnak pedig semmi se jusson.
- Mit tehetünk?
- Nem tudom... Áldozatokat mutattunk be. Fogadalmat tettünk a Holtak Mezején. Már nincs mit tennünk.
- De én tudom, hogy Ai Kan csinálta azt a disznóságot az ópiumföldemen.
- Nem tudod bizonyítani. És ha bebizonyítanád is, mit változtatna? Az a föld az őserdőben senkiföldje. Te megművelted, másvalaki pedig tönkretette. Ennyi az egész.
- De kihívhatnám Ai Kant, hogy megvívjak vele.
- Mit érnél vele? Még meg is ölhet. És ha te ölöd meg őt? A családja követelné az adósságot.
Ai Bili késével levágta egy zsenge növény fejét, és dühösen förmedt a lányra:
- Úgy beszélsz, mintha egyenesen szeretnél Ai Kan rabszolgája lenni. Talán arra gondolsz, hogy majd elteszed láb alól a feleségét, és téged vesz el?
Nai Pai ránézett, ajka megremegett, aztán kezébe temette arcát, és ömleni kezdtek a könnyei. Ai Bili nem tudta, mit tegyen. Egy pillanatig kétségbeesetten nézte a lányt, majd letette a kését. Előbbre lépett. Megállt. A lány vállára tette a kezét. Na Pai lerázta magáról, és tovább sírt. Válla reszketett.
- Ne sírj, kicsi Pai - suttogta lágyan a fiú. - Nem gondoltam komolyan. - Leemelte az ágról, és leültette a tarlóra. - Igazán nem gondoltam komolyan. Csak azért beszéltem így, mert nem tudom, mit tegyek, és olyan reménytelennek érzem a helyzetet. Nézz már rám. Mondd, hogy megbocsátasz. - Lehúzta a lány kezét könnyben ázó arcáról, és hüvelykujjával megtörölte a szemét. - Szeretlek, Na Pai. Szeretlek. Kell találnunk valamilyen megoldást.

Megcsókolta nedves arcát és kedveskedő szavakat suttogva próbálta megállítani könnyeit.
- Hagyd abba, kérlek, drága Pai. Ai Bili vagyok, a férjed.
A lány karja lassan a fiú nyaka köré fonódott.
- Hogy is mondhattál ilyet? - szólalt meg zokogva. - Képzeld csak el, mit jelent ez nekem? Hiszen nekem kell elmennem rabszolgának ahhoz a kegyetlen Ai Kanhoz. Veri a rabszolgáit. Tudhatod, hogy az apja átvágta egyik rabszolgájuknak, egy kisfiúnak a bokáját, mert meg akart szökni. És azt is tudod, hogy egy nemzetségből valók vagyunk. Ai Kan biztosan el akar adni valami ősz bajuszú, ópiumtól bűzlő, szörnyű vénembernek. Inkább megölöm magam.
Ai Bili a karjában ringatta.
- Dehogy - suttogta. - Majd csak kitalálunk valamit. Nem mész el hozzá.
A lány felpillantott.
- Nem megyek el? Mire gondolsz? Hogyan csináljuk?
- Semmit se tudok még, csak azt, hogy nem mész el.
- De akkor a vanhotiak megtámadják a falut.
- Majd meglátjuk. De nem mész el. - Újra megcsókolta. - Ó, Na Pai, el se tudom mondani, menynyire szeretlek. A feleségem vagy, egyre csak ezt hajtogatom. Úgy érzem, mintha egyre nagyobb és nagyobb lennék, mint a béka. De valójában nem tudok nagyobb lenni, és néha már majdnem kipukkadok. Csak rohangálok az őserdőben, kiáltozok és nevetek a boldogságtól.
A lány megsimogatta az arcát.
- Drága Ai Bili, én szépséges vadászom - suttogta most ő a fiú fülébe. - Ne hagyd, hogy elvigyenek. Ne engedd. Meghalnék nélküled. Ugye, ma este is eljössz hozzám, amikor Na Sang elalszik? A fiú megcsókolta, de szólni nem tudott.
- Megvárom, amíg horkolni kezd, aztán kiülök a feljáróra és ott várlak.
Ai Bili még egyszer magához szorította, azután felállt, és a lányt is magával húzta. Kart karba öltve, a többiekkel együtt mentek vissza a faluba. Nevetve futkároztak, lökdösődtek a fiatalok: az "Add tovább a tollat"-játékot játszották.
Amikor Ai Szor háza előtt mentek el, Na Pai nevét hallották. A falu főnöke házának keskeny tornácán állt, az ajtóhoz pedig ugyanaz a vanhoti futár támaszkodott, aki a múltkor járt itt. Feltűnően előre tartotta előírásos dárdáját.
Ai Szor magához hívta a lányt, de amikor a fiú is utána ment volna, rászólt:
- Téged nem hívtalak, Ai Bili.
- De én is jövök.
- Semmi közöd ehhez.
- Mi úgy döntöttünk, hogy közöm van hozzá.
- Ti ebben nem dönthettek. Na Pai egyetlen rokona Ai Kala, a fivére, ő pedig adóssága fejében Ai Kannak adta a lányt. Most tehát Ai Kan az apja és

gazdája. El is küldött érte. - Nehézkesen megfordult, és az előrelépő futárra mutatott.
- Ai Szor igazat beszél - bizonygatta a vanhoti. - Ma éjszaka telihold lesz, Na Painak velem kell jönnie - és megfogta a lány csuklóját.
Ai Bili egyetlen pillanat alatt félretaszította Ai Szort, elrántotta a futár kezét, arcába vágott, a feljáró szélére sodorta Na Pait, és rákiáltott:
- Ugorj le!

A lány, akár a macska, talpán ért földet öt lábnyira a tornác alatt. Ai Szor tántorgott, Ai Bili utána nyúlt, nehogy leessen. A futár a fájdalomtól elvakulva szorította kezét arcára. Ujjai között szivárgott az orra vére.
Ai Bili lesétált a lépcsőn, karonfogta Na Pait, úgy nézett fel.
- Megtámadtál egy futárt, aki sérthetetlenségét biztosító dárdával jött - szólt le Ai Szor, hogy mentse a menthetőt a vanhoti ember előtt.
- Nem én. Csak megakadályoztam, hogy egy vanhoti kezet emeljen falunkbelire. Mi vagy te, Manung feje vagy Ai Kan szolgája?
- Nyugalom, nyugalom - csillapította Ai Szor. - Nem intézhetnénk el ezt az ügyet békésen?
- Remélem, hogy elintézhetitek - jegyezte meg Ai Bili. - Ami engem illet, én most hazaviszem Na Pait. Ezzel ismerkedik meg, aki ártani akar neki. - Félig kihúzta kardját fahüvelyéből, azután nagy csattanással visszadugta. - Gyere, Na Pai - mondta, és elindult. A lány követte, de idegesen pillantgatott hátra.

A vanhoti küldött másnap délben visszatért. Bedagadt félszemét nem tudta nyitva tartani, és az orra is megdagadt. Előírásos futárdárdáján egy csomó vöröspaprika lógott. Nyomban szájról szájra járt a faluban, hogy Vanhot nyíltan meghirdette az ellenségeskedést. Ez nem volt különösebben riasztó, hiszen Manung és Vanhot hosszabb idő óta ellenségeskedett, mint amennyire Na Sang vissza tudott emlékezni.
Mindenkinek szájára kívánkozott a nagy kérdés, vajon az öntudatos méltósággal Ai Szor háza felé lépkedő futár a hadüzenetet jelentő fehér tyúktollat és a puskagolyót is magával hozta-e.
Ai Szor előcsoszogott, és nyomában a futárral Ai Leh háza felé indult a csoportokban bámészkodó falusiak között.
Ai Vat tenyerét szája elé tartva súgta Ai Bilinek:
- Nézd csak! Ez aztán a főnök! Még vizelni se megy anélkül, hogy előbb meg ne kérdezné Ai Leht.
Ai Bili kiköpött egy csomó betelt, és vállat vont. Pajtásaival volt együtt, éppen pilinckázással szórakoztak, amikor eljutott hozzájuk a hír, hogy ismét megérkezett a vanhoti küldött.
- Ebből baj lesz - jegyezte meg vigyorogva Ai La.
- Na és? - kakaskodott Ai Vat. - Hadd legyen. Úgy sincs mit csinálni,

amíg el nem kezdjük a vetést.
- Piszokul elbántak a vanhotiak Ai Bilivel - jegyezte meg Ai Pono. Ez a nyurga fiatalember bizonyult a legjobb birkózónak a tavalyi monpaki vásáron. - Szép kis nyámnyila banda vagyunk, ha csak gubbasztunk itt lógó orral és a fenekünk alá dugott kézzel, miközben Ai Kan ilyen galád módon visz el rabszolgának egy lányt a falunkból.
- De hát úgyis azon múlik - vetette közbe Ai Bili -, hogy dönt a falu.
- Nem fog ellened dönteni - nyugtatta meg Ai La. - A fiatalok zöme melletted áll, és az idősebbek közül is jó néhány.
- De az asszonyok nem. És majd éjszaka telebeszélik a férjük fejét. Különben is, a fél falu tartozik Ai Lehnek, ő pedig, ha csak teheti, kerüli az összetűzést Vanhottal.
- Igaz, de azok se szeretik Ai Leht, akik tartoznak neki. - Ai Vat bátorítón megszorította Ai Bili karját, és gyorsan előadta tervét. - Járjuk végig a falut, beszéljünk a férfiakkal, ne hagyjuk, hogy az asszonyok eltérítsék őket! Sokuknak elege van már abból, hogy úgy táncoljon, ahogy Ai Leh fütyül. Vanhotban is sokakat dühít már, hogy Ai Kan évről évre gazdagabb lesz és mindenkin uralkodni akar. Még Ai Leh is hétrét görnyed Ai Kan előtt. Már jóformán a mi falunkban is Ai Kan az úr. Ha nem teszünk ellene, pár év múlva Ai Leh rabszolgája lesz az egész falu!
- Ha így szereti az ópiumot, úgyse bírja egy-két évnél tovább - jegyezte meg Ai Pono.
- Jó, tegyük fel, hogy meghal. Akkor Ai Zao örökli a rabszolgáit, a barmait és az adósságunkat. Ez a vakarcs lesz a falu ura.
- Ő azért nem olyan gonosz, mint hiszitek - szólt közbe Ai Bili.
- Még hogy nem olyan gonosz! - mordult fel Ai Pono. - Mondhatsz róla, amit akarsz, Ai Bili, nem az az ember, akinek hajlandó lennék engedelmeskedni, csak azért, mert az apja úgy megszedte magát. Nekem elegem van ebből az egész rabszolgaságból, és nemcsak nekem. Az a baj, hogy az emberek félnek Ai Lehtől. Mert tartoznak neki, vagy ha nem, attól tartanak, hogy egyszer még rászorulnak.
- Magunkra kell gondolnunk - vágott közbe Ai Vat. - Közeledik az idő, amikor házasodnunk kell. Akkor pedig vagy apámnak, vagy nekem kölcsönt kell kérnem a hozományra. Aztán majd évekig csak azért termeszthetjük az ópiumot, hogy fizetni tudjunk Ai Lehnek. És ha rossz lesz a termés, oda kell adni rabszolgának az öcsémet vagy a húgomat.
- Évről évre többen termesztenek ópiumot Ai Lehnek - mondta Ai Bili.
- Így van. Például az én apám is - szólt Ai Vat. - Az idén csak azért művelt egy egész táblát, hogy bivalyt vásároljon neki, és jövőre ugyanígy lesz. Mert Ai Leh kölcsön adott egy bivalyt tavaly, amikor a mi családunkon volt a sor az áldozati állat felajánlásában, most pedig kettőt kell visszafizetni.
- Ezért rosszabb évről évre - folytatta Ai Bili a gondolatot. - Minél több ópiumot kell termesztenünk, annál kevesebb rizsföldet művelhetünk. Ezért

nincs kitartásunk egyik aratástól a másikig, és ezért kell kölcsönt kérnünk, így válnak mind többen Ai Leh és Ai Kan rabszolgájává. No és Ai Szor rabszolgájává. Mert ő is megkapja a részét. Ezért beszél mindig Ai Leh kedve szerint.

- Nemcsak kölcsönnel szerez rabszolgákat Ai Leh! - fortyant fel Ai La. - Nézzétek meg Na Pomót. Gyerek volt még, amikor a rabszolgája lett. Aztán felnőtt és teherbe esett. Azt mondja, Ai Leh a gyerek apja, de az tagadja, mert fél a feleségétől. Akárhogy van, ha megszületik a gyerek, ő is Ai Leh rabszolgája lesz.

- Ha így megy tovább, nemsokára mindannyian Ai Leh rabszolgái leszünk - mondta újból Ai Bili. - És épp így van ez Vanhotban és másutt. Hamarosan már csak kétféle ember lesz a falvainkban: idegen ruhát viselő, pálinkázó, jó fegyverrel járó gazdagok és rabszolgák, mert a többi mind rabszolga lesz... Én azt hiszem - folytatta elgondolkozva -, az ópium az oka. Mindenki ópiumot termeszt, pedig amennyi ennek a falunak kell, egyetlen táblán megteremne. A többit a csangerzsikek kapják.

- Te is termesztettél ópiumot, Ai Bili - szólt közbe Ai Pono.

- Igaz. De csak azért, hogy megfizessem Na Pai bátyjának az adósságát. És kié lett volna az az ópium?

- Ai Kané.

- No ugye. Hát ő termesztette?

- Nem, de ő adta kölcsön a bivalyt, a disznókat meg a bükkönysört.

- Igen. És három év múlva kétszerannyi bivalyt; disznót és bükkönysört követel, így csinálja Ai Kan. És hányan termesztenek ópiumot Ai Lehnek?

- Például az én apám - mondta Ai Vat. - És még sokan mások is. De az apám nem hajlik Ai Leh szavára, ebben biztos lehetsz. És még mások sem.

- No hát, ennek véget kell vetni - jelentette ki keményen Ai Bili. - Eddig nem is gondolkoztam ezeken a dolgokon. De hallottam egy mandegori emberről, aki részegen agyonvert egy rabszolgalányt. Olyan fiatal lányt, mint Na Pai. Azt meg tudjátok, mi történt Ai Dvaijal: egész életére megnyomorították.

- No, ez nem gátolta meg abban, hogy leterítsen - jegyezte meg Ai La keserűen.

- Igaz, de szabad így bánni va törzsbelivel? Hiszen nem szabályos harcban győzték le! Senkinek se vétett. Csak éppen kölcsönt kért az apja élelemre, áldozatra vagy hozományra. Én ezt ellenzem, és mások is...

Hirtelen elhallgatott és mindannyian az út felé fordultak, mert ismét feltűnt a vanhoti futár Ai Leh és Ai Szor kíséretében. Nagyon komoly képet vágtak. A fiatalok megvárták, amíg elmennek, azután a varázsló házánál próbálták megtudakolni, mi történt.

Ai Leh felesége, aki a ház lábánál hallgatózott, már szárnyra bocsátotta a híreket: csak vöröspaprikát hozott a futár, fehér tollat és golyót nem. Nem üzent hadat Vanhot, csak kinyilatkoztatta az ellenséges állapotot. Most már

egyik falu lakói sem járhatnak biztonságban egymagukban. Csoportosan és fegyverrel kell járni, amíg meg nem egyeznek és cukornád kicserélésével meg nem hirdetik a békét.

A falusiak kis csoportokban zajosan vitatták a fejleményeket. Az asszonyok karjukba kapták a gyermeküket, mintha máris veszély fenyegetné őket, és fejüket szaporán rázva, homlokukat ráncolva beszélgettek.

Ai Szor és Ai Leh már jött is visszafelé az ösvényen, a fontos ügyhöz illő méltóságteljes tartással. A hivatalának formaságaira mindig sokat adó varázsló bement a házba, és kihozott egy dióval vagy kaviccsal megtöltött, majomszőrrel díszített, elefántszínűre festett, hosszú bambuszrudat. Szertartásosan rázogatta a jó ómenek felidézésére szolgáló botot, míg végigment a falun, a nyomában lépkedő Ai Szor pedig kihirdette, hogy este gyűlést tartanak a falu öregei.

- Mit csináljunk, Ai Bili? - kérdezte Ai Vat. Ai Bili megvonta a vállát.

- Még semmi sem dőlt el. Ai Kan vöröspaprikát küldött, de ez nem sokat jelent. Sose volt valami nagy barátság Vanhot és Manung között. Háborúról egyelőre nincs szó.

- Odébb van még a háború - jegyezte meg Ai La. - Előbb falu-gyűlést kell tartani Vanhotban, csak azután küldheti el Ai Kan a tollat és a golyót Gondoljátok, hogy minden családdal meg tudja szavaztatni?

A csoportban megoszlottak a vélemények. Ai Bili úgy vélekedett, hogy Vanhot úgy szavaz, ahogy Ai Kan akarja.

- Végtére is adósa a fél falu. És Vanhot majdnem kétszer akkora, mint Manung. Miért ne szavaznák meg? Van rá ürügyük, és jó alkalom a zsákmányszerzésre.

- De minden család? Gondolod, hogy minden család a háborúra szavaz csak azért, hogy Ai Kannak eggyel több rabszolgája legyen? Hiszen bármiképp alakul, közülük is meghalnak jónéhányan. Nem olyan biztos ez, ahogy gondolod.

Ai Bili kis ideig hallgatott, azután így szólt:

- Akármint lesz, még van időnk. Vanhotban is meg kell tartani az öregek gyűlését, mondjuk ma este. Azután össze kell hívni a falu-gyűlést, tegyük fel holnap estére. Azután útnak indítják a követet, leghamarabb holnapután, de lehet, hogy még később. Ha tehát hadat üzennek, akkor se kezdődhet el a háború három napnál hamarabb.

- Tehát? - tudakolta Ai Pono.

- Tehát van legalább három napunk. Én mindenesetre elmegyek vadászni. Nincs mit ennünk, és most nemcsak anyámat, hanem Na Pait és Na Sangot is segítenem kell. Nem termeszthettem rizst és nem járhattam vadászni, mert az ópiummal bajlódtam.

- Nem ehetnétek más házaknál?

- De hiszen négyen vagyunk! Senkinek sincs annyija. Hús kell mostanra, meg szárítani való későbbre.

- Azért várd meg az estét, az öregek gyűlését - tanácsolta Ai La.
- Jó. Nem mintha azt várnám, hogy határoznak. Majd Na Sang megakadályozza. De azért várok, és csak hajnalban indulok. Holnap, legkésőbb holnapután újra itthon leszek.
- Hadd menjek veled - ajánlkozott Ai Vat. - Többre megyünk ketten.
Ai Bili megveregette a vállát.
- Köszönöm, de tudok én vigyázni magamra. Különben is elmúlt a fejvadászat ideje. Az ilyen kis vadászathoz pedig jobb egy ember, mint kettő, ezt te is tudod. Jobb, ha ti itt maradtok, és beszéltek az emberekkel. Ne hagyjuk, hogy csak Ai Leh beszéljen. Még jobb is, ha ti beszéltek, nem én. Azt hinnék az emberek, csak Na Pai miatt teszem.
- Pedig egyáltalán nem így van, ugye? - csúfolódott Ai Pono, és félreugrott Ai Bili tréfás ökölcsapása elől.
Ekkor érkezett vissza Ai Leh, díszes bambuszbotját csörgetve. Ai Szor is ott csoszogott mögötte. A varázsló szigorú pillantást vetett a fiatalokra, a falu bajkeverőire, akik mindig bosszantják az öregeket. Pedig a maga idejében ő is közéjük tartozott.
Ai Vat kiöltötte nyelvét a varázslóra, és nevetett.
- Vigyázz, Vat - intette társát Ai La -, nehogy húsz lábujjad és két orrod legyen, mire felébredsz. Az öreg nagyon ért a varázsláshoz.
- Nézzétek meg őket - mondta Ai Pono. - Hova jutunk, ha ilyen emberek vezetik a falut? Az egyiket már teljesen átitatta az ópium, a másik meg csak a szellemekkel társalkodik.
- Igazad van - helyeselt Ai Bili. - Más főnök kell a falunak, nem olyan, mint Ai Szor, aki csak Ai Len kegyeit keresi. Olyan kellene, mint a te apád, Ai Vat.
- Mások is céloztak már rá - mondta Ai Vat. - Aztán otthon, ahányszor csak isznak egy kortyot, Ai Lehnek is töltenek egy bambuszkorsóba, nehogy elveszítsék a jóindulatát.
- Meddig ülhet még ez a korhadt vén karó felnőtt férfiak és asszonyok nyakán? - kesergett Ai Bili, s haragosan nézett az ösvény kanyarulatában eltűnő főemberek után.
A hét választott öreg alkonyatkor tanácsot tartott a téren. A bambuszcsíkokból szőtt négyszögletes padlót egyik oldalán a föld tartotta, három másik oldalán bambuszoszlopok emelték a lejtős talaj fölé. Az oszlopok között csípőmagasságig érő kerítést húztak. Az este hűvös volt, már a rovarok sem zavarták a tanácskozókat.
A tűz lángja megvilágította a közeli házakat és fákat, s rózsaszínbe vonta a dobház fölött kifüggesztett, kúp alakú kosarakat, melyekben még az előző évben megölt két férfi koponyáját és a legutóbb elejtett leopárd fejét himbálta a lanyha esti szél.
A gyűlés a pálinkás bambusztokok körbeadásával kezdődött. Na Sang volt az egyetlen nő közöttük, s az egyedüli, aki nem hozott magával pálinkát.

Szokása szerint sokáig matatott a tarisznyájában, aztán előhúzott egy üres tökkulacsot, és nagyokat húzott a többiek italából. Ai Leh varázsszavait mormolta a tűznél, és a lángok közé dobott valamit, ami vörös izzással sistergett. Ezután Ai Szor szokott ideges módján beszámolt a vöröspaprikával megjelent vanhoti küldött látogatásáról. Mint a korhadt levél erezete duzzadtak ki az erek sovány, barna karján, amikor a szavait kísérő mozdulattól hátracsúszott a vézna testén lötyögő, szürkére fakult fekete kabát rongyos ujja. Fekete pupillája és barnás szemefehérje nedvesen csillogott a ráncos könnyzacskók fölött.

- Ezt már mindenki tudja - mondta Na Sang, amikor Ai Szor befejezte. - Ai Kan azt akarja, hogy a falunk küldje el neki Na Pait rabszolgául. De te mit feleltél erre?

- Hát... semmit. Igazán semmit. Azt mondta, nem azért jött, hogy tárgyaljon, csak a vanhoti öregek tanácsának üzenetét hozta.

- Úgy érted, hogy a parancsukat? - jegyezte meg az öregasszony megvetően. - És Ai Bili ópiumföldje? Arról nem beszéltetek?

Ai Szor tehetetlenül nézett rá, azután pedig Ai Lehre. Az aszott varázsló segítségére sietett.

- Nézd, Na Sang, mindannyian megértjük Ai Bili fájdalmát az ópiumföldje miatt. Nagy kár annyi munka után. De ez az ő dolga. Olyan földet művelt, amely nem tartozik a faluhoz. Természetesen joga volt hozzá, de másnak is épp úgy joga volt hozzá, hogy elpusztítsa.

Körülnézett, egyetértést keresett a tűztől megvilágított arcokon. De csak Ai Szor bólintott és mormogott helyeslőn.

- Az ilyesmi csak azokra tartozik, akik csinálják - folytatta Ai Leh. - Nem a falu ügye. Ha a faluhoz tartozó földön ültetett volna Ai Bili, vagyis a szokás és megegyezés szerint minket illető területen, akkor a falu ügyé lenne.

- És akkcr te vitted volna el a termés javát - vágott közbe Na Sang.

Ai Leh nagy sercintéssel a tűzbe köpte a betel vörös levét, és csak azután válaszolt:

- Akkor Ai Bilinek természetesen le kellett volna adnia a szokásos részt a falunak.

- Azaz neked és Ai Szornak.

- Mi vagyunk a falu választott vezetői. Segítünk az áldozati szertartásoknál, és közbenjárunk a szellemeknél. A vezetők mindig többet kapnak valamivel, mert így tudnak segítséget nyújtani a rászorulóknak.

- Ahogy ti segítetek - morogta Na Sang elkeseredetten.

- Ai Bili azt mondja, Ai Kan gonosz fortélya volt a termés elpusztítása - folytatta a varázsló. - De senki se látta. Hátha csak néhány vanhoti legény durva tréfája volt. Megszoktuk az ilyesmit a fiataloktól.

- Nem - mondta Na Sang. - A vanhotiak maguktól nem mennek a Sárkány-hegyre.

De Ai Leh ügyet se vetett rá.

- Ai Bili gyorsan és sokat akart nyerni, ezért kockázatot vállalt. Most meg azt kívánná tőlünk, hogy a saját baját a falu ügyévé tegyük.
- Bolondság! - kiáltotta Na Sang. - Ai Kan akarja a két falu ügyévé tenni a magáét. Ai Bili hajlandó kihívni őt, és megküzdeni vele.
- Ezt nem lehet így elintézni. Ai Kan állatokat és terményt kölcsönzött Na Pai bátyjának. Joggal követeli az adósság megfizetését állatokban és terményben vagy más formában. Megegyeztek, hogy Ai Kan elviheti az adós legközelebbi rokonát, tehát Na Pait. Keljünk hadra Vanhottal egy lány miatt, akinek senkije sincs, még a bátyja is itthagyta a falut? - Ismét végignézett a lángoktól megvilágított izgatott arcokon, és így folytatta: - Ha háborúba lépünk Vanhottal, nem mi fogjuk megnyerni. Gondoljatok azokra, akik elesnek, meg a házakra, amelyek porrá égnek. Fiaink fiai is fizethetik majd a hadisarcot.
- Ugyan! - legyintett Na Sang. - Szó se volt még háborúról. Csak néhány vöröspaprikát küldtek. Csak meg akar ijeszteni minket Ai Kan meg a társai. Úgy látszik, sikerül is nekik. És még férfiaknak meritek nevezni magatokat?
- Ej, ej - igyekezett csillapítani Ai Leh. - Te már öreg vagy, Na Sang. Neked nem olyan szörnyű a halál.
- Honnan tudod? Minél öregebb az ember, annál inkább szeretne élni. De a va törzs tagjához méltóan, nem pedig gyáva nyúlként. Miféle férfiak vagytok ti? - Felemelte kezét; bütykös ujjai feketélltek a tűz fényében. De nem remegett a keze, se öregesen sípoló, vékony hangja. - Hallgassatok rám - mondta. - Én mindannyiatoknál előbb születtem. Már akkor öreg voltam, amikor Ai Leh a világra jött. A szokásaink... Mit tud ő a va szokásokról? Legfeljebb az apjától tanulhatott valamit, de az apja is taknyos kölyök volt még az én időmben. Egyszer még a fülét is megcibáltam, amikor a házam elé vizeit.
A tűz körül végighullámzott a nevetés, ezúttal Ai Leh rovására. Na Sang, kihasználva az alkalmat, kölcsönkért egy vízi pipát, és jót szívott a szűzdohányból. Kissé elszédülhetett tőle, mert néhány pillanatig csendben maradt és a bambuszkerítésbe kapaszkodott. Azután halkabban folytatta:
- Az én lánykoromban nem voltak még rabszolgák. És a főembereknek se volt külön földjük. Közösen műveltük a rizsföldeket, és közös volt a termés. Azokban az időkben csak annyi járt külön a falu fejének meg a varázslónak, amennyit azért kapott, mert segített az áldozatok bemutatásánál, meg támogatta a nincsteleneket. Akárcsak most, nekik adtuk az áldozati állat lábát vagy a fejét, részt kaptak a vadászzsákmányból és mindabból, amit az őserdőben találtunk, meg sört egy bambuszkorsóval. Azért adtunk, mert választott vezetőink voltak, és mert úgy éltünk, mint egy család: apánkat, bátyánkat tiszteltük bennük. De ma már egészen más a helyzet.
Na Sang lélegzetvételnyi szünetet tartott, s egy kortyintás erejéig kölcsönvette a keze ügyében álló pálinkás korsót. Csak a tűz ropogása és a bambusznád susogása törte meg a csendet.

- Csak a szívtelenek hánytorgatták fel, amit másokért tettek. Segítettünk egymásnak házat építeni, bozótot irtani, a termést betakarítani. Mindenki tudta, hogy ha segítségre szorul, éppúgy megkapja, mint ahogy ő is segített másoknak. Senki se tartozott senkinek. Ha valamelyik családnak elfogyott az élelme, más házaknál kapott enni, és amikor már senkinek se volt semmije, mindannyian elmentünk az őserdőbe ennivalót gyűjteni, amin kitarthattunk a következő aratásig. Adósságról meg hitelezésről, meg hogy többet kell visszafizetni, mint amennyit kapott az ember, szó se volt! Mindez teljesen idegen a va szokásoktól! Új dolog. Az én lánykoromban nem ismertük! Akkor kezdődött, amikor a kínaiak átjöttek Lancsangba. Azelőtt egyáltalán nem termesztettünk ópiumot; még dohányt is kevesen szívtak. De hát Lancsang csak két napi járásra van Mongszától, az emberek gyakran térülnek-fordulnak. Az ópiumért pedig ezüstdollárt lehet kapni, ezüstdollárért meg külföldi holmit.

Intőn emelte fel görbe gallyhoz hasonlító fekete ujját.

- Bizony - folytatta -, így kezdődött ez, még Ai Leh születése előtt. De Ai Leh apja már az újfajta zsumik közé tartozott. Szegény varázslóként kezdte, akár az apja, de amikor meghalt, két rabszolgája és sok marhája volt. Sokan tartoztak is neki. Ai Leh örökölte a vagyonát, még többet kölcsönzött és még tovább gyarapította. Az év minden napján rizst eszik; de ha valaki mindenéből kifogyott, az ő házánál ugyan nem kap. Így beszél Ai Leh: Kaphatsz vetőmagot egy bambuszkosárral, de kettővel kell visszafizetned jövőre. Ahogy a kínaiaktól tanulta. Hát mi jogon beszél Ai Leh a va törzs szokásairól?

Az öregasszony kifulladt a sok beszédtől, még egy szippantásnyi dohányt kért hát, mielőtt folytatta.

- Én amondó vagyok, ha eltűri a falu, hogy Ai Kan elvigye Na Pait rabszolgának, akkor nem nevezhetjük többé magunkat a va törzs igazi leszármazottainak. Bezzeg hencegtek a va névvel, mindjárt tőrt rántotok, ha csak a turbánotokat érinti az ellenség; de most? Hagyjátok, hogy meglopjanak.

Ujjain számolta ki.

- Nézzük csak! Tizenkét rabszolga él most a falunkban, közülük hétnek Ai Leh a gazdája. Ai Kannak tíz rabszolgája van. Az apja egyszer megbénított egy rabszolgafiút. Mit csinál majd a mi Na Paiunkkal? És milyen gonoszul elbánt Ai Bilivel! S ez a rongy ember - mutatott Ai Lehre - azt kívánja hajtsunk fejet Ai Kan előtt az első kósza hírre, hogy háborút indít, ha nem engedünk. Hát férfiak vagytok ti? - kérdezte és kiköpött. - Az ópium elvette a férfiasságotokat! Hát jegyezzétek meg és ez az utolsó szavam: sohase egyezem bele, hogy elküldjétek Na Pait Vanhotból, akár háború lesz ebből, akár nem. Az én szavam nélkül pedig nem tehetitek meg.

Hosszú szünet következett. Ai Leh zavartan fészkelődött, Ai Szor tekintetét kereste, s amikor szemük összetalálkozott, szemöldökét felvonva, szigorúan nézett rá. Néhány köhintés után a falu feje panaszos hangon beszélni is kezdett:

- Na Sang nagyon öreg már, az öregek pedig mindig azt hiszik, hogy a régi

idők jobbak voltak, mint a mostaniak. Olyasmiket mond, amit ő is másoktól, még öregebbektől hallott valamikor réges-régen...

Mély hang szakította félbe lamentálását:

- Nem igaz, Ai Szor. - Csontos, középkorú férfi volt a közbeszóló: Ai Vat apja. Amikor beszédhez készülve előrehajolt, letette a vízipipáját, Na Sang pedig tüstént felkapta. - Ti ketten elmondtátok a magatokét, most én következem - folytatta makacsul, amikor Ai Leh intett, hogy hagyja Ai Szort beszélni. - Tudom, hogy adósod vagyok két bivallyal, de azért kimondom, Ai Leh, amit gondolok. Igaza van Na Sangnak. Nekem ugyanezt mesélte az apám. Az ő kölyökkorában kezdődött ez az egész kölcsönözés meg rabszolgaság. Addig mindenki egyforma volt, együtt dolgoztak és egyenlően osztoztak, mint ahogy ma is csináljuk még néhányan. Az én apám mindig azt mondta, hogy mindenki nagyjából egyformán dolgozik életében. Egyszer a munkához van kedvünk, máskor vadászathoz, iváshoz vagy alváshoz. De ez mind eloszlik az ember életében. A fiatalember még nem szeret dolgozni, az öreg meg már nem tud. De azért mindenkinek van mit ennie, így tanított. Most azonban az öregeknek kölcsönt kell kérniük, aztán a gyermekeiket kénytelenek odaadni rabszolgának. Mert akinek sok van, ma már nem osztozik velük. A szegények adósságba keverednek, mindenfelé csak tartozásról hallani.

Körülnézett a pipája után. Na Sang visszaadta, de üresen. A férfi elvigyorodott, letette a földre, és tovább beszélt:

- Könnyű észrevenni, honnan fúj a szél. Ai Kan meg Ai Leh egyivásúak. Neked tetszik ez az újmódi. ugye, Ai Leh? Ezért nem bánod, ha Ai Kan megszerzi Na Pait.

- Én csak a háborút akarom megakadályozni - szólt közbe izgatottan Ai Leh. - Erről kell beszélnünk.

- Hát akkor beszéljünk erről - mondta Ai Vat apja. - Nem tudhatod, hogyan szavaznak a vanhotiak. Lehet, hogy az öregek tanácsa jóváhagyta a vöröspaprikát. De a háborút minden felnőttnek meg kell szavaznia. Elég egyetlen ellenszavazat, és Ai Kan nem küldheti el a golyót. Gondolod, hogy minden vanhoti igent mond csak azért, mert Ai Kan még egy rabszolgát akar? Ha a feneküket csókolgatjuk, csak újabb követeléssel fognak előállni! De ha megmondjuk Ai Kannak, hogy menjen a fenébe, kétszer is meggondolják a vanhotiak, háborút kezdjenek-e.

- Hiszen már elküldték a vöröspaprikát - nyöszörögte Ai Szor.

- Ugyan, mit számít a paprika? Sohase voltunk jóba a vanhotiakkal. - Végignézett az arcokon. - Szóljatok már! Én amellett vagyok, hogy egy fityiszt küldjünk a vanhotiaknak, de nem Na Pait. Mit szóltok hozzá?

Senki nem szólt semmit.

Ai Vat apja felállt.

- Márpedig nekem ez az utolsó szavam. Ideje, hogy Ai Kan leszálljon a magas lóról. Ami minket illet, mind tartozunk Ai Lehnek és Ai Szornak. De

adósság ide, adósság oda, egy va nem dönthet másképp. Ez az utolsó szavam: ellene szavazok és ezen nem változtathattok. Ez a szokás ma is éppúgy érvényes még, mint azelőtt. Most pedig elmegyek.
- Gondoskodom róla, hogy mindenki megtudja: egyedül te szavaztál a háborúra! - rikácsolta Ai Leh. A többiek megvető tekintettel fordultak el, és sorra felcihelődtek, hogy elhagyják a tanácskozó helyet.
- Az én nevemet is az övé mellé teheted - sipíitóttá Na Sang, miközben feltápászkodott. - Várj meg! - kiáltott Ai Vat apja után, és szaporán elbicegett.

- Milyen aljas szuka ez a Na Lifu - jegyezte meg az öregasszony.
Na Pai az ételt kavarta. Napközben nem ment ki, csak este hozott vizet, mert Na Sang ezt már nem bírta.
- Gonosz boszorkány - folytatta az öregasszony. - Az imént is ott találtam egy csomó nővel. Persze keverte a kását, mint mindig. Hogy ő azt hallotta, Vanhot már el is határozta a támadást. Bármelyik pillanatban itt lehet a fehér toll meg a golyó. No erre megálltam és a szemébe vágtam, hogy hazug boszorkány. Ekkor rámtámadt, és azt kezdte visítozni, hogy én a háborúra szavaztam, és amilyen öreg vagyok, nem is lenne kár értem, ha meghalnék, de a fiatal nők elvesztenék a férjüket vagy a szerelmesüket, s a végén a vanhotiak meggyaláznák őket és elhurcolnák rabszolgának.
Na Pai egy szót se szólt, hallgatni is csak félfüllel hallgatta, miközben tovább kavarta az ételt.
- De annyi igaz: az idősebbek meg a nők zöme fél tőle, hogy Vanhot támadni fog - fűzte még hozzá Na Sang.
Na Pai félbehagyta a főzést, de még mindig a tüzet nézve, így szólt:
- És ha csakugyan támadnak, és legyőzik Manungot, akkor mégis el kell mennem rabszolgának Ai Kanhoz?
Az öregasszony hallgatott. Azután azt mondta:
- De a fiatalok, főleg a férfiak kitartanak melletted és Ai Bili mellett.
- Ó, azok mindenre képesek, ami elűzi az unalmukat - mondta Na Pai elutasítóan. - Ezért mennek fejvadászatra is. Mi nők gyerekeket szülünk és gondozzuk őket, amíg kicsik, a férfiak meg puszta szórakozásból levágják a fejüket. - Előrehajolt és az öregasszony köré fonta a karját. Szerencsétlen ázott verébre hasonlított most. - Jaj, de szörnyű ez, nagyanyó. Bármi történik, el kell mennem Ai Kanhoz.
- Nem olyan biztos az, lányom. És ne add meg magad olyan könnyen. Még ha végül el is kell menned, akkor se mindegy, hogy történt. Láttam én már háborút sokkal kisebb dolgokért, mint azért, hogy rabszolga legyen-e valaki. Még nem dőlt el, sikerül-e maga mellé állítania Ai Kannak minden vanhotit. Ha csak egyetlen család száll szembe vele...
- Ai Bili úgy véli, mind úgy szavaznak majd, ahogy Ai Kan kívánja.
- És ha úgy lesz? Akkor hagyjuk Vanhotot, jobban mondva Ai Kant

kényére-kedvére cselekedni, csak azért, mert a mi falunkból kiveszett a büszkeség? - Na Sang kiköpött. - Azt már nem! Légy nyugodt, nemcsak azért vagyok ilyen dühös, mert szeretlek. Azért is. De a fő az, hogy az ember ne engedjen abból, amiben hisz. Ha Na Lifuról lenne szó, akkor is így vélekednék.

Na Sang a tűzbe bámult, azután elvette a lánytól a bambuszkanalat, és megforgatta az ételt.

- Csak ne ment volna el Ai Bili vadászni - sóhajtott Na Pai. - Most igazán itt kellene lennie.

Mintha csak szavaira lenne válasz: egy kő repült be az ajtón és a hátsó falhoz vágódott. Ugyanakkor női hang csattant odakint:

- Na Pai, menj el Vanhotba!

Egy másik nő hangja is csatlakozott:

- Menj Vanhotba!

- Hagyj minket békében élni!

- Felgyújtják miattad a házunkat és megölik a férfiakat.

- Nem akarjuk, hogy ittmaradj!

Kövek döngették a ház bambuszfalait. Na Sang kipillantott, közben a háta mögött intett Na Painak, hogy ne mutatkozzék.

- Az a koszos kis boszorkány van itt. ő súgja a többieknek, hogy miket kiabáljanak - szólt hátra.

- Gyújtsuk fel a házat.

- Űzzük ki őket!

- A vén boszorkányt is!

A kunyhóban feljajdult a lány:

- Meg fogják tenni. Felgyújtják a házat.

- Hagyd abba ezt a hülyeséget - szólt rá Na Sang szigorúan. - Jobb lesz, ha elmegyünk erre. - A hátsó falhoz lépett, amelyen fűből szőtt gyékény rejtett egy szűk nyílást. A ház mögött kezdődött a falu erdeje.

- Tüzet gyújtanak - suttogta Na Pai rekedten. A ház megrázkódott egy kissé, mert valaki a feljáróra lépett. Na Sang a falon lógó tőrért nyúlt. De a férfi háttal az ajtónak állt meg, és szembenézett a lent zsivajgó csoporttal. Ai Vat apja volt.

- Csillapodjatok, asszonyok! - szólt.

- Gyere le! Menj innét! Semmi dolgunk veled!

- De nekem dolgom van veletek.

- Gyere le! Menj innét! - Most már hallatszott, hogy Na Lifu hangja vezeti a kórust.

- Csillapodjatok! Hallgassatok meg! - kiáltotta Ai Vat apja.

- Halljuk, mit akar mondani - szólalt meg egy másik férfihang: Ai La kiáltott az asszonyok csoportja mögül.

Az üvöltözés morgássá halkult, azután csend lett.

- A magamévá tettem ezt az ügyet - mondta Ai Vat apja. - Semmi rosszat

se tett ez a két nő. Az öregek tanácsa azért nem döntött, mert nem volt egyetértés.
- Ki nem értett egyet? Te még az a vén boszorkány, Na Sang. Mindannyian szenvedjünk egy árva miatt? Nincs családja, menjen csak el Vanhotba! - Na Lifu most már nyíltan kiállt a csoport elé, és igyekezett tovább szítani a hangulatot.
Ai La körülsétált, megállt az asszonyok és a kunyhó között, kihúzta tőrét és bal karjára fektette a pengéjét.
- Hagyjátok békén őket, azt mondom - folytatta az idősebb férfi. - Ki kavarja itt a viszályt? Csak ez, ni - mutatott Na Lif ura. - Hét rabszolgája van az apjának. Hét va, akinek olyan szabadnak, kellene lennie, mint a leopárdnak az erdőben. Ha nem vetünk véget ennek, nemsokára csak zsumik és rabszolgák
lesznek a falunkban.
- Ne hallgassatok rá, lányok! - visította Na Lifu. - Nem akarjuk, hogy a vanhotiak megöljék a férfiainkat! Nem akarjuk, hogy a vanhoti férfiak kiszolgálására kunyhókba zárjanak bennünket. Ne hallgassatok rá! - Felemelte karját és ütemre vezényelte a kórust: - Menj el, Na Pai! Menj el, Na Pai!
A többi nő egymásután bekapcsolódott a kórusba, és Ai Vat apja nem tudta túlkiabálni a zajongásukat.
Na Pai a kunyhóban körmét rágva bámulta a nyitott ajtót és az előtte álló férfi hátát.
- Na Sang! Na Pai! - hallatszott egy suttogó hang a hátsó falon levő nyílás felől. - Gyertek! - Ai Vat vigyorgott be az alacsony ablakon.
- Rajta! Nem hallgatnak az öregre, és nem harcolhatunk asszonyok ellen. Legjobb, ha kijöttök erre. Talán lehiggadhak, ha észreveszik, hogy nem vagytok itt.
Na Pai kisegítette az öregasszonyt, és ő maga is kiosont. Ai Vat leugrott és könnyedén leemelte a csont-bőr öregasszonyt.
- Gyorsan! Erre!
Amilyen gyorsan csak a bicegő Na Sang bírta, eltűntek a bozótban.
- Hová... megyünk? - kérdezte Na Sang zihálva.
- Na Hunghoz. Ai Pono összehívja a fiúkat, együtt könnyebben elejét vehetjük minden disznóságnak.
Amikor odaértek, üresen találták Ai Bili házát. Néhány perccel később megjött a fiú anyja: vizes korsót hozott a vállán.
- Mi ez a zaj? Miért vagytok itt?
- Hát, van egy kis baj - felelte Ai Vat mosolyogva. - Ai Bili azt mondta, hozzam ide Na Pait, ha egyedül érzi magát.
- Köveket hajigáltak be és azt kiáltozták, hogy felgyújtják Na Sang házát - panaszolta Na Pai. Na Hung ijedt csirketekintettel nézett végig rajtuk.
- Legközelebb meg idejönnek - nyöszörögte.

- Abba még beletelik egy kis idő, és addigra Ai Pono is itt lesz a társaival. Ne nyugtalankodj. Ai Bili is hazajön ma este vagy holnap.
Amikor Ai Vat elhallgatott, üvöltés hallatszott Na Sang háza felől.
Mind a négyen arra fordultak. Megpillantották a felemelkedő füstoszlopot, s a következő pillanatban óriási recsegés-ropogás közepette úgy omlott össze az öregasszony kunyhója, akár egy lángbaborult szénakazal.
Ai Vat apja és Ai La tört keresztül a bozóton:
- Hát, fiam - mondta az öreg -, úgy látszik, baj van.
Nemsokára csatlakozott hozzájuk Ai Pono és vagy féltucat fiatalember; tőr, puska, íj és nyíl volt a fegyverzetük, és széles jókedvre derítette őket, hogy félbeszakadt a falusi élet egyhangúsága.

- Annyi bizonyos - mondta Li őrnagy -, az ópiumtermés jó lesz az idén. Bár mindenről ezt mondhatnám.
Felnyitott egy csomag Chesterfieldet és odanyújtott egy cigarettát Ai Kannak. Izzó vörös fényt árasztott a tűz Vanhot főemberének kunyhójában, bevilágította a hosszú, alacsony helyiséget. Amíg meg nem szólalt, bárki a va törzshöz tartozónak vélhette az őrnagyot is.
- Nagyon finom dohány - jegyezte meg Ai Kan.
- Tartsd meg az egész csomagot - biztatta a kínai "va" magas hangú, idegen kiejtéssel. - A legutóbbi szállítmánnyal kaptuk Tajvanról.
Ai Kan örömmel simogatta a fényes kis dobozt; Fogalma se volt róla, merre lehet Tajvan. Úgy gondolta, ott élnek Li törzsének főnökei, s köztük ezeknek a kínaiaknak a legfőbb embere: Csangerzsik.
- Megígérhetem, hogy jól viselkednek majd azok az embereink, akik idejönnek. Nem lesznek sokan - jelentette ki Li, és várakozásteljesen nézett Ai Kanra.
- A Leopárdfej-csúcs lenne a legjobb hely - magyarázta a vanhoti főnök. - Régóta tabu, szellemjárta terület, és majd ráveszem Ai Tint, hogy erre az időre külön is nyilvánítsa tabunak. Ennyi elegendő lesz.
- Jó, jó. De meg ne mondd a varázslónak, miért kéred. Jobb, ha ez köztünk marad.
- Természetesen.
- És mi a baj azzal a lánnyal? Attól tartok, hogy Vej Li-san tábornok megharagszik. A szavaid alapján már felcsigáztam egy kissé az étvágyát.
A va főnök idegesen fészkelődött.
- Ez az Ai Bili nevű fiatalember okozza a legnagyobb bajt. Szemet vetett a lányra, és néhány manungi melléállt. Sokan ellenzik, hogy adósság fejében embereket vigyünk el. Ő meg a barátai házról-házra járnak, az ópiumtermesztés meg az adósságok megfizetése ellen uszítanak, és mint mondják, vissza akarják téríteni az embereket a régi va szokásokhoz.
- Nem tetszik nekem ez a fiatalember - morogta a kínai. - Mi is a neve?
- Ai Bili.

- Amit mond, úgy hangzik, mintha a vörösöktől tanulta volna. Nincs kapcsolatban velük?
- Nem valószínű. Nem jártak erre azok a másféle kínaiak. Nem jönnek ők az őserdőbe, legfeljebb Mongsza környékére.
- No, azért hallhattak valamit ezek az emberek. Miféle fickó?
- Magas, jóképű, jó vadász. Féltucat cimborájával jár.
A Kuomintang-futár elgondolkozott. Hozott magával egy palack tajvani gint, és most töltött belőle magának meg Ai Kannak.
- Azt hiszem, rosszul csináltad a dolgot, Ai Kan - szólalt meg újra, miután leöntötte torkán az italt. -• Nem tetszik nekem ez a vöröspaprika játék, meg hogy háborúval fenyegetőzöl. Nem szabad ilyen felfordulást kavarni, amikor főernbereket akarunk ide hozni.
- Nem lesz ebből háború, biztos lehetsz benne - nyugtatta meg Ai Kan. - Manung csak fele akkora, mint a mi falvunk. Halálra rémültek a vezetőik, és a népből is sokan el akarják kerülni a bajt. Inkább elküldik a lányt.
A kínai "va" megrázta a fejét.
- Én másképp látom. Ha kicsúszik az ügy a kezetekből, ezek a manungi kölykök végigcserkészik az egész körzetet. Nem nagyon örülnék neki. Mit gondolsz, a cimborád, a manungi főnök... hogy is hívják?
- Ai Szor.
- No igen. Mit gondolsz, el tudná intézni az ügyet, ha Ai Bili nem állna útjába?
- Hát... Ai Leh, a varázsló biztosan elintézné.
A Kuomintang őrnagy ravaszkás mosollyal hunyorított.
- Értem, mire gondolsz - mondta Ai Kan. - De most nincs itt az ideje az ilyesminek.
- Ugyan - legyintett Li őrnagy. - Ez lenne az első eset, amikor nem az előírt időben hullik le egy fej?
- Hát nem éppen - vigyorgott Ai Kan. - Beszélek Ai Tinnel. Csakugyan ez lenne a legegyszerűbb.

Az indigókék égen szétszórt fehér felhők szálltak, mélyen alattuk lanyha szellő lebegtette a strucctollszerű bambusz-óriásokat. Fürge gyíkok siklottak a vastag mohán és páfrányon. Csillogó színfoltokként cikáztak a pillangók a fényből az árnyékba, smaragdzöld szitakötők függeszkedtek mozdulatlanul vagy zuhanórepüléssel keresztezték a napsugarak fénysávjait.
Ai Bili mezítláb haladt az őserdőben, hangtalanul, akár a napsugár. Imitt-amott megállt, nyomokat keresett a mohán. Háta mögül, éppen hogy hallhatóan, távoli majomcsapat rikácsolása ütötte meg a fülét. A zaj irányába fordulva fülelt. Valamilyen nagyobb állat riaszthatta fel a majmokat. Valószínűleg medve.
Hopp, itt a nyoma! Még meleg. Közepes nagyságú állat lehet, zsíros húsú, dús, fekete szőrmejű.

Óvatosan indult tovább. Megtapogatta az újabb bemélyedéseket: melegnek és nedvesnek érezte őket. Egy helyütt még azt is látta, hogyan egyenesednek ki a medve talpa alatt ellapult zöld fűszálak.

Szélirányban baktatott az állat. Ha megérzi az emberszagot, eltűnik a bozótban, és a kőgörgeteg sebességével száguld le a lejtőn. Akkor pedig nincs az a vadász, aki utoléri.

Az úttalan őserdőben csak az állat hagyta nyom kanyargott; se tisztás, se ösvény nem mutatott irányt, csak a medvének valami víz felé vezető talpnyoma.

Szerencsére csak lanyha szellő fújt, így a vadász olyan gyorsan haladhatott, ahogyan csak teljesen nesztelenül tehette. Egy sziklás részen megritkult az őserdő, mintegy száz méteres szabad tér nyílt előtte. Itt se látta még más jelét a medvének, mint a halvány nyomokat, de ezek olyan eltéveszthetetlen irányt mutattak Ai Bilinek, mintha csak kikövezett úton járt volna. Átvágott a kis tisztáson.

Madárcsapat ijedt szárnycsattogását hallotta hirtelen hátulról; a fákról felszállva riadt ujjongással repültek körbe.

A majmok csak állat közeledését jelzik, a madárvijjogás sokkal gyanútkeltőbb. Ai Bili óvatosan egy fatörzs mögé húzódott, és visszapillantott a csapásra. Percek múltak el. A madarak ismét letelepedtek a fákra. Ai Bili már-már újra elindult a nyomon, amikor kis mozgást észlelt az ágak között a tisztás túlsó szélén. Sötét foltot vett észre. Még egy medve lenne? A fiatal vadász hátrahúzta a ravaszt, és zajtalanul lövésre készítette elő fegyverét.

Feszülten figyelte azt a helyet, ahol az imént mozgást vélt látni, de kis idő múltán arra gondolt, hogy csak árnyék volt a sötét folt. Amikor azonban ismét elindult volna, hirtelen megtorpant, visszafojtotta lélegzetét, és valósággal görcsbe merevedtek izmai.

Egy férfi lépett ki a tisztásra, megállt, és az utat fürkészte. Puska, hosszú kés és tőr volt a fegyverzete. Egy másik követte, kezében bambuszból font, kúpos kosárral.

Fejvadászok!

Fejvadászok aratás után? Lehetetlen! De a kosár csak ezt jelentheti.

Ai Bili testét a váratlan veszély ébresztette hideg borzongás járta át. Sorra léptek ki az emberek a tisztásra, összesen hatan. Az egyiket felismerte: vanhoti volt. őt üldözik, követték a nyomát. És ugyanezen az úton, nem messze tőle, ott a fekete medve.

Jobb egy medve, mint hat fegyveres. A bozóttól védve a következő fához kúszott, és üldözői elől rejtve visszakanyarodott a csapásra. Lába alig érintette a talajt, minden izma és idegszála megfeszült a félelemtől és izgalomtól. Sietett, amennyire tudott, de vigyázott, nehogy váratlanul szembetalálkozzék a medvével.

Hangos zümmögés és morgás állította meg. Egy nagy fa alól hallatszott. Kilesett egy bokor mögül, és megpillantotta a medvét.

Éppen a fa odvába dugta mancsát, mézzel és méhviasszal borítva húzta vissza, haragos méhek raja röpködött feje és válla körül, de az állat ügyet se vetett rájuk, úgy tömte a mézet hatalmas szájába, mintha a méhek ott se lettek volna. A vadállat teljesen elzárta az utat Ai Bili előtt.

A legény hajszoltan pillantott körül. A medve mellett nem törhetett át a bozóton, s a csapáson se mehetett vissza. Egyik üldözőjét megölheti, talán a másodikat is. De azután ő következik.

Hosszú ág nyúlt fölé, majdnem vízszintesen nőtt ki a fából. Alig volt rajta levél.

A fiatalember levette turbánját, arca és nyaka köré tekerte a fekete vásznat. Csendben kihúzott egy nyílvesszőt a tegezből, élesre hegyezte és bekente a végét a barna tuarag-méreggel.

Hátrahúzta a nyilat az íjon, pontosan célzott, azután visszaengedte a húrt, és figyelte, hogyan fúródik a vessző egyenest a medve farába, A medve nagy mordulással visszafordult, elsöpörte szeme elől a méhrajt, és nekiiramodott.

Ai Bili bal karjára csúsztatta az íjat, és felkapaszkodott az ágra. Egyetlen ugrással elérte, és nyomban felhúzta a lábát. Az ág lesüllyedt egy kicsit, s már érezte hátsó felén a medve karmait, de sikerült fellendítenie magát, átkúszott az ág felső oldalára, és szembenézett az állattal.

A méhek új célpontot találtak, és Ai Bili gyötrelmes fájdalmat érzett kezén-lábán. De elérte az ág vastagabb részét, feltápászkodott, és ellépkedett a fa törzséig. A medve izgatottan és dühösen figyelte.

Amikor Ai Bili elérte a fatörzset, a medve elfordította fejét, és gyanakodva fülelni kezdett. Azután hatalmasat üvöltött, és elindult a közeledő fejvadászok felé.

Ai Bili megkönnyebbült mosollyal ugrott le, és a zümmögő méheket elhessegetve futott tovább a csapáson. Lövések, majd csörtetés zaját hallotta hátulról, egy kis csend után pedig az emberek hangját.

Most már rohant, nem vigyázott arra, hogy csendesen járjon; mindenekelőtt a méhektől igyekezett szabadulni. A fejvadászoknak meg kell állniuk újratölteni a puskájukat, ezalatt ő legalább félmérföldnyi egérutat nyer. Itt az őserdőben pedig senki se veheti fel vele a versenyt gyorsaságban.

Diadalittasan futott tovább. Tudta, hogy legfeljebb egy mérföldnyire innen sziklás szurdokba torkollik a csapás, annak túlsó végén pedig a gerincre nyílik egy szűk hasadék, s ott már kedve szerint száguldhat a sima füvön. Annyira biztonságban érezte magát, hogy a medve elvesztése jobban foglalkoztatta, mint üldözői.

Hamarosan túl volt a második kanyaron, és lankadatlan iramban haladt hegynek felfelé. Itt már ritkult a növényzet, és elébe tárult a szűk szurdok.

Most keményebb próbára tette az út. Zihálva érte el a bejáratot elfedő kőomladékot. Szabálytalan alakú kövek állták útját. A hasadék közepe táján egy nagy, lapos szikla terpeszkedett, a hegygerincre kivezető szűk kijárat előtt pedig egy hatalmas kerek kő.

Az első köveken túljutva megtorpant - pontosabban megállította az a tény, hogy hiába kereste a hasadékot a sziklában. Nem omladék tömte be. Egyszerűen nem volt ott. Csak egy vékony repedést látott két összetapadó sziklafal között.

Értette, mi történt, de már későn: a legutóbbi földrengés, amely az ijedtségen kívül semmi kárt nem okozott a bambuszházak lakóinak, ugyanolyan erővel összenyomta a függőleges sziklafalat, ahogyan egy korábbi szétválasztotta. Összefüggő szirt előtt állt. Amíg felmászik rá, utolérik a fejvadászok, és eltéveszthetetlen célpontot nyújt nekik a sziklafalon. Ugyanilyen veszélyes lenne visszafordulni. Harcolnia kell, egymagában, egyetlen puskával hat ember ellen, akiknél talán még hátultöltős fegyver is akad. Hirtelen minden összefogott ellene.

De a medve üldözése és saját menekülése után is megőrizte hidegvérét, és nyugodtan körültekintve kereste a legjobb helyet a védekezésre.

Ez a kerek kő túlságosan nagy. Alaposan fel kellene emelkednie, ha mögüle akar lőni az üldözőkre. És könnyen eltalálhatják a mögötte levő lapos sziklán gellert kapó golyók. Nem messzire a kerek kőtől meglátott egy laposabbat, ennek egyenes éle jobb fedezéket kínált a kilövéshez.

Előkészítette íját, nyilait, puskáját, a lőporos zacskót meg a golyókat. Legfeljebb kétszer lesz ideje lőni a puskával, azután csak nyílvesszőkkel küzdhet a golyók ellen. Csak vigyorogni tudott kínjában.

Fűszálakat vágott, turbánjába dugta őket, és kikandikált a szikla mögül, látja-e már üldözőit. Talán abba is hagyták a vadászatot, hiszen tudták, hogy észrevette őket és hogy jobban fut náluk. Puskája hosszú csövét oda irányította, ahol meg kell jelennie az elsőnek - ha egyáltalán jön.

Akárcsak ő maga, a fejvadászok is arra számítottak, hogy nyitva még a szurdok. Megjelent az első, lóhalálában rohant a szikla felé, mire Ai Bili kissé felfelé és balra célzott, s elsütötte fegyverét.

A szűk szurdok hatalmas robajjal visszhangozta a fegyver dördülését, az első üldöző magasra vetette karját, és megpördült a saját tengelye körül, majd arcra borulva elterült, és nem mozdult többé. Az utána érkező megbotlott a tetemben, és átbukott rajta. A többi ugrálva keresett fedezéket a kövek mögött.

Ai Bili újratöltötte az öreg fegyvert, és a gyújtólyukba szorította a napsütéstől meleg réz gyújtószerkezetet. Ellenfelei elmulasztották kihasználni az időt, amíg fegyverét töltötte.

Rövid megbeszélést tarthattak: izgatott hangjuk elhallatszott hozzá. Nem kockáztattak már, csak egyegy fekete foltot pillantott meg időnként, ahogy helyet változtattak, miközben egy turbán vagy puskacső felemelésével vonták el a figyelmét. Senkit se tudott célba venni.

De nem úszhatta meg ilyen könnyen. Egy ideig semmiféle mozgást nem észlelt, csak a hangokat hallotta, s egyszerre ez ütötte meg a fülét:

- Te menj!

- Nem, te!

Ezután hallotta, amint a szokásos játékkal eldöntik, kinek kell cselekednie valamit.

S már látta is. Ketten - nyilván ők vesztettek - kétfelől lassan, óvatosan elindultak a szurdok lejtős széle felé, majd kúszva igyekeztek megközelíteni. Csak néha láthatott egy-egy mozgó fekete foltot, de nem volt ideje célozni. A szemben rejtőzködők pedig csak arra várnak, hogy az előző kettő megkerülje őt kétfelől, s akkor már annyi esélye se marad, mint egy alvó kiscsibének.

Ai Bili hátrapillantott. Bizony, jobb fedezék lett volna a nagy kerek kő, de most már késő, nem futhat oda, hogy mögé bújjék. Pedig itt csak a sziklán nőtt száraz fű fedi.

Nincs értelme tétlenül várni a halált. Puskája csövével a jobb oldalt kúszó embert követte, mert azt nem rejtették annyira a sziklák, és neki se kellett nagyon felemelkednie a célzáshoz és lövéshez. Mozgó fekete foltot látott meg az egyik szikla mögött. Oda irányította fegyverét, ahol legközelebb kell feltűnnie, mikor a következő sziklához szökell majd.

Az újabb mozdulatra meghúzta a ravaszt, de lassú volt a gyújtás. Majdnem elmondott egy fohászt, hogy süljön már el, mire tüzelni tudott, s akkor már a célba vett helyen túl látta felverődni a port egy ugrás nyomán. Most töltetlen volt a puskája.

Mind az öt fejvadász felemelkedett; közelebb akartak jönni, amíg Ai Bili tölt. Ő azonban ledobta a fegyvert és nyílvesszőt lőtt ki az imént elhibázott célra. Elsivított az ember mellett, s az már fedezte is magát. Ai Bili még egy nyilat lőtt ki, ezt már egyenesen lefelé, s most mind lebújtak, de már túljutottak a lapos sziklán.

Közben újratöltött, és ismét a jobb oldalán közeledőre célzott. Egy-két mozdulat még s ez a férfi egyvonalba ér vele, azután az őt fedező szikla mögé kerül, és vége a harcnak.

Sikoltás hasított a levegőbe. Mindenki arra fordult, Ai Bili is. Egyik támadója lábujjhegyre emelkedve himbálózott, ismét sikoltott, körbefordult s elvágódott; ekkor láthatták, hogy nyílvessző áll ki a nyakából, éppen a válla magasságában. Arccal felfelé feküdt, még rángatózott, de már nem volt benne élét.

Miközben tátott szájjal nézte, szeme sarkából villanásnyi mozgást látott a levegőben, s már hallotta is a jobbján kúszó férfi sikoltását. Ügyet se vetett a rejtőzködésre, felemelkedett, s amint lerohant társaihoz, furán lebegett a vállát átfúró nyílvessző tollas vége.

A nyilak elől védelmet keresve, az Ai Bilitől balra kúszó férfi fejjel és karral kiemelkedett a szikla mögül. Még sikoly se hallatszott Ai Bili puskájának dörrenése után, a férfi lecsúszott a szikla mögé, puskája csörömpölve bukfencezett alá.

A három életben maradt cikcakkban menekült a szurdokból a nyílvesszők elől, melyek a mélyedés oldalfalának tetején nőtt bokrokból szálltak utánuk. Ai Bili felszedte fegyvereit, és nekivágott a meredek falnak, de az utolsó

métereket négykézláb kellett megtennie a csúszós, laza agyagon.
- Nincs veszély - hallatszott egy bokor mögül. - Tedd le a fegyvereidet. Barátod vagyok.
Ai Bili szót fogadott, s amikor felegyenesedett, magánál magasabb, széles homlokú, pisze orrú férfi állt vele szemben. Nevető arcából hibátlan fekete fogsor villogott. Hatalmas teste a bal válla alá szorított mankóra támaszkodott, csenevész ballába petyhüdten lógott.
Ai Dvai volt, az átvágott bokájú, vanhoti nyomorék.
Lebocsátotta fegyverét, az íjat vállára húzta, és szinte ugyanazzal a mozdulattal visszacsúsztatta a méregtől csillogó hegyű nyílvesszőt a hátán lógó tegezbe.
Még mindig vigyorogva, tenyérrel kifelé felemelte karját.
- Ai Dvai! - kiáltott fel Ai Bili, és utánozta mozdulatát.
- Én vagyok. Úgy látszik, éppen időben érkeztem.
- Szerencsére - sóhajtott fel Ai Bili. - De hiszen te is vanhoti vagy!
- Csak voltam - felelte Ai Dvai hamiskás mosollyal. - Most már jobb lenne, ha meghívnál a falutokba.
- De miért tetted?
- Tartoztam vele - mondta a nyomorék. - Te megmentetted az én életemet, én pedig most megfizettem az adósságomat. No meg ezt a csapdát Ai Kan tervelte ki ellened. Ezért is bosszút álltam hát - mutatott nyomorék lábára. - Igaz, még az apja csinálta, de Ai Kan fogott le közben. Hallottam a faluban, hogy a nyomodba indulnak, hát eljöttem. De féllábon hosszabb az út...
Ai Bili szótlanul állt, nem talált szavakat.
- Köszönöm, Ai Dvai - mondta végül akadozva. - Eljöhetsz velem Manungba, de nem hiszem, hogy örömmel fogadnának. Mindegy, jobb, ha indulunk is.
- Jó - mondta a nyomorék. - De bolondság lenne itthagyni a puskákat. Úgy látom, kettőt is hátrahagytak.
- Maradj csak, majd felhozom őket. Még ép lábbál is nehéz a járás ezen a lejtőn.

- Jaj, jaj, mennyi bajt okozol, te lány - siránkozott Ai Bili anyja.
- Hagyd már békén, Na Hung - csattant fel Na Sang. - Épp elég a gondja, mit gyötrőd még te is a siránkozásoddal? Inkább vigasztalni próbálnád.
- De miért szenvedjünk mindannyian miatta?
- Ki szenved? - ripakodott rá az öregasszony. - Mit kellett eddig elszenvedned? Semmit!
- Háború lesz - mondta Na Hung. - Félek.
- Ugyan mitől? Csak nem attól, hogy megerőszakolnak? Nézd csak meg magad a víz tükrében! Egy ujjal se nyúl hozzád senki. Különben nem is ártana, ha egy férfira akadnál, talán újból asszony lenne belőled.
- Nem magamról beszélek. Ai Bilit féltem. Fiatal és meggondolatlan. Ő az

egyetlen támaszom - szipogta.
- Hát ide figyelj, Na Hung - állt elé Na Sang csípőre tect kézzel. - Hagyd abba a bőgést, amíg jól van dolgod. Szedd össze magad, asszony! Pfuj! Hogy elpuhult itt mindenki. - Hirtelen megsimogatta a másik nő kezét, azután Na Paiét is megveregette. - Figyeljetek rám - folytatta megenyhülve. - Ai Kan meg akar félemlíteni minket. Ha hagyjuk, sohase lesz nyugtunk tőle. Ennél kisebb dolgokért is háborúztunk már. De nem hiszem, hogy Ai Kan szempillájának egyetlen rezzenésére háborúzni kezdenének a vanhotiak csak azért, hogy még egy rabszolgát szerezzenek neki. Lehet, hogy az adósai vele szavaznak, de akad még jónéhány férfi Vanhotban, aki nem szereti Ai Kant. - Magához ölelte Na Hungot. - Ha az én fiam lenne Ai Bili, szívesebben látnám holtan, mint gyávának. Igaza van, és a többieknek is igazuk van. Mindig is így csináltuk: inkább háborúztunk, de nem tűrtük, hogy igazságtalanul bánjanak a törzsünkhöz tartozókkal, és bosszút álltunk a sérelemért.
Na Hung tovább szipogott, de nem szólt. Felállt és leemelt egy edényt a falról.
- Az lesz a legjobb, ha készítek valami ennivalót. Nem mintha olyan sok lenne - jegyezte meg epésen. - Háromnak se elég, négynek még kevésbé.
A tűz fölé állította az edényt, és az ajtóhoz ment vízért.
- Elfogyott a víz - mondta. - Menj le, Na Pai, és hozz.
A lány felpillantott, de nem mozdult mindjárt, csak egy perc múlva állt fel lassan, tétovázva.
- Nézd, Na Hung - szólalt meg az öregasszony zavartan. - Tudod, hogy meghagyta Ai Bili, ne menjen egyedül a faluba, amíg ő távol van. Én már nem bírom a vízhordást. Menj hát te, mi addig összevágjuk a zöldséget, és mindent előkészítünk.
Na Hung a mártírok sóhajával emelt vállára egy bambuszkorsót, és kiment az ajtón.
Csend telepedett a szobára. Aztán kifakadt a lány:
- Nem bírom én ezt tovább, Sang nagyanyó. Még a saját falumba se tehetem be a lábamat, annyira gyűlölnek az emberek.
- Ugyan, lányom, ne így vedd ezt. Gondold csak el, ha más lenne a helyedben, nem próbálnád megakadályozni, hogy így bánjanak vele?
A lány nem felelt. Nekilátott összeszedni a vadon nőtt zöldséget; ez lesz a vacsorájuk, egy kis főtt bükkönnyel, vöröspaprikával ízesítve. Na Sang felpiszkálta a parazsat, és rádobott néhány darab faszenet. Azután az ajtó felé fordult, mert valaki sietve közeledett a fe]járón.
Na Hung volt. Olyan hirtelen mozdulattal csapta le a padlóra a bambuszkorsót, hogy kiloccsant belőle a víz.
- Most boldog lehetsz! - kiáltott Na Paira.
- Miért, mi történt? - kérdezte Na Sang.
- Vanhotból elküldték a fehér tollat meg a golyót. Odalent hallottam a pataknál.

Már majdnem teljesen besötétedett, mire Ai Bili és Ai Dvai beért Manungba. Észrevétlenül osontak végig az alagúton, és a falut övező élősövényen belül eltűntek a fák között.
- Holnap is ráérünk megmagyarázni, hogyan kerültél ide - mondta Ai Bili. Hátulról közelítették meg a csendbe borult házat.
- Lefekvéshez még kicsit korai az idő - jegyezte meg Ai Bili mosolyogva.
Meglepte, hogy nem látott senkit a ház körül, mert megegyezett barátaival, hogy valamelyikük mindig ott őrködik majd.
Felsietett a lépcsőn. A nyomorék zajtalanul követte mankóján. A félhomályban először anyját pillantotta meg, aki arccal az ajtó felé fordulva ült az ágyán, a tűz másik oldalán Na Sang gubbasztott. Túlságosan sötét volt ahhoz, hogy meglássa, ott fekszik-e Na Pai a túlsó ágyon.
A két asszony nem üdvözölte. Furcsán feszült volt a légkör a kunyhóban.
- Mi újság? Mi történt? - tudakolta. Mindketten ránéztek, de nem szóltak. A szoba másik végébe ment, de nyomát se lelte Na Painak.
- Hol van? Hová lett Na Pai? Mi történt?!
Megállt a tűznél. Ai Dvai éppen ekkor lépett be az ajtón; le kellett görnyednie a szemöldökfa alatt.
- Kivágták a nyelveteket? - kiáltott Ai Bili a két öregasszonyra.
- Anyádtól kérdezd meg, mi történt - szólalt meg Na Sang.
Artikulátlan üvöltés hagyta el Ai Bili száját, anyjához ugrott és megrázta.
- Rajta! Ki vele! Hol van Na Pai?!
- Elment.
- Elment? Hová? Mondd meg! Mit csináltál, te átkozott?
- Semmit, Ai Bili, semmit! Elment. Semmit se tettem.
- Hol van?
- Elrohant Vanhotba.
- Vanhotba?! - Szája nyitva maradt a megrökönyödéstől. Előrehajolt, orra az anyjáét érintette. - Mit beszélsz? Vigyázz, te boszorkány! Hiába vagy az anyám, nem éred meg a reggelt! - Előhúzta tőrét a derekára kötött tokból. A tűz fénye megvillant a pengén, amint anyja torkához közelítette. Na Sang csontos keze fogta le a karját.
- Ezzel nem segítesz. Én is úgy érzek, mint te, de ezzel nem segítesz. Később is megölheted, vagy meghagyhatod az életét, neki már nem sokat számít, de te megbánnád.
Szavai eloszlatták a legény vak dühét. Karja lehanyatlott, elengedte anyját is, aki zokogva omlott az ágyra.
- Hol van Na Pai? - már csak ezt kérdezte.
- Megmondom, Ai Bili - szólalt meg ismét Na Sang. - De ne dühöngj most. A düh nem tesz okosabbá, legfeljebb vakmerővé. Most pedig nem erre van szükség, fiam, hanem józan észre.
Ai Bili szeme haragosan villogott, de szó nélkül várt.

- Ostoba, gyáva asszony az anyád - folytatta Na Sang -, de semmi jó se származna abból, ha most megölnéd. Ha korábban megteszed, talán használt volna, de már késő. Értelmetlen bosszú lenne, még ha meg is könnyebbülnél tőle kissé.
- Beszélj már, öreg - sürgette Ai Bili. - Mi történt?
- Kiment vízért - magyarázta Na Sang nyugodtan -, és azzal a mesével jött vissza, hogy a vanhotiak elküldték a fehér tyúktollat meg a golyót... Nagyon derék lány Na Pai...
- Folytasd! Mi történt azután?
- Egész reggel itt kuksolt, egy szót se szólt. Aztán panaszkodott, nem bírja tovább, hogy ennyire gyűlölik a falubeliek, amiért miatta keveredtek viszályba Vanhottal. Igyekeztem megnyugtatni, de ez a bolond anyád egyre csak jajveszékelt, hogy háború lesz, és hogy elveszít téged. És akkor lement a patakhoz, amikor pedig visszajött, azt mondta, hogy Vanhot megüzente a háborút... Ki gondolta volna, hogy ez lesz belőle? Nagyon szeret téged az a lány, Ai Bili. - Előre-hátra himbálózott beszéd közben, és könny csillogott vén szemében. - Nem hittem neki, azt mondtam hát, hogy elmegyek Ai Szorhoz megtudakolni, igaz-e, vagy csak Na Lifu újabb pletykája. El is indultam. És amíg oda voltam... - Félbeszakította önmagát, és Na Hunghoz fordult: - Bolond voltam, hogy elmentem. De ki gondolhatta, hogy ez lesz belőle? Tudtam, hogy szeret, de nem gondoltam, hogy ezt teszi. Hányszor mondta nekem, hogy te vagy az élete boldogsága.
- Hát sohase hallom meg már, hogy mi történt?: - kiáltotta Ai Bili.
- A többit tőle kell kérdezned - mutatott Na Sang az anyjára. - Én nem voltam itt.
Az anyja szótlanul gubbasztott. Ai Bili ismét feldühödött, hajánál fogva felrántotta és rákiáltott:
- Beszélj végre!
- Na Sang elment - kezdte az anyja gyenge hangon -, én meg itt ültem Na Paijal, szótlanul. Ő szomorkodott, én meg féltem.
- Éppen eleget mondtál már előbb, te szörnyeteg - jegyezte meg Na Sang.
- Folytasd - követelte Ai Bili.
- Kis idő múltán Na Pai felállt. Lehúzta a karperecét és a kezembe tette: - Ezt add oda Ai Bilinek, én elmegyek Vanhotba. Ezt mondta.
- Hát te mit mondtál?
- Semmit, annyira meglepett.
- És örültél, te nyúlszívű - szólalt meg ismét Na Sang.
Ai Bili türelmetlenül leintette. Na Hung pedig folytatta:
- Azt mondta: Nem a te kedvedért megyek el, Na Hung. Azt mondta, azért megy el, mert nem tud olyan faluban élni, ahol gyűlölik, mert bajt hozott rájuk, így mondta: Akinek meghal valakije, örökké engem gyűlöl majd. Még ha győzünk, akkor is lesznek halottaink, talán Ai Bili is köztük lesz.
Na Hung elhallgatott, és könnyein keresztül félve nézett fiára.

- És? - szólt rá a fiú. - Mit mondott még? Minden szót hallani akarok.
Anyja nyelt egyet, majd tovább beszélt:
- Azt mondta: Mondd meg neki, hogy szeretem, és sohase leszek más férfié. Add oda neki ezt a karperecet emlékül. Mást nem adhatok. Megcsókolta és ideadta. Mire felnéztem, már itt se volt.
Ai Bili felvette a fekete hajfürttel átkötött vékony ezüst karperecet és szótlanul bámulta.
- Ilyen drága lány - suttogta Na Sang. - Ilyen drága lány...
Hangja ismét felriasztotta Ai Bilit. Megragadta anyja haját.
- Hát te mit csináltál? - Újra előrántotta tőrét. -És senki se állt odakint? Átkozott gané! Te akartad, hogy elmenjen!
Na Sang ismét leszerelte:
- Igazad van, Ai Bili, de ezen már nem tudsz változtatni. Ai Vat itt volt, de azt hitte, Na Pai csak a dolgára megy ki a fák közé. Ő meg - mutatott Na Hungra - nem kiabált vele, hogy állítsa meg. De ne feledkezz meg magadról, hiszen az anyád. Tedd el a kést, Ai Bili. - Fekete kezével megragadta a pengét, s Ai Bili őt vágta volna meg, ha mozdul.
A fiatalember hirtelen elengedte a kést, leült és kezébe temette arcát. Na Pai karperecét és hajfürtjét szorongatva némán zokogott, s a szobában egyre nyomasztóbbá vált a csend.
Na Sang körülnézett, és észrevette Ai Dvait.
- Ki vagy te? - kérdezte.
- Ai Bili barátja vagyok.
- Szüksége is van most barátra - jegyezte meg az öregasszony. - Ülj le.

Na Pai a tűz mellett ült a bezárt kunyhóban. Semmi dolga nem volt. A váratlan megjelenésétől meglepett Ai Kan kérdésekkel árasztotta el, de ő makacsul hallgatott, A főnök mindenesetre tüstént futárt indított Manungba, hét szál cukornáddal a béke jeléül. Amikor látta, hogy Na Pai nem hajlandó beszélni, a vendégkunyhóba kísértette, és a lány tulajdon nemzetségéből állíttatott őröket, nehogy veszély fenyegesse a szüzességét - ha ugyan még megvan, mert ezt is hiába firtatta. Mindegy, nagy zsák ezüstdollárt ér a lány, Vej tábornok nem beszél va nyelven, tolmács útján meg aligha tesz fel majd ilyen kérdést. Addigra meg különben is már Ai Kan birtokában az ezüst.
Magányos, új hajlékában Na Pai főtt csirkét kapott első lakomájául, sok paprikával és rizzsel, jóval nagyobb adagot, mint amekkorát a Manungtól Vanhotig sírva végigfutott hosszú út után meg tudott enni. Látta otthon, hogy élnek a rabszolgák, és most ő maga is rabszolga lett. De a rabszolgák mindig a leghitványabb ételt kapják. A falubeliek egyébként emberszámba vették a rabszolgát, részt vehetett a falu minden dolgában, még szavazhatott is. De a tulajdonosa szemében épp olyan igás állat volt csupán, akár a bivaly. Sőt, rosszabb a dolga, mint a bivalyé, mert attól csak azt kívánják, hogy húzza az igát, a rabszolgát azonban a földeken is dolgoztatják. És hiába fogadják el

magukkal egyenlőnek a falubeliek, a tulajdonosától függ, hogy részt vehet-e a falu ünnepén vagy betarthatja-e a saját családi tabuit.
A tűz mellett ülve, csak az ajtó előtt álló őr lábát láthatta. Egy szál egyedül volt a világban, család és barátok nélkül, távol szerelmesétől. Könny gördült le arcán.
Felnézett és meghökkent. Könnyeinek fátyolán át Ai Kant pillantotta meg az ajtóban.
A jóképű, magas férfi bebújt, kiegyenesedett és kihívó tekintettel nézett rá. A kezében levő batyut letette az ágyra.
- A sírás nem használ, csak elcsúfít - mondta. Na Pai kezefejével megtörölte a szemét.
- Mit keresel itt az esti sötétben? - kérdezte szipogva. - Miért hoztak ebbe a szobába, és miért etetnek tyúkhússal?
- No, csakhogy megszólaltál - mondta Ai Kan és elvigyorodott. - Ez már jó.
- Nem futok el - mondta a lány. - Magamtól jöttem ide.
- Nem tartozik rád, hogy mit csinálok veled - jegyezte meg Ai Kan. - A rabszolgám vagy, azt teszek veled, amit akarok.
- Nem igaz - mondta a lány, és felnézett. - Egy nemzetségből vagyunk, hát egy valamit nem tehetsz meg velem.
- Igaz. Mindenhez jogom van, csak az ágyasommá nem tehettek.
- Hála apám szellemének, egy vérből származunk.
- Jó. Hálálkodj, akinek akarsz. De mondd csak, miért jöttél el?
A lány keserűen legyintett.
- Mert különben megtámadtad volna Manungot. Mert golyót küldtél.
A fiatal férfi egy pillanatig némán bámult rá, aztán elnevette magát.
- Hát ezt honnan veszed?
- Tele volt vele a falu.
- De hiszen én nem küldtem el a golyót. Eszem ágában se volt háborúzni. Ez csak kitalálás volt, drágaságom.
Na Pai tágra nyílt szemmel meredt rá. Amikor végre felfogta szavai értelmét, mintha csak önmagának mondta volna:
- Hiszen akkor ok nélkül szöktem el.
- Pontosan. De most már késő a bánat.
Na Pai felugrott, és az ajtó felé rohant. A férfi könnyedén elkapta, és visszalökte az ágyra.
- Mondtam, hogy már késő - mondta kárörvendő nevetőssel. - Szóval nem akarsz engem? Remélem, az a férfi jobban tetszik majd, akihez elküldelek. Úgy hallom, nagyon ért a nőkhöz.
- Mit értesz ezen? - kérdezte a lány, és újra felemelkedett.
- Azt, amit mondtam.
- Férjhez akarsz adni valakihez?
- Ej, drágaságom, hát mire számítottál? Magamnak nem tarthatlak meg,

úgy veszem hát hasznodat, ahogy legjobban tudom. Hogy házasság lesz-e belőle, az más kérdés.
- Utállak.
- Nem számít, mókuskám. Bivalyt, disznót és bükkönyt adtam érted. Bizonyára tudod, hogy szép vagy. Attól, hogy egy vérből valók vagyunk, még az enyém is lehetnél.
- Előbb döfnék kést a vesédbe.
- Ejnye, ejnye - nevetett a férfi. - Különben a földeken dolgoznál, amíg akad, aki megvásárol tőlem. De nem minden banánfa alatt terem ilyen lány. Más tervem van hát veled.
- Miféle gonoszságon töröd a fejed?
- Sose firtasd. Nem kell mást tenned, csak amit mondok neked.
- És ha nem teszem meg?
- Megteszed, mókuskám. Efelől nincs vita. Megtanultam az apámtól, hogy kell szófogadásra bírni a rabszolgákat. Tehát jobb, ha engedelmeskedsz, mielőtt mégkínozlak.
- Megölhetem magam, és akkor mindent elvesztesz.
- Dehogy. Én csak téged vesztelek el, meg néhány állatot és egy kis terményt. Te vesztenél el mindent. Ne beszélj hülyeségeket. Az élet szép. Érdekes kalandokban lesz részed. Már most is kedved telhet valamiben, nézd csak!
Kibontotta a motyót. Vadonatúj, sötétvörös finom gyapjúszoknya és fekete sanghaji bársonyból készült blúz volt benne; csak a leggazdagabb va családok lányai viselnek ilyen holmit. Csillogtak az ezüstláncok, hajpántok és karperecek. Na Pai szeme megakadt a vastag karpereceken, ő csak egy vékony ezüstdrótot hagyott emlékül Ai Bilinek, egyetlen ékszerét. Kezébe temette arcát, és ismét sírva fakadt.
- Hagyd abba a bőgést, te lány! Még sírsz, amikor ilyen ajándékokat kapsz?
- Semmi se kell tőled! Ai Bilit akarom! - kiáltotta Na Pai.
- Jobb, ha elfelejted Ai Bilit, drágaságom. Boldog lehet, ha túléli a legközelebbi fejvadászatot.
A lány úgy nézett rá, mintha megütötte volna. Remegett az ajka.
- Ne! Ne! - kiáltotta. - Hagyjátok békén. Hiszen megkaptad, amit akartál. Nem okoztál máris elég bajt?
- Csillapodj! Nem gondoltam komolyan. Fogadj szót, és eszembe se jut többé, hogy Ai Bili a világon van. Vedd magadra az új ruhát és viseld. Hamarosan elmégy innen. És ne törődj Ai Bilivel. Csak fogadj szót, akkor nem lesz semmi baja.
A lány mozdulatlanul ült, az új ruhára meredt, de mintha nem is látta volna.
Kívülről lárma hallatszott, majd egy sürgető hang;
- Ai Kan! Ai Kan! Gyere gyorsan! A férfi felismerte a hangot, és elmosolyodott. Visszaérkeztek a fejvadászok, akiket Ai Bili után küldött.

- Próbáld fel a ruhádat, te lány - mondta. - Mennem kell.

- Már megint bajba kerültünk miattad, Ai Bili - mondta a varázsló a tűz mellett kuporogva, és csontos térde fölött dühös pillantásokat vetett a fiatalemberre. A jobbján ülő Ai Szor elkeseredetten bólintott egyetértése jeléül.
- Én ugyan nem kerestem a bajt - vágott vissza Ai Bili ártatlansága tudatában.
- Akár kerested, akár nem, úgy látszik, ott jár a sarkadban.
- Csakis Ai Kan felelős ezért - jegyezte meg Ai Dvai. Ai Bili mögött ült, hátát a falnak támasztotta, fejletlen bal lába fejét erős jobb lába kérges talpán nyugtatta. - Nem értem, miért hibáztatjátok Ai Bilit - folytatta, - Hiszen mondtam már nektek: mindenki tudja Vanhotban, hogy Ai Kan bérelte fel azokat a legényeket az ópiummező elpusztítására. És ez csak az egyik bűne. Mert még itt ez a fejvadászat, amikor nincs is ideje. Igaz, Ai Tin, a varázslónk szervezte. De Ai Tin semmit se tesz Ai Kan megkérdezése vagy éppen utasítása nélkül. Ahogy minden éjszakára nappal következik, olyan bizonyos, hogy emögött is Ai Kan áll. Ti meg azt mondjátok: megint bajba kerültünk miattad, Ai Bili - fejezte be, a varázsló szemrehányó hanghordozását utánozva.
- Három halott és egy sebesült - szólalt meg Ai Leh. - Ezt nem nyeli le Vanhot.
- No és? A fejvadászat nem gyerekjáték - fakadt ki Ai Bili. - Meg akartak ölni engem, és ők haraptak a fűbe. Számolniuk kellett a kockázattal.
Kemény tekintetet vetett Ai Lehre. - Úgy látom, téged egyenesen boldoggá tett volna, ha megszerzik a fejem.
A varázsló lesütötte a szemét.
- Dehogy, dehogy, Ai Bili. Erről szó sincs. De három halott...
- Igen, három halott. Ha nincs ott Ai Dvai, akkor csak egy halott lenne. Én.
- Ez a másik gondom - mondta a varázsló, és Ai Bili mögé, Ai Dvaira nézett. - Nem maradhat itt Manungban.
- Ugyan miért nem?
- Mert elárulta a saját faluját, ezért most halálra keresik. Ha védelmünkbe vesszük, háborúznunk kell Vanhottal. Ezt aztán igazán megértheted.
- De nem így van - szólt közbe Ai Dvai, és előrehajolt. - Én nem árultam el a falumat, Ai Leh. Ez nem a falu ügye volt. Ugyan melyik falu indít fejvadászatot a termés betakarítása után? És az ópiummező elpusztítása sem a falu ügye volt. Ai Kan állt emögött is, mert meg akarta szerezni Na Pait rabszolgájául.
- Mindenért Ai Kan felel - jegyezte meg Ai Bili.
- Csak azt tettem, amit meg kellett tennem - beszélt tovább Ai Dvai. - Ai Bili megmentette az életemet, ezért adósa lettem. Most már nem tartozom neki, nem kell szégyenkeznem. De ha féltek tőlem, elmegyek. Találok helyet

magamnak másutt.
Se Ai Leh, se Ai Szor nem szólt, de a szemük összevillanásán látszott, hogy kedvükre való lenne ez a megoldás.
- Dehogyis mégy el - szólalt meg Ai Bili. - Segítettél egy manungin, ezzel lekötelezted a falunkat! Nem mehetsz máshová. Kiadnának Vanhotnak.
A nyomorék keserűen mosolygott. - Úgyis ez lesz a vége. Ai Kan apja megnyomorított, a fia majd megöl. Pedig semmi szégyellnivalót nem tettem. A va nép szabad fiának születtem: Mit számít, hogy az apám adósa volt Ai Kan apjának?
Hosszú csend következett, csak a tűzhelyen égő fasténdarabok ropogása törte meg. Ai Bili még várta a falu vezetőinek szavát, de ők nem szólaltak meg. Felállt.
- Régi szokásunk, hogy segítünk azokon, akik segítettek rajtunk - jegyezte meg. - De úgy látszik, annyi más szokással együtt ez is kezd feledésbe merülni. - Az ajtóhoz lépett, és Ai Dvai is feltápászkodott. A kijáratnál még visszafordult Ai Bili, és így szólt: - Gyáva férgek vagytok.
Ez volt a legsúlyosabb sértés, amit egy va egy másiknak mondhatott. A varázsló és a főnök összerezzent, majd Ai Leh megszólalt:
- Nem vagyunk mi gyávák, Ai Bili, de az egész falura gondolnunk kell.
- Helyes! Én is így gondolom. Az egész falunak kell döntenie ebben.
- Ne légy olyan bizonyos afelől, hogy a falu kész háborúba kezdeni egy forrófejű legény meg a nyomorék cimborája kedvéért - mondta Ai Leh, és kiköpött.
- Ismerem a legényeinket annyira, hogy tudjam: va férfiakhoz méltón fognak viselkedni. Nem úgy, mint néhány gazdag zsumi. Gyere, Ai Dvai. Ne zavarjuk őket az ópiumszívásban.
A falun keresztül folyó patak homokos partján telepedtek le, dús lombú fák árnyékában.
- Felforr a vérem, ha ezekre az élőhalottakra gondolok! - dühöngött Ai Bili. - Csak azon jár az eszük, hogy minél több terményt gyűjtsenek a házukba, minél több marhájukat legeltessék a falu földjén, minél jobban meggazdagodjanak az ópiumon meg a rabszolgák munkáján, ők meg mást se csinálnak, csak isznak meg szívják az ópiumot, fényes nappal, amíg kábultan nem henteregnek a földön, akár a disznók. Hát férfiak ezek?
- Milyen jól bánsz a szavakkal, Ai Bili - jegyezte meg a barátja. - Varázslónak is beillenél.
Ai Bili ránézett, de nem látott gúnyt a tekintetében. Elnevette magát, majd azt kérdezte:
- Gondolod, hogy be lehet jutni és kijönni anélkül, hogy elkapnák az embert?
- Igen - felelt a nyomorék. - Nekem is sokszor sikerült. - Elgondolkozott, majd hozzátette: - Könynyebb lenne, ha én is veled mennék. Minden levelet ismerek.

- Nem, Ai Dvai. Kiegyenlítetted már a tartozásodat. Csak az utat kell megmutatnod.
- Ej, ej! Hát nem keveredett össze tegnap a vérünk? Hogy lehet szó adósságról vértestvérek között? Erre felelj, ha annyira ismered a va szokásokat!
- Ai Dvai - szólt Ai Bili mosolyogva -, te ugyan csak háromnegyedrészben számítasz embernek, de szívesebben elfogadlak vérbeli testvéremnek, mint bárki két másikat az ismerőseim közül. Mégis azt gondolom, minél kevesebben megyünk, annál jobb, és hiába ér fel az erőd két emberével, ha futni kell, még Ai Kan is legyőz. Ne civakodjunk hát, fivérem, inkább magyarázd el még egyszer az utat.
Ai Dvai sóhajtott, és felemelt egy kis ágat.
- Nézd csak - magyarázta, vonalakat húzva a homokba -, itt a hely, amelyikről beszéltem. Ez, belül, a kis ingovány, nem mély, de csak fű nő rajta. Emitt meg három hatalmas, magányos bambuszfa. Mögöttük az ösvényen balra kell fordulnod. Azután.... mennyit is?... tízszer tíz lépést menj előre. Ott találsz egy nagyon öreg fügefát. Erre fordulj, és csak kettőt-hármat lépj előre. Nagyon vigyázz, mert őrzik a kunyhót. A bagolynál is halkabb légy. Kis tisztás közepén áll a kunyhó. A másik oldalra nyílik az ajtaja.
- És hol áll a dobház?
- Itt, több mint ötször tíz lépésre.
- S a legközelebbi ház?
- Itt.

Holdvilágos éjszaka volt. Ezüstösen csillant meg a sötét háttér előtt a bambuszfák törzse, feketén rajzolódtak leveleik a tovakúszó ezüst felhőkre. Sehol sem világítottak már a faluban, csak imitt-amott látszott a kunyhók bejárata mögött az örökké égő tűzhelyek parazsa. Óriásira nőtt rovarokként aludtak az embermagasságú oszlopokra épült kunyhók.
Ai Bili és Ai Dvai az árnyékban lopózva közelítette meg a déli alagútra nyíló vaskos fakaput. Nesztelenül csúsztatták ki a reteszekből a nehéz rudakat, a sarokpánt azonban olyat csikordult, hogy akár az egész falut és az őserdőt is felriaszthatta.
Behúzták a kaput maguk mögött, de a rudakat nem tudták visszacsúsztatni a helyükre. Végigtapogatózták a vaksötét alagúton és kijutottak a holdfénybe. Most már gyorsan haladhattak. Ai Dvai nagy lendülettel lökte előre mankóját, lépést tartott Ai Bilivel, és alig csapott nagyobb zajt, mint társa.
Egy mérföldnyire Vanhottól, a hegygerincen hirtelen megtorpant Ai Bili, s a nyomában igyekvő Ai Dvai beleütközött.
- Pszt! - suttogta.
Feszülten füleltek, és nem hiába. Hangokat hallottak, majd öblös nevetést.
Ai Bili mégszorította Ai Dvai kezét: figyelmeztette, hogy ne mozduljon, azután előrelépett, és nesztelenül eltűnt a sötétben. Emberek beszélgettek

előtte, és cigaretták tüzet látta. Visszament társához, és hátrább húzódtak vagy száz lépéssel.
- Kik azok?
- Fogalmam sincs róla. A bokrok eltakarják őket, és nem mertem közelebb menni. Nem a mi nyelvünkön beszélnek, furcsán vékony a hangjuk.
- Kínaiak?
- Nem tudom. Sose hallottam kínaiul beszélni.
- Talán eltévedt néhány menekülő.
- Nem hiszem. Inkább ópiumkereskedők üthettek tábort.
- Mit tegyünk?
- Hátrálunk egy kicsit, aztán lemegyünk a domb oldalába. Megkerüljük őket.
A kerülő időbe tellett, és már magasan állt a hold, mire Ai Dvai elvezette Ai Bilit a Vanhotot övező tüskés bozótig. A vastag tüskefal meredek szirthez tapadt.
Ai Dvai lehajolt, és félrehúzott néhány tüskés ágat a szikla lábánál.
- Nézd - suttogta -, itt ez a vájat a szikla aljában. Olyan, mint egy kis alagút, végigmehetsz benne, a talaj homokos, gyökerek nincsenek. Előbb lejt egy kicsit, aztán ismét emelkedik. Könnyen végigkúszhatsz rajta, csak ne hagyj nyomokat túloldalt. - Visszafogta a tüskés ágakat, amíg Ai Bili kitapogatta a bejáratot. - Mégis jobb lenne, ha veled mennék. Én ismerem a falut.
- Nem, maradj csak itt. Sőt, még jobb, ha lemégy a fűre. Még nekem is nehezemre esik itt mászkálni, és lehet, hogy sietnünk kell, ha majd visszatérek.
- De segíthetnék...
- Hagyd már abba! - suttogta Ai Bili. - Nem sokra mennénk az egész falu ellen. Csak a gyorsaságban, a sötétségben és a zajtalan mozgásban bízhatunk. Egy ember pedig könnyebben boldogul, mint kettő.
- Igazad van - egyezett bele Ai Dvai, és megszorongatta barátja vállát. - Nesztelenül menj, akár a macska. Itt várlak.

- Szóval ezer uncia. És még ötszázat kapunk. - Li őrnagy, a hájas Kuomintang-követ megtapogatta az ópiumot rejtő két nagy bőrzsákot. - Ilyen minőségű az egész? - firtatta, ujjai között morzsolgatva a mintául kapott fekete pépet.
- A legjobb, ami ezen a vidéken terem - bizonygatta Ai Kan.
- Rendben van - mondta a va futárnak álcázott kínai. - Kint vár két emberem az alagút végén. Előbb elvisszük ezt hozzájuk, azután visszajövök, iszunk egyet és magammal viszem a lányt.
- Elhoztad a pénzt a lányért?
- Ott van az embereknél. Nem akartam, hogy nálam legyen, mikor egyedül jövök végig a falun.

- Ötszáz? - kérdezte Ai Kan.
- Hát nem éppen - mosolygott Li. - Egy kicsivel többet küldött a tábornok. Hatszázat. Meg akarta mutatni, mennyire hálás a segítségedért.
- Hm - morgott Ai Kan. - Annyi bajom volt ezzel a nősténymacskával, hogy meg se lehet fizetni ennyivel. Hol van még akkor a hála?
- Ugyan, Ai Kan - csillapította a kövér kínai. - Hiszen nem ez az utolsó közös üzletünk. Most történetesen nincs olyan sok pénzünk. De hamarosan lesz. Nem kell aggódnod.
- No, menjünk - mondta Ai Kan.
Körülbelül negyedóra múlva tértek vissza. Ai Kan válláról súlyos kis zsák lógott bőrszíjon. Gyengéden a padlóra helyezte. Ez is nyers marhabőrből készült, akárcsak azok, amelyekben az ópiumot vitték el.
A falu feje két ópiumpipát, hosszú ezüst tűket és egy bőrdobozban ópiumot hozott elő, kövér látogatója azonban visszautasította a felkínált pipát.
- Majd máskor - mentette ki magát. - Jobb, ha tiszta a fejem, mikor ilyen kényes ügyben járok. De te azért ne zavartasd magad.
Ai Kan gyúrt egy golyócskát a méregből, a tű hegyére tűzte és a szén fölé tartotta. Amikor megérezte a jellegzetes édeskés illatot, az alabástrompipa öblébe ejtette az ópiumot, és egy vékony bambuszszállal rágyújtott. A vastag pipából egyenesen tüdejébe szívta a füstöt. Két szippantás után elégedetten hátradőlt.
- Mikor érkeznek? - kérdezte az őrnagytól.
- Nem tudjuk még. Pár napon belül
- Hányan?
- Nagyon kevesen. Csak Vej tábornok és néhányan a törzskarából. Meg természetesen a kíséretük. Legfeljebb harminc ember. A tábornok egyetért veled abban, hogy a Leopárdfej-csúcson üssenek tábort. Ma éjszaka odaviszem a lányt, és megkezdem az előkészületeket.
- Mit esznek majd? A faluba nem jöhetnek le.
- Persze hogy nem. Hoznak magukkal. Valószínűleg nagyobb csapattal jönnek, ez hozza az élelmet, azután visszamegy. De majd éjszaka - tette hozzá sietve. - Nem kell aggódnod.
- Tehát nem mozdulnak ki a táborukból, amíg végképp el nem mennek?
- Úgy van.
- Jó. De meddig akarnak maradni?
- Ezt nehéz előre megmondani, reméljük, nem sokáig. Bonyolult ügy. Vej tábornok tudni akarja, mit csinál a burmai hadsereg, és fenn akarja tartani az összeköttetést Csang Kaj-sek generalisszimusszal is. Burma nem szívesen tartja a kelleténél tovább északon a katonáit. Nehéz az utánpótlás, meg a sanokat se szeretnék ingerelni. És mi se akarunk ürügyet adni arra a vörösöknek, hogy ide zúduljanak. Mondom, bonyolult,
A főnök semmi jelét se mutatta annak, hogy érti, amit hall. A látogató mosolyogva legyintett, de azért folytatta:

- Burmának csöppet sincs kedvére, de Peking miatt időnként úgy kell tennie, mintha fellépne ellenünk. De mihelyt úgy érzik, hogy megfelelően kimutatták buzgalmukat, szedik a cókmókjukat, mi pedig ismét elfoglalhatjuk a régi állásainkat.

Ai Kan még egy ópiumgolyót készített és pálinkát töltött mindkettőjüknek. Mikor odanyújtotta az őrnagynak a kupát, így szólt:

- Kérlek, mondd meg a tábornoknak, megteszek minden tőlem telhetőt, de ne várjon sokat, se tőlem, se barátaimtól. - Kiverte a pipáját, ivott, majd így folytatta: - Ha az embereitek nem mozdulnak el a Leopárdfej-csúcsról, nemigen fogják észrevenni őket. Nagyon szigorú a tabu. Ha mégis meglátják őket, legfeljebb azt mondjuk majd, hogy nincs értelme kockára tenni az életünket, ha nem bántanak minket. Remélem, nem járunk úgy, mint a múltkor.

- A tábornok szentül megígérte.

Ai Kan hitetlenkedve mosolygott.

- Nohát, velünk meg lehet alkudni - mondta mégis -, elég idejük lesz, hogy odébb álljanak.

- Akkor minden rendben van. Mikor megyünk a lányért? Nem fog ellenkezni?

- Remélem. Megmondtam neki, ha szót fogad, békén hagyom azt a fiút.

- Jól is teszed, ha megtartod az ígéretedet. Ha meg nem sértlek vele, én amondó vagyok, hogy nagy hiba volt kiengedni a markotokból, de most, miután figyelmeztetést kapott, még nagyobb hiba lenne újra próbálkozni. Nyugalomra van szükségünk, amíg a tábornok itt tartózkodik. Mehetünk?

- Jobb, ha várunk még egy kicsit. Semmitől se tartok ugyan, de okosabb, ha nem látják meg, amint végigvisszük a falun.

Ismét töltött a pálinkából, a kínai "va" cigarettára gyújtott, és tovább várakoztak.

Az élősövénytől vagy százötven méternyire Ai Bili Ai Dvai után nézett. Bámulatos csendben és gyorsasággal kúszott felfelé a széles vállú nyomorék mankója, ép lába és megnyomorított térde segítségével a meredek hegyoldalon.

Elérte a gerincet, intett és beleveszett a sötétségbe. Ai Bili fejjel előre bekúszott a szikla alatti szűk nyílásba. E természet alkotta alagút elég széles volt ahhoz, hogy egy ember elférjen benne. Száraz homokot érzett maga alatt, s jobbról a szikla, balról a tüskés bozót zárta közre. Két könyökkel furakodott előre a sötétben, s igyekezett visszatartani a tüsszentést, pedig az ősbozót pora nagyon ingerelte. Ahol benyúlt egy-egy tüskés ág, gondosan levágta tőrével és kisöpörte, hogy visszafelé jövet teljesen tiszta legyen az út

A falura nyíló kijáratot sűrű bozót rejtette el. Alig tudta keresztülvágni magát.

Mielőtt kibújt volna, kikandikált a sűrű erdőbe épült falura. Meglátta a

három magas bambuszt; középütt állt a legmagasabb, a két oldalsó pedig pontosan egyforma magas volt.

Kimászott és felegyenesedett. Lélegzetét visszafojtva vette szemügyre a terepet. Életnek, mozgásnak nyomát sem észlelte, tüzet se látott a fák mögé bújt dobház körül. Lába előtt kezdődött a füves ingovány. A fák árnyékában jobbról megkerülte, s amikor a bambuszfákhoz ért, ismét megállt.

Szeme lassan hozzászokott a nehezen áthatolható sötétséghez, és észrevette a jobbra és balra vezető két ösvényt. A mohlepte oldalon indult el, bal felé. Mintha tojásokon lépkedne, úgy tette meg a végét érni nem akaró tízszer tíz lépést, és ott találta magát az ősöreg fügefa terebélyes lombsátra alatt. Itt jobbra fordult, és a bokrokon keresztül meglátta a holdfényben fürdő kis tisztást.

Alig tíz lépésnyire, a tisztás közepén magányos cölöpkunyhó emelkedett. Alatta tisztán csillogott a gyep a holdfényben; a szokással ellentétben ide nem dobáltak kosarakat, nem halmoztak fel szemetet, és nem háltak a kunyhó alatt állatok.

Ai Bili óvatosan kilépett az ösvényre, vágott magának egy vékony diófaágat, és felemelt egy elég súlyos, kerek követ.

Amikor felhő vonult el a hold előtt, a füst könnyedségével szökellt át a tíz lépésre levő kunyhóhoz. A felhő elvonult, s a fű ismét smaragdzölden ragyogott a holdfényben.

A kunyhó padlóját tartó bambuszív alá állt, majd felhúzódzkodott, és amennyire csak lehetett, egész testével a padlóhoz tapadt, félkézzel és féllábbal kapaszkodva. Szabadon maradt kezével megveregette a fenti bejárathoz vezető falépcsőt.

Valami mozdult, éppen a feje fölött.

Ismét megkopogtatta a gerendát, ezúttal kissé erősebben, mint az előbb.

- Te vagy, Ai Ja? - mordult fel egy férfihang. Meztelen láb surlódott a fához, majd láthatóvá vált a lépcsőn. Ai Bili most két kézzel kapaszkodott a bambusz boltívbe, és igyekezett észrevehetetlenül eggyéolvadni vele.

Az őr közben leért. Kilépett a tisztásra és előrehajolva bekandikált a ház alá. Nem láthatott jól, mert árnyékot vetett maga elé, ezért körbe ment, s a másik oldalon is lehajolt és bekukkantott.

Ai Bilit már kiverte a verejték a kapaszkodás erőfeszítésétől, de összeszorította fogát, és igyekezett még jobban meglapulni.

Az őr visszatért a ház elé, és fellépett a feljáróra.

Ai Bili ismét kopogott. Botját a földre dobta és elővette a követ. Mozdulataitól megreccsent a padló, és felülről is reccsenés hallatszott, mint amikor felriad valaki.

Az őr morogva jött le újra, bebújt a feljáró alá, és fejét előrehajtva a tornác alá lépett.

Ai Bili kinyújtotta karját, és ugyanabban a pillanatban lesújtott. A súlyos,

kerek kő füle tövén találta el az őrt, úgy döntötte le lábáról, akár a tagló az ökröt. Még csak fel se jaj dúlt. Ai Bili elkapta, nehogy zajt csapjon a teste, és lassan lebocsátotta a földre.

Fent ismét csikorgás hallatszott, és izgatott női hang kérdezte:

- Ki az?... Itt vagy, Ai Ran?

- Maradj csendben, Na Pai - suttogta Ai Bili. - Én vagyok.

- Ai Bili!

- Igen. Rajta! Gyere le gyorsan!

- Ó! - A megkönnyebbült sóhaj és a lány egyszerre érkezett le a gyepre. Na Pai nem láthatta Ai Bilit a kunyhó árnyékában, tétován tárta ki karját, és nyomban magához ölelhette a sötétből előlépő legényt.

- Ó, Ai Bili, drágám! Hogy kerülsz ide? Úgy félek. Ai Kan el akar küldeni egy idegen férfihoz.

- Dehogy küld el! Csak siessünk! Gyere, segíts!

Lehajolt és visszament a kunyhó alá. Na Pai követte, és az ájult őr fölé hajolva találta.

- Mi történt? - kérdezte.

- Pszt! Gyorsan bontsd ki a turbánját!

Ai Bili közben hátára fordította az őrt. A turbán szövetének egyik végét az alélt ember szájába gyömöszölte, azután ismét hasra fordította, és a maradékkal nekiállt összekötözni a kezét.

- Pszt! - sziszegte Na Pai.

Halálos csendbe merevedtek. Halk beszéd ütötte meg a fülüket. Aztán hirtelen két fekete alak jelent meg a gyepen a hold ezüstös fényében. Ai Bili megfogta Na Pai karját. Olyan nesztelenül álltak, hogy még a saját szívük dobogását is hallhatták. A nyurga és a zömök alak a feljáróhoz lépett.

- Ai Ran! - szólította az őrt izgatottan a falu feje. - Ai Ran! Hol vagy?

Csend.

- Ai Ran, az ördögbe! Nem mehetett be a lányhoz - mondta társának -, hiszen egy nemzetségből valók. Ai Ran! - Felszáguldott a'lépcsőn. A másik lassan követte.

Na Pai csak annyit érzett, hogy Ai Bili megrántja a karját, és máris kísérteties gyorsasággal repültek át a holdsütötte gyepen. Amikor a fák árnyékába értek, felharsant Ai Kan dühös üvöltése.

- Ide! Ide! Puskát hozzatok!

Mire megkerülték a fügefát, már egész kórus kiáltozott, de Ai Kan haragos hangját tisztán kihallották:

- Na Pai eltűnt! Kutassátok végig a falut! A kapukhoz! Gyorsan!

A fiatal pár rohant, ahogy tudott. A három bambuszfát maguk mögött hagyva, rövidebb úton kerülték meg az ingoványt.

- Kövess - súgta Ai Bili, és bemászott a tüskés bozót alatti láthatatlan nyíláson. Szikla és tüske marta őket, amint lélekszakadva kúsztak a homokon a sövény külső vége felé.

Mindenfelől kiáltozás hallatszott:
- Erre! Erre! Ti meg arra! Húzódjatok szét a bozót mentén! Még itt a retesz a kapun. Bent kell lennie a faluban!
Ai Bili előretolta Na Pait a sziklákon, ő maga mögötte mászott, és segítette felfelé. Félúton jártak, amikor kiáltás hallatszott alattuk, és hatalmas dörrenés visszhangzott a sziklán. Na Pai feje mellett golyó csapódott a kőbe és gellert kapva pattogott tovább.
Lent izgatottan kiáltoztak:
- Ott másznak! Ketten! Ott ni! Rajta! Utánuk!
Ai Bili felkapott egy nehéz követ, és célba vette a lent álló sötét alakot. Telibe találta, és üldözője velőtrázó sikoltással zuhant a földre. Ai Bili szó nélkül felkapta Na Pait, a lány rémülten kapálózott, amíg fel nem értek a tetőre, ahol éppen akkor vágódtak el, amikor újabb két lövés dördült alulról.
Már jobbról is hallatszott a zaj, ebből az irányból is igyekeztek feljutni a gerincre, hogy elvágják a menekülők útját. Ai Bili és Na Pai zihálva és fulladozva futott előre a veszélyes lejtőn sziklától szikláig, ügyet se vetve a karcolásokra.
A hegy lábánál ott sötétlett Ai Dvai alakja. Mankójára támaszkodva, kivont karddal, harcra készen várta őket.
- Erre - suttogta, és eltűnt a vállig érő fűben.
Letaposott fűben vezetett az útjuk, Ai Dvai irányt változtatott, hogy nyomukat tévesszék. Dörögtek a fegyverek, egyik golyó a közelükben suhant el. Olyan gyorsan mentek, ahogy csak Ai Dvai mankója engedte.
- Nem hiszem, hogy utánunk merészkednek ide ilyen sötétben - lihegte Ai Bili, de nyomban el is hallgatott.
Lépések zaja hallatszott a fűben. Egyik üldözőjük már majdnem utolérte őket.
- Menjetek előre ketten - súgta Ai Bili. - Amilyen gyorsan csak tudtok.
Elbújt a fűben, felállítgatta a letaposott szálakat, közben merőn figyelt, és előhúzta hosszú tőrét. Minden idegszála megfeszült. Már egész közelről hallotta a csörtetést. Üldözőik hallhatták Ai Dvai és a lány távolodó lépteit, s azt kellett hinniük, hogy csak ketten vannak. Egy ember emelkedett ki a fűből. Ai Bili egyetlen lendülettel felugrott és markolatig a férfi bordái alá döfte tőrét. Még a földre se zuhant ellenfele, a legény máris visszahúzta a fegyvert, s a halálsikolytól kísérve úgy rohant társai után, akár a nyúl.
- Most talán óvatosabbá válnak - zihálta, amikor utolérte őket.
- Remélem, Ai Kan volt - jegyezte meg Na Pai.
- Nem valószínű - magyarázta Ai Dvai. - Ai Kan kerüli a veszélyt.
- Nem tudom, ki volt - mondta Ai Bili. - De nem Ai Kan.
Tovább futottak, s mögöttük elhalkult a zaj. A jövet felfedezett táborhelytől távolabb jutottak ki a szabadba, de hamarosan rátaláltak a Manungba vezető útra. Egy bokor alól előszedték elrejtett fegyvereiket: Ai Bili hosszú puskáját és Ai Dvai íját.

- Most már nem keríthetnek be oldalról - állapította meg Ai Dvai. - Adj le egy lövést, hadd tudják, hogy fel vagyunk fegyverezve. Talán azt fogják hinni, hogy többen is vagyunk.

A dörrenés robaja visszaverődött a környező hegyekről, s a menekülőket befogadta a biztonságos, jól ismert hazai erdő.

Na Pai táncolva ment elöl, nagyokat ugrott és karját lengette örömében. Majd megperdült és megölelte Ai Bilit.

- Ó, milyen bátor és okos voltál!

- Ő találta ki - mutatott a fiú Ai Dvaira. Na Pai odaszökdécselt a nyomorékhoz, megkapaszkodott erős vállában, és csókot cuppantott arcára.

- De hát ki ő? - kérdezte Ai Bilitől.

- Ai Dvai, akit elfogtunk, azután elengedtünk azon az éjszakán, amikor elejtettük a leopárdot.

- Ó, szóval vanhoti? - Amint kimondta a falu nevét, elpárolgott az öröme. - Jaj - sóhajtotta. -Olyan boldog voltam, hogy kiszabadultam. És most...

- Mi lesz most?

- Most mégis kitör a háború.

- Ugyan! Csak rémhír volt. Nem küldött nekünk Vanhot se golyót, se tollat. Azt hiszem, csak Na Lifu találta ki az egészet.

- Persze, hiszen tudom... - Ai Bili vállára hajtotta a fejét, és könnyekre fakadt. - Jaj, de bolond voltam!

- Ne törődj vele. - Ai Bili félszegen megsimogatta. - Most már túl vagyunk rajta. De... - Eltolta magától a lányt, gyengéden megszorította a karját és a szemébe nézett - jegyezd meg magadnak: ha összeházasodunk, vége legyen az ilyesminek. Egy lépést se tovább, amíg meg nem ígéred, hogy soha többé nem szöksz el.

- Olyan szörnyű volt, Ai Bili. Úgy láttam, nem tehetek mást. Hogy éljek olyan faluban, ahol gyűlölnek, piszkolnak, megdobálnak és rám gyújtják a házat?

A fiatalember sóhajtott.

- Tudom, hogy nehéz, de nem tart örökké. Majd kibírjuk együtt. De csak akkor, ha nem akarod egyedül elrendezni a dolgokat. Még ilyet! Elszökni Ai Kanhoz. Mi a véleményed, Ai Dvai?

A nyomorék lemutatott a bal lábára, és csak ennyit mondott:

- Ai Kan meg az apja tette.

- No, megígéred, Na Pai?

- Megígérem, Ai Bili.

- Fogd a kardomat.

A lány kihúzta a hüvelyből a kardot és élével torkához emelte.

- Megígérem - ismételte. - Vedd fejemet, ha megszegem az ígéretemet.

Amikor Na Pai megjelent, Na Sang úgy szökdécselte körül örömében a kunyhót, akár az elvesztett csibéjét újra megtaláló tyúkanyó. Felélesztette a

tüzet, levest főzött, közben újra meg újra odament a lányhoz, megsimogatta az arcát. Ai Bili anyja egy szót se szólt, de látszott rajta, hogy nem tetszik neki a dolgok alakulása, és ahogy ott ült némán, maga volt a megtestesült szerencsétlen jövő.

- Légy büszke a fiadra, Na Hung - kotkodácsolt az öregasszony. - Igazi harcos va, méltó azokhoz, akik az én időmben éltek. Jegyezd meg a szavam, Ai Bili: nagy vezér lesz belőled, és nem is kell addig várnod, amíg megöregszel.

A legény zavartan meredt a tűzbe.

- Ha ugyan megéri - jegyezte meg Na Hung.

- Mit siránkozol? Itt van Ai Dvai, olyan mintha a második fiad lenne, Na Pai pedig a lányod. A jót nézd, a rossz majd elmúlik.

- Szép egy fiú - jegyezte meg Ai Bili anyja, és becsmérlő pillantást vetett a nyomorék lábára. - Ellenségem lett a falu. A menyemet meg úgy lopta a fiam. Gazdag lányt is kaphatott volna, de ő egy árvát szedett fel, meg az adósságát.

- Már megint kezded? - förmedt rá Ai Bili. - Mindig csak Na Lifu. Ha nincs értelmes szavad, jobb, ha hallgatsz. Ehhez tartsd magad, akkor velünk maradhatsz, és mindig kapsz eleget enni. De ha Na Paion és Ai Dvaion, a vértestvéremen köszörülöd a nyelved, akkor hiába vagy az anyám, semmi keresnivalód sincs itt.

- Ej, ej - szólt közbe Na Sang. - Semmi értelme mérgelődni ilyen napon, amikor minden okunk megvan rá, hogy örüljünk.

Mire Na Sang kimerte a levest, szürkévé enyhítette a hajnal a nyitott ajtó mögött az éj sötétjét, s egy kakas kukorékolása hallatszott fel a tisztásról. Amikor pedig a felkelő nap első gyenge sugara is besütött a fal hasadékán, megdöndült a nagy dob. Az első halk dobbanások után olyan erővel szólt, hogy beleremegett a kunyhó. Figyelték az ütemet.

- Hiszen ma esküvőt tartanak! - kiáltotta Na Sang. - Egészen kiment a fejemből.

- Na Zsini és Ai Zsieh esküvője? - kérdezte Na Pai.

- Igen;

- De miből telik Ai Zsiehnek hozományra? Úgy tudom, elég nagy volt az adóssága.

- Megegyeztek, nem kell fizetnie. Az öreg Ai Mongnak nincs családja, így hát semmit se követel Ai Zsiehtől, hozzáadja a lányt és velük él majd.

- Örülök neki - mondta Na Pai. - Na Zsini annyi idős, mint én, kislány volt még, amikor Ai Mong rabszolgája lett. Hogy sírt, amikor elvitték az anyjától. De igaz, ami igaz, Ai Mong jól bánt vele, s a felesége is, amíg élt.

Na Hung nem állta meg csípés nélkül:

- No látod. Na Zsini jól járt azzal, hogy rabszolga lett. Övé lesz Ai Mong nyája és minden vagyona, mihelyt meghal az öreg. Jó sok ezüstdollárja is lehet elásva. Megcsinálta a szerencséjét az a lány.

- De én nem lettem volna ilyen szerencsés - vágott vissza Na Pai. - Engem

Ai Kan el akart adni távoli vidékre.
Na Sang a tűzbe köpött.
- Ne is említsd Ai Kant! De Ai Leht se! Egy húron pendülnek! Minél többet szereznek, annál többet akarnak.
Ai Bili szótlanul ült, láthatóan oda se figyelt a beszélgetésre. Fejét megvakarta a turbán alatt.
- Az emberek még nem is tudják, hogy Na Pai visszajött - szólalt meg hirtelen. - Mondanunk kell nekik valamit.
- Nem akarok kimenni ma a házból - mondta Na Pai. - Annyi ember jön össze az esküvőre, mind engem nézne és rólam beszélne.
- Mit gondolsz, Na Sang, mit mondhatnánk nekik? - kérdezte Ai Bili.
- Ha azt akarod, hogy gondolkozzam, adj egy csipetnyi bételt - mondta az öregasszony. Ai Dvai odanyújtotta a dobozát.
- Hát - kezdte Na Sang, miután szétnyomta szájában a betelgolyót -, én úgy vélem, Na Pai elrendezte a bátyja adósságát azzal, hogy elment Ai Kanhoz, és Ai Kan így a lány apja lett. Ai Bili pedig most elhozta tőle Na Pait. Mi ez? Nem más, mint szabályos menyasszonyszöktetés. - Csillogó szemmel nézett Ai Bilire.
- Folytasd csak - kérte a legény -, helyén van az eszed, Na Sang.
- Ai Bilinek tehát Ai Kannal kell elrendeznie a hozomány ügyét.
- Nem egyezik az bele.
- Annyi baj legyen. Ezt kell mondanunk. Az emberek meg fogják érteni. Én már nagyon öreg vagyok, Ai Bili, és ha tanultam valamit oly sok év alatt, hát azt megtanultam, hogy ha időt hagy rá az ember, sokszor maguktól elrendeződnek a dolgok.
- Igaza van - szólt közbe Ai Dvai izgatottan. - Ai Kan azt mondja majd, hogy Na Pai a rabszolgája, Ai Bili meg azt, hogy az ő megszöktetett menyasszonya. Az emberek egy része az egyiknek hisz majd, a többi meg a másiknak. Jó terv ez.
- És ha Ai Kan hozományt követel, méghozzá nagyon nagy hozományt? - kérdezte Na Pai.
- Ne aggódj emiatt - mondta Na Sang. - Lesz ideje Ai Bilinek kifizetni. Csak időt nyerjünk, és jól mondja Ai Dvai: az emberek egy része Ai Kan pártján lesz, a másik része meg Ai Bili mellé áll.
- Úgy van - helyeselt Ai Bili -, ez a. legjobb terv. Még ma elhíreszteljük a faluban.
- De én mégse megyek ki - makacskodott Na Pai.
- Hát ne menj - egyezett bele Na Sang. - És Ai Dvai is maradjon itt. Mindenki leissza magát ilyenkor. Semmi értelme, hogy bajba keveredjünk. Hadd békéljenek meg a falubeliek a helyzettel.
- És hogy kapjuk meg a részünket az áldozati állatból? - firtatta Na Hung. Ai Bili nevetett.
- Hiszen ez ma nem bivalyáldozat! Holnap kimegyek Ai Dvaijal az erdőbe,

és szerzek húst.
- Én meg elmegyek a részemért - mondta Na Sang. - És megpróbálok csenni nektek is egy darabot.

Noha a nap még nem emelkedett a fák fölé, a falut már felverte a vidámság.
Ai Zsieh zavartan méregette a zajongó ifjak csoportját, amely köré gyűlt, hogy segítsen Na Zsini jelképes elrablásában. A szokás megkövetelte, hogy a lány apja házában várja őket, vagyis az öreg Ai Mongnál, akinek tíz év óta a rabszolgája volt.
Ai Zsieh a lányszöktetők csapatával a nevetgélő falusiak karéjában indult Ai Mong házához. Egy szellemtáncos haladt az élen, hogy dárdájával elűzze a gonosz szellemeket.
Ai Mong cölöpökre épült kunyhójának tornácán ült, és bételtől mocskos lábát lóbálta. Jobb keze ügyében pálinkás bütykös, bal oldalán vízipipa. Betelt rágott, és a sokféle méreggel, nem utolsósorban ópiummal töltekezett emberek jóindulatú, bamba mosolya ült az arcán.
Ai Zsieh nem nagyon tudta, mit is kell tennie. Megkerülte a házat, Ai Mong pedig úgy tett, mintha semmit se venne észre. A vőlegény, cimborái segítségével felkapaszkodott a tornácra, bebújt a hátsó ablakon, s néhány pillanat múlva a turbánba burkolt arcú, kapálózó Na Zsinivel tért vissza.
A fiatalemberek leemelték őket a földre, és végiglökdösték a falun az alagúthoz. Az egész nép elkísérte őket, a gyerekek visítozva ugrándoztak körülöttük. A falun kívül állt egy ágakból és szalmából rakott jelképes ház, ebbe vitték Na Zsinit, és csak itt vették le arcáról a turbánt.
Itt kellett töltenie az egész délelőttöt. Rizst főzött a menyasszonyszöktetőknek, és itallal kínálgatta őket.
Ez idő alatt kellett megváltani jogát a páros házasságra azáltal, hogy a nemzetségéhez tartozókon kívül minden férfi jelképesen a magáévá tehette.
A varázslók azt beszélték, hogy a múltban valósággal is így történt ez, de erre még a legöregebbek nagyszülei sem emlékeztek már. Mindenesetre jó alkalom volt ez a menyasszony és a vőlegény rovására űzött vaskos tréfálkozásra. A legények sorra beléptek a jelképes házba, és leültek a lány mellé, aki vihogva rejtette kezébe az arcát.
A kívül várakozók így kiáltoztak:
- Jól esett, Na Zsini?
- Maradt még valami Ai Zsiehnek is?
- Ne húzzátok az időt! Mindjárt dél, és én még nem kaptam meg a részem!
A nap tovább emelkedett, a legények tovább ittak. Délben odatántorgott Ai Mong, és mintegy "ellopott lányát" üldözve, szesztől tüzelt élénk némajátékkal juttatta kifejezésre haragját.
Ezután következett - szintén nagy italozás közben - az alkudozás, és Ai Zsieh végül békésen elrendezte az ügyet: marhákat és rizst ajánlott fel - persze csak jelképesen - hozományként a lányért cserébe.

Elővezették a bozótba kikötött bivalyt, és nyomában az egész társaság visszatódult a falu közepére. Ai Leh már teljes díszben várta őket, hogy bemutassa a tyúkáldozatot, amely eldönteni hivatott, mielőtt még késő lenne, hogy jók-e vagy rosszak a házasság előjelei, majd leölje a bivalyt a falubeliek konyhái részére. Remek tyúk volt, egészséges májú, hibátlan epéjű, és megfelelő irányban húzódtak nyelvén az inak. Törőcsontja is vastagabb volt a jobb, mint a bal oldalon. Minthogy Ai Lehnek semmi kifogása nem volt a házasság ellen, és sok ajándékot meg húst remélt, kiválóan alkalmas szárnyast szemelt ki az áldozat céljára.

Ezután a bivalyt orrkarikájánál fogva a háromlábú póznához kötötték, - és munkába kezdtek a táncosok. A pálinkától és ópiumtól kissé imbolygó Ai Leh elmormolta varázsigéit, a falusiak pedig körben ülve várták, mikor tűzhetik végre bambusznyársaikra az őket megillető húsdarabot.

Ai Mong az apa szerepében egy sor bambuszkorsó körül ügyködött. Megkavarta az üstben a főzetet, azután hosszú, hajlékony, üres bambusznádat dugott bele. Meghajlította a nádat, megszívta, s mikor megérezte az erős ital ízét, hüvelykujjával elzárta a cső végét. Egyenlő adagokban folyatta az itókát a falusiak odakészített edényeibe.

Ai Leh befejezte kántálását, és előhúzta hosszú, éles tőrét. A szellemtáncosok abbahagyták az ördögűzést, és segítségére sietve körülállták, hogy felfogják edényeikbe a vért. Ai Leh végighúzta kezét a dermedten megfeszülő állat nyakán, azután sebes mozdulattal beledöfte a pengét a nyaki érbe. Az állat rúgdalózva, rángatózva dőlt el, nagy nyögések közepette vörös tajtékbuborékokat fújt, s az emberek bambuszedényeikbe gyűjtötték ömlő vérét.

Amikor már nem szivárgott több vér, a táncosok kardjukat vették elő. Tíz perc múlva saját lenyúzott bőrén hevert a döglött állat. Széthasították és felszeletelték. Egyenként léptek elő részükért a férfiak, asszonyok és gyerekek.

Ai Bili hazavitte a magáét Na Painak és Ai Dvainak. Ő valamelyik családdal eszik majd a közös edényből, gondolta.

Visszatérve azonban izgatott zsivajt hallott minden családi tűz felől. Rövid távolléte alatt a faluba érkezett valaki, és Ai Leh meg Ai Szor társaságában azonnal elvonult a falu fejének házába.

- Zsabuej! Zsabuej van itt! - újságolták Ai Bilinek.

- Nem láttad? - kérdezte egy idősebb férfi. - A különleges dárdája van a kezében. Vörös majomszőrrel szegélyezve. Egyenest Ai Szorhoz sietett, azután hármasban visszavonultak.

- Ez aztán a harcos! - jegyezte meg egy harminc év körüli férfi. - Azt beszélik, két helyen, vagy még többfelé is tud lenni egyszerre. És hogy küzd! Láttad már?

- Nem. Gyerek voltam még a harcok idején.

- Sokat vesztettél. Rettegtek tőle az elűzött kínaiak.

- Milyen?
- Semmi különös. Nem nagyon magas. Bandzsít is egy kicsit. Csöppet sem látszik rajta, milyen nagy ember.
Új színnel gazdagodott az ünnepség. Mind azt vitatták iszogatás közben, miért keresett fel váratlanul az egész va nép vezére egy ilyen kis falut, mint Manung. Hogyhogy nem Vanhotba látogatott?
Ai Szor kiküldte egyik rabszolgáját, hozzon májat, rizst és paprikás főzeléket hármuknak, másik rabszolgáját pedig azzal bízta meg, hogy készítse elő a vendégkunyhót Zsabuej részére. Az evés-ivás a szokásos módon folytatódott, a tánc és a játék azonban elmaradt. Mi lehet a híres ember látogatásának oka? - mindenfelé ezt találgatták.
Ai Bili egy baráti család tüzénél ült, akik már gyakran megvendégelték. Ai Szor rabszolgája odalépett hozzá, és megszólította:
- Ai Szor hívat a házába.
- Engem?
- Igen. Zsabuej beszélni akar veled.
A többiek kíváncsian és némi részvéttel néztek rá.
- Azt mondják, Vanhotból jött ide Zsabuej. Talán arról van szó, amit az éjszaka csináltál, Ai Bili - jegyezte meg egyikük.
Ai Bili közömbösséget tettetve végzett a bivalyhússal, azután a tüzek köré telepedett emberek csoportjai között végiglépdelve Ai Szor házához ment.
Az egyik csoportban csupa nő volt, s persze Na Lifu is ott guggolt köztük. Szemük összeakadt, a legény köszöntésül elmosolyodott, a lány azonban hátravetettc fejét és félrenézett.
Ai Bili elmentében még hallotta Na Lifu hangját:
- Ez csak a bajt keresi magának, és beleránt mindannyiunkat. Ekkora hűhó egy árva lányért, aki a bolondját járatja vele!
Mikor közeledett valamelyik csoporthoz, elültek a hangok, de tüstént megelevenedett a beszélgetés, mihelyt odébb lépett. Komoly dologról lehet szó, ha Zsabuej hívatja. Biztos azt kéri számon, hogy betört Vanhotba és elrabolt egy rabszolgát. Csak nem kell mégis visszamennie Na Painak?
Vajon milyen ember lehet ez a Zsabuej? Kemény? Fölényes? Kótyagos? Ha csak a fele igaz annak, amit a kalandjairól mesélnek, kemény lehet, akár a vasfa.
A kunyhót füst lepte be, Ai Leh és Ai Szor a tűztől két oldalt ült, a főhelyet egy harmadik férfi foglalta el. A három pilléren nyugvó keresztgerenda alatt ült, s a középső oszlophoz támaszkodott.
Amikor Ai Bili felért, mindhárman felé fordultak.
Ez tehát Zsabuej!
Ai Bili arra számított, hogy világosabb a bőre, mert - mint hallotta - a lahu törzsből, a Tigrisevők közül való. Amennyi időre csak vissza tudtak emlékezni, a Burma és Kína közti meghatározatlan határ két oldalán élő va nép vezérei mindig a lahu törzsnek ebből a családjából kerültek ki. De Zsabuej

ugyanolyan sötétbőrű volt, mint bármelyik va.
Pufók, fiatalos arcáról ártatlanság sugárzott. Ez az egyszerű külsejű férfi lenne a híres és rettegett Zsabuel, a pár éve idemenekült Kuomintang-kínaiak réme? A va nép szokásos öltözékét viselte: rövid zubbonyt és a térd alatt körülbelül egy hüvelykkel végződő bő, rövid nadrágot. De a ruhája fekete gyapjúszövetből készült, turbánja pedig fekete selyemből. Ezüst veretű hüvelyben hordta hosszú tőrét, a falhoz támasztott puskája pedig modern amerikai karabély volt.
Zsabuej mosolygott, amikor Ai Bili felé fordult, és a legény látta, hogy mélybarna szeme kicsit ferde vágású. Emiatt úgy látszott, mintha mindig félénken lesütné a szemét.
- Ettél? - kérdezte.
- Ettem. Te ettél? - viszonozta Ai Bili a kérdést. E szertartás végeztével Zsabuej Ai Szor mellett helyet mutatott neki a tűznél.
- Te vagy hát Ai Bili. Ülj le!
Bükkönysörrel teli edényét odanyújtotta a fiatalembernek. A legény ivott, de csak egy kortyot, ahogy a szokás megkívánja, azután visszaadta az edényt. Zsabuej úgy fordította maga felé a bambuszkorsót, hogy szája ugyanott érintse, ahol Ai Bili ivott, és ő is kortyolt. Azután visszaadta az edényt. Most ismét Ai Bilin volt a sor: egyetlen kortyra kellett kiinnia vagy fél liter sört. Amikor megtörölte száját, előlépett Ai Szor rabszolgája, elvette a korsót és ismét megtöltötte. Ai Leh ópiummal kevert dohányt szívott. Ai Szor elővette ütött-kopott angol bádog cigarettadobozát, és bétellel kínálta belőle Ai Bilit. Ez jó jel, állapította meg a fiú.
- No, barátom - szólalt meg mosolyogva a híres harcos -, te dühítetted fel annyira Vanhotot?
Ai Bili zavartan vigyorgott.
- Nem Vanhotot - mondta -, csak Ai Kant.
- Jó. De Ai Kan nagyon dühös, és Ai Tin is.
- Ha Ai Kan dühös, Ai Tin nem is mer szelíd maradni.
Zsabuej nevetett.
- Látod... Megint bajt kevertél. - nyögdécselte panaszosan Ai Szor.
- Annyi baj legyen - legyintett Zsabuej. - Nem akarjuk újra felhánytorgatni az egészet.
Ai Leh a tűzbe köpött, és hallgatott. Csak szemének nedves csillogása mutatta, mennyire gyűlöli Ai Bilit.
- Azért hivattalak, mert úgy látszik, megzavarta a fejedet ez a viszály Manung és Vanhot között.
- Jobb lenne, ha Ai Kannal beszélnél. Gonosz furfanggal elvette tőlem az asszonyomat. Én meg visszahoztam. Magánügy ez. Hívjon ki viadalra, férfi módra!
- Ej, de forrófejű vagy! És mi lesz az adóssággal?
- Majd megfizetem. Már meg is fizettem volna, ha Ai Kan meg nem

akadályozza, de neki a lány kellett, nem az adósság.
- És mi van azzal a nyomorék fickóval, hogy is hívják?
- Ai Dvainak. Megmentettem az életét, most meg ő az enyémet, így hát vértestvérek lettünk.
- Ai Kan azt mondta nekem, hogy Vanhot árulás miatt követeli a kiadatását.
- Ez az Ai Kan kezdi kinőni a turbánját.
Zsabuej igyekezett megállni, hogy el ne mosolyodjék.
- Te kezded kinőni a turbánodat, Ai Bili - nyöszörögte Ai Szor.
- Nem lennék igazi va, ha tűrném, hogy agyoncsapjon valaki, mint egy legyet, csak azért, mert nyája és rabszolgái vannak, meg akad néhány ember, aki hajlandó a fenekét kinyalni. - Haragosan pillantott Ai Szorra és a varázslóra.
- Ne olyan hevesen, Ai Bili - szólalt meg újra Zsabuej. - Éppen Vanhotból jövök. Beszéltem Ai Kannal és Ai Tinnel. Itt meg beszéltem Ai Szorral és Ai Lehhel. El akarom mondani neked, miről van szó. Mongszában jártam a törzsfőnökök gyűlésén. Tudod, vannak kémeink délen, ahová Csangerzsik katonái menekültek. Nagy a mozgás most odalent. Úgy hallatszik, Burma végre rászánja magát a harcra a csangerzsikek ellen. Legutóbb az történt, hogy a csangerzsikek megfutamodtak és idejöttek a mi erdeinkbe. Akkor te még fiatal voltál. Talán fel se fogtad, hogy nőket ragadtak el, gyilkoltak, raboltak, felgyújtották a falvakat. Nem itt, hanem odaát - magyarázta és nyugat felé mutatott.
- Azokban a harcokban esett el az apám - jegyezte meg Ai Bili.
- Akkor talán te is éppen úgy gyűlölöd a csangerzsikeket, mint én. Igazi csatákat vívtunk, életre-halálra Valamennyi harcképes emberünk fegyvert ragadott, mindenfelé őröket állítottunk, az emberek fegyveresen mentek dolgozni a földekre. Nem hagytunk békét nekik. Akit nem öltünk meg, visszamenekült délre. De most úgy értesültünk, hogy a csangerzsikek megint idejönnek. Ezért vagyok itt. Hogy előkészítsem a "fogadtatást" - mondta gúnyosan.
Egy kis szünetet tartott. Ai Leh ópiumpipával kínálta, de ő visszautasította. Egy korty pálinkát elfogadott, s mielőtt szájához emelte volna a poharat, a tűzbe köpte a bétel vörös levét.
- Vanhot a nagyobb falu, ezért oda mentem először. Ott hallottam a viszályról. Rendes körülmények között nem törődnék vele. Most azonban az egész va népet veszély fenyegeti. Nem lehetnek magánháborúink, mikor mindannyiunkra pusztulás leselkedik. Beszéltem Ai Kannal. Nagyon dühös, különösen Na Pai miatt. De megesküdött az őseire, hogy félreteszi az ügyet arra az időre, amikor már nem kell tartanunk a csangerzsikek támadásától. Ennek a falunak is meg kell ígérnie ugyanezt. Legyünk harcra készek, mire ideérkeznek a csangerzsikek.
- Na Pait nem kapja vissza - jelentette ki Ai Bili, és csípőre tette a kezét. -

Kihívom párviadalra.
- Elég a heveskedésből! Hogy mi lesz később, az most nem tartozik ránk. Azt kívánom, egyezzetek meg ebben: va nem harcol va ellen. Csak az én parancsomra szabad harcolni, így döntöttek a törzsfőnökök, így lesz minden faluban. Egyetértesz, Ai Szor?
A falu öreg főnöke kába szendergéséből felriadva bólintott.
- És te, Ai Leh?
- Egyetértek. Sohasem kívántam semmiféle harcot.
- Hát te, Ai Bili?
- Elfogadom.
Zsabuej megszorította Ai Bili karját.
- Ez tehát rendben van. Most még tárgyalnom kell egyről-másról Ai Szorral és Ai Lehhel. Később gyűlést tartunk, és mindenkihez szólok. Addig senkinek se beszélj arról, amit itt hallottál.
Ai Bili felállt. Már az ajtó előtt állt, mikor Zsabuej nevetve utánaszólt:
- Épp elég hasznát veheted majd a kardodnak, ha úgy alakulnak a dolgok, ahogyan gondoljuk.

Régóta nem járt Ai Kan egymagában az őserdőben; különösen nem éjszaka. De most nem kerülhette el.
Akkor jött ki a faluból, amikor már mindenki aludt, és tárva hagyta az alagútra nyíló kaput.
Lassan haladt, és minduntalan megállt, valahányszor neszt hallott a bozótból, attól is megrezzent, ha csak egy ág hajlott vissza mögötte kis reccsenéssel, de a legjobban akkor ijedt meg, amikor egy nagy szürkebagoly húzott el mellette tompa szárnysuhogtatással, haldokló ember végső sóhaját idéző huhogással.
A gonosz szellemek tanyájaként hírhedt Leopárdfej-csúcs közelében megkönnyebbüléssel vegyes ijedséggel fogadta egy puska závárzatának hirtelen csattanását.
- Na-li? - zendült az őr hangja nyersen és fenyegetőn.
- Peng-ju - mondta válaszul az egyetlen kínai szót, amit ismert.
Az őr még néhány szót mondott pattogva; ezeket úgy értelmezte, hogy lépjen közelebb. Lassan ment, vibrált a szeme. Azután megállt. Egy fa mögül előlépett az őr. Ugyanebben a pillanatban mögékerült egy másik, és fegyvert keresve végigtapogatta. Elvette Ai Kan kék browningját, Vej tábornok ajándékát, és saját derékszíjába dugta.
Az utóbbi őr vezette azután a mélyedésben levő kis tisztásra. Néhány sátor állt ott, a ponyvák alól fény szűrődött ki. Kísérője a nagyobb sátrak egyikéhez vezette. Bekiáltott valamit kínaiul, s belülről nyomban válasz hallatszott. Az őr fellebbentette a ponyvát, és előretuszkolta Ai Kant.
A Kuomintang-hadsereg amerikai formájú egyenruháját viselő kövérkés férfi fogadta, hosszú csövű mauserral a kezében. Két kis izzólámpa világította

meg a sátrat. Az egyik egy összetákolt asztal fölé lógott, alatta ült a katona, bal könyökével az asztalra támaszkodva, jobbjában fegyverét fogva. A másik lámpa a sátor hátsó falánál levő széles ágyra világított. Fehér selyemnadrágos, virágos selyemblúzos karcsú lány hevert az ágyon, féloldalra dőlve. Nagy, barna szemét a belépőre függesztette.

- Te vagy az? A mindenit!... Mit akarsz?

A katona jól beszélte a va nyelvet, igaz, kínai kiejtéssel. Most látta őt Ai Kan első ízben másképp, mint va öltözékben. Zavartan bámulta.

- Nem ismertelek fel ebben a ruhában, Li Lin-tan - dadogta.

- Bújj be! - a Kuomintang-őrnagy az őrhöz lépett, mondott neki valamit kínaiul, azután elvette tőle Ai Kan önműködő pisztolyát és visszaadta tulajdonosának.

- No, mi történt? Nyugodtan beszélhetsz. A lány thaiföldi, nem ért va nyelven, kínaiul is csak keveset.

Állat kezébe támasztva hallgatta Ai Kan beszámolóját Zsabuej látogatásáról. Meg se rezzent az arca, mintha csak jelentéktelen pletykát hallana. Ai Kan már rég befejezte, de ő még percekig ült szótlanul, behunyt szemmel.

- Zsabuej! - szólalt meg végre. - Zsabuej! Múlt éjszaka a lány, most meg ez. Képzelem, hogy örül majd a tábornok... De én nem intézkedhetem ilyen dolgokban. Ez Vej tábornokra tartozik. Még az éjszaka üzenek neki. Szerencse, hogy legalább a lányról nem szóltam...

A sátor bejárata felé fordult, és kiáltott:

- Sen!

Vegyes egyenruhát viselő férfi lépett be, bokázott, tisztelgett, azután megszólalt:

- Jelentkezem.

- Szólj Csiaónak, teremtsen összeköttetést. Üzenetet kell küldenem ma éjszaka.

- Parancsára - mondta a katona, tisztelgett és távozott.

- Vissza kell jutnom a faluba - szólalt meg Ai Kan.

- Persze, persze... Mondd csak, a ti falutoknak is csatlakoznia kell Zsabuejhez?

- Természetesen.

- Rád bízom, hogy bármi történik, innen tartsd távol az embereidet. Nagy tabu, satöbbi, tudod már. Ennyit megtehetsz.

- Megteszek mindent, amit lehet.

- Jól van. De most jobb, ha elmégy. - Sóhajtott,

- Mennyivel szívesebben lennék Tajvanon... Sen!

- kiáltotta ismét. A katona újra belépett.

- Vezesd el a barátunkat az őrökig.

A lány unta már az idegen beszédet, tarkója alatt összetett kézzel, hanyatt fekve bámulta a sátor menynyezetét. Ai Kan távoztában végigmérte, de a lány

nem viszonozta pillantását.
A kínai azonban észrevette, és utána kiáltott:
- El ne felejtsd: tartozol a tábornoknak egy szépséges szűzzel!
Nevetve cigarettára gyújtott, és fogalmazni kezdte a Vej tábornoknak szóló rádióüzenetet.

- Nem, nem, nem - nevetett Zsabuej. - A bátorságoddal semmi baj. Az eszedet azonban - mutatott a legény fejére - jobban kellene használnod. Gondolkozz csak! Hogy vertük meg legutóbb a csangerzsikeket?
Ai Bili erősen ráncolta homlokát, de nem szólt.
- Mijük van nekik, ami nekünk nincs? - firtatta Zsabuej.
- Hát... sokszor és gyorsan egymásután tudnak lőni a puskájukkal. Ügy tüzelnek, ahogy a harkály kopogtat a fán: brbrbrbrbrbrbrbr... Az apám azt mesélte, hogy hatalmas bambuszhoz hasonló vascsöveik is vannak, és nagy vasköveket tudnak hajigálni velük olyan messzire, mint ide Vanhot. Amikor pedig be csapódnak ezek a kövek, szétrobbannak, és sok embert megölnek. De kisebb vasköveik is vannak, ezeket kézzel hajigálják.
- És mijük van még?
- Pisztolyuk. És messziről is tudnak beszélni egymással, meg üzenetet küldeni távcsövön csillogtatva a napfényt. És... - Ai Bili elhallgatott, mert több nem jutott eszébe.
- Mit gondolsz, mi a legfontosabb mindebből?
- A puskájuk - felelte Ai Bili habozás nélkül. - Százszor is tudnak lőni, amíg mi egyszer újra töltünk.
- No és mi az, ami nálunk jobb?
Ai Bili ismét összeráncolta a homlokát.
- Semmi. Nekünk csak tőrünk, íjunk és nyilunk van, ez nekik nincs, de vannak jobb fegyvereik.
- Tehát akár mindjárt meg is adhatnánk magunkat? - gúnyolódott Zsabuej.
- Ezt nem mondtam - tiltakozott Ai Bili. - Az erdőben mi vagyunk ügyesebbek - tette hozzá bizonytalanul.
- Ez igaz - helyeselt Zsabuej. - Úgy osonunk a dzsungelben, akár a leopárd. Minden utat, minden ösvényt ismerünk. De nemcsak erről van szó. Mi bátrak vagyunk, ők meg gyávák. Mi sokan vagyunk, ők kevesen. Rosszak a fegyvereink, de jól célzunk. Zajtalanul tudunk lesújtani rájuk, tőrrel, karddal, puszta kézzel, íjjal és nyílvesszővel. És itt az őserdőben minden va a barátunk és mind ellensége a csangerzsikeknek. - Hamiskásan elmosolyodott. - Legalábbis amíg háborúban állunk. De úgy van, ahogy mondtad: százszor is tudnak lőni, amíg mi egyszer újra töltünk. Tehát?
De hiába várta a fiatal va válaszát, így hát ő maga folytatta:
- Tehát nem szabad hagynunk, hogy úgy harcoljanak, ahogy ők akarnak. Mindig arra kell kényszeritenünk őket, hogy a mi módunkon harcoljanak.
- Hogyan lehet erre kényszeríteni őket?

- Legutóbb is sikerült. De kemény leckét is kaptunk: sok férfit elvesztettünk, asszonyok, gyerekek, egész falvak pusztultak el. Az egyik hiba éppen az, hogy a va harcosok túlságosan bátrak.
- Miért hiba ez? Magad mondtad: mi bátrak vagyunk, ők meg gyávák.
- Úgy értem, hogy a mieink túlságosan vakmerőek, de a fejüket nem mindig használják. A va harcos például bátrabb, semhogy elszaladjon. Gyávaságnak érezné, ha megfutamodna. Pedig ez nem valami bölcs dolog. A halott va nem ölhet meg több csangerzsiket. Amikor okosabbak lettünk, megértettük: az a fontos, hogy minél több csangerzsiket megöljünk, és minél kevesebbet hagyjunk megölni magunk közül. Megtanultuk, hogy jöjjünk-menjünk, támadjunk és elszaladjunk, szétszóródjunk, aztán váratlanul ismét összetömörüljünk, akár a verebek a faluban. Rájöttünk, hogy nem egyetlen nagy csatában kell megnyerni a háborút, sőt, így csak veszíthetünk. De ha sok kis csatát vívunk, még ha úgy látszik is, hogy mindet elveszítjük, végül győzhetünk, mert minden alkalommal megölünk több-kevesebb csangerzsiket, és ha ez így megy sokáig, hírmondó se marad belőlük.
Elhallgatott és zavartan lesütötte a szemét, mert észrevette, hogy Ai Bili lelkes elragadtatással mered rá.
- Megtámadtuk a menetelő csangerzsikeket. Lenyilaztuk a leghátul vonulókat, és azután egyikük se akart a sor végére állni. Amikor fáradtan letelepedtek, meglepetésszerűen rájuk támadtunk. Mire összeszedték magukat, már el is futottunk. Máskor ők próbáltak minden oldalról körülzárni minket, de mi egy helyen csoportosultunk, és kitörtünk. Mindig az volt a cél, hogy őket pusztítsuk és magunkat kíméljük. Kezdetben nem tetszett az embereinknek, mert a va férfiak szeretnek büszkélkedni a vitézségükkel.
- És mi történt a falvakban? - kérdezte Ai Bili:
- Hát igen, ez volt az egyik nehézség. Amikor harcolni kezdtünk, már elárasztották erdeinket. Kezdetben sok embert vesztettünk, mert védeni próbáltuk a falvainkat, és még többet, amikor vissza akartuk hódítani őket a csangerzsikektől. Megtanultuk; hogy ostobaság a falvakat védelmezni a sokkal jobban felfegyverzett ellenséggel szemben. Végtére is, mi a falu? Ha felgyújtják, egykettőre felépíthetjük újra. De jó harcost nevelni sok időbe telik. Hagytuk; hadd nyomuljanak be a falvakba, és közben minél többet megöltünk belőlük. Néha magunkkal tudtuk vinni a falu népét, néha nem. Nehéz idők voltak. De a végén annyit megöltünk közülük, hogy megfutamodtak. Dél felé, Észak-Burmába, ahol az emberek csak a földet művelik, és nem tudnak harcolni. Azóta is ott vannak.
- Hogy tettél szert ekkora bölcsességre? - ámuldozott Ai Bili.
- Agyafúrt harcos volt az apám; és szeretett csendben elmélkedni. Ö találta ki a legtöbbet ezek közül a módszerek közül. Egy gonosz va ölte meg, a csangerzsikek cimborája és kémje. Mivel én voltam az egyetlen fia, én lettem a va nép vezére. Többen is mondogatták, hogy túlságosan fiatal vagyok még ehhez, hiszen csak huszonnégy éves voltam. De sokat tanultam apámtól, és

magam is szerettem gondolkozni. Az emberek megmondhatják neked, hogy jól folytattam, amit az apám se rosszul kezdett el.
- Igen, mindenki azt mondja, hogy nagy harcos vagy - jegyezte meg a legény. - De magyarázd meg nekem, Zsabuej, miért mindig a te családodból, a lahu népből kerül ki a va nép vezére?
- Csak azt mondhatom, amit apámtól hallottam. Azt mesélte, hogy valamikor réges-régen egy nagy harcos jött a va nép erdejébe. Asa Zsauvongnak hívták, és a lahu nép fia volt. Mindig jó barátságban élt a va meg a lahu nép, és odaát - északkelet felé mutatott - az áldozati szertartásokat is gyakran együtt rendezik a vák és lahuk. Zsauvong a síkságról jött, és megtanította a va népet, hogyan kell rizst termeszteni vízzel elárasztott földön, ahelyett, hogy kiégetnék és tönkretennék az őserdőt. De később egy-két ember, többnyire a törzsfőnök vagy a varázsló, kisajátította magának a rizsföldeket. Azután meg nem engedték a földek elárasztását. Azt mondták, hogy a víz elvezetése felbőszíti a Föld Szellemeit.
- Ezt mondja Ai Leh és Ai Szor is - szólt közbe Ai Bili.
- No igen, de azért a régi rizsföldeket művelik, igaz? Zsauvong tehát segített a va népnek, s ezért minden va törzs vezérévé választották, ámbár lahu volt. De a va és a lahu testvérnép. Minket, lahukat tigrisevőknek neveztek hajdan, de ma már majdnem mind a síkságon élünk, és rizst termesztünk. Ott sincs őserdő. Még értem a nyelvüket, de magam már nem beszélem... Sokáig élt Zsauvong. Amikor közeledni érezte halála óráját, összehívta a törzsfőnököket. Tudta, hogy többen is pályáznak a vezérségre, s ebből testvérharc lesz. Ezért azt mondta, úgy akarják a szellemek, hogy őutána a fia, majd fiának a fia legyen örökké a va nép vezére. Elfogadták és megesküdtek, hogy mindig engedelmeskedni fognak utódainak. Ez időtől fogva mindig az én családomból való legidősebb fiú a va nép vezére. Mindig zsa hanggal-kezdődik a nevünk. Az apám neve Zsala volt.
- Megszoktad látogatni a lahukat? - kérdezte Ai Dvai, aki egy fának támaszkodva feszülten figyelt.
- Néha. Gazdag nép. Mongszán túl, ahol élnek, csak földek vannak, őserdő nincs.
- De ha nincs őserdő, miből élnek, amikor elfogy a rizs?
- Nem fogy el. Többet termesztenek, mint amennyire szükségük van. Egész évben azt eszik, és néha annyi terem, hogy az állataikat is azzal etetik. Disznót és tyúkot tartanak, nem kell vadászniuk. Sohase esznek bivalyhúst, pedig sok bivalyuk van, de a bivalyokkal forgattatják meg a földet, nem kell maguknak ásni.
- Hogy tudják megtanítani a bivalyt földet ásni? - tudakolta Ai Dvai.
- Nem kell megtanítani őket - nevetett Zsabuej. - Ilyen ásókat készítenek. - Felemelt egy ágat, megvagdosta tőrével és eke alakúra formálta. - Ezt a bivaly nyakához kötik, egy ember megy mögötte, itt fogja és irányítja. Ez a rész belemélyed a földbe, megforgatja és porhanyóssá teszi. Mivel pedig a

bivaly dolgozik, az emberek úgy vélik, nem helyes megölni és megenni. A bivalyhús tehát tabu.
- És ha viszály támad köztük, és tönkreteszik egymás földjét, akkor hogy élnek őserdő nélkül? - kérdezte Ai Bili.
- Persze előfordul, hogy viszály támad. De olyankor elmennek a bölcsekhez, ők megmondják, mi a teendő, és mindenkinek azt kell tennie.
- S ha akad, aki nem ért egyet, és harcolni akar?
- Tilos. A bölcsek férfiakat tartanak maguk mellett, és ezek kényszerítik a többit, hogy úgy cselekedjék, ahogy a bölcs mondja. Nincs háború a falvak között.
- De hát akkor mi van, amikor fejeket kell szerezni áldozatul a Termés Szellemeinek?
Zsabuej elnyomott egy mosolyt.
- Nem szereznek fejeket. Mindig jól terem a földjük, mert öntözik. És az állatok meg az emberek trágyáját is kihordják rá. Ettől még jobban nő a rizs.
- Hogy eheti meg az ember a saját piszkát? - fintorgott Ai Dvai.
- Dehogy eszi meg - nevetett Zsabuej. - Csak kihordja a földre. Ugyan hány állat vagy ember piszkol oda a vadon nőtt banánfa alá? Mégis megeszed a banánt.
- És nem büntetik meg a Föld Szellemei azt, aki újabb földre vezet vizet?
- Láttál már olyat, hogy egy szellem megbüntetett valakit?
- Én nem, de előfordul.
- Találkoztak már olyan emberrel, aki ilyet látott?
A két fiatal va hallgatott, Zsabuej pedig nem erőltette a választ.
- Különben is, a vízzel elárasztott rizsföld ötször-hatszor annyit terem, mint egy száraz földdarab, amelyről leégették az őserdőt.
- Talán a va szellemek mások - elmélkedett Ai Bili.
- Ej, ej - sóhajtott Zsabuej. - Majd beszélünk még erről. Nézzétek, már majdnem delelőn a nap, vissza kell mennünk a faluba. Délben beszélnem kell a harcosokkal.
Amikor Na Pai vizet hozott a patakról, úgy látta, mintha minden asszony, akit köszönt, beteg lenne vagy mélyen elgondolkoznék. Fennhangon üdvözölt egy pletykáló csoportot.
- Ettetek már? - kérdezte, ahogy a szokás előírta, de csak egyetlen nő viszonozta az üdvözlést, a többi némán mérte végig. Utánafordultak, s amikor visszanézett, látta, hogy élénken beszélnek, és mind őt bámulja.
Továbbment, oda, ahol Ai Bili, Ai Dvai és néhány barátjuk Na Sang új házát építette.
- Hamarosan elkészül - mondta Ai Bili. --Ai La hoz banánlevelet a tetőre.
- Jobb lenne, ha hamarosan jönnétek enni! - kiáltott fel a lány.
- Mihelyt végzünk az oszlopokkal és a gerendával.
A nagy bambuszkorsó súlya alatt meggörnyedve, felkapaszkodott Na Hung házának lépcsőjén. Ai Bili anyja és Na Sang nagy beszélgetésben volt, ám

amikor belépett és letette válláról a korsót, elhallgattak. Megint érezte azt a szorongást, amely a faluban elfogta.
- Miért néz rám ma mindenki olyan különösen? - kérdezte, miközben végigsimította a ruháját és megigazította a haját. - Mi baj van velem?
- Nem hallottad, mit beszélnek? - kérdezte Na Sang.
- Nem én. Mit?
- Azt mondják, hogy nem a Nimung nemzetséghez tartozol.
- Hát?
- Azt beszélik, hogy a Nungor a nemzetséged.
- Bolondság.
- Pedig ezt beszélik.
- De nem igaz. Tán csak tudom, melyik nemzetségből születtem! Különben is, mit számít? Ó...
- No látod - mondta Na Hung. - Ai Bili is a Nungor nemzetségből származik. Nungor férfi volt az apja, én meg Nukou nő vagyok.
- És ha Nungor nő lennék is... - Na Pai szava elakadt, kezét szája elé kapta, Na Sangra meredt.
- Bizony - bólintott az öregasszony -, akkor vérfertőzésnek számítana, ha valami közöd lenne Ai Bilihez. - Madárkarmokhoz hasonló csontos ujjaival megfogta Na Pai karját.
- Hazugság! Hazugság! Hazugság! - sikoltozta a lány. - Nimung nemzetségbeli vagyok.
- De az emberek azt beszélik, hogy nem - ismételte Na Sang nyugodt hangon.
- Hazudnak.
- Kérdés, be tudod-e bizonyítani.
- A bátyám tanúsíthatja.
- De ő nincs itt. Hol van?
- Nem tudom. Úgy tudtam, hogy Kis-Masangba ment, de azt mondják, már nincs ott. Nem tudom, merre lehet.
- És csak ő mondhatná meg, mi az igazság - mormolta Na Sang gondterhelten.
- Amikor Ai Bilivel először szóba elegyedtem, természetesen az volt az első kérdésünk egymáshoz, melyik nemzetséghez tartozik a másik, ő a Nungor nemzetséget nevezte meg, én a Nimungot. Így hát semmi akadálya se volt a barátságunknak.
- De most azt beszélik az asszonyok a faluban, hogy becsaptad - mondta Na Sang. - Azt állítják, te kérdezted először, és amikor felelt, te más nemzetséget neveztél meg, hogy a szerelmese lehess, ő tehát ártatlan, te pedig hazudtál.
- Nem igaz. Esküszöm, hogy Nimung nemzetségbeli vagyok. Sohase kezdtem volna ki nemzetségembeli férfival. Hazugság.
- De nincs családod, amely bizonyíthatná - vágott közbe éles hangon Ai

Bili anyja. - Csak bajt hozol a fiamra. Mit mondanak majd az emberek?
- Mondják azok máris a magukét - jegyezte meg epésen Na Sang. - Semmi szükség rá, hogy te is velük szavalj. Egy csomó nővel beszéltem - folytatta, Na Pai felé fordulva -, és mind ezt hajtogatta: én csak úgy hallottam. De senki se tudta, honnan ered a mese. Hallották és tovább adták. Nem kell sokáig kutatni, ki áll mögötte, igaz?
- Na Lifu?
- Persze hogy Na Lifu. Ki más lenne, mint ez a boszorka?
- Kitépem a haját.
- Semmire se mégy vele. Ő is csak azt mondja, amit a többi: hallotta valakitől.
- Úgy látszik, ha sok ember hajtogat egy hazugságot, az elég ahhoz, hogy igazságnak fogadják el.
- Tanulékony vagy, lányom.
- De mit tehetek? Te olyan öreg vagy, Na Sang anyó, és mindent tudsz. Mondd meg, mit tehetek?
Na Sang öklét szájába nyomva elmélkedett, így teltebbnek látszott beesett arca, és nem olyan vénséges vénnek. Azt azért nehezen lehetett elképzelni, hogy valaha olyan csodaszép fiatal lány volt, amilyennek mondta magát.
- eg kell akadályozni, hogy elhiggyék az emberek ezt a hazugságot! - kiáltotta Na Pai elkeseredetten.
- Biztos, hogy hazugság? - kérdezte Na Hung gúnyosan.
- Befoghatnád már azt a mocskos szádat - sziszegte Na Sang. - Én hiszek Na Painak. Nem tehetett ő ilyesmit. Túlságosan régen ismerem ahhoz, hogy elhiggyem róla.
- De mit tehetnék? - siránkozott a lány.
- Nem tudom. Mikorra készül el az új ház?
- Hamarosan. Ai Bili azt mondta, hogy már majdnem kész.
- Jó - mondta az öregasszony. - Akkor én visszamegyek veled oda. És jobb, ha nem mutatkozol Ai Bilivel, így majd csak elcsitul a szóbeszéd! És nehogy odaállj veszekedni Na Lifuval! Magadnak nem használsz vele, csak az ő pártjára állítod az embereket. Tudod, hogy örülnek, ha akad valami pletyka meg izgalom. És gondold meg, hány ember tartozik Ai Lennek!... Hát ezek nem szállnak szembe a lányával sem, igaz? Próbálj okos lenni, lányom. Semmi hasznod abból, ha kitéped a haját.
- De ha semmit se teszek, azt hiszik majd az emberek, hogy igaz.
- Az emberek nem tudják, hogy a pletyka Na Lifutól származik. Mi így gondoljuk. Talán mások is. De ki bizonyíthatná? Ne mutatkozz Ai Bilivel, ez most a legfontosabb.
- Ha mostantól fogva nem látnak vele, biztosra veszik, hogy igaz a hír.
- Ha nem látnak Ai Bilivel, nem lesz okuk beszélni rólatok. Időközben pedig megtalálhatod a bátyádat.
- Hát nem borzalmas? - jajongott Na Pai, és ökölbe szorult a keze. - Izekre

tudnám tépni azt a boszorkányt.
- Bizony borzalmas. De óvatosnak kell lenned. Csak nem akarod, hogy az ajtód elé álljanak egy éjszaka, és vérfertőzéssel vádoljanak? Részegségükben kiráncigálnának a kunyhóból, karóhoz kötnének és karddal darabokra szabdalnának. Várd ki az idődet, lányom. Keresse meg Ai Bili a bátyádat, és hozza ide. Ez a megoldás. Nem igaz?
- De igaz, Sang nagyanyó. Ó, bár Vanhotban maradtam volna inkább! Ai Bili talált volna másik lányt, és nem lenne semmi baj.
Na Hung, aki alig várta, hogy szóhoz jusson, gyorsan közbevágott:
- Ezt mondtam én is mindig. Gazdag férjed lenne, Ai Bilinek meg gazdag felesége. Most semmitek sincs, és még vérfertőzéssel is vádolhatják szegény fiamat. Ennyi baj semmiért!
- Nem éppen semmiért - jegyezte meg Na Sang. - Egymással akarnak összeházasodni, nem mással.
- Ugyan! Minden férfi és nő egyforma.
- Igazán? Azt hiszed, Ai Bili ugyanolyan, mint a többi fiatalember? Nem jobb és nem rosszabb?
- Azt már nem. Tíz faluban sem akad párja.
- Na Pai is így gondolja. És hogy vélekedsz Na Lifuról? Ő is ér annyit, mint Ai Bili?
Na Hung kikerülte a csapdát.
- Olyan nő, mint a többi. Nem mindegy? Ha férjhez megy, azt teszi majd, amit a férje mond. Gyerekeket szül és verést kap, ha nem fogad szót.
- Nem látod, hogy Ai Bili boldog lenne Na Paijal és szerencsétlen Na Lifu mellett?
- Bolondság! Gyerekeket szül majd neki, és sok marha meg rizs a hozománya.
- És rabszolgák - jegyezte meg Na Sang szárazon. - Szeretnéd, ha lenne egy-két rabszolgád, mi? Verhetnéd őket, meg parancsolgathatnál nekik...
Lentről zaj hallatszott. Ai Bili közeledett barátaival, ebédelni.
- Pszt! - suttogta Na Sang. - Hadd beszéljek vele előbb én.

Li Lin-tan őrnagy ásított, konyakot töltött magának, újabb Lucky Strike-ra gyújtott, és szidta a nyelvtehetségét, hiszen annak köszönheti, hogy megtanulta a va nyelvet, s ez juttatta ide a Leopárdfej-csúcsra.
A hét év előtti kunmingi visszavonulás óta, amikor keresztültörtek a maláriás Szumao-síkságon és a Mekong felső folyásán, egyszer se járt Tajvanon. A tábornok magának és legjobb cimboráinak tartotta fenn ezt a költséges kiváltságot, szinte évente odautaztak szabadságra egy észak-burmai tó vizéről felszálló hidroplánon.
Mint mindig, most is ott hevert az ágyon a kis thaiföldi ágyas. Keveset tudott ahhoz kínaiul, hogy beszélgetni lehessen vele, és nem mutatott kedvet a nyelvtanuláshoz. Más társaság híján, mégis hozzá beszélt az őrnagy.

- A mindenit!... Már az is pocsék egy dolog volt, hogy hét évre kivetettek az észak-burmai senki földjére. De még ott is akadt hébe-hóba valami mulatság, rangomhoz illő társaság. Itt? Itt csak egy csomó hülye paraszt van, meg ezek a disznó fejvadászok, és csak a napkeltét meg a napnyugtát leshetem!

Sóhajtott és újra ivott.

- Megérem-e még, hogy újra láthatom Tajpeit? Pekingről, Sanghajról, Hszianról, Kunmingról nem is beszélve. Hszian! Az tetszene neked, drágám. Ott születtem. Nagy város, csupa élet. Zsúfolt üzletek, utcák, vendéglők, tömérdek szórakozás... Tudod, mi mind úgy teszünk, mintha hinnénk benne, hogy Csang Kaj-sek egy szép napon visszafoglalja a szárazföldet. De senki se hiszi már igazán. Csak úgy teszünk, mert különben megőrülnénk. Nem merünk szembenézni az igazsággal, hogy örökre vesztettünk. Észak felé nem mehetünk, mert elkapnak a vörösök. Ha meg délre megyünk, a burmai kormány szolgáltat ki Pekingnek. Tajvanra nem juthatunk el. Nekünk már befütyültek.

A lány meg se rezzent. Mozdulatlanul feküdt, nyitott szeme a sátor mennyezetére meredt, talán figyelt, talán a maga falujáról ábrándozott. Sokba került ez a lány: egy egész aranyrudat kellett adni érte. De szavatolták, hogy szűz és teljesen egészséges. Nem mintha hihetne az ember az efféle meséknek. Ezek a népek nem értékelik a szüzességet. Szép lány, de hideg. Hideg és passzív. Odafekszik, ha kívánja, de semmi több. Nem viszonozza a vágyat. Kifejezéstelen marad a szeme.

Bezzeg Kunmingban, még negyvenhatban - az volt az igazi élet! - a lányok értették a módját, hogyan kell felizgatni egy férfit. Azok a napfényes reggelek, a forgalmas utcák, a kis üzletek egymás hegyen-hátán; füst szállt fel a tűzhelyről, szójababmártás főtt rajta és tyúkhúsleves, valódi szecsuani pirospaprika jünnani sonkagaluskával...

- Daokao - hallatszott a bejárat előtt.

- Bújj be.

- Távirat, uram. - A katona tisztelgett, átadta és várt. Szeme az ágyon heverő nőre meredt.

- Lelépni! - parancsolta harsányan Li.

A toprongyos katona visszarántotta fejét, újra tisztelgett, s amikor lomhán hátraarcot csinált, a mocskos padlón megcsikordult elnyűtt lábbelijének gumitalpa. Piszkos bokája kilátszott a cipő és a hanyagul felrakott, fakó lábtekercs között.

Az őrnagy az asztalra tette a táviratot, és messziről nézte. Olyan kevés történt ezekben a napokban, hogy még ez a kis időhúzás is szórakoztatta.

- Úgy látszik, most már rövidesen idejönnek - mondta vidáman a lánynak.

- Többen?

- Remélem.

- Lányok is?

- Ha jönnek, lányokat is hoznak.
- Az jó.
Felemelte a táviratot. Durva papírra írták, golyóstollal, néhány sor az egész, csupa négyjegyű szám.
Zubbonyába nyúlt, és előhúzta a szalagon nyakában hordott kis bőrtokot. Vékony papírból maga készítette jegyzettömböt vett ki belőle. Tele volt számokkal és kínai írásjelekkel. Egy-egy négyjegyű szám felelt meg az ezernyi kínai írásjel mindegyikének.
Egy ív papírt és golyóstollat tett inaga elé, és hozzáfogott a számok megfejtéséhez.
TITKOS/LI LIN-TAN ŐRNAGYNAK STOP TERVET MÓDOSÍTANI KELLETT STOP MARADJON OTT AHOL VAN STOP TEGYEN MEG MINDENT OTTLÉTÜK ELTITKOLÁSÁRA TARTSA FENN RÁDIÓKAPCSOLATOT - VEI
- Ta ma di! - kiáltott fel. A lány felemelte a fejét.
- Nem jönnek?
Az őrnagy ügyet se vetett rá. Még egyszer elolvasta a táviratot, és italt töltött magának. Azután kiment, és szemügyre vette a táborhelyet. Kedvező terület, bambusz, vad banánfa, bozót és vadszőlő övezi. Patak folyik keresztül a tisztáson, s az őrnagy kis medencét rakatott kövekből, éjszakai fürdőzés céljára magának és a lánynak.
Tehát nem jönnek. Legalábbis nem egyhamar. Márpedig ezt a helyet nem védheti meg hat öregedő parasztkatonával.
Senért kiáltott.
- Parancs!
- Délután lebontjuk a tábort.
- Igenis, uram.
- Szedd fel és csomagold el a sátrakat. El kell rejtem őket. Szállíttass fel minden készletet a szakadékba. Az én holmimat a kisebbik barlangba vitesd, az emberek a nagyobbikban alszanak majd.
- Igenis.
- Úgy hagyjunk itt mindent, ahogy találtuk. Szét kell rombolni a medencét meg az őrállást. És... még valamit! Senki se feledje, attól függ az életünk, felfedeznek-e minket vagy sem. Nehogy nyomot hagyjatok!
- Sokáig maradunk még itt, uram?
- Eredj a dolgodra!
- Igenis, uram.

Már három napja elmentek a faluból azok, akiket Zsabuej kiválasztott, hogy harcoljanak, ha a Kuomintang-erők behatolnának a va nép területére. Természetesen Ai Bili is köztük volt.
A pletyka elterjedése óta Na Pai ott élt Na Sanggal az új házban. A negyedik napon, reggeli után a lány hirtelen sírva fakadt.

- Mi bajod, lányom? - szólt rá mérgesen az öregasszony. - Mi sírnivaló van azon, hogy az embered elment harcolni? Meg kell szokni az ilyesmit.
De Na Pai nem hagyta abba a sírást.
- Ha Ai Bili itt lenne... nem lennék ilyen szerencsétlen.
- Hogyhogy nem lennél ilyen szerencsétlen? Mi bajod?
- Gyerekem lesz.
Az öregasszony komoran nézett rá.
- Biztos vagy benne?
- Igen - zokogta a lány. - A múltkori holdtöltekor se történt semmi, most se. Rosszul is érzem magam.
Na Sang magában számolt, azután megállapította:
- Akkor legalább kéthónapos terhes vagy.
- Én is azt hiszem. Megölnek, ha megtudják.
- Jó lesz vigyázni, nehogy megtudják. Nem lesz könnyű, amíg ez a gonosz Na Lifu leskelődik utánad.
- Láttam már egyszer ilyet - mondta Na Pai és reszketni kezdett. - Még a bátyámnál éltem, egész kicsi voltam, de soha nem felejtem el azt a szörnyűséget. Oda se bírtam nézni, de kényszerítettek. Azok ketten csakugyan egy nemzetségből valók voltak. De beleszerettek egymásba, és hát megtörtént. Jó nagy volt már a hasa a lánynak, amikor rájöttek. Gyűlést hívtak össze. Mindkettőjüket karóhoz kötözték. Karddal és késsel vágták darabokra őket a férfiak. - Letörölte patakzó könnyeit. - Nem olyan gyorsan csinálták, mint a bivalyáldozatnál. Nagyon sokáig tartott. A lány egész idő alatt sikoltozott. Az emberek csak nevettek, és nem hagyták, hogy behunyják a szemüket. Végig kellett nézniük egymás megkínzatását. Az asszonyok meg ordítoztak: Vérfertőző szuka! - és még bíztatták is a férfiakat. Azt hittem, szörnyethalok, amíg nézem. - Csüggedten bámult Na Sangra.
- Az nem segít, ha erre gondolsz - mondta az öregasszony. - Meg kell találnod a fivéredet.
- Pangvaiban élt Ai Kala, azután Kis-Masangba ment. A felesége családjához. De azt mondják, már nem ott élnek. És most Ai Bili is elment. - Magába roskadt, kezét térdei közé ejtette, fésületlen haja arcába omlott. Mereven bámulta a parazsat. - Miért is ment el? Csak hat embert kért a falvunkból Zsabuej. Miért kellett mindjárt jelentkeznie?
- Még kérded, hogy miért? Mert igazi va. Mindig távol tartottuk a hegyeinktől az idegeneket, akár északról jöttek, akár délről. Olyan igazi férfira vágytál, mint ő, és most azt akarod, hogy gyáva legyen?
- Harcolni könnyebb, mint az én nagy bajomon segíteni.
Az öregasszony váratlanul együttérző hangon folytatta:
- Figyelj rám, Na Pai. Ne lógasd az orrod. Te nem követted el azt a bűnt, amiről beszélnek. Hamarosan visszajön Ai Bili, és gondoskodik rólad. Addig pedig legfeljebb csak éjszaka hagyd el a házat.
Na Pai mosolyogni próbált.

- És most, hogy gyereket vársz, jól kell enned és sokat aludnod, hát jobb is, ha nem mégy ki a házból. Majd megkérem Ai Dvait, gondoskodjék elegendő húsról. Húst kell ennie az ember lányának, ha gyerek van a hasában.

A buddhista templomból, amelyben Vej Li-san tábornok ideiglenes főhadiszállását felütötte, látni lehetett a távolról zöld szőnyegen kanyargó ezüst kígyóhoz hasonlító Mekong folyót. Vej tábornok az üveg nélküli ablaknál állt, és a hatalmas völgyet fürkészte. A zöld megannyi árnyalatában játszott a napfényben és árnyékban tovahullámzó őserdő, s a távoli kékesszürke ködben egybeolvadt az éggel.

A sovány, inas, kifejezéstelen tekintetű és mindig komor Vej tábornok Csang Kaj-sek generalisszimusz ifjabb kiadásának látszott, s akárcsak a generalisszimusz, ő is keresztény volt, de azért három feleséget tartott Tajvanon és egész tucat ágyast Észak-Burmában.

Háta mögött, az alacsony asztal körül három ezredes ült a kolostor borvörös háziszőttesével behúzott négyszögletes párnákon, olajzöld zubbonyban és vállszíjjal. Konyakos palack és több csomag Lucky Strike cigaretta volt előttük az asztalon.

A tábornok eljött az ablaktól, és megállt a térkép előtt, amely teljes egészében elfoglalta az egyik falat, sőt derékszögben fordulva a másik fal felét is. Amikor megszólalt, hangja szárazon pattogott:

- Azt hiszem, jócskán szépít, Pi ezredes, ha csak annyit mond, hogy nehéz a helyzetünk. Az ágyúnaszádok megjelenése a Salween folyón, meg ez a teljesen váratlan előrenyomulás Mongpani felé merőben másképpen adja fel nekünk a leckét, mint a legutóbbi burmai offenzíva idején. Ilyen körülmények között alig számíthatunk olyan szerencsére, hogy Csung őrnagynak sikerül átkelnie a Salweenen. Ha légiúton kap némi támogatást, egy ideig kitarthat a San körzetben. Úgy tekinthetjük tehát, hogy a harmadik zászlóalj nincs komoly veszélyben. Most pedig, miután ide csoportosítottuk a negyedik zászlóaljat, van lehetőségünk manőverezésre, és Thaiföldre is átvonulhatunk egy időre. Fordítsuk hát fő figyelmünket az első zászlóaljra. Csou őrnagyot szabályszerűen bekerítették.

Végighúzta ujját a térképen:

- A Mongpani-hadmozdulat legfőbb kihatása az, hogy Csou őrnagy csak észak felé mozoghat. Mivel légierővel úgyszólván semmi fedezetet sem tudunk biztosítani, őrültség lenne, ha megpróbálná áttörni a burmaiak vonalát. Tehát csakis észak felé indulhat, a va területen keresztül. Azoknak csak elöltöltő puskájuk meg íjuk van.

- Négy évvel ezelőtt alaposan ellátták a bajunkat.

- Igaz, Csin ezredes. És az, hogy Zsabuej köztük van, nem éppen jó hír. Ha jobbat tud javasolni, örömmel hallgatom. De figyelembe kell vennünk, hogy emberállományunk megtartása a legfőbb feladat. Mihelyt nincsenek tekintélyes létszámú egységeink, a nemzetközi helyzet szempontjából csak

jelentéktelen bandának számítunk. - Újra a térképre mutatott. - Itt van Csung őrnagy a harmadik zászlóaljjal. Tőle délkeletre, itt Csou őrnagy első zászlóalja. Errefelé viszonylag könnyű átkelni a Salweenen, az ágyúnaszádok nem jutnak fel odáig. Csou őrnagy és az átkelőhely között mintegy száz kilométer szélességben húzódik az őserdő va területen. Az a véleményem, hogy ez a művelet jár a legkisebb kockázattal. Tapasztalatból tudjuk, hogy a va fegyveresek mozgósítása időbe telik. Csak közvetlen támadásra szoktak visszacsapni, nem számolnak a várható eseményekkel.

Vej tábornok elhallgatott, az asztal felé fordult, és - ahogy maguk közt mondogatták - "generalisszimuszi többesben" szólt a három tiszthez:

- Csou őrnagynak megparancsoljuk, hogy erre haladjon. Küldjön egy nem számottevő kis erőt északkeletre megtévesztésül, keltsen olyan benyomást, mintha va területre akarna behatolni, így időt nyer ahhoz, hogy északnyugat felé átkeljen a Salweenen.

- Sorra végignézett emberein, azután megkérdezte:

- Van más javaslat?

Hallgatás volt a válasz, mire közölte:

- Még ma éjszaka táviratilag megerősítem a parancsot. Köszönöm, urak. Összevágta bokáját, biccentett és kivonult.

- Nem szeretnék Csou őrnagy bőrében lenni - fintorgott Csin ezredes, egy csúf kis kantoni, akinek szája és orrlikai köré már sötét nyomokat rajzolt az ópium.

- Azért azt meg kell adni - jegyezte meg Pi ezredes -, nem könnyű jobb tervet kiagyalni. Ha Csou gyorsan átkel a Salweenen és csatlakozik a harmadik zászlóaljhoz, a kettő együtt kivárhatja, amíg kifullad a burmai megsemmisítő hadművelet. Töltött mindhármuknak. Csin ezredes gúnyos vigyorral felemelte poharát:

- Csou őrnagy éljen tízezer évig!

- Van szuj! - viszonozta a másik kettő.

- De komolyan mondom - szólalt meg ismét Pi ezredes -, egyáltalán nem elleneznék egy kis kirándulást Thaiföldre. Olyan bájosak és törékenyek ott a lányok. Úgy libegnek, mint a virágok a szélben.

Szakadt az eső, viharos szél korbácsolta az erdőt, és süvítve lobogtatta az óriásfa alatt gyújtott nagy tábortüzet. A banánlevelek elhárították a trópusi eső nagy cseppjeinek közvetlen támadását, de a víz az alattuk ülő férfiakra csurgott róluk. Zsabuejjel együtt tízen voltak. Átnedvesedett ruhájuk gőzölgőit a tűz közelében.

- Ördög és pokol - morogta az egyik, búvóhelyéről. - Jobb lett volna valamelyik faluban meghúzódni erre az éjszakára.

- Én meg éppen ilyen éjszakát választanék gyors előnyomulásra - mondta Zsabuej. - És ha pontosan azt a falut támadják meg, amelyikben meghúzódunk? Akkor mit csinálnál? Ai Bili felállt.

- Valószínűleg hallották már, hogy felkészültünk a fogadásukra, és talán nem is jönnek. - A tűzhöz lépett, és száraz fát rakott rá. Szortyogott, gőzölgőtt, recsegett, ahogy belekaptak a lángok.
- Az még jobb, ha harc nélkül győzünk - jegyezte meg Zsabuej. - De ebben nem bízhatunk.
- Szívesen zsákmányolnék egy igazi puskát - szólalt meg az egyik legény.
- Lehet, hogy lesz rá módod - mondta Zsabuej.
- Meddig várunk még itt az őserdőben?
- Amíg meg nem jönnek a csangerzsikek, vagy üzenetet nem kapunk Mongszából, hogy már nem is jönnek.
- Csakugyan azt gondolod, hogy ilyen éjszakán jönnek?
- Sose lehet tudni. Az eső nagy zajt csap, és ez őket segíti. Arra is gondolhatnak, hogy mi nem merészkedünk ki ilyen időben. Legutóbb egész csomó falut foglaltak el. Remélem, most időben megfutamíthatjuk őket.
- Szeretnék már túl lenni a harcon, és visszamenni Manungba - mondta Ai Bili.
- Na Paihoz, ugye? - kérdezte Zsabuej. - Nem kell nyugtalankodnod. Ezért ragaszkodtam hozzá, hogy Ai Kan is velünk jöjjön, és átvegye az egyik csoport vezetését.
- Mégse vagyok nyugodt. Legutóbb azt sütötték ki. hogy egy nemzetségből vagyunk.
Zsabuej előhúzta dobozát, és egy csipet betelt vett ki belőle. Új irányt adott a beszélgetésnek:
- Vannak népek, amelyeknél nincsenek törzsek és nemzetségek.
Ai Bili és társai meghökkenten pillantottak fel, és majdnem kórusban kérdezték:
- Nincsenek nemzetségeik?
- Nincsenek. A va, a zsingpau, a miao, a lahu és a ji nép nemzetségekre oszlik. De a kínai és sok más nép nem. Így hallottam.
- Úgy érted, hogy egy nemzetségbeliek is összeházasodhatnak?
- De hát mondom, hogy nincsenek nemzetségeik. A szülők beleegyezésével házasodnak.
- Testvérek is?
Zsabuej elvigyorodott, s a tűz fénye megcsillantotta hiánytalan fekete fogsorát.
- Testvérek nem. Talán még testvérek gyermekei sem, de azon túl házasodhatnak, még ha ugyanaz is a családi nevük.
- Undorító! - szólalt meg valaki egy távolabbi banánlevél-fedezék alól.
- Magam is így gondoltam valamikor - jegyezte meg Zsabuej -, de ma már nem vagyok olyan biztos felőle.
- Pedig undorító. Azt beszélik, hogy azok a síksági népek még a trágyájukat is kihordják a rizsföldjükre. Mindenre képesek. Azon se csodálkoznám, ha a tulajdon anyjukkal házasodnának össze.

- Ilyesmit igazán nem hallottam - mondta nevetve Zsabuej. - Sok mindent láttam, de ilyesmit nem. Egyébként jobb a rizstermésük, mint a miénk, pedig sohase vágnak le emberfejet.
- De hát trágyát hordani a földekre, ez mégiscsak... - morogta valaki, azután hosszú csend következett, csak az őserdőt verő zápor dobolása hallatszott.
- Egy vén varázsló elmondta nekem egyszer, miért áldoznak emberfejet a va törzsek a jó rizstermésért - magyarázta Zsabuej. - Nagyon régen történt, még Zsauvong előtt. A va nép addig hírből sem ismerte a rizst... Csu Kö-liang, egy nevezetes kínai tábornok hadseregével bevonult erre a vidékre. Azt állította, hogy Pekingben él a va nép egyik nagy vezére, és évente küldeniük kell neki tiszteletük jeléül néhány leopárdbőrt és rizst. Hozott rizst magával, az emberek ettek belőle, és ízlett nekik. Addig csak bükkönyt termesztettek. Ravasz ember volt ez a tábornok. Gondoskodni akart róla, hogy a va törzsek ne fogjanak össze ő ellene. Amikor megkérdezték, hogy kell a rizst termeszteni, adott nekik ültetésre, de előbb megfőzette, így természetesen nem csírázott ki. Amikor ismét meglátogatta őket, elpanaszolták neki, mire a tábornok nevetett, és azt kérdezte: "Hát nem vágtátok le egyik ellenségetek fejét, és nem tettétek ki kosárba áldozatul a Termés Szellemeinek?" "Nem", válaszolták, mire kinevette őket, és azt mondta, hogy a rizs csak akkor hoz termést, ha emberáldozatot mutatnak be. Ezután szabályos vetőrizst adott nekik, nem főttet, ők pedig emberáldozatot mutattak be, és a rizs termést hozott. Az emberek az hitték, hogy a kosárba rakott fejeknek köszönhetik a termést. Attól kezdve járnak fejvadászatra, hogy kicsírázzék a rizsük.
Zsabuej már rég befejezte, de senki se mozdult: időbe tellett, amíg megemésztették ezt a hihetetlen történetet. Végül megszólalt egyikük:
- Hiszen ez becsapás! - Általános nevetés követte szavait.
- Az lenne, de én nem hiszem el ezt a mesét. Úgy gondolom, hogy már régen szokás az emberáldozat, mindig is gyakorolták. De megfigyeltétek, hogy az öntözött földön akkor is jó a rizstermés, mikor a felégetett őserdei földön rossz?
- Ez igaz - bökte ki valaki.
- És kié az öntözött föld? - kérdezte Zsabuej.
- A falu fejéé meg a varázslóé - mondták többen is egyszerre.
- Úgy - vette át ismét a szót Zsabuej. - És ki mondja azt, hogy megharagszanak a Föld Szellemei, ha újabb földeket öntöztök?
- Ezt mindenki tudja.
- Igaz, mindenki így hiszi, de ki mondja ezt?
- A Nagy Szellemek dolgai közé tartozik, így hát a varázsló mondja.
- A varázsló pedig általában gazdag, igaz?
Helyeslő morgás hallatszott a sötétből, majd valaki hozzáfűzte:
- No és legtöbbször a falu feje is az.
- Ők a leggazdagabbak, és ők azok, akik sohase ajándékoznak, mindig

csak kölcsönöznek. Évről évre többet szereznek, a többiek pedig nem tudnak elég rizst termeszteni az adósságuk visszafizetésére. Ezért mind több ópiumot termesztenek, amiért még több élelmet és vetőmagot kell kölcsön kérniük, így hát egyre rosszabbul élnek.

- Én is ezt mondom - szólt közbe Ai Bili. - Egyre több ópium, egyre kevesebb rizs. Magatok is láthatjátok. Évről évre több ópiumot kell adnunk egy kosár rizsért.

Zsabuej bólintott.

- De ha az emberek öntöznék a rizst, és nem az őserdőből leégetett földeken termesztenék, akkor egész évre elegendő rizs jutna mindenkinek.

- Nem merik megtenni - szólalt meg valaki. - Az egyik faluban, azt hallottam, megpróbálták, de meg is haragudtak a Föld Szellemei, és kegyetlen vihart küldtek rájuk. Leégtek a házak, jég verte el a termést.

- Úgy, úgy - morogta Zsabuej. - És hol ez a falu?

- Valahol délen, azt beszélik.

- Ki beszéli?

- A varázslónk.

- Gondoltam. - Zsabuej felállt és megpiszkálta a tüzet. - Alhatnánk már egy kicsit. Én vállalom az első őrséget, azután felkeltelek téged, Ai Vani. Te majd Ai Bilit keltsd föl.

De Ai Bili nem aludt. Az eső elcsendesedett, és kissé világosabb lett az ég, amikor a hold láthatatlanul felkelt az esőfelhők mögött.

- Ha tovább kell maradnunk, jó lesz jobb fedezéket készíteni - jegyezte meg Zsabuej.

- Remélem, nem tart sokáig.

- Na Paira gondolsz?

- Persze. És Ai Dvaira. Aggaszt, mi történt, amióta eljöttünk.

- Semmi. Vanhot és Manung öregei megegyeztek, hogy minden személyes viszályt felfüggesztenek, amíg el nem múlik a veszély, és vissza nem térnek a férfiak.

- Lehet. De...

Ai Bili elhallgatott, mert Zsabuej megragadta a karját. Valami zaj ütötte meg fülüket a zápor dobolásán át.

- Azt hiszem, jeleztek - suttogta Zsabuej.

- Nem hallottam.

- Pszt!

Most félreérthetetlenül hallották: a hegyek közt megbúvó falu irányából öt lövés dördült el egyenletes időközökben. Szünet következett, majd ismét öt lövés hallatszott távolabbról: délkelet felől.

- Öt - számolt Zsabuej - Ez Ken Pauk körzete. Ai Kan van ott.

Felszökött és riasztotta az embereket. Beletaposták a tüzet a nedves fűbe és a patakzó esővízbe, néhány perccel később pedig már el is indultak Zsabuej vezetésével abban a szabályos ütemben, amellyel akár naphosszat is

haladhattak az őserdőben.
Különleges érzékkel találták meg az ösvényt a szemet elvakító esőben. Néhány mérföld után balra fordultak, és egy másik kis csoport csatlakozott hozzájuk.
Állhatatosan meneteltek néhány órán át, míg végre szürkéskékké halványodott az ég. Az eső is csillapodott, majd elállt. Megpillantották a Nap nagy, vörös korongját.
Egy kis pataknál Zsabuej megálljt parancsolt, s elővették a hideg főtt rizst meg a szárított húst.
- Rendben megy a dolog - mondta Zsabuej. - Negyven falu legjobb harcosai igyekeznek a Ken Pauk-i körzetben a Kígyó-síkság felé. - Szemügyre vette a nap állását. - Mi is odaérünk délre, és majd meglátjuk, mi a helyzet.
Furcsa fegyverzete volt a guggolva táplálkozó, két tucat férfinak. Mindegyiknek volt valamilyen puskája, többnyire elöltöltős, kanócos, sőt kovás gyújtású. Akadt egy-két "korszerű" hátultöltős fegyver is, a századforduló idejéből. Beburkolták őket, nehogy megnedvesedjenek. Ugyanezért az íjuk húrját is derekuk köré tekerve viselték. Most lehúzták a burkolatot és megtöltötték a puskákat. Az íjakon megfeszítették a húrt, elővették és megtörölték kardjukat, ellenőrizték a nyílvesszőket. Zsabuej karabélyt, tőrt, és a rangját jelző, majomszőrrel díszített dárdát viselte.
Gyakorlott dzsungel járók révén, takarékoskodtak az étellel, s csupán egy korty vizet ittak. Senki se nyúlt a bivalyszarvban, bambusz- vagy tökkulacsban tartott pálinkához, de indulás előtt mindegyikük megtömte a száját bétellel. Hosszú léptekkel haladtak a szűk erdei ösvényen, egyenletesen lélegeztek, meztelen talpuk alatt ütemre zizzent a puha fű.
Néhány mérföldnyi közökben a falvakból kivezető utakat kereszteztek, és felfedezték az ugyancsak a Kígyó-síkság felé tartó, előttük haladó emberek lábnyomait.
Magasan állt a nap, mikor felkapaszkodtak a hegygerincre, amelynek másik oldalán beláthatatlan végtelenbe lejtett a hullámzó lombozatú őserdőn túl a kopárra égetett hegyoldal. Lefelé igyekezve, rövidesen kijutottak a fák közül a vastag szálú, magas fűvel borított síkságra.
Nagy tömeg va harcos tanyázott a síkság közepén. Fekete öltözéket viseltek, akárcsak ők. Tábortüzek lobogtak, és közelebb érve láthatták, hogy több csoport már a lemészárolt bivalyok húsán osztozkodik.
- Zsabuej! - kiáltotta valaki, és a tömeg az újonnan érkezettek elé futott.
Már elmúlt dél, amikor a futár előtűnt az erdőből, és egyenesen a Kígyó-síkság közepére igyekezett. Zsabuej egy kis füves dombon ült, és félig sült bivalymájat evett. Vagy húsz vezető vette körül, az öt lövés jelére siettek ide csapatukkal. Mintegy négyszáz va harcos telepedett le a magas fűbe; ettek vagy vízipipát szívtak.
Elcsendesedtek, és minden szem a vezetők csoportjához siető, verejtékező

futárra szegeződött. A futár megállt és lihegve kérdezte:
- Melyikőtök Zsabuej?
Az alacsony termetű lahu felállt.
- Ki küldött? - kérdezte.
- Ai Kan - felelte még mindig zihálva a futárj. - Azt üzeni...
Zsabuej egy intéssel elhallgattatta, és elébe nyújtotta tenyerét. A futár zavartan nézett rá, azután megértette, mit akar tőle, és elvigyorodott. Szájához emelte kezét, beleköpött egy kopott lyukas kínai rézpénzt, és odaadta Zsabuejnek.
- Jól van - mondta a lahu vezér. - Tehát?
- Kenglak falut támadják - jelentette a futár.
- Még mindig csak az az ötvenhárom ember? Nem jött több?
- Nem. Csak azok, akik az éjszaka jöttek.
- Találkoztál útközben Ai Kvokkal, akinek Ai Kanhoz kellett csatlakoznia csapatával?
- Igen, nem sokkal azután, hogy útnak indultam.
Zsabuej hallgatott egy kis ideig, azután a csoportok vezetőihez fordult.
- Ötvenhárom ember, ez semmi. Ai Kan elbír velük, hiszen most már további húsz embere van. De vajon azért küldték ezeket, hogy felderítsék az utat egy nagyobb hadseregnek, vagy csak el akarják hitetni velünk, hogy ezen az úton jönnek, és igazában másikat választanak?
- Ki tudja? - kérdezte egy ősz harcos, akinek hosszú heg húzódott végig az arcán.
- Lehet, hogy nagy sereg követi ezt a csapatot: Ha így van, majd meghalljuk. De ha most mindannyian Kenglak felé vonulunk, kiderülhet, hogy ez csak csel, csupán el akarnak távolítani minket az útjukból.
- Mit csináljunk, Zsabuej?
- Várni kell, amíg többet tudunk. Megmondtam Ai Kvoknak és Ai Kannak, mi a teendőjük. Letáborozunk itt ma éjszakára, és jót alszunk. Ha puskával leadott üzenetet hallotok, tüstént jelentsétek.
- És én? - kérdezte a futár.
- Menj vissza Ai Kanhoz. Itt a jel, vidd vissza. - Visszaadta a rézpénzt, s a férfi nyomban elindult a lenyugvó Nap irányában.

Vang Li-lung kapitány, az első zászlóalj második századának parancsnoka szürkületkor rendelte el a támadást. Csak ímmel-ámmal ostromoltak, de azért két emberét megsebesítették a védők pontos lövései. Egyelőre nem sikerült felgyújtani a Kenglakot védő tüskés bozótot.
Vang kapitány megparancsolta embereinek, hogy tartsák az elfoglalt állásokat, ne gyújtsanak tüzet, ne cigarettázzanak és maradjanak csendben. Tartsanak ki a pirított rizsből álló vastartalékon és vízen. Nyomorúságos éjszaka elé néztek, de legalább az eső elállt. És eddig nagyobb baj nélkül eleget tettek a parancsnak.

De Vang Li-lung kapitány közérzete korántsem volt méltó nevéhez, amely azt jelentette: Nagyerejű Sárkány. Tudta már, és emberei is kezdték gyanítani, hogy odavetették őket a farkasok prédájául: nekik kell magukra vonniuk a va csapatokat, amíg a zászlóalj zöme egérutat nyer. Csou őrnagy kereken megmondta: engedelmeskedés vagy hadbíróság és kivégzőosztag - e kettő között választhat. Felsóhajtott és nyugtalankodó gyomrára szorította a kezét. A kivégzőosztag - százszázalékos halál, míg így legalább lehet némi reménye. Most már késő bánat, hogy nem kente meg vastagabban pénzéhes parancsnoka tenyerét. Nem maradt más hátra, mint megjátszani, mennyire örül a megtiszteltetésnek, hogy őt szemelték ki erre a különleges feladatra.

Szárnysegéde kibontotta az amerikai hadseregtől származó hálózsákot, és kisimította a földön. Vang kapitány belebújt, és zseblámpája fényénél hozzákezdett a rádiótávirat megírásához.

A rádiót egy kis tisztáson állították fel, és vastag bambusztörzshöz rögzített, kézzel hajtott generátorral működtették. Egy ember lovaglóülésben rátelepedett a fatörzsre, és két kézzel tekerte a generátor ikerkarját.

A kapitány átadta az üzenet szövegét a rádiósnak, megvárta, amíg abbamarad a halk zümmögés, azután utasította:

- Tartsd a kapcsolatot még egy óra hosszat, és ha nem jelentkeznek, menj aludni.

Visszasétált a hálózsákjához. Páfrányhalomra terítették néhány lépésnyire egy kis pataktól. Fel-alá lépkedett a tisztáson. Halvány fény jelezte az égen, hogy rövidesen feljön a hold. A sötétben is észrevette szárnysegéde alakját a pataknál. Kínai szokás szerint lábat mosott lefekvés előtt.

Fontos, hogy másnap korán elfoglalják a falut. Még hajnalban. A mai lövöldözés után sok va harcos jöhet ide megnézni, mi történt.

Iszik egyet, azután alszik néhány órát. Mindenesetre iszik. Halkan kiszólt a legénynek.

- Liu! Inni akarok.

A pataknál ülő alak nem mozdult.

- Liu! Liu! Az anyád! Inni akarok!

Dühösen sietett a patakhoz. Sötét volt a fák alatt; de azért látta az ülő legényt: karjával lenyúlt a vízbe.

- Te kurafi! Még lábmosás közben is alszol? Fenéken rúgta az őrt, és Liu előrebukott a patakba:

- Mi bajod?! - förmedt rá izgatottan Vang. Belépett a patakba, és felrántotta a legényt. Azután rémülten húzta vissza a kezét. Tapadós sötét foltok voltak rajta. A katonának hiányzott a feje.

Páni félelemmel nézett körül, de csak a bokrokat és fákat látta a sötétben, és nem hallott mást, mint a patak halk csobogását.

Kiugrott a partra. Szeme kimeredt, minden idegszála megfeszült, amíg odaért a néhány lépétenyire levő rádióhoz. A rádiást és segédjét szólította:

- Csen Po-csa! - suttogta. - Csen Po-csa! Csu Sou-hao!

Csak a feje fölé hajló bambusz zizegett a csendben. összegörnyedt, mintha ütést várna, és előkapta pisztolyát. A závárzat csattanását visszaverte az erdő, és a kapitány ijedten harapta össze a száját. Leguggolt a hálózsákokhoz.

Mindkét embernek levágták a fejét. Meleg vértócsa gőzölgőtt a hálózsákok körül.

Vang kapitány szája üvöltésre nyílt. Óriási erőfeszítéssel visszafojtotta a feltörő hangot, és óvatosan kanyarogva, cik-cakkban futott az őrhelyre.

Az őr is fej nélkül hevert a levelekkel borított földön. Puskája eltűnt.

Félelemtől remegve emelte fel pisztolyát. Amikor meg akarta rántani a ravaszt, velőtrázó sikoly hallatszott; körös-körül visszhangot keltett az erdőben. A váratlan zajra felriadtak a fákon gubbasztó madarak, és rémült csivitelésbe kezdtek.

A kapitány mögött árnyék vetődött a földre. Acélos erejű kar fonódott torkára, elszorította légcsövét és elfojtotta sikolyát, mielőtt felhangozhatott volna. Egyetlen villanásnyi kínban olvadt semmivé a dzsungel Vang kapitány, a Nagyerejű Sárkány szeme előtt, amikor a veséjébe döfött kés képében utolérte a halál.

A turbános, sötét alak lefektette a földre, s néhány perc múlva otthagyta. De magával vitte az erdő sötétjébe Vang kapitány fejét.

Kiáltások hallatszottak a fák közül, csörtetés a bozótból, géppisztolysorozat. - Megadom magam! - sikoltotta egy hang kínaiul, majd még egy sikoly következett. Ezután lassan ismét elcsendesedett a dzsungel, a madarak méltatlankodó csivitelés és szárnysuhogtatás közepette visszatelepedtek a fákra. Kenglak falu bejárata közelében a tisztás megtelt hallgatag, sötét alakokkal. Hosszú sorban hevertek a levágott fejek. Ai Kan végigment a soron, és számolt:

- Negyvenhat, negyvenhét, negyvennyolc, öt hiányzik. És közülünk? - Körülnézett és megszámolta embereit. - Kettő nincs itt.

Még beszélt, amikor megjelent az ösvényen Ai Zao; és még egy fejet tett a hosszú sor végére.

- Negyvenkilenc - mondta Ai Kan -, és egy emberünk hiányzik. Körülnézett.

- Ki volt olyan ügyetlen, hogy sikoltani hagyta az emberét? Az elsőre gondolok.

Alacsony férfi lépett előre. Sajnálkozva mosolygott.'

- Nem voltam elég magas hozzá - mondta.

- Megtanulhattál volna harcolni öregkorodra - jegyezte meg Ai Kan.

A férfi kardjához kapott, de aztán elengedte.

- Ha végeztünk, kihívlak párharcra. Meglátjuk majd, ki a jobb harcos - mondta, és visszalépett a sorba,

Ai Kan emelt hangon kiáltotta:

- Figyeljetek, kenglakiak! Va harcosok vagyunk, barátaitok. Nincsenek már itt csangerzsikek.

Hosszabb szünet után felhangzott a válasz a falu bejárata felől:
- Küldjétek két fegyvertelen férfit. Hozzanak jelet magukkal.
- Gyere velem, Ai Zao.
Átadták fegyvereiket társaiknak, és az alagúthoz mentek.
- Állj! - kiáltott rájuk egy hang. - Figyelünk benneteket. Maradjatok ott, ahol vagytok.
Egy szikla mögül egy férfi kúszott elő, és kezét kinyújtva lépett hozzájuk. Ai Kan lyukas rézpénzt emelt fel, megcsillant rajta a hold fénye.
- Jöjjetek velem - mondta a férfi, és a faluba vezette őket. A bejáratnál megmondta a jelszót, s amikor tovább engedték őket, kíváncsi falusiak szemeinek kereszttüzébe kerültek. A tömeg utat nyitott nekik, és kalauzuk a falu fejéhez vezette őket.
Fél óra múlva mindenfelé tüzek lobogtak, szökdécseltek, a kosarakban behozott fejek egyenes sorban hevertek a földön; a kosarakat kövekkel támasztották meg, nehogy elguruljanak. A futár már útnak indult Zsabuejhez.
Ai Zao sört ivott és vízipipát szívott az egyik tűz mellett. Egyszer csak megkérdezte valaki:
- Ugye, te manungi vagy?
- Igen - felelte Ai Zao, és a kérdezőre nézett.-- Ismerős az arcod. Persze, hiszen Ai Kala vagy, igaz? Na Pai bátyja.
- Úgy van. Láttad őt mostanában? Tessék, igyál, jó a pálinkám.
Ai Zao kortyintott egyet a rizspálinkából, s csak azután felelt:
- Igen, láttam, mielőtt eljöttünk. Ai Kan rabszolgája lett, de megszökött tőle.
- Ej ha! És mit szól ehhez Ai Kan?
- Kérdezd meg őt magát. Itt van.
- Igazán? No, engem nem hibáztathat, ha hagyta megszökni.
- Nem is. De azt beszélik, gonosz furfanggal vette el egy férfitól, aki feleségül akarta venni.
- Dehogyis. Én ígértem neki.
- Mégis tartja magát a szóbeszéd, mert elpusztították egy ópiumtábla termését, amelyet a lány megváltására szántak.
- Hát ehhez nekem semmi közöm. Igyunk még egyet.
Ai Zao ivott, azután visszaadta a pálinkás edényt. Amíg Na Pai bátyja kortyolt, hirtelen megkérdezte:
- Mi a nemzetséged neve?
- Nimung:
- Szóval Nimung! Akkor ez Na Pai nemzetsége is?
- Ez csak természetes. Miféle buta kérdés ez?
- Nem is olyan buta kérdés. Előfordul, hogy meghal egy férfi, és az özvegye más nemzetségbelihez megy férjhez. Ismerek testvéreket, akiknek különböző a nemzetségnevük.
- Azok nem édestestvérek, csak az anyjuk egy. De Na Pai és én egy apától

származunk, ő pedig Nimung nemzetségbeli volt.
- Akad, aki azt mondja, hogy a Nungor nemzetséghez tartoztok.
Ai Kala felugrott, és kardjához kapott.
- Tüstént vond vissza! Az én pálinkámat iszod, és még sértegetsz?
Ai Zao is talpon termett, és keze kardja markolatát kereste.
- Mivel sértettelek volna meg?
- Nungor asszony a feleségem! Vérfertőzőnek mondtál!
- Tedd el a kardod - csillapította Ai Zao. - Én csak azt mondtam: akadnak Manungban, akik azt beszélik, hogy a húgod Nungor nemzetségbeli. Ő tagadja. Csak az a baj, hogy Nungor nemzetségű férfihoz akar férjhez menni. Ai Bilihez.
- Máskor jobban gondold meg, mit beszélsz - mondta Ai Kala, és nagy csattanással tette vissza kardját hüvelyébe. - Megmondhatod azoknak a manungiaknak, hogy nincs igazuk.
Ai Kan felfigyelt az összetűzésre, és lejött a tanácsemelvényről.
- Ne civakodjatok! - kiáltotta már messziről. - Te vagy az, Ai Kala? Mi baj?
- Ez a fickó vérfertőzéssel vádolt meg.
- Ugyan, hagyd már! - igyekezett megnyugtatni Ai Zao. - Én csak annyit mondtam, hogy néhány ember szerint Na Pai Nungor nemzetségbeli.
Ai Kala odafordult Ai Kanhoz:
- Te ismersz, megmondhatod, hogy a Nimung nemzetségből való volt az apám.
- Csak annyit tudok a családodról, hogy nekem ígérted a húgodat az adósságod fejében, ő pedig megszökött.
- Nem az én hibám, ha hagytad megszökni.
- Nem is hibáztatlak, Ai Kala. Igyunk, és hagyjátok abba a veszekedést.
- Hozok italt - mondta Ai Kala.
A távozó után nézve, Ai Kan halkan megkérdezte:
- Mondd, Ai Zao, te Ai Bilinek akarsz segíteni?
- Mi köze ennek ahhoz?
- Légy eszednél - intette a vanhoti főnök, és megkocogtatta Ai Zao fejét. - Higgyenek a manungiak, amit akarnak. Nem tartozik rád.
- Csak beszélgettünk.
- Jó, de felejtsd el, amit beszéltetek. Igyunk rá!
Ai Kala éppen visszatért a pálinkás bambuszcsővel. Amíg ittak, egyenlő időközökben három puskalövés dördült el nyugat felől a dzsungelben.
- Puskákat ide! - kiáltotta Kenglak főnöke.
Nyolc fiatalember lépett elő. Levették fegyverük csövéről a takarót, beállították a gyújtószeget, és ellenőrizték a gyújtófejet.
- Ti hárman lőttök - választott a főnök, s a kijelöltek felemelték a puskát. Ezután egyenként mutatott rájuk.
- Te! Most te jössz! Most pedig te!

Sorban eldördült a három lövés, s körben visszhangja támadt a hegyeken. Az egész falu némán fülelt.
Néhány másodperc múlva újabb három lövés hallatszott, ezúttal kelet felől. Kis szünet után megint három dörrenés hangját hozta el a szél, de ezt csak halkan, távolról.
- Tüstént csatlakoznunk kell Zsabuejhez - mondta Ai Kan.

Na Lifu az izgalomtól pirosán rohant végig a falun, és felszáguldott apja házának lépcsőjén.
Ai Leh éppen utasításokat adott rabszolgáinak, és egy ópiumgolyót pirított a reggeli utáni első pipázáshoz.
- Apa! - zihálta Na Lifu - tudod, mi újság? Figyelj csak te is, anyám!
- Mi bajod, Lifu? Már a pipámat se szívhatom el nyugalomban? - Gyakorlott mozdulattal pipájába csúsztatta az ópiumgolyót, ujjaira köpött, és ugyanolyan ügyesen felkapott és a pipába ejtett egy darab parazsat. Leszívta a tüdejére, majd orrán, száján egyszerre fújta ki az édeskés illatú füstöt.
- Ez aztán az újság! - folytatta Na Lifu. - Meg merek esküdni rá, hogy Na Pai terhes!
- Micsoda?! - rikkantotta anyja, és szeme kitágult a kíváncsiságtól.
- Biztos vagyok benne. Mindig olyan lapos voll a hasa, most meg egészen kikerekedett. És elváltozott az arca.
Ai Leh beszívta az ópium maradékát, kiverte a pipát, és újabb golyót kezdett gyúrni.
- Hallod ezt? - rivallt rá a felesége, s izgalmában a blúzába nyúlt vakarózni. - Most mit teszel, Ai Leh?
Ai Leh az ópium élvezetébe merült és csak félszemmel pillantott rá.
- Mi közöm az egészhez? Ha végre felhagyna a lányod ezzel az őrült ötlettel, hogy Ai Bili nyakába varrjam, talán nyugalmam lehetne néha.

- Pfuj! És az ilyen még férfinak tartja magát? - szídta a felesége, és kiköpött.
- Az ördögbe is! - kiáltott fel a varázsló, mert az ópiumgolyó a tű végéről a tűzbe hullott. - Ennek is te vagy az oka. - Földhöz vágta a tűt, felugrott, felesége arcába csapott, s amikor az asszony elesett, még bele is rúgott. Azután vastag bambusznádat ragadott, és addig ütötte a földön sikoltozó nőt, amíg az végre egy üres kosarat húzott magára. De még ekkor is csapkodta a lábát, s csak akkor ment vissza a tűzhöz, amikor az asszonynak sikerült teljesen elrejtőznie a kosár alatt.
Közben Na Lifunak is juttatott a suhogó nádból.
- Te is megérdemled a magadét! - sziszegte. - Majd én megmutatom nektek, ki a férfi! - Végre leült, és megint hozzálátott egy ópiumgolyó gyúrásához. - Szóval mi van Na Paijal?
- Gyereke lesz. Biztos vagyok benne.

- No és? Ez legfeljebb Ai Kan baja. Mit tartozik rám?
- Az egész falura tartozik - jelentette ki Na Lifu határozottan. - Na Pai egy nemzetségből való Ai Bilivel.
Ai Leh teleszívta tüdejét füsttel, kifújta, aztán megjegyezte:
- Ő azt mondja, hogy Nimung nemzetségbeli.
- Ugyan. Senki se tanúsítja ma már.
- Igaz - vélte Ai Leh. - De mi hasznod lehet neked ebből? Mindketten bajba kerülnek.
- A férfi nem, ha a lány hazudott neki.
A varázsló lányára nézett, és szája értő mosolyra húzódott.
- Akkor csak a lánynak és a gyerekének kell meghalnia, igaz? Ravasz kis nőstényördög vagy te! Gondolom, te találtad ki ezt a mesét Na Pai nemzetségéről, igaz?
Lánya egyetlen szót se vesztegetett a tagadásra, tovább ütötte a vasat:
- Szóval mit akartok tenni, te meg Ai Szor?
A varázsló elvigyorodott.
- Értem. Azt szeretnéd, ha szépen eltennénk láb alól, mire Ai Bili visszatér. - Megcsóválta a fejét. - Igazán kedves vagy, meg kell adni!
- Te talán eltűrnéd, hogy egy nő vérfertőzésből származó gyerekkel a hasában pöffeszkedjék a faluban? Mit mondanak majd az emberek az ilyen vezetőről?
A varázsló nevetett.
- Most meg szerencsétlen ősz apádat fenyegeted? Csak mennél már férjhez, figyelmeztetném a férjedet: mindennap verjen meg, amíg meg nem szokod, hogy hátrét görnyedj, mihelyt megpillantod. - Abbahagyta az évődést, és szigorúan nézett a lányára. Úgy villogott a szeme, akár a fekete üvegszilánk. - Most pedig figyelj rám, mit határoztam: semmit se kockáztatok, amíg véget nem ér a háború. Nem akarom magamra haragítani a törzsfőnököket. Ezt jegyezd meg magadnak, és ne halljak többet róla.
Megint gyúrt magának egy ópiumgolyót. Na Lifu tenyerébe támasztotta állat és az ujjait rágta.
- Úgy látszik, annyira elpuhultak a va férfiak, hogy már a vérfertőzést is eltűrik - mondta. - De az asszonyok nem fognak belenyugodni.
Felállt, hogy megy is, apja intésére azonban ismét leült. A varázsló az ajtónál kuksoló feleségére mutatott, aki még mindig szipogva könnyezett.
- Láttad, mit kapott. Hát jegyezd meg: ha bajt keversz, az egész falu szeme láttára verlek meg. Azt aztán megsínyli a tekintélyed, de a feneked is. - Jót nevetett a saját tréfáján. - Most pedig tágulj innen. Nyugodtan végig akarom szívni ezt a pipát, aztán alszom egyet.

Kora este érkezett Zsabuej a Kétujj-hegyre, éppen lemenőben volt a Nap a hegy nevét adó két csúcs között. Lent a síkságon körülbelül ezer harcos gyülekezett. Senki se látott még együtt ennyi va férfit.

Tüzek és kövekre állított főzőedények körül csoportosultak. Mindenfelé bambuszból font gyékényeket terítettek ki, és szüntelenül hullámzott a tér fölött a beszélgetés és a nevetés.

Zsabuej beszélgetésbe mélyedt a nemzetségek és csoportok vezetőivel, emberei pedig igyekeztek részesedni az edényekben fövő ételből.

A Nap alsó széle elérte a fák koronáját, mikor Zsabuej fellépett egy frissiben összetákolt emelvényre, valamelyik embere pedig, egy kiürült edényt megkongatva, gyűlésre hívta a harcosokat. A kis termetű lahut hamarosan feketébe öltözött harcosok sűrű tömege vette körül.

- Mindkét va törzs és valamennyi va nemzetség férfiai! - mondta lendületesen. - Sohase gyűlt még össze akkora va hadsereg, mint most a miénk.

- Meng! - zendült a helyeslés előbb egyetlen ajakon, azután kórusban ismételte a tömeg.

- Kevés az időnk és sok a teendőnk - folytatta a vezér. - Futáraink azt jelentik, hogy a burmai hadsereg megtámadta a csangerzsikeket. Egy csangerzsik hadsereg átmenekült a Salween folyón. Egy másiknak sikerült kitörni dél felé. A harmadik útját azonban elvágták a va földtől délre. Ez most a mi erdeinkben tanyázik.

Halálos csendben hallgatták a hírt.

- Néhány emberüket kelet felé küldték. De csak cselből, hogy mi minden harcosunkat oda irányítsuk. Mi átláttunk a tervükön, és csak annyit küldtünk, amennyi elég volt ahhoz, hogy megölje őket. Néhány kivételével mind halott, de ezeket is kézrekerítjük.

Lelkes ujjongásban törtek ki, és Zsabuejnek sokáig kellett integetnie, míg újra szóhoz juthatott.

- Most nagy sereg érkezett. Ez a fő erejük. Hatszázan vannak.

Va módon, ujjaival mutatta az ellenség számát, és a harcosok összenéztek. Nagyon nagy sereg volt ez az ő fogalmaik szerint.

- Jó fegyvereik vannak, sok puskájuk olyan gyorsan lő, ahogy a harkály kopácsol. És fél napi járásra vannak innen. De mi is sokan vagyunk, és az őserdő a mi otthonunk. Nem kell félnünk a csangerzsikektől.

- An pul! An pul! - harsogták. - Nem félünk! Nem félünk!

- Tudom, hogy nem féltek. De úgy látszik, ezek a csangerzsikek nem is akarnak va földön maradni. Nem támadtak meg falvakat, és gyorsan haladnak, már amilyen gyorsan itt haladhatnak. Úgy látjuk, hogy a Salween folyó sekélyebb része felé tartanak, és át akarnak kelni a san erdőkbe.

Zsabuej elhallgatott, és végighordta tekintetét a tömegen.

- Hagyhatnánk őket elvonulni, és hazamehetnénk. Várjatok! - intette le csendet kérve a tiltakozókat. - Hagyhatnánk őket elvonulni. De a san nép barátunk. Igaz, hogy akad néha viszály közöttünk, de ez csak falvak civakodása. Meg aztán, ha engedjük őket elvonulni, azt hihetik, hogy megijedtünk tőlük, és később még többen jöhetnek vissza.

Zsabuej most hosszabb szünetet tartott, mintegy hangsúlyozva szavai jelentőségét, azután így folytatta:
- Tanácskoztunk az éjszaka. Abban állapodtunk meg, hogy harcolnunk kell ellenük és meg kell ölnünk őket.
- Meng! Meng! Meng!
- Minden tennivalót megbeszéltünk. Vezetőitek tudják, mit kell csinálni, így hát minden ember kövesse a vezetőjét, ők mindnek kijelölik a helyét és feladatát. Szót kell fogadnotok, még akkor is azt kell tennetek, amit mond, ha nem értetek egyet vele. Világos?
Nem felelt senki. Zsabuej folytatta:
- Mit gondoltok, helyes volt, amit eddig tettünk?
- Meng! - harsogták.
- Kötelezitek magatokat arra, hogy úgy tesztek, ahogy mondtam? Aki egyetért, esküdjék a kardjára.
Az összetömörült tömegben olyan sűrűn emelkedtek a magasba a széles ívben görbülő végű pengék, akár a sűrűn nőtt rizsszárak.
- Aki nem esküdött, emelje fel a kezét, és azonnal visszatérhet a falujába.
Egyetlen kéz sem emelkedett fel.
- Meng - mondta Zsabuej. - Most pedig aludjunk. Napkelte előtt indulunk. Mihelyt megkongatják a fazekat, felkelünk és eszünk. Amikor ismét megkongatják, mennünk kell. Aludjatok jól, mert utána sok a tennivalónk.

Csou őrnagy éppen órájára nézett, mikor zászlóaljából elesett az első katona: délelőtt tizenegy volt. Eddig pompásan ment minden, és a Kuomintang-őrnagy rövid pihenőt rendelt el, amíg az emberek elfogyasztják élelmiszer-vastartalékuk egy részét. Egyszerű volt a terve: késő délutánig erőltetett menet, azután könnyen védhető állások elfoglalása éjszakára, valamelyik hegygerincen. Másnap már csak harminc mérföldet kell megtenni - szintén erőltetett menetben -, és elérik a Salween folyót. Ott már, hátukban a folyóval, nem lesz nehéz kitartani addig, amíg átkelnek az emberek.
Kezdett vidámabbá válni. Nem tartotta már hibásnak a tábornok parancsát, amely a va föld keresztezésére utasította. Bizakodása a szokottnál beszédésebbé tette.
- Az igazat megvallva, sajnálom Vang Li-lungot - jegyezte meg, és igyekezett a szavaihoz illően szomorú képet vágni.
- Nincs hír róla? - kérdezte a kapitánya:
- Semmi. A rádió néma. Lehetséges, persze, hogy elromlott a készülékük, de szerintem nem sok kétségünk lehet a sorsuk felől. Ők már... - legyintett. - Örülök, hogy Vej tábornok rendelte el ezt az elterelő műveletet, nem pedig én. Aligha vállaltam volna, hogy biztos halálba küldjék ötven embert.
Gúnyos arckifejezését zavart mosoly váltotta fel. Kiálló pofacsontja és vékony ajka rendszerint kifejezéstelenné tette arcát, ritkán látszottak rajta érzések.

- De azért - folytatta - hatásos húzásnak bizonyult. Ha szegény Vang lehetővé tette, hogy mi negyvennyolc órán át háborítatlanul meneteljünk, már volt értelme az áldozatnak. És vigaszunk lehet, hogy a va harcosok nemigen kínozzák az ellenséget. Gyors és tiszta munkát végeznek.
- Ez aztán a vigasz - jegyezte meg a kapitány olyan furcsa, száraz hangon, hogy Csou őrnagy felkapta a fejét, és élesen ránézett. - De mi is benne vagyunk a pácban. Engem nyugtalanítanak azok a jelzések. Tudja, az a többször megismételt három egyes lövés.
- Úgy vélem, arról jó elméletem van. Arra gondolok, hogy amikor Vang behatolt, leadták az öt lövéses jelzést, és ahogy terveztük, mindannyian odairamodtak. Ez rendben is van. Amikor pedig mi nyomultunk be, három lövéses jelzést adtak. De időbe telik, amíg visszajönnek, és megtalálják a nyomunkat.
- Remélem, igaza van, uram. Remélem...
Elhallgatott, és mindketten hátrafordultak, mert sikoltást hallottak.
- Lépést tarts, tovább! - vezényelt Csou. Egy közlegény rohant oda hozzájuk, tisztelgett, és eléjük lépett.
- Lelőttek egy embert, uram. Száz lépésre az oszlop végétől.
- Nem hallottam lövést.
- Nyíllal, uram.
- Súlyosan megsérült?
- Nem uram, csak a vállán.
- Hm. Húzd ki a nyílvesszőt, és hozd ide. Óvatosan. Lehet, hogy...
Kiáltás hallatszott hátulról:
- Nem tud menni. Rángatózik.
- Ettől tartottam - mondta az őrnagy a kapitánynak. - Mérgezett nyílvessző. Vezesse tovább a csapatot. Hátramegyek, megnézem.
Kilépett, és visszaindult; a menetelő katonák elhaladtak mellette. A sebesült rángatózva hevert a földön, tetanuszos görcs húzta össze izmait. Ajkán fehér tajték csapott ki. Két közlegény várakozott mellette. Amikor az őrnagy odaért, vigyázzba vágták magukat és tisztelegtek.
Csounak elég volt egyetlen pillantás.
- Tuarag - mondta ki a méreg nevét. - Vegyétek fel a fegyvereit. Ez már halott.
A két katona szorongva pillantott az őserdő felé, azután lehajoltak a haldoklóhoz. Az rémült szemmel bámult rájuk, de szólni már nem tudott. Lecsatolták a géppisztolyát meg a vászon tölténytáskát, és ismét vigyázzba merevedtek.
- Hagyjátok itt, és induljatok - parancsolt rájuk az őrnagy. Magához szólított egy őrmestert: - Adja tovább a parancsot, őrmester: aki nem tud lépést tartani, azt ott kell hagyni. Erősen figyeljenek mindkét oldalon. Minden mozgásra lőni.
Előresietett, hogy utolérje az oszlop elejét. Mögötte rémült tekintetű

katonák igyekeztek felzárkózni, némán lépdeltek el a halott mellett.
Csou kifulladva érte utol a kapitányt.
- Különös - jegyezte meg. - Egyetlen nyílvessző. Talán csak egy magányos vadász akart így fegyvert szerezni. Ezért is parancsoltam meg, hogy hozzák el a fegyvereket.
- Reméljük, hogy így van - mondta a kapitány. - Halálos csapda ez az átkozott őserdő.
Mintha csak erre a megjegyzésre várt volna: az őserdei ösvény kanyart vett és egy kis tisztásba torkollt. A valaha művelés céljából leégetett hosszú sávon csak vállmagasságig ért a fű. Két szélén magas falként emelkedett az érintetlen dzsungel.
- Fejet behúzni! Gyors áthaladás! - hangzott Csou parancsa.
A katonák előregörnyedve siettek, hogy minél előbb maguk mögött hagyják a sík területet. Csou őrnagy a tisztás szemközti végére érve, az erdő széléről visszanézett.
Éppen meg akart fordulni és belépni a fák közé, mikor mindkét oldalról puskaropogás hallatszott. És a tisztás egész hosszában harci nyilak szálltak keresztbe, s jól kiszámított ívben csapódtak az ösvényre.
Tucatnyi ember holtan vagy sebesülten roskadt le, a többi pedig rémült futásnak eredt.
- Tűz! Tűz! - üvöltött az őrnagy. - Lőjétek ki őket a dzsungelből. Az anyátok...! Használjátok a fegyvereteket!
A hordozható rádióval közeledő katonát megpillantva, odaugrott és beleszólt a mikrofonba:
- Tan kapitányt kérem!
- Igenis, uram.
Tan kapitány jelentkezett a másik készüléken át a tisztás túlsó oldalán.
- Tan kapitány! Ossza szét az embereit, és csoportosan hatoljanak keresztül az erdőn. Nincs értelme az ösvényen jönni, az erdő jobban fedezi őket. Végeztem.
- Értettem, uram. Kikapcsolok.
A Csou által jelzett védelem nagyon keveset ért. Értelmetlen dolog volt vaktában tüzelni az erdőbe, mikor ezzel most már a saját embereiket is veszélyeztették. A gépfegyverek ritka kelepelését és a karabélyok dörrenését túlharsogták a va harcosok hátultöltős puskái, egyre több sikoly hallatszott.
Egy hadnagy verekedte át magát a dzsungelen, tövisektől véresre karmolt, halálra rémült katonákkal a nyomában.
- Borzalmas odabent, uram - lihegte. - Mindenütt ott vannak, és láthatatlanok. Lövés dördül, de ha odaküldöm az embereket, senkit se találnak. Mindenfelől nyílvesszők záporoznak ránk. Csak géppisztollyal tudunk pásztázni.
- Tan kapitány?
- Elesett, uram. Liu kapitány maradt hátul. Ha még él.

- Menjünk - mordult rá Csou őrnagy, és a csapat élén elindult.
- És a többiek, uram?
- Az ösvényen nincs hely, mennünk kell, amíg olyan helyet nem találunk, ahol védekezhetünk. Itt maradsz, és továbbítod a parancsot a beérkezőknek, hogy jöjjenek tovább előre.
- Néhány emberünk csak megsebesült, uram...
- Nem cipelhetünk sebesülteket. Ez a parancsom, Ma hadnagy. Aki nem tud velünk tartani, azon nem segíthetünk. Nincs vesztegetni való időnk!
- Igenis, uram.

Csou őrnagy előrement Csang kapitányhoz. Ketten vezették tovább az oszlopot a csapáson. Úgy osontak az emberek, mintha láthatatlanná próbálnának összezsugorodni: előregörnyedtek és magukhoz szorították fegyverüket. Szinte percenként dördült puskalövés vagy suhant át nyílvessző az ágak között. Szánalmasan sikoltoztak a sebesültek, hogy ne hagyják ott őket, és kétségbeesetten ölelték át a tovább vonuló katonák lábát.

Az őrnagy megkísérelte magához ragadni a kezdeményezést: egy őrmester vezetésével húsz katonát támadásra indított a dzsungelba. Hiba volt. Csak megzavarta az oszlop rendjét, s az emberek száma és lelkiereje tovább apadt. Tizenhatan tértek vissza, az őrmester nem volt köztük.

- Mit tehetnénk, uram? - Csang kapitány kezében remegett a cigaretta, mikor kivette a szájából, hogy feltehesse a kérdést.
- Semmi többet, mint amit éppen teszünk - hangzott Csou őrnagy higgadtságot tettető válasza. - Tovább gyalogolunk, és védekezésre alkalmas helyet keresünk.
- De ha találunk is, hogy hagyjuk el?
- Megpihenünk, és éjszaka megyünk tovább, akkor kevésbé hátrányos a helyzetünk.

Hátul sikoltozni kezdett egy katona:

- Nem bírom tovább! Nem bírom!...

Az oszlop élére futott. Mikor elrohant az őrnagy mellett, hisztériásán nevetett, és géppisztolysorozatot bocsátott a levegőbe. Kitört a pánik. Többen is futásnak eredtek.

Csou őrnagy bal karjára fektette hosszú csövű mauser puskáját, figyelmesen célzott, lőtt. A katona holtan esett össze.

- Csend legyen! - üvöltötte az őrnagy. - Igazodj, tér- és távközt tarts! Menet tovább!
- Jó tanács - jegyezte meg Csang kapitány. - De...

Ebben a pillanatban egy nyílvessző csapódott ki a levelek közül, és eltalálta a karján.

Felnyögött, amikor megérezte az ütést. Csou körülnézett. Aztán mindketten a nyílvesszőre pillantottak. Csang kitépte karjából, és meglátta a barna kenőcsöt a hegyén.

- Tuarag - állapította meg keserű mosollyal. Egymásra néztek, majd Csang

elfintorodott... - A viszontlátásra.
- Tszai csien - morogta az őrnagy a búcsúszót, és tovább indult.
Csang leült az ösvény szélén, és cigarettára gyújtott. Ez lesz az utolsó, gondolta. A tovacsoszogó katonák lábát nézte, és várta a gyötrelmes görcsök kezdetét.

Na Pai könnyeket ontva ült a tűzhelynél. Na Sang és Ai Dvai elkeseredetten figyelte a másik oldalról. A tűz fénye tompa vörösre festette Na Sang gyér, seszínű haját, vörösesbarnán csillant meg ráncos arcán, amely most kifényesített dióhoz hasonlított.
- Mi lesz, ha nem jön vissza Ai Bili? - zokogott a lány. - Lehet, hogy máris halott...
- Jobb, ha felhagysz ezzel a bolond fecsegessél - szólt rá Na Sang, és sercintve a tűzbe köpte a betel Vörös levét. - Tud ő vigyázni magára. Ej, csak ez a gonosz majom Na Lifu ne lenne!
- Ügy vigyáztam rá, hogy minden reggel olyankor hozzak vizet, amikor még senki se megy ki, de Na Lifu lesett rám! - Zokogva bámult hasa kis dombjára: a kíváncsiak elől már nem rejthette el Ai Bili gyerekét. - Nyomban elszaladt a többi asszonyért. Szörnyűségesen viselkedtek. Mi mindent kiáltoztak! "Vérfertőző boszorkány! Szemérmetlen! Szörnyet akar szülni!" Na Lifu azt mondta, hogy a Nagy Szellemek megbüntetik a falvunkat. Ha igazi vezetőink lennének, visítozta, már rég a dobház fölött lenne kosárban a fejem! Azt is mondta, hogy ha megszületik a gyerek, szerencsétlenséget hoz az egész falura, és nem állnak többé szóba a manungiakkal a többi va falu lakói... - Egész testében reszketett szegény lány. - Na Lifu rántott kést elsőnek. De más nők is késsel fenyegetőztek. Ha Ai Dvai oda nem jön...
- De nem véletlenül ment oda - magyarázta meg az öregasszony. - Én kértem meg, hogy tartsa rajtad a szemét.
- Hát... éppen rajtam volt a sor - motyogta zavartan a férfi. - Ai La, Ai Vat, én meg még néhányan felosztottuk magunk között. Csak az a baj, hogy Na Lifu Ai Lennek a lánya, és sokan tartoznak az apjának.
- Mindenkinek jobb lenne, ha visszamennék Vanhotba - zokogta Na Pai.
- Eszedbe ne jusson - förmedt rá Na Sang. - Ne sajnáld már magad annyira. Nézz szembe a bajjal, és viseld el.
- De mikor ezek az asszonyok egyre azt kiabálják, hogy vérfertőző vagyok!
- Ugyan! De ha visszamész Vanhotba, mind azt fogja mondani, hogy azért szöktél meg, mert igaz, amit kitaláltak. Hanem ehhez Ai Bilinek is lesz szava. Hiszen az övé is a gyerek, nem igaz? Nem szívesen lennék a helyedben, lányom, ha mire visszajön, nem talál itt!
Ai Dvai együttérzöen vigasztalta:
- Hagyd abba a sírást, Na Pai. Tudom, milyen nehéz most neked. Majd hordok én vizet, amíg távol marad Ai Bili, és nem kell kimenned.

- Ne babusgasd! - ripakodott rá Na Sang. - Csak még jobban sajnálja majd magát. Ilyen szeszélyesek a nők, ha mozog valami a hasukban. Azt fogja tenni, amit én mondok neki, amíg vissza nem jön az embere. - Mocskos ujjával szájába túrt, hogy leválassza szájpadlásáról az odatapadt bételt. - Hallod-e te lány! Elég ebből a nyavalygásból! Ai Dvai vigyáz majd, ugye? - Megveregette a férfi széles vállát, és madárkaromra emlékeztető ujjait végigfuttatta karizmain. - Ez igen! - mondta elismerően. - Lennék csak száz évvel fiatalabb! - Jót nevetett a saját tréfáján, majd Na Paihoz fordult: - Ai Dvai felajánlotta, hogy felhordja helyetted a vizet és elriasztja azokat a nősténymajmokat. Hallod, Na Pai? Köszönd meg neki.

- Hallom, Sang nagyanyó. Köszönöm, Ai Dvai.

- Így már rendben van - mondta az öregasszony, most már békülékenyebben. - Neked meg inkább vér folyjék az ereidben, mint káposztalé.

- Súlyos hiba - jegyezte meg Zsabuej. - Megfigyelőket kellett volna előre küldenem. Akkor időben észrevesszük és bekeríthetjük őket. - Körmét rágva nézte a körülötte álló harcosokat.

- Megkerülhetjük és elkaphatjuk őket, Zsabuej - jegyezte meg valaki segítő szándékkal.

A kis lahu felvonta szemöldökét, amitől még jobban látszott szemének ferde vágása.

- De lehet, hogy addigra elérik a folyót. - Lassan beszélt, szinte hangosan gondolkozott. - És akkor átkelhetnek, a sanok pedig nem készülhettek fel. Az is lehet, hogy elhúzódik az átkelés. Ebben az esetben megtámadhatják és elfoglalhatják a környékbeli falvakat.

- De mi visszafoglalhatjuk őket, Zsabuej - szólt közbe valaki.

- Igaz, de hány embernek kellene meghalnia? Amikor legutóbb erre jártak, egyáltalán nem volt könnyű visszafoglalni a falvakat a gyors puskájú katonáktól. És még valami: a falvakban élelemhez jutnak, s hogy az egészet megtarthassák, megölik az embereket, csak a fiatal nőket hagyják meg maguknak. Nem, nem. Minél előbb kapjuk el őket, annál jobb.

- Lehet, hogy akiket a többi út felderítésére küldtünk, fél napon belül visszajönnek, de akkor még el kell jutnunk az új helyre, és az úttalan őserdőben vándorolhatunk, amíg megtaláljuk a csapást - mondta Ai Bili.

- És közben ők átkelnek a folyón - jegyezte meg Zsabuej.

- Hát keressünk itt átkelőhelyet - javasolta Ai Bili. - Nézzünk szét még egyszer.

Az őserdő szélét olykor végigpásztázó rövid sorozatok hatókörén kívül álltak, de kilátástalannak látszó helyzetben. Szemben majdnem száz méter magas, puszta sziklafal emelkedett; a földkéreg egykori lökésszerű összehúzódása nyomhatta a magasba. Alatta a Salween egyik kis mellékfolyója, mintegy húsz méter széles, szűk, meredek kanyonban. Keskeny, de sebes volt a folyó, tajtékot vetett a medrét szegő kerek köveken.

A túlsó oldalon égnek meredő szirt egyenesen a vízből emelkedett ki.
Az ösvény fatörzsekből rótt hídon vezetett át a szikla szűk hasadékába, a hidat azonban robbantással a vízbe döntötték. A hasadék lábánál levő sziklák között válogatott emberekből álló hátvédet hagyott hátra Csou őrnagy, és bőven ellátta őket munícióval. Szó se lehetett róla, hogy szemből támadják meg őket.
- Mindannyian belepusztulnánk, mégse jutnánk át - suttogta Zsabuej, miután ismét szemügyre vették a terepet.
Ai Bili megragadta a karját.
- Zsabuej, azt hiszem, tudok egy lehetőséget!
- Csakugyan? Gyorsan, ki vele!
- Nézz csak oda. Ott fönt a szikla behajlik egy kicsit. Aki oda felmászik, azt nem lőhetik le a túloldalról.
- Igaz, de csak ha madárszárnyai vannak, hogy odarepüljön, és macskakarmai, amelyekkel megkapaszkodhat.
- A karmokat könnyű pótolni. Adj két erős kést, és megkapaszkodom.
- Ha már ott vagy, akkor fentről lőhetsz rájuk! - kiáltott fel Zsabuej izgatottan. De aztán elnevette magát, és megtapogatta Ai Bili vállát: - Hol vannak a szárnyaid, Ai Bili? A szárnyak hiányoznak.
- Én nem tréfálok, Zsabuej.
- Jól van, ne haragudj. Mondd tovább.
- Felmászom egy magas bambuszfára. Ti meg kivágjátok, úgy, hogy velem együtt a sziklának dőljön. Felmászom, és...
- Jónak látszik - jegyezte meg Zsabuej. Ai Bili a derekához nyúlt.
- Van egy jó pengém, még a markolata is acél. Csak még egyre van szükségem.
- Nem, Ai Bili, én megyek. - Zsabuej a legény vállára tette kezét. - Nekem kellett volna gondolnom erre.
Ai Bili arca megnyúlt, akár a gyereké, akitől elvették a játékát.
- Úgy igazságos, ha én vállalom - bizonykodott Zsabuej.
- Nem úgy van az - szólalt meg az egyik nemzetségfő. - Igaz, elkövettél egy hibát, de különben jól vezettél bennünket. Ha meghalsz, vezér nélkül maradunk. Ai Bilié az ötlet, és azt mondja, jól mászik. Hagyd őt menni.
- Beleegyezem - szólalt meg Zsabuej kis szünet után. Kiválasztotta azokat, akik a kínai állásokra tüzelve fedezik majd a vállalkozást, azután Ai Bili vezetésével néhányan nekivágtak a bozótnak a folyó mentén.
- Ez a bambuszfa jó lesz - veregette meg Ai Bili egy óriásfa törzsét, amely a föld közelében olyan vastag volt, mint a tulajdon dereka. A kívánt irányba hajlott, és éppen a partot követő csapás szélén állt.
Ai Bili a tenyerébe köpött, és megdörzsölte a talpát. Thompson-géppisztoly lógott a hátán, meg több tartaléktár vászonzacskókban. Derékszíjára hátul három kézigránátot akasztott, és kétfelől egy-egy tőr verdeste a csípőjét.
- Ai Dvai ügyesebben csinálná - mondta mosolyogva. - Erről jut eszembe,

Zsabuej: Ha bármi történik velem, legyen gondod rá és Na Paira. Vigyázz, hogy semmi bajuk se legyen.

- Megígérem, Ai Bili - mondta a lahu.

Ai Bili óvatosan megkapaszkodott a bambuszfában, nehogy megrázkódjanak csúcsán a levelek, és az ellenség elől rejtett oldalon mászni kezdett.

Amikor a levelek közé ért, Zsabuej meg egy másik harcos kis éket vágott a fának a folyóval ellentétes oldalába. Hátrahagyott társaik felől időnként puskalövések és rövid géppisztolysorozatok hallatszottak.

Ai Bili megállás nélkül mászott, vigyázva, hogy a fa eltakarja a túlsó oldalon levő ellenség elől. Ahogy vékonyodott a törzs, dúsabb lett a védő levélzet.

A kis ék kivágása után Zsabuej letekertette két emberének turbánját, és a fatörzs köré köttette. Felkészültek rá, hogy a megfelelő irányban húzzák majd a fát.

Odafent abbamaradt a levelek zizegése és néhány pillanat múlva kavics hullott a földre. Ai Bili felkészült.

Odalent a két ember most mélyebbre hatolt a pengével a fa törzsébe. Hosszú gyakorlat adta nagy szakértelemmel szélesítették és mélyítették az éket, és az égbe nyúló szár dőlni kezdett. A turbánra nem volt szükség.

Nagy reccsenéssel hasadt el a fa az ékkel ellentétes oldalon, azután újabb csattanással kettétört a törzs, és lombos felső vége kilendült a folyó fölé a benne rejtőzködő Ai Bilivel.

Ropogva törtek le a kisebb ágak, amikor a fa csúcsa a szemben emelkedő sziklához csapódott, a fa megcsúszott rajta, majd mintegy negyvenöt fokos szögben megtámaszkodott. Gépfegyverlövedékek sorozata csapott végig a parton, és a va harcosok a földre lapulva füleltek a levelek közt rovarként zümmögő golyókra.

Zsabuej a folyó mentén felküldött két csoportot, hogy vágjanak ki még néhány magas bambuszfát az ellenség félrevezetésére. Azután Ai Bilit kereste a szeme. A fiatalembert még nagyjából eltakarta a fa lombja, a szikla pedig elrejtette a túlsó parton levő katonák golyói elől.

Mikor alig két méternyire a szikla élétől becsapódott a fa, a lélegzete is elállt. Görcsösen kapaszkodott, és a lent zuhogó vizet figyelte, míg a fa a szirtfalon hánykolódott. Amikor megállapodott és az ő idegei is megnyugodtak, kicsomózta a turbánt, melylyel derekát a fához kötözte, és a vékonyuló száron a szikla felé kúszott.

Itt már nehezen tudott megkapaszkodni, minden mozdulatára fel-le ugrált a gyér felső lombozat. A fa ágas-bogas csúcsa súlya alatt a sziklához lapult, és akadályozta a továbbhaladást. Ai Bili térdelve kúszott, két kézzel kapaszkodott, és feszülten vizsgálta a sziklafalat, de a lomb elzárta a kilátást, csak meztelen lábujjaival kereshetett támaszt magának. Bal lába végre kitapogatott egy bemélyedést, amely nem volt szélesebb egy ujjnyinál, de

legalább megállhatott rajta.

Még mindig két kézzel szorította magához a visszafeszülő bambuszt, és addig keresgélt jobb lábával, amíg még egy mélyedést nem talált, de ebbe csak a körmeit tudta bemélyeszteni. A sziklán szétlapuló lomb miatt még mindig nem látta, miben kapaszkodhatna meg.

A levelek között előrenyúlva jobb kezének ujjai felfedeztek egy hasadékot. Megkapaszkodott, és testsúlyát részben áthelyezte a fáról a sziklára. A fa csúcsa kissé felemelkedett. Örökkévalóságnak érezte azt a pillanatot, amely alatt megpróbált dönteni, elengedje-e a fát és megkockáztassa a kapaszkodást lábon és félkézen. Nem habozhatott tovább. Jobb karja és a sziklafal között lepillantott a mélyben ijesztő kövek között hömpölygő folyóra.

Lélegzetét visszafojtotta, fogait összeszorította és elengedte a bambuszt. A fa visszacsapódott, és a lombok mintegy varázsütésre eltűntek a szeme elől. Ám a váratlan súlyváltozástól lepattant a szikláról egy szinte láthatatlan kis darab, jobb lába megcsúszott egy pillanatra, de aztán ismét megkapaszkodtak a körmei.

Zihálva tapadt a sziklához, lábbal és félkézzel fogózkodott, bal tenyerével támaszkodott, feje jobb felé fordult. Ha megfordítja, elveszti egyensúlyát. Egész testével szorította a sziklát, közben lassan kinyújtotta bal kezét, és fogódzót keresett.

Akkora kiszögellést se talált kartávolságban, amennyi egy madárnak elég lenne. Jobbja megfeszülve remegett, lába is reszketett. Bal kezét a sziklafalhoz szorította, és egymás után kinyújtotta jobb kezének görcsbe merevedett ujjait.

Most már kissé messzebbre tudott nyúlni bal karjával, és vakon tapogató ujjai találtak egy parányi hasadékot, amelyben megkapaszkodva, biztosabb egyensúlyi helyzetbe hozhatta testét, és a jobb lábára is erősebben támaszkodhatott. Könnyített egy kicsit a jobb karjára nehezedő súlyon, és megfordította fejét.

A sziklarepedés felfelé húzódott, és Ai Bili centiméterenként előbbre nyújtva bal kezét, nagyobb bemélyedésre bukkant. Jobb keze ujjainak is alkalmasabb helyet talált, és végre enyhíthetett a remegő jobb lábát kínzó feszültségen.

Még mindig úgy tapadt a falhoz, mint akit keresztre feszítettek, mégis nagyobb biztonságban érezte már magát, és jobb kezét lassan csípője felé csúsztatva, megkereste a tőrét tartó szíjat.

Néhány percig kaparta a tőrrel a réteges sziklát, és akkora mélyedést vájt ki, hogy úgy érezte, akár álló napig megkapaszkodhatna benne. önbizalma megerősödött, és lenyúlt a bal oldalán lógó tőrért is. De mikor lassan félkörbe mozdította karját, megcsúszott hátán a géppisztoly, ösztönösen a sziklához tapadt, és érezte, hogy a tőr kicsúszik kezéből. Ezt a tőrt nem kötözte szíjhoz. Még hallotta, amint a fém a sziklához ütődik, azután nyoma veszett a tőrnek. A sziklához tapadva veszettül átkozódott. Társai lentről látták a fém villanását, és lélegzetüket visszafojtva figyeltek.

Végzetes lehet, ha a másik tőrt is elveszti. Bal kezével görcsösen kapaszkodva, jobbjával szájához emelte és fogai közé szorította a szíjat, aztán visszacsúsztatta kezét, megfogózkodott, és várt, amíg visszanyerte biztonságát. Most bal kezével kereste meg a szíjon lógó tőrt. Verejtékezve kapart ki újabb fogódzót a bal kezének. Valamivel tovább tartott, mint az előbb, de végre biztonságban érezte magát, így dolgozott tovább kezeit váltogatva. Ahol előbb a keze kapaszkodott, most lába talált támaszt.

A másik oldalon figyelő harcosok látták, hogy jut végtelennek tűnő lassúsággal egyre feljebb. Végre felhúzózkodott a szikla tetejére, leült, integetett, lábát lóbálta. Elővette dobozát, bételt tett a szájába és pihent. Még látták, amint leemeli hátáról a géppisztolyt és integet vele, aztán eltűnt a szemük elől.

A szikla csúcsán tövises bokrok nőttek. Ai Bili óvatosan előrekúszott a szakadék fölé, s vigyázva kidugta a fejét.

A sziklafal lábánál természetes gépfegyverállást alakítottak ki a sziklák. Féltucat Kuomintang katona telepedett meg ott egy kapitány vezetésével. A golyószórók, géppisztolyok körül a katonák kezeügyében helyezték el a tölténytárakat és a kézigránátokat. Két tüzelőállást létesítettek, s a kapitány periszkóp segítségével vezényelte a célzást. Elölről bevehetetlen volt az állás.

Ai Bili lehasalt, és becélozta géppisztolyát. Lélegzetét visszafojtva, meghúzta a ravaszt. Semmi se történt. Savanyúan megmosolyogta önnön ügyetlenségét: a biztosító zár! Zsabuej megmutatta a kezelését. Kibiztosított és újra célzott.

Szaporán kattogni kezdett kezében a fegyver, de hiába próbálta irányítani, szerteszét köpködte a golyókat. Egyetlen lövése sem talált.

Az első pillanatok meglepetéséből felocsúdva, a Kuomintang-kapitány felkapott egy golyószórót, és célba vette Ai Bili állását. Sziszegtek, zúgtak, süvítettek a golyók a fiatalember feje körül, és gellert kaptak a sziklán. Ai Bili igyekezett a fal szélén tartani fegyverét, anélkül, hogy veszélynek tette volna ki magát. De a géppisztoly tovább ugrándozott. A folyón túlról barátai puskalövésekkel és a zsákmányolt automatafegyverek tüzével segítették.

Ai Bili géppisztolya elhallgatott. Töviről hegyire Végigfürkészte, s próbálta felidézni, mit mondott Zsabuej, hogy kell kivenni az üres tárt. De hiába nyomogatta sorra az összes kidudorodó részt, nem sikerült kiemelnie.

Gyors pillantást vetett ellenségeire. A kapitány éppen két emberével tárgyalt. Úgy látszott, őket jelölte ki, hogy végezzenek vele.

Előhúzta az egyik kézigránátot, és lecsavarta végéről a fémkupakot. Belül hurkot talált. Kihúzta, és jobb kezében tartva a gránátot, megfeszítette a zsinórt. Nem engedett. Ismét meghúzta, most már erősebben. A gyújtószerkezet csattanására, mivel a feszítés váratlanul megszűnt, elengedte és a homokba ejtette a kézigránátot. Ijedten vetette magát utána, felkapta és ugyanazzal a mozdulattal áthajította a sziklafal szélén.

Alig tűnt el a szeme elől, máris robbant, s a lent álló emberekhez csak

ártalmatlan repeszdarabok érkeztek.
Nagy elszántsággal kapta elő a második gránátot; és nehézkesen kibiztosította. Ezúttal nem ügyetlenkedte el a dolgot. Kemény kézzel fogta a gránát nyelét, határozott mozdulattal rántotta meg a hurkot, és pontosan a lenti állásra dobta, miközben ijesztően sivítottak el fölötte és veszélyesen pattantak fel a szikláról a golyók.
A Kuomintang-katonák észrevették a repülő gránátot, és fejvesztetten próbáltak menekülni a körülzárt állásból. A kijárathoz legközelebb levő három kiugrott és rohanva menekült a csapáson. A túlsó partról lövések dördültek a nyomukban.
A gránát pontosan a szikláktól körülzárt területen robbant, fülsiketítő dörrenése harsányan visszhangzott. Amikor eloszlott a fehér füstgomolyag, Ai Bili egyetlen kúszó katonát látott, a másik három mozdulatlanul hevert.
Ai Bili a szakadék széléhez ugrott, és a menekülők után hajította utolsó gránátját. Túlságosan messze robbant tőlük ahhoz, hogy kárt tegyen bennük. Továbbfutottak.
Újra felvette a géppisztolyt. Hirtelen kattanást hallott, és magától kiugrott a tár. Egészen kihúzta, újat tett a helyére, és lőtt.
Ezután lemászott a kuomintangisták állásába. A gránátrobbanás után életben maradt katona már a kiserődön kívül kúszott, s közben fájdalmában morgott, nyöszörgött. Az ifjú va harcos meghúzta a ravaszt, és ellensége összerogyott. Ezután belesett a sziklabunkerba. A másik három is holtan feküdt.
Felhágott a sziklákra, meglengette fegyverét és átkiáltott a túlsó partra:
- Gyertek! Végük van.
A túlpart pillanatok alatt megtelt ujjongó fekete alakokkal.
- Éljen Ai Bili! Tízezer évig éljen Ai Bili, a nagy harcos!
De Zsabuej csendre intette őket.
- Menj vissza a csúcsra! - kiáltotta át Ai Bilinek. - Az a három megpróbálhat visszatérni.
A legény ismét felkapaszkodott a szakadék oldalán, és egy kőgörgeteg mögé húzódva ellenőrizte az ösvényt. A másik parton a va harcosok bambuszfákat vágtak ki és lenyesték róluk a lombot. Nem telt bele tíz perc, s már vagy egy tucat fa kötötte össze a folyó fölött a két partot, a va harcosok pedig a kötéltáncosok ügyességével tipegtek át rajtuk.
Zsabuej ért át elsőnek, és felsietett a sziklára. Megölelte a fiatalembert és elismerően veregette a hátát.
- Jól csináltad, Ai Bili. Örökkön-örökké mesélnek majd erről a va nép ivadékai. Fogadjunk vérünk ontásával testvériséget!
Előhúzta tőrét, és hegyével csuklójába szúrt. Sötét vér buggyant ki. Ai Bili mosolyogva kérte el a tőrt:
- Az enyém kicsorbult. - Megkarcolta csuklóját, s a két férfi keze összetapadt egy percre. Vérük összekeveredett.

- Ettél, testvérem? - kérdezte Zsabuej.
- Ettél, testvérem? - kérdezte Ai Bili is. Ezzel véget ért a szertartás.
- Később majd iszunk is a testvériségünkre - mondta Zsabuej. - Most azonban szélsebesen tovább kell mennünk.

Li Lin-tan őrnagy ugyanolyan hájas volt még, mint azelőtt, de nem éppen tiszta ruháján, elhanyagolt haján meglátszott, hogy barlangban él. Bár a homokpadlójú üreg elég kényelmes volt, s a kis thaiföldi lány - már amikor nem a barlang végében álló ágyon hevert - tisztán is tartotta. A bejáratra sátorponyvát akasztottak, a ruhát, fegyvert és élelmet a homokkőbe vert karókon tartották.
Li újabb nagy adag konyakot töltött magának, és egy kisebbet Ai Kannak. A kínai egyetlen kortyra félhajtotta, és megrázkódott, amikor az erős konyak összerántotta a gyomrát.
- Már csak három palack van belőle - mondta. - És rizsre is szükségünk van. Ta ma di! Hihetetlen!
- Saját szememmel láttam. Néhányan megúszhattak volna, még sokan is, ha nincs ott Ai Bili. Ő kelt át a folyó fölött egymaga egy bambuszfa törzsén, és a túlsó parton a katonák hátába került.
- Hányan juthattak át a folyón? - kérdezte az őrnagy.
- Harmincnégyen, így mondta Zsabuej. Egy fa tetejéről figyelte őket messzelátó csövön. Az is a parancsnoké volt, amíg élt.
- Harmincnégyen - ismételte a kínai. Tudod; hányan indultak el?
- Azt mondta Zsabuej, hatszázán, ötvenen voltak, akik Kenglakot támadták meg. Ezek közül is elmenekült néhány, azt beszélik. - Saját szerepéről hallgatott.
Li nehezen lélegzett.
- Az egész zászlóalj! Éppen most egészítették ki a létszámot.
- A környékbeli falvak meghívták a harcosokat, hogy igyanak velük a győzelemre. Én egyenest idejöttem. Egy-két napon belül itt lesznek.
Hallgattak. Egy idő múlva a thaiföldi lány kérdezte kínaiul:
- Elmegyünk végre?
- Fogd be a szád! - förmedt rá Li. - Megyünk, amikor megyünk.
- Siettem, hogy elmondjam neked - ismételte Ai Kan. - Pedig mi nem szívesen járunk erre. A Leopárdfej-csúcs a szellemeké.
- No, én eggyel se találkoztam - jegyezte meg Li. - Üzennem kell Vej tábornoknak. Ilyen az én szerencsém. Hogy éppen nekem kell közölnöm efféle híreket azzal a kurafival. Sose bocsátja meg. Jobb, ha kedvező híreket hoz az ember, Ai Kan. - Felkelt és fel-alá lépkedett a barlangban. - Igyál még. De hozz majd a ti tüzes vizetekből. Rádióüzenetet kell küldenem... No, ez ráér akkor is, amikor elmentél.
Visszaült a helyére; nem kell túl sokat tudnia Ai Kannak. Nem kapott parancsot a visszavonulásra, s ebből arra következtetett, hogy még mindig

burmai csapatok tartózkodnak az ő barlangja és a főhadiszállás között.
- Azt hiszem, jobb, ha még itt maradok - mondta. - Nincs értelme keresztülmenni a dzsungelen, amíg ezek ott nyüzsögnek. Ami meg a szellemeket illeti, inkább ők, mint a te fejvadász barátaid. Konzervünk van elég. De rizs kell! Néhány napon belül hozz, amennyit egyszerre elbírsz a hátadon, aztán ha még itt leszünk, úgy húsz nap múlva megint.
Ai Kan töprengő képet vágott.
- Nem szívesen jövök ide. Éjszaka semmiképp se. Nappal pedig nem hozhatom a rizst.
- Megijedsz a vénasszonyok meséitől? - gúnyolódott Li. - Nincsenek itt szellemek.
Ai Kan megátalkodottan hallgatott.
- No, figyelj ide. Gyere pontosan öt nap múlva. Két emberem vár majd az emelkedő alján. Idehoznak és visszakísérnek. Majd akkor megegyezünk a következő időpontban. Rendben van?
Ai Kan megadással mérlegelte:
- Nagy kockázatot vállalok. Jól meg kell fizetned érte.
- Ta ma di! - káromkodott Li, de elismerő vigyor rajzolódott arcára. - Hiszen hatszáz dollárt kaptál a lányért, akit át sem adtál. Most még egy marék rizsért is pénzt akarsz?
- Nem a rizsért. A kockázatért. De egyezzünk meg. Mondjuk, hogy a rizsért kaptam a hatszáz dollárt, és ne beszéljünk többé a lányról, így megcsinálom.
- A kutya mindenit! - horkant fel Li, de hamar lecsillapodott. - Jól van. Nálad az adu. Megtarthatod a dollárokat a rizsért.
- Jó. Tehát mától számítva az ötödik éjszakán.
- Várnak majd az embereim.
- Lekísérhetnének most? Megbeszélnénk, hol találkozunk.
- Mindjárt parancsot adok. Gyere!
Az őrnagy visszatérve megírta a távirat szövegét, amelyben közölte Vej tábornokkal a Csou őrnagy zászlóaljáról hallottakat. Átadta a rádiósnak, és leült az ágyra Hsziao Ai mellé. Végighúzta kezét a lány hűvös, selymes bőrén. Az meg se rezzent, vizenyős szeme a semmibe meredt. Sápadt elefántcsontszínű hosszúkás arcából vörösen villant ki rúzsos ajka.
Az őrnagy keze félreérthetetlenül célhoz ért, mire a lány felült.
- Készítsek neked ópiumpipát? - kérdezte reménykedve, s már készült is leszállni az ágyról. A férfi visszalökte.
- Most ne. Az ópium elgyengíti a férfit - mordult rá, aztán halkabban, inkább csak magában folytatta: - Hiszen tudod te ezt jól. - Hideg ez a lány, akár a jégcsap. De legalább nem beteg.
Amikor felállt, a lány utánaszólt:
- Nem szeretem ezt a helyet.
- Én se.

Li őrnagy kiment. Szólt Sennek, hogy ne zavarják. Visszatérve a lányt ugyanúgy találta. Hidegen és zárkózottan figyelte, amint a férfi leveszi derékszíját és újabb italt tölt magának.

A hosszú menet összezsugorodott: már csak a Manung környéki falvakba igyekvő néhány tucat harcos haladt együtt Zsabuejjel és Ai Bilivel. Egész úton a rizsről és az ópiumról, a gazdag zsumikról meg a rabszolgatartásról beszélgettek.

Ai Bili egész úton vállára akasztva vitte régi puskáját a zsákmányolt új karabély mellett, melynek csövén ott himbálózott az előző tulajdonos feje.

- Bizony - magyarázta Zsabuej -, odalent a síkságon, ahol a lahuk élnek, évente háromszor aratják a rizst az öntözött földeken. Mindenütt rizst termesztenek. Néha annyi terem, hogy nemcsak az állatoknak jut belőle, hanem még fűtenek is ve]e.

Ai Bili kétkedőén mosolygott.

- Sose láttam ilyet - mondta.

- Szellemet se láttál soha, mégis hiszel benne.

- Hogy ne láttam volna szellemet! Éjszaka álmomban az én szellemem elvitte a puskám, íjam és nyilaim szellemét, vadászott velük állatok szellemeire és találkozott más emberek szellemével.

- De a Termés Szellemeit vagy a Nagy Szellemet sohase láttad, igaz?

Szavai gondolkodóba ejtették Ai Bilit.

- Efelől se vagyok biztos. Álmomban látok olyasmit is, amihez hasonlót ébren sose látok.

- Minden ember így van ezzel. Csak a saját gondolataid foglalkoztatnak tovább, amíg alszol.

- De ha nincsenek szellemek, hogyan keletkezett a föld, a víz, a kövek, az emberek meg az állatok?

- Nem tudom. De ha már itt tartunk, ki teremtette a szellemeket?

- Ai Leh azt mondja, valamikor réges-régen egy nagy szellem, a legnagyobb teremtette mindet. Litluen a neve, ő teremtette a napot és a holdat, az állatokat és a fákat, legvégül pedig az embert. A Sárga Szilvamadár neszt hallott egy napon a sziklából, és odahívta az összes madarat meg állatot, hogy hallgassák. Azután elmentek Daumejhez, a hegy szelleméhez, ő pedig azt mondta nekik, hogy repesszék meg a sziklát. Nekigyürkőzött a leopárd, a vízibivaly, az összes ló és öszvér, de hiába, így hát ismét elmentek Daumejhez, aki ezt mondta: "A nagy állatok már próbálkoztak, következzenek most az aprók" Ekkor a Kék Rizsmadarat hívták, próbálkozzék ő. Rákoppintott csőrével a sziklára, a szikla megnyílt és egy ember jött ki belőle. Daumej megtanította az embereket különböző nyelveken beszélni, és a szén porával kente be őket, hogy különböző legyen a bőrük színe. A thaiföldieket és a hanokat közönséges faszénnel, és ez lekopott róluk, a mi népünket azonban a szénné égetett banánfa porával kente be: ez tapadós, nem jön le.

Ezért vagyunk mi sötétebb bőrűek, mint a hanok.
Ai Bili Zsabuejre nézett:
- Te is sötétbőrű vagy - jegyezte meg.
- Igen. A vák és a lahuk egyformák, de sokáig távol éltünk egymástól, ezért különbözik a nyelvünk. És nálunk a teremtés történetét is másképp mesélik. Nektek Ai Leh mondja ezeket a meséket, igaz? De kitől hallotta Ai Leh?
- Az apjától, ő is varázsló volt, ő mondta el Ai Lehnek az összes ilyen történetet, meg a varázslók dolgát. A halála előtt pedig nagy beszédet tartott, és megmondta a nagy és kis szellemeknek, hogy Ai Leh lesz az utóda.
- Így van ez - mondta Zsabuej. - A varázslók fiaiból lesznek a varázslók, és ma már legtöbbször a falu feje is a fiának adja át tisztét. A varázslók kapják a legjobb falatot az áldozati állatokból meg a vadászzsákmányból, ajándékot és pénzt is kapnak, amiért közben járnak a szellemeknél, és ők segítenek a gazdag zsuminak, hogy ő legyen a falu feje. Aztán ketten együtt megváltoztatják a régi szabályokat, és kisajátítják maguknak a falu öntözött földjeit. - Felnevetett és Ai Bili vállára csapott: - Hát nem érted, Ai Bili? Nekik egyre több lesz, másoknak meg egyre kevesebb. Az emberek kölcsönt kérnek tőlük, aztán ópiumot kell termeszteniük, hogy visszafizethessék. Közben még többet kell kölcsönkérniük, hogy legyen mit enni. Így lesz egyre több ópium, egyre kevesebb rizs és egyre több adósság. De ez mind új dolog.
- Igaz - mondta Ai Bili. - Na Sang is azt állítja, hogy az ő lány korában nem volt se adósság, se rabszolgaság.
- A rabszolgaság is az ópiummal kezdődött - magyarázta Zsabuej. - Ai Kannak tíz rabszolgája van, Ai Lehnek hét. Ismerek olyan falut, ahol mindössze harminc család él, és a falu fejének húsz rabszolgája van.
- Húsz rabszolgája?!
- Igen, húsz. És a rabszolga csak úgy szabadulhat, ha megfizeti az adósságát vagy házasságot köt. De ki választ házastársul eladósodott rabszolgát?
- Akad, aki megteszi - jegyezte meg Ai Bili. - De hát nem lehet ennek véget vetni?
- Az egyetlen módja, ha nem kérnek több kölcsönt.
- De hogy kerülhetik el? Ha rajtad a sor, hogy áldozati bivalyt adj a szertartáshoz vagy feleséget kell vásárolnod a fiadnak, kölcsönre szorulsz! És a zsumi csak akkor ad, ha megígéred, hogy többet fizetsz viszsza, vagy odaadod rabszolgának a másik fiadat vagy lányodat, ha nem tudsz fizetni.
- Igaz. De ha elegendő rizst tudnának termeszteni az emberek, lenne mit enniük. Akkor pedig pénzzé tehetnék, amit az őserdőben találnak, és senki se szorulna annyi kölcsönre. Éppen erről akarok beszélni veletek. Fiatalok vagytok és bátrak. Okosak is. De nem eléggé. Te is, például, mióta cipeled magaddal ezt a fejet.
Ai Bili a kezében tartott ijesztő csomagra pillantott. A súlyos, kerek fejet a

halott egyenruhájából leszakított vászondarabba göngyölte.
- És milyen büdös - fintorgott Zsabuej.
- Persze hogy büdös, hiszen már hat napos. De egy ellenség feje. Örülnek majd neki Manungban.
- Szomorú, hogy így van - jegyezte meg Zsabuej.
- Megszereztem a leopárd fejét, most pedig elviszem egy ellenség fejét. Azt fogják mondani, hogy Ai Bili jó va harcos. Na Paion és Ai Dvaion is segítek vele, mert a falubeliek a pártomra állnak majd.
- És elterjed, hogy megmásztad a sziklafalat és megtisztítottad az utat a csangerzsikektől - tette hozzá Zsabuej.
- Többen is mellém állnak majd, és azt mondják, nincs igaza Ai Kannak Na Pai dolgában. És Ai Dvai is a falvunkban maradhat.
Zsabuej oldalvást végigmérte a fiatalembert, és csendesen így szólt:
- Még fontosabb dolgokban is melléd állnak majd.
- Miben?
- Mit gondolsz, Ai Bili, helyes, hogy olyan emberek állnak a falvak élén, mint Ai Szor és Ai Kan?
- Ai Szor csak Ai Leh eszköze.
- És Ai Kan?
- Gonosz ember, aki mind több hatalmat akar.
- Ki legyen hát a falu feje?
- A legjobb harcos vagy a legbölcsebb férfi. De azok szegények.
- De ha így mennek tovább a dolgok, még éhesebbek lesztek, még több lesz az adósságotok, és már csak a zsumi ehet jóllakásig. A szegények pedig mind az ő rabszolgájává válnak vagy számíthatnak rá, hogy idővel rabszolga lesz belőlük.
- Nem tudom, mit tehetnénk - mondta Ai Bili. - Az emberek a gazdagokat választják, mert tartoznak nekik és félnek tőlük. Hogy lehetne ezen változtatni?
Zsabuej nem felelt azonnal a kérdésre. Ezt mondta:
- Elmégy fejvadászatra, hogy jó termése legyen az egész falunak. A régi időkben az egész termést elosztották. Most meg kockára teszed az életedet a faluért, de annyid sincs, amennyivel megakadályozhatnád, hogy rabszolgának vigyék az asszonyodat.
Zsabuej hagyta, hadd gondolkozzék a szavain. Szótlanul mentek tovább jó ideig. Aztán ismét megtörte a csendet:
- Láttam én, Ai Bili, hogy bátor férfi vagy. De ahhoz talán mégse vagy elég bátor, amit szerintem tenned kellene.
A fiatalember megállt, Zsabuej azonban karonfogta és kényszerítette, hogy továbbmenjen vele.
- Tudhatod, hogy nem vagyok gyáva!
- Éppen azért gondolkozom ezeken a dolgokon, mert tudom, hogy bátor vagy. De most másfajta bátorságra lenne szükség. - Ujjával a legény

homlokára koppintott. - Ai Bili megtorpant.
- Nem értem. Mondd meg, mire gondolsz.
- Arra, hogy szedd össze néhány barátodat, és kezdjetek öntözéses rizstermesztést Manungban. Eleget tapasztaltál már ahhoz, hogy tudd: hiába raktok akár száz fejet is kosarakba, az öntözött föld sokkalta több termést hoz, mint a száraz.
Újra elindultak. Ai Bili tétován megjegyezte:
- Tudom. Láttam. De mindenki azt mondja, hogy a Föld Szellemeit felbőszíti, ha vizet vezetünk a fejükre.
- Tehát a Termés Szellemei hatalmasabbak a Föld Szellemeinél?
- Nem vagyok varázsló, nem értek a szellemek dolgaihoz. De ha öntözni kezdem a földet és valamilyen nagy csapás éri a falut, a fejemet fogják követelni és a barátaim fejét is. - Felnézett és látta, hogy Zsabuej kedvesen, együttérzőn mosolyog. - Így is épp elég bajom van már, Zsabuej.
- Igaz. De ha nekikezdesz, a következő esztendőben mások is követik a példádat, még a szomszédos falvakban is. Így történt Mongsza környékén is. Akkor pedig rövidesen mindenkinek lesz elég ennivalója. Sőt, több mint elég. - Felsóhajtott. - Csak néhány bátor és erős akaratú ember kell hozzá.
- Emberektől nem ijedek meg én, Zsabuej, de nem szeretnék összetűzni a szellemekkel.
- Nem hiszek én azokban a szellemekben.
- De ha mások hisznek bennük! És enélkül is annyi a bajom, hiszen tudod...
- Tudom - vágott közbe Zsabuej -, de azt sem akarod, hogy a gyerekeid Ai Leh vagy Ai Kan rabszolgáiként nőjenek fel, igaz? Nem akarod, hogy mindenki ópiumot termesszen a gazdagoknak, akik aztán délen tovább adják, ti meg csak a maradékot egyétek, amit "apátok" odavet, miután megetette az állatait.
- Nem ígérhetek most semmit - morogta Ai Bili, és elkerülte Zsabuej tekintetét.

Na Sang lihegve kapaszkodott fel. Verejték csillogott a fején, seszínű gyér hajfürtjei között.
- Azt mondja Ai Leh, hogy a malacnak nincs epéje - bökte ki.
A fiatalok egymásra néztek, azután ismét a töpörödött vénasszonyra, aki előregörnyedt és botjára támasztotta kiugró állat.
- Nincs epéje - füttyentett Ai Dvai. - Ez bizony nem jó. Rossz előjel, igaz?
- Persze. Mindenki ezt mondja - jegyezte meg Na Sang kétkedőn. - De hát Ai Leh végezte az áldozati szertartást.
- Azt hiszed, hogy... - szólalt meg Ai Bili. Félmeztelenül ült a földön, úgy látszott, mintha csak fekete ágyékkötő lenne rajta, pedig bő rövidnadrágját viselte, fölgyűrte a szárát a korc alá. Erős legény volt Ai Bili, mégis csenevésznek tűnt a hatalmas termetű, duzzadó izomzatú Ai Dvai mellett.

- Azt hiszem, hogy Ai Leh vén róka. Ha rossz óment akar kapni, akkor rosszat is kap.
- De a többiek mégis hisznek neki - jegyezte meg Ai Pono.
- Látjátok - mondta Na Pai, és bambuszásójára támaszkodott megpihenni - , egyre mondtam, hogy ne vágjunk bele ebbe az öntözésbe. Most még jobban meggyűlik a bajunk. Zsabuej az oka az egésznek. Telebeszélte a fejeteket, aztán elment Mongszába, minket meg itthagyott a pácban.
- Visszajön - vetette ellene Ai Bili.
- Legalábbis ezt mondta. Különben is, ő lahu, nekik mások a szellemeik. - Megigazította a szoknyáját. Egy vászondarabbal megtoldotta ugyan az alját, de mind jobban domborodó hasán felcsúszott, és szabadon hagyta a térdét.
Ai Dvai kiköpte a betel levét.
- Ugyan, elegünk van már ebből - intette le Na Pait. - Mongszában is öntözik a rizsföldeket, pedig ugyanazokban a szellemekben hisznek, mint mi.
- Persze, mert ti Zsabuej minden szavát elhiszitek - förmedt rá Na Pai. - Különben is, Ai Dvai, a fele bajunknak te vagy az oka. Amikor Ai Bili hazatért, hősként ünnepelték. Talán kikerülhettünk volna a bajból. De hogy te is itt vagy... - remegett az ajka. - Ó, nem is tudom már, mit beszélek...
- Ai Dvai a vértestvérem, Na Pai - figyelmeztette Ai Bili szemrehányó hangon.
- Én meg az asszonyod vagyok - kiáltotta könnyek között a lány, - és a gyerekedet hordom a hasamban! De neked a vértestvéred az első.
Ai Bili segítséget kérőn nézett Na Sangra. Az öregasszony megrázta a botját.
- Elég ebből a hülyeségből, te lány! - vijjogta dühösen. - Ai Leh, ez a ravasz róka, csak azt teszi, amit várhattunk tőle, s te már is azt kívánnád, hogy hagyjunk fel az egésszel, és engedjük győzni harc nélkül? Pfúj!
Ai Bili Na Pai vállára tette a kezét, de látszott rajta, hogy szégyelli mindenki előtt kimutatni az érzelmeit. Megsimogatta a vállát, aztán gyorsan visszahúzta a kezét.
- Igaza van Sang nagyanyónak. Mindannyian számítunk rá, hogy a vén gazember utunkba áll. De nem hagyjuk magunkat olyan könnyen eltántorítani. Felőlem akár bele se legyen annak a sertésnek!
- Vagy akár hét mája! - rikkantotta Ai Vat. Kényszeredett tréfáját nevetés és egyetértő bólogatás fogadta, csak Na Pai maradt komor. Na Sang meg akarta simogatni a kezét, de ő elrántotta.
- Jobb lenne a bátyámat keresni, mint ennyi időt pazarolni a föld öntözésére. Hogy vége legyen ennek a gonosz pletykának...
- Mi értelme tűvé tenni az őserdőt egyetlen emberért? - vágott közbe Na Sang. - A legjobb, amit tehettek, ha jó termést takarítotok be, és még több földet öntöztök. Akkor több rizs jut eladásra, a következő évben pedig még több. Ez a helyes út, igaza van Zsabuejnek.
- Hagyjuk az ördögnek azt a disznót epével vagy anélkül - mondta Ai Bili.

- Folytassuk a munkát, különben sohase jutunk el a vetésig!
Na Sang és Na Pai egymás mellett ülve nézték a férfiakat. Régebben már megművelt, majdnem teljesen sík földdarabot választottak a patak közelében, amely egy sziklás dombról futott le és keresztülhaladt a falun. A falu alsó végén dolgoztak, a régi rizsföldekre vizet vezető árkoktól távolabb. Lekaszálták és felégették az embermagasságúra nőtt füvet, a hamut pedig elterítették a földön eszközeikkel.
Már elkészítették a víz visszatartására szolgáló, egy láb magas gátat is, és nagyjából elegyengették a földet a gáton belül. Megfelelő szerszámok híján, majd csak a víz rábocsátása után alakíthatnak ki vízszintes felületet.
Előző nap kis medencét ástak ki a patak mellett víztárolónak és az egyenletes folyás biztosítására. Ezt is Zsabuej ajánlotta.
- Néha nagyobb a vízhozam, néha kisebb. Ha ástok egy medencét, mindig annyi vizet bocsáthattok a földre, amennyit akartok. Jünnanban láttam ezt, a Mekong túlsó partján.
Ő jelölte ki az első rizstábla helyét is, úgy, hogy később az újabb táblákat ugyanazzal a vízzel öntözhessék.
A manungi fiatalok lelkesen egyetértettek minden javaslatával.
De néhány órával azután, hogy Zsabuej elindult Mongszába és ők hozzáláttak felégetni a füvet, megdöbbentő felfedezést tettek. Keskeny, de mély szakadékot vettek észre a tábla és a patak között. Tudták ugyan, hogy ott húzódik, de Zsabuej nem látta, ők pedig nem gondoltak rá, hogyan vezessék át rajta a vizet.
Egész éjszaka ezen töprengtek, végül Ai Dvai azzal az ötlettel állt elő, hogy bambusz-lefolyóval hidalják át a szakadékot. Kidöntöttek egy vastag törzsű bambuszfát, egyik oldalán felhasították és kivájták, majd keresztülfektették a szakadékon, összekötve a két oldalán kiásott árkot, és agyaggal lerögzítették, így gondoskodtak róla, hogy folyamatosan vezethessék át a vizet a medencéből a rizsföldre. Csak egy lapos követ kellett elmozdítani, amely elzárta a medence kifolyónyílását az ároktól, és már folyt a víz, s a bambuszcsövön és a pár méter hosszú árkon át ráömlött a rizsföldre.
- Kész - állapította meg Ai Bili izgatottan. - Megyek és elmozdítom a követ.
Felsorakoztak a bambuszcső köré, és mindannyian aggódva lesték, hogy folyik át először a víz a hídjukon.
- Most teszem odébb a követ! - kiáltott le hozzájuk Ai Bili. - Már folyik a víz!
A vízzel lépést tartva futott lefelé az árok mentén. A víz vékony sugárban szivárgott át a mintegy tíz méter hosszú bambuszcsatornába, és lassacskán megtöltötte.
Hirtelen felkapták fejüket és fülelni kezdtek. A bambusz megreccsent. A következő reccsenéssel kettéhasadt a csatorna, és a vízzel együtt a szakadékba hullott. Elkeseredetten nézték, hogyan tűnik el haszontalanul a drága víz a

szakadék fenekén nőtt bozótban.
Senki se szólt. Némán bámultak le a törött bambuszra.
- Ez volt a legerősebb, amit találtunk - szólalt meg végül Ai Dvai.
- Mégse volt elég erős - mondta Ai Vat.
- Egyetlen bambusz se lesz elég erős! - hangzott fel mögöttük egy diadalmasan harsány hang.
Megfordultak. Ai Leh állt ott és Ai Szor. Egy csoport falusi kísérte őket.
- Láthatjátok, mi történik, ha rossz előjelek ellenére cselekedtek - állapította meg a varázsló magas orrhangján, nagyon elégedetten. - Az epe nélküli sertés mindig balszerencsét jelent.
- Igaz - helyeselt valaki a háta mögött -, amikor Ai Tali házasodott, akkor se volt epéje a sertésnek. És a felesége féllábú, halott gyereket szült, és maga is belehalt a szülésbe.
- Miért nem úgy termesztitek a rizst, ahogy más?
- Hagyjátok békén a Föld Szellemeit!
- Mindannyiunkra bajt hoztok!
A rizstermesztők egy szót se szóltak. Végre Ai Bili intett, mire elindultak felfelé a medencéhez. Ott a legény visszatette a követ a helyére, elzárta az árkot, majd megfordultak és szembe néztek a lejtő alján maradt csoporttal.
Na Sang lassan követte őket, Na Paira támaszkodva. Mögöttük kiáltások harsantak:
- Vérfertőző boszorkány!
- Szörnyszülöttet hoz világra a falvunkban! Na Sang levegőért kapkodva lihegte:
- Hallod, hogy túlkiabálja az a boszorkány Na Lifu a többieket?
- Gyűlölöm - sziszegte Na Pai. - Ő kezdte az egészet.
- Hehehe! - vihogott az öregasszony -, de ő még jobban gyűlöl téged. Elvetted az orra elől azt a férfit, akire szemet vetett.
A domb aljáról tisztán hallatszott Na Lifu hangja:
- Saját nemzetségéből való férfival feküdt össze! Ne tűrjétek, hogy kihordja a fattyát!

Senki se hívta Na Pait, hogy vegyen részt a bivalyáldozat bemutatásán. Egyszerűen otthon maradt, s a többiek tudomásul vették. Különben is csak az egyik nemzetség adta a bivalyt, nem rendeztek farokvágási szertartást. Na Sang azért elment, s még visszakiáltott éles hangján:
- Majd hozok neked valami jó falatot, drágám!
A kunyhóban ülve Na Pai a kecske puha gyapját fonta, Ai Bili hozta neki az erdőből. Ebből készül majd a csecsemő első pólyája. A friss reggeli levegőt betöltötte a faluszerte gyújtott tüzek füstjének szaga. Egy bődülés elárulta, hogy a bivaly befejezte életét. Ezután dobok hangját és a bivaly teteme körül táncoló férfiak és nők énekét hallotta.
A nap ferde sugaraitól hosszú árnyékot vetettek odakint a magas papayafák

és a vadon nőtt banánfák.
Feltűnt egy szellemtáncos, buzgón lengette dárdáját, igyekezett kiűzni az ördögöket minden elképzelhető helyről. Azután eltűnt, és csupán a falu központja felől hallatszó zsivaly jelezte az eleven életet. Ez jó alkalom volt arra, hogy Na Pai kimenjen elvégezni a dolgát. Leosont a lépcsőn és a nőknek kijelölt helyre ment a bokrok közé.
Visszafelé jövet levélzizegést hallott. Gyorsan egy fa mögé húzódott, onnan kandikált ki a nesz irányában.
Na Lifut pillantotta meg.
Ki akarta várni, amíg elmegy előtte, de a varázsló lánya más irányba tartott. Furcsán lépkedett, mintha súly húzná le bal vállát, és feltűnően mereven tartotta a karját. Amikor megfordult, Na Pai meztelen kardot vett észre nála. Hóna alá szorította a markolatát, s begörbített ujjaival fogta a penge kiszélesedő végét, karja így elrejtette a fegyvert.
Gyorsan, idegesen lépkedett. Na Pai csípőjéhez nyúlt, hogy megbizonyosodjék, nála van-e a tőr, és a nyomába eredt.
A falu lakott részén túl Na Lifu már nemigen nézett körül, az alagút felé sietett, és éppen eltűnt benne, amikor Na Pai kilépett a bozótból.
Kivárta, amíg a lány keresztül ment az alagúton; majd gyorsan utána eredt. Na Lifu az új rizsföld felé indult. Na Painak ismét várnia kellett: hátha visszanéz? A varázsló lánya most már nem rejtegette a kardot, markolatánál fogva vitte.
Bekanyarodott az ösvényen, de Na Pai még várt, kezét türelmetlenségében ökölbe szorította. Lehet, hogy óvatos az előtte járó; megáll és hátra les, nem követik-e. Végül mégis utána indult.
De mire odaért az új rizstábla szélére, Na Lifunak nyoma - veszett. Na Pai megrázkódott félelmében. Csak őt akarta kicsalogatni, és most...?
A rizstáblát majdnem teljesen elborította a csillogó víz. Új bambuszcsatornát készítettek, karókkal is megtámasztották, s most a víz lazította a földet a teljes kiegyengetés előtt. Az egyik oldalon már átcsapott a víz, ezért gyeptéglákkal magasították a töltést. Sok munka volt még hátra, amíg olyan egyenletes lesz a föld, hogy csak vékony vízréteg kell az elárasztásához.
Csapdától tartva, Na Pai a csapást szegélyező magas fűbe húzódott és várt. Kihúzta tőrét tokjából, és szorosan csuklója köré tekerte a zsinórját.
Rémülten figyelt fel a hirtelen támadt, félreérthetetlen reccsenésre. Valaki bambuszfa törzsét vágja késsel. Amint felfogta, mit hall, a szakadék fölött átívelő bambuszcső felé rohant.
Na Lifu lent állt, és kitartóan csapkodta a karddal a vizet továbbító bambuszcsatornát tartó négy támaszték egyikét.
Amikor Na Pai odaért, a kard éppen átvágta a karót. Kilendült, de nem dőlt el, mert tartotta a nád, amellyel kikötötték.
Na Lifu meglátta Na Pai árnyékát, feltekintett és a két lány farkasszemet

nézett.
A csatorna megreccsent, de a még helyén levő három karó fenntartotta.
Na Lifu egy szót se szólt, a következő karóhoz ugrott, zihálva vagdosni kezdte, s közben a szeme sarkából figyelt Na Paira.
- Hagyd abba! - kiáltott rá Na Pai.
Na Lifu tovább vagdalta a bambuszt.
Na Pai megragadott egy súlyos követ. A tőr akadályozta a hajításban, ezért a csuklójára kötött szíj alá dugta a pengét.
A kő vállon találta Na Lifut. Elejtette a kardot és megtántorodott. Miközben lehajolt a kardért, felnézett Na Paira.
- Kard van nálam, nálad pedig csak tőr - sziszegte. - Futni se tudsz azzal a szörnnyel a hasadban. Ha még egy kőhöz mersz nyúlni, felmegyek.
Ezután hátat fordított, és újra csapkodni kezdte a bambuszkarót. Már majdnem teljesen átvágta, a karó rezegni kezdett, ha még egyszer oda vág, áthatol rajta a kard. A bambuszcsatornán átcsapott egy kis víz, de még kitartott.
Amikor Na Lifu a harmadik karót kezdte volna átvágni, Na Pai ismét megdobta egy kővel. Nem találta el, és Na Lifu elindult felé a kis szakadékon keresztül.
- Ezt megbánod - mondta dühtől és izgalomtól remegő hangon.
Mászni kezdett a meredek domboldalon, de megcsúszott. Gyorsan megkapaszkodott az egyik karóban és üggyel-bajjal igyekezett feljebb.
A bambuszcsatorna nagyot reccsent, meghajolt a víz súlya alatt, és még jobban meggörbült, amikor Na Lifu megragadta a szélét, hogy felhúzódzkodjék. A kard akadályozta a mozgásban, újra megcsúszott, de ismét megkapaszkodott.
Na Pai előrehajolt, amennyire tudott, és késével megcélozta a csatornába kapaszkodó kezet. Na Lifu éppen idejében kapta vissza, megint megcsúszott, de most is fenn tudta tartani magát. Dühét most már a sikertelenség is fokozta, és visítozva lengette a kardot, hogy távol tartsa Na Pait, amíg egészen felkapaszkodik. Ha pedig feljut, az elnehezült, a gyors futásra képtelen Na Pai apró tőrével teljesen védtelen a varázsló karddal felfegyverzett lányával szemben.
Körülnézett. A falu messze van, Na Lifu pillanatokon belül leterítheti. Visszafordult, felkapott egy súlyos homokkövet, és teljes erőből a lihegve felfelé igyekvő vetélytársnője arcába vágta.
A varázsló lánya félig már a szakadék széle fölé emelkedett, és látta a repülő követ. Hátrálni próbált, hogy kitérjen útjából, de hiába: a kő nyakszirten találta. Estében elkapta a bambuszcsatorna szélét, s görcsbe merevedett ujjai még önkívületi állapotban is jó ideig kapaszkodtak.
Sivító reccsenéssel omlott össze a bambuszból összetákolt szerkezet, bár a karók még most is csak lassan engedtek. Na Lifu ujjai elengedték a csatornát, a lány lezuhant a szakadékba, s a mélyben egy sziklába verte a fejét. A

tönkrement csatorna utánahullott, és lábát is a sziklához szögezte.
Na Pai látta, hogy arcán összekeveredik a halántékáról szivárgó vér a csatornából lefolyó saras vízzel.
Enyhébb lejtőt keresve odébb ment, lemászott és odaszaladt Na Lifuhoz. Nyitott szemébe nézett, és vékony, fehér sávot látott fekete pupillája alatt. Haja alól erős sugárban áradt a vér. A szíve nem dobogott többé.
Na Pai ernyedten eltette tőrét és körültekintett. Hol a kard? Visszakapaszkodott a szakadék szélére, és megtalálta azon a helyen, ahol a kő eltalálta Na Lifut. Ledobta a tetem mellé, azután a falu felé kémlelt.
Senkit se látott, csak lövések dördülését hallotta. A férfiak a húsért versenyeztek. Feje fölött néhány fehér felhőfoszlány úszott az indigókék égen. Azután megpillantott egy kiterjesztett szárnyain lebegő saskeselyűt.
Na Pai a felső kapuhoz vezető másik úton ment vissza a faluba. Útközben senkivel se találkozott.
Amikor Na Sang hazatért egy főtt májjal, rizzsel és paprikával, Na Pai a kunyhóban ült és születendő gyermekének pólyáját fonta.

- Ai Leh azt mondja, hogy meggyilkolták a lányát - mesélte Ai Kan a kövér Kuomintang-őrnagynak, és mindkettőjüknek töltött a szürkés, házilag főzött rizspálinkából. - De hát mindenki bent volt a faluban. A lánya azt mondta, hogy rosszul érzi magát, és nem akart felkelni.
Li őrnagy azzal a néhány hosszú fekete szőrszállal játszadozott, amely azóta nőtt állán, mióta elhanyagolta a borotválkozást. Felhajtotta a rizspálinkát, öklendezett tőle, és elfintorította az orrát.
- Miből gondolja Ai Leh? Azt mondod, nem sok maradt a lányból.
- Hát nem sokat hagytak meg a keselyűk. A koponyája bezúzódott.
- Ha egyszer rázuhant a vízcső.
- Az a lábára zuhant. De akár megölték, akár nem, az igazi bajt ezek a legények okozzák a rizsföldjükkel.
- Ugyan! Mit számít egyetlen öntözött tábla? Ai Kan végzett az itallal, és fel-alá lépkedett a barlangban.
- Ebben nincs igazad - magyarázta. - Nagyon is tévedsz, ne haragudj. Ai Lehnek van igaza. - Ismét leült és így folytatta: - Ai Leh mutatta be az áldozatot, amikor elkezdték a munkát, és nagyon rossz előjeleket kapott. A lánya el akarta vágni a vízvezető csövet, ez tagadhatatlan. De meghalt, és maga a vályú verte agyon, így beszélik az emberek. Most pedig ezt mondják: a varázsló azt állítja, hogy a Föld Szellemeinek nem tetszik az új rizsföld, de a lánya meghalt. Alighanem a Termés Szellemei ölték meg. A Termés Szellemeinek talán tetszik az új rizsföld és...
Li Lin-tan türelmetlenül félbeszakította:
- Már megint a szellemekkel jössz! Gyermeteg hülyeség!
- De az emberek hisznek bennük. Ha pedig ezek új rizsföldet nyitnak és megússzák baj nélkül, mások is követik a példájukat.

- Ó, már értem, mire gondolsz - kapcsolt a kínai. - Az ópiumra.
- Igen. Ha tűrjük ezt, néhány év múlva az emberek már csak annyi ópiumot fognak termelni, amennyi nekik maguknak kell. Esetleg még egy keveset a piacra.
Li összevonta szemöldökét, és megvakarta az orrát.
- Ez már komoly dolog. Azt jelentené... - de mégsem mondta ki, hogy mit jelentene. Barátságos, széles mosollyal így folytatta: - Legfőbb gondunk, hogy segítsünk itteni barátainknak, az olyanoknak, mint te meg Ai Leh.
Ai Kan népe jellegzetes nyerseséggel kimondta:
- A va gyűlöli a kínait. Azt hiszed, könnyen tudlak titeket segíteni? Azok a falumbeliek, akik most velem tartanak, csak azért teszik, mert adósaim. Ha megszűnik az adósság, Vanhotnak rövidesen új vezetője lesz.
Most Li Lin-tan kezdett fel-alá járkálni a homokon.
- Fogd be a szád! - förmedt rá az egyhangúan dúdoló thaiföldi lányra. - Nem tudná Ai Leh valahogy megzabolázni ezeket a kölyköket?
- Megpróbálta. De a lánya okosabb akart lenni nála, és elrontotta az egészet. Megteszi ő, ami tőle telik. Minden azon múlik, ellenük tudja-e fordítani a falubelieket. Mert azok már kezdik azt képzelni, hogy mégiscsak tetszik a szellemeknek, amit a fiatalok csinálnak.
- Nem jutott eszedbe, hogy ismét megfenyegesd a falut? Végtére is az a lány még mindig a te tulajdonod. És mi van azzal a nyomorék fickóval?
Ai Kan ujjait szopogatva gondolkodott, aztán megrázta a fejét.
- Ez az Ai Bili dicsőségben úszva jött meg nyugatról. Még az én falumban is bálványozzák a fiatalok. Nagyon kockázatos az ügy. Ha kudarcot vallok a fenyegetőzéssel, még rosszabbra fordulhatnak a dolgok.
- Értem. Mit lehetne tenni?
- Hát... egy ideig még visszatarthatom őket, meg is fenyegethetek néhány manungit, de ez már nem elég. Az kellene... - Elhallgatott, és szeme sarkából Lire sandított.
- Ki vele!
- A rizsfölddel kell történni valaminek, hogy az emberek azt higgyék, mégis magukra haragították a szellemeket.
- Tehát?
- Nappal őrzik a földjüket, éjszaka meg nem jár kint senki. Ha én csinálnék valamit, észrevennék a vanhotiak, és néhány órán belül értesülnének róla a manungiak is, hogy én voltam, nem a szellemek. Ez pedig Ai Bili malmára hajtaná a vizet. - A kis őrnagyra pillantott, aztán elfordította a fejét és kimondta: - Arra gondoltam, hogy neked könnyebb odamenni néhány embereddel, és körülnézni éjszaka.
Li nevetve rázta meg a fejét.
- Arra nem gondoltál, hogy már enélkül is épp elég bajom van?
- Nekem is. És nekem még titeket is el kell látnom rizzsel meg pálinkával. Csak egyszer szimatolják meg az embereim, hogy kínaiakat segítek... -

Elhúzta a kezét a torka előtt. - Kosárba kerülne a fejem.
Kis hallgatás után megkérdezte:
- Egyébként hogy álltok rizzsel?
Li Lin-tan elértette a célzást, és elmosolyodott. Járkálás közben az asztalhoz ért, és ránézett a főhadiszállásról érkezett legutóbbi táviratra. Vej tábornok visszatért a régi területre. A burmai csapatokat visszavonták. Ahogy számítottak rá. A tábornok távirata így szólt:
HELIKOPTEREKET VÁRUNK STOP MEGSZERVEZZÜK ELSZÁLLÍTÁSUKAT STOP KÉSZÍTSENEK ELŐ FÜSTJELEKET HELYZETÜK PONTOS KÖZLÉSÉRE STOP 0 ÓRAKOR RÁDIÓN JELENTKEZÜNK - VEI.
Jó hír, de mit se változtat azon, hogy Li őrnagynak fogytán a rizse, a tapasztalatok szerint pedig a helikopter késhet vagy el is maradhat. Éppen elég kereskedelmi vállalat van Tajvanon, amelyik igénybe veheti a helikoptereket, és Csang Kaj-seknek is akad néhány barátja, aki ágyasait szállíttatja velük estélyekre. így hát ezt mondta:
- Ó, a rizs? Azt hiszem, már csak néhány napra valónk van. Hoztál egy keveset?
- Ma nem lehetett.
Li majdnem kirobbant, de aztán mosolyogva jegyezte meg:
- Igazán őszinték vagytok ti, va férfiak. Értem én az észjárásodat. - Aztán anyanyelvén morgott: - A kínaiaknak leheletnyi célzás is elég. De ezek? Barbárok! Primitív majmok!
A thaiföldi lány felütötte fejét az ismerős nyelv szavaira.
- Mit mondtál? - kérdezte Ai Kan.
- Ó, csak Hsziao Ait becéztem.
Még vidámabb arckifejezést erőltetett magára.
- Úgy teszek, ahogy javasolod: megnézem azt a rizstáblát. Te meg el ne feledj rizst hozni, és ebből a... tüzes vízből is.
Ai Kan távozása után leült, és megfogalmazott egy rádióüzenetet:
LEHETŐ LEGHAMARABB SZÁLLÍTSÁK EL CSOPORTOMAT - LI LIN-TAN.

Na Pai és Ai Bili kéz a kézben ült a mohos földön. A rizstábla csillogó víztükrét nézték. Csivitelő madarak röpködtek a magasban - vörös, smaragdzöld és kék villanások. Türkizkék pillangók lebegtek a levegőben. Alattuk messzire nyúlt az őserdő, a tó nagyságú fehér ködfoltokat csak a hegyek gerince törte meg.
- Most már csak meg kell várnunk, míg megnő; azután átültetjük - magyarázta Ai Bili elégedetten.
- Azután pedig várhatjuk a termést - tette hozzá Na Pai. - Olyan boldog vagyok. Ugye, milyen szép?
A gyeptéglával kirakott töltéssel határolt sima víztakaró visszatükrözte az

ég kékjét és a felhők fehérségét. Fecskék fürödtek benne, alacsonyra ereszkedtek, hirtelen csobbanással megmártóztak, azután ismét felemelkedtek. A tábla egyik sarkában a friss fű zöldjénél is zöldebb folt látszott: itt túlságosan sűrűn vetették a rizst, hamarosan átültetik majd kézzel, szálanként, egyenletes sorokba. A földet vízzel tápláló árkocskákból halk csörgedezés hallatszott.

- Jövőre több táblát is nyitunk - mondta Ai Bili. - Lesz elég élelmünk, és még marad fölösleg is bivaly meg disznók vásárlására. Mihelyt kifizethetem Ai Kant, pompás lakodalmat csapunk. De addigra már ez a kis kölyök is a lábunk alatt futkos. - Megsimogatta Na Pai domborodó hasát.

- Azt mondják, szörnyszülött lesz - kesergett Na Pai.

- Dehogy lesz, kicsi Pai. Szép és erős gyerek lesz. Na Pai töprengve bámult a távolba.

- Akad, aki azt mondja, hogy a szellemek a mi pártunkat fogják, és többen is meg akarnak próbálkozni az öntözéssel, ha nekünk semmi bajunk nem esik... Úgy félek, hogy valami szörnyű dolog történik velünk! Túl boldogok vagyunk...

- Semmi baj se lesz - csillapította Ai Bili. - Pártunkat fogják a szellemek. Láttad, mi történt Na Lifuval... - Észrevette, hogy Na Pai nehezebben lélegzik, de nem szól, csak bámul maga elé. - Mi baj, kicsi Pai? - kérdezte és megfogta a kezét.

Na Pai megrázta a fejét, és elfordult.

- Az bánt, hogy Na Lifuról beszéltem?

Na Pai hirtelen átölelte és mellére hajtotta a fejét.

- Nem a szellemek voltak - zokogta. - Én... én öltem meg Na Lifut.

- Te ölted meg Na Lifut?! - Ai Bili szája tátva maradt a megdöbbenéstől, kilátszott bételtől fekete fogsora. Hallgatta Na Pai zokogását, majd hosszú szünet után így szólt: - De hiszen bent voltál a faluban.

- Nem... - Na Pai könnyei Ai Bili meztelen mellére folytak. - Követtem őt ide. Le akarta dönteni a csatornát. Megpróbáltam megakadályozni. Meg akart ölni, ezért hozzávágtam egy követ. Látod, hogy nem a szellemek fogták pártunkat... - A zokogásból hirtelen nevetésre váltott, s egyszerre sírt és nevetett. - Szörnyű volt - mesélte. - De senkinek se mondd el! Hadd higgyék, hogy a szellemek csinálták. Előtted nem hallgathattam el. Nem bírtam egyedül viselni a titkot.

- Ne bánkódj, drága Pai - vigasztalta a férfi. - Nem mondom el senkinek. De hagyd már abba a sírást, erre jöhet valaki a mieink közül.

Lassan csillapodott Na Pai zokogása, már csak a válla remegett.

- Borzalmas volt - mondta és megrázkódott. -; Megölt volna, igazán megölt volna.

- Nyugodj meg, Pai. Elhiszem.

- De hát nem érted? Nem a szellemek tették. Az emberek azt hiszik, hogy a Termés Szellemei ölték meg Na Lifut. Pedig nem ők voltak, hanem én.

Ai Bili elnézett a feje fölött, és a válaszon gondolkozott.
- Nem érted? - kérdezte makacsul a lány. - Ez mindent megváltoztat.
Ai Bili munkától kérges ujjai közé fogta Na Pai fejét, maga felé fordította, és könnyben úszó fekete szemébe nézett. Olyan gyengéden csókolta meg, ahogy még soha.
- Nagyon szeretlek, Pai - mondta kedvesen. - Jobban, mint bármikor. Egy nap, ha megérjük, olyan leszel, mint Na Sang.
Na Pai felmosolygott rá.
- Szereted Na Sangot, ugye?
- Van benne valami, ami erőt ad az embernek és arra készteti, hogy becsületes legyen. Mintha ő maga lenne az igazság egy darabja. Fiatal korában talán éppen olyan volt, mint te most.
Na Pai szorosan hozzásimult.
- Olyan jó téged hallgatni. Visszaadod a bátorságomat. A gyerekedet hordom a hasamban, és néha úgy félek.
Ai Bili hangosan gondolkozott:
- Hiszen bátran viselkedtél. A rizsföldünket akartad megvédeni. Ezért még jobban szeretlek. A legszívesebben megmondanám Na Sangnak, hogy te ölted meg Na Lifut. Ő becsülne érte. Mert most egy kicsit nyafogósnak tart.
Na Pai boldogan sóhajtott fel.
- Azért mégse mondd meg. Jobb, ha csak mi ketten tudjuk. - Megcsókolta Ai Bilit. - Nem félek már attól, hogy meghalok, csak a boldogságunkat féltem. Igaz, amit Na Sangról mondasz. Ő az emberek lelkébe lát. Szereti őket, még akkor is, ha nem viszonozzák. De gyűlöli az Ai Lehhez és Ai Kanhoz hasonlókat, akik csak magukra gondolnak, másokra nem. Igaza van... Életében nagyjából mindenki ugyanazt csinálja. Hol dolgozik, hol meg lustálkodik. A gyerek meg az öreg nem tud dolgozni, de ennie kell. Az egész életre elosztva egyformán jut mindenkire. Miért legyen egyik va a másiknak a rabszolgája?
Ai Bili kivette a vállára akasztott tarisznyából a nyers marhabőrből készült dobozt, bétellel kínálta Na Pait, azután ő maga is vett belőle.
- Azt hiszem, igaza van Zsabuejnek - mondta. - Na Sang lánykorában még nem voltak rabszolgák. Minden va annyit termesztett, amennyire szüksége volt, és úgy éltek, mint egy nagy család. Akkor kezdődött a baj, mikor az emberek többet kezdtek termeszteni, mint amennyi kellett nekik. Főképp, mikor ópiumot kezdtek ültetni. Az ópium tette az egyiket gazdagabbá, a másikat szegényebbé. Most pedig egyre több az ópium és egyre kevesebb a rizs. - Az új rizstáblán csillogó vízre mutatott: - Ezért nagy dolog ez a tábla. És ezért olyan dühös miatta Ai Leh.
Na Pai bólintott.
- Nemcsak dühös, hanem fél is. Mert mások is megcsinálhatják ugyanezt. Ki szavazna rá vagy Ai Kanra, ha nem kellene tőlük rizst kölcsönkérnie? Akkor a legbölcsebbeket és a legvitézebbeket választanák.

- Olyanokat, mint te, Ai Bili - mondta Na Pai. A fiatalember elvörösödött.
- Hát, ha én lennék a falu feje, összehívnám az embereket, és véget vetnék a kölcsönzésnek meg a rabszolgatartásnak. Mindenki megkapná a részét, akár a régi időkben. Segítenénk az öregeknek, tüzet gyújtanánk helyettük, és vizet is hordanánk... - tette hozzá.
- Azt mondta Zsabuej, hogy valami nagy ügy kezdete lehet ez a rizsföld - jegyezte meg a lány.
Ai Bili a tábla sárkában virító zöld foltra mutatott, ahol túl sűrűn vetették a rizst.
- Gyakran gondolkozom ezen: egy kis zöld szár kibújik a földből, és hatalmas bambusszá nő. Amíg ilyen kicsi, eltaposhatod és levághatod, de mire megnő, felmászhatsz a csúcsára, elbír. Ilyen ez a rizsföld is. Meg kell akadályoznunk, hogy eltapossák az Ai Leh-félék. Ha learatjuk a termést, rövidesen több lesz az öntözött tábla, mint amennyit Ai Len elpusztíthatna. Hiszen az őserdő összes bambuszfáját se tudja kiirtani.
Na Pai megragadta a kezét.
- Milyen szépen beszélsz, Ai Bili, Egy szép napon a va törzs vezére leszel, és ott ülsz majd Zsabuej oldalán.
A legény felugrott, és Na Pait is felhúzta.
- De most már elég a szóból - mondta, hogy zavarát leplezze. - Ai Leh bajt kavarhat.

Na Molo részeg gyűlölettel mérte végig férjét a szájához emelt pálinkás bögre fölött. Ai Leh a tűz másik oldalán ült, és az italtól kótyagosan bámult a parázsba.
- Ha csak kicsit is férfi lennél, nem tartana itt Ai Bili - mondta. - De téged csak az ópium, meg a pálinka meg a serdülő rabszolgalányok szoknyája érdekel!
- Fogd be azt a majompofádat!
- Azt szeretnéd! De ne feledd, én a feleséged vagyok, nem afféle kis ringyó, amilyet egy vagy két bivalyért kapsz. Előkelő nemzetségemnek lenne egy-két szava hozzád, ha valami bajom esnék.
- Hagyd már abba a rikácsolást, te papagáj. Semmi bajod nem esik. Bár néha már azt hiszem, csak akkor lenne egy kis nyugalmam, ha... - és torkához emelte a kezét.
- Azt szeretnéd, mi? Ne hidd, hogy nem tudok a dolgaidról. Mit csináltál a múlt héten?
- Nem tudom, miről beszélsz - mondta Ai Leh, és a tűzbe bámulva várta, mi következik.
- Dehogynem tudod. Amikor meglátogattam a családomat. Na Tunról beszélek.
- Na Tunról? - Ai Leh igyekezett meglepettnek látszani.
- Igen, Na Tunról. Mit csináltál vele?

- Semmit. De csendesebben. A fiúnk még ébren lehet.
Az asszony mezítláb a kunyhó sarkába tipegett. Ai Zao gyorsan lehunyta a szemét és visszafogta a lélegzését. Mikor anyja fölébe hajolt, morgott, mocorgott és megfordult, horkolt, azután ismét lassan, szabályosan kezdett lélegezni. Elég jól csinálta ahhoz, hogy becsapja az anyját. Na Molo visszament a tűzhöz, leült és újra ivott. Kortyintás közben néhány csepp lecsordult az állára. Tenyerével letörölte, aztán újra rákezdte:
- Semmit se tudsz eltitkolni előlem.
- Azt se tudom, miről beszélsz, drágám...
- Ne drágámozz! Hiszen ide hoztad azt a lányt, igaz? Ráfogtad, hogy ellopott egy ezüstdollárt. Ai Leh hallgatott.
- Levettetted vele a ruháit, hogy kikutasd, igaz? - folytatta Na Molo emelt hangon.
- Halkabban! A szomszédok...
- Fütyülök rájuk. És úgy tettél, mintha megtaláltad volna a dollárt.
- Mert ellopta - morogta Ai Leh.
- Azután meg ráparancsoltál, hogy feküdjék le a földre, és elővetted az ostort.
- Gondoltam, megérdemli a verést.
- Úgy. És mikor a lány sírva könyörgött, hogy ne verd meg?
Ai Leh nem felélt.
- Akkor mit csináltál? Azt mondtad, hogy nem vered meg, és a dollárt is megtarthatja, ha megtesz valami mást, igaz? Mondd, hogy nem így volt, te képmutató, buja, vén bakkecske!
Ai Leh már csak sziszegni tudott.
- Tartsd a nyelved, asszony. Még meg tudlak verni.
- Meg ne próbáld! Tizenkét éves lányokkal szemben játszhatod a férfit. Fütyülök rá. De arra már nem, hogy Ai Bili meg Ai Dvai ellen semmit se mersz tenni!
- Csak ne légy olyan biztos ebben. Éppen készülök valamire.
- Ugyan mire?
Ai Leh a kunyhó sarka felé pillantott, azután halkan közölte:. - Például beszéltem Ai Kannal.
- Ai Kannal? Hát ez mire volt jó? Legutóbb azt hallottam, megint azzal fenyegetőzik, hogy elküldi a vörcspaprikát.
- Nem tudsz te mindent, drágám - kezdett ellentámadásba Ai Leh. - A vöröspaprikáról csak azért van szó, hogy megijesszük a falubelieket és Ai Bili ellen fordítsuk őket.
- Két bolond egy pár - förmedt rá a felesége. - Hiszen a fiatalok már azt hiszik, hogy a nap is Ai Bili fenekéből süt.
- Nem állunk meg ennél. Ai Kan tudja a módját, hogy tönkretegye a rizsföldjüket. Ez már valami, igaz-e?
Na Molo közben ismét töltött, s a pálinkát szopogatva megjegyezte:

- De ha megtudják az emberek, hogy Ai Kan áll mögötte, még rosszabb lesz. Mind Ai Bili pártjára állnak.
- Ne aggódj. Ai Kannak különleges terve van. Még nekem se mondta el. Olyan képe lesz a dolognak, mintha a szellemek csinálták volna.
Felesége még egyet kortyolt, majd megkérdezte:
- Mitől lett ilyen készséges Ai Kan? Nem nagyon szeretitek egymást.
- Egyikünk sem akarja, hogy tovább tartson ez a rizstermesztés.
Na Molo elismerő tekintettel bámult rá.
- Helyes. De szorultok ám, ha kitalálják.
- Semmi közöm ahhoz, amit Ai Kan csinál - mondta a varázsló, és ravaszul hunyorított.
- A tűzzel játszol, Ai Len - figyelmeztette az asszony. - Mindannyian megjárhatjuk.
- Ne aggódj - nyugtatta meg a férje, elégedetten kortyintott, majd megjegyezte:
- És ügyet se vess erre a Na Tunra. Csak azért történt, mert egy kicsivel többet ittam a kelleténél.
Az asszony szótlanul bámult a tűzbe.
Ai Zao mindent hallott, dühöngött és szégyellte magát. A tulajdon apja elárulja a falut, összejátszik az ellenséggel! Szülei lefeküdtek a tűz két oldalán, és hamarosan hallhatta szeszes horkolásukat. Ő nem tudott elaludni, csak izgatottan hánykolódott.
Alig hajnalodott, máris felkelt, és megrázta anyja vállát. Az asszony kótyagosan ébredt, a varázsló még hanyattfekve horkolt tátott szájjal, kilátszott fekete fogsora és ínye, ajkát száradt nyál szegélyezte.
Ai Zao már útrakészen állt anyja fölött, íj, tegez, hosszú csövű puska, kard és tőr volt nála, vállán a házilag szőtt tarisznya, ebbe tette a töltényt meg a rizst és a szárított húst.
- Mi van? - morogta az anyja.
- Vadászni megyek - hangzott a fiú válasza.
- Hiszen tegnap nem is mondtad.
- Nem.
- Ki megy még?
- Senki. Egyedül megyek.
- Ne menj magad, Ai Zao, tudod, hogy itt a fejvadászat idénye.
- Majd vigyázok.
- Ne menj egyedül, Ai Zao, kosárba kerülhet a fejed!
- Nem félek én attól.
Na Molo férje fölé hajolt és megrázta a vállát. Ai Leh morgott, megnyalta száraz száját és tovább aludt. Az asszony újra megrázta, azután körülnézett.
Ai Zao már elment.

Szakadt az eső, nagy erővel verte Na Sang kunyhójának tetejét, és

csobbanva mosott gödröt magának a homokban az eresz alatt. Hat hüvelyk magasra csapódtak vissza az esőcseppek a pálmalevélből rakott tető széléről. Fullasztó hőség volt a kunyhóban, a levegő nem mozdult, a verejték nem száradt fel. Az éjszaka sötétje még nyomasztóbbá tette a vihart, de a tetőn doboló esőtől, az időnkénti villámoktól s az áradó víztől biztonságban, mégis jól érezte magát a társaság az öregasszony kunyhójának tüze körül.

Na Sang a középső oszlophoz dőlve iszogatta az erős kínai cirokpálinkát, amit Zsabuej hozott. A többiek hatvanöt százalékos fenyőpálinkát ittak és igazi gyári cigarettát szívtak, indiai módra két ujjuk között lefelé tartva. Egyenesen tüdőre szívták a füstöt, nem hagyták kárba veszni vagy levegővel keveredni. Na Pai erdei növényekkel és vöröspaprikával ízesített vaddisznóhúst főzött.

Zsabuej megvárta, míg elhal a távolban egy hosszú mennydörgés-sorozat, s csak azután folytatta:

- Itt ez a kétszáz ezüstdollár Ai Bilinek, vásárolja meg rajta Na Pai szabadságát. Nem ajándék, hanem kölcsön a törzsek tanácsától. Ugyanígy kaptok pénzt két bivalyra is, hogy ünnepséget tartsatok és megpecsételjétek a békét a Vanhottal Ai Dvai ügyében.

- És ha Ai Kan nem fogadja el a pénzt? Azt mondta, hogy nem egyezik meg így - szólt közbe Ai Bili.

- Beszélek vele holnap vagy holnapután. Kénytelen lesz elfogadni. A törzsek tanácsa véget akar vetni ennek az új szokásnak, hogy adósságért rabszolgának visznek el embereket. Ai Bili visszafizeti majd ezt a pénzt, de csak ugyanennyit! Ugyanígy Ai Dvai is.

Na Pai felsóhajtott és visszaguggolt a tűzhöz.

- Úgy látszik, elmúltak a bajok... vagyis elmúlnak, ha még a bátyámat is megtaláljuk.

- Aratás után ez lesz az első dolgunk - mondta Ai Bili.

- Ehetünk - közölte Na Pai. Előhúzták tőrüket és sorban hegyére tűztek egy darabot a fazékból.

- Szóval holnap kezditek a kiültetést? - kérdezte Zsabuej teli szájjal. Az ízletes húsból egy zsírcsepp gördült le az állára.

Ai Dvai az ajtó felé, az esőfüggönyre pillantott.

- Ha ez abbamarad.

- Abbamarad. Nincs még itt a monszun ideje.

Ám a vihar tovább tombolt, s végül a vendégeknek haza kellett indulniuk. Az eső elvakította és abban a pillanatban bőrig áztatta őket, mihelyt kitették a lábukat a kunyhóból. Zsabuej a Na Sang ágyával szemben álló fekhelyen aludt, az ifjú pár a kunyhó legtávolabbi sarkába húzódott. A helyiség elsötétedett, mert hamu borította el a parazsat. A vihar még dühöngött, villámok cikáztak, mennydörgések robajlottak, de egyre halkabban és távolodva. Lassan magukkal vitték az esőt is.

Az eső után tiszta, hűvös hajnalra ébredtek, a rózsaszínű köd derűs napot

ígért. Na Pai addig legyezte a tüzet, míg újra feléledt, akkor fadarabokat rakott rá. Zsabuej körülnézett. Még új volt a kunyhó, de a bambuszgerendákat és a banánleveleket már aranybarnára festette a füst. Na Sang az esti iszogatástól kábultan, nyitott szájjal horkolt, kilátszott a bételtől sötétvörös, fogatlan ínye.

A rizstermesztők közül Ai Dvai érkezett elsőnek; felismerték az ütemes zajról, amit mankója és meztelen talpa csapott a feljárón.

- Jó idő a kiültetésre - jelentette vidáman. - Most még hűvös van, de később annál melegebb lesz. Lássunk hozzá korán.

- Egyél előbb - mondta Na Pai. - Mindjárt kész a rizsleves.

Vizet öntött a fazékba az éjszakai lakoma maradékára, azután néhány marék rizst szórt bele.

- Velünk jössz, Zsabuej? - kérdezte Ai Bili.

- Nem. Ai Kanhoz megyek.

Na Sang arca ráncokba húzódott, ahogy ráhunyorított Zsabuejre:

- Jó lesz, ha vigyázol a tarisznyádra, mikor vele tárgyalsz.

Amint elült a nevetés, a falu felől lárma ütötte meg a fülüket.

Na Pai hiába próbálta felfogni a távoli kiáltásokat.

- Mi lehet ez?

Ai Bili az ajtóhoz lépett, hogy jobban halljon.

- Jön Ai Vat. Rohan. Mi baj? - kiáltott ki.

- A rizsföldünk - szólalt meg Ai Dvai rosszat sejtőn, és nehézkesen felállt. Na Sang is felemelkedett, magára húzva ócska szőrmetakaróját.

Ai Vat felszáguldott a lépcsőn. Levegő után kapkodott és reszketett.

- A patak! A patak! - Zihálva állt az ajtóban. - Kiszáradt. Nem ad vizet.

Egymásra néztek.

- Nem ad vizet? Mi történt? - kérdezte Zsabuej éles hangon.

Ai Vat mélyet lélegzett.

- Nem tudom. Senki se tudja. Odahívták Ai Szort... meg Ai Leht... Azt beszélik az emberek, hogy... megharagudtak a szellemek... az új rizsföld miatt.

Na Sang lebiggyesztette alsó ajkát, behunyta félszemét és a tűzbe köpött. Csend telepedett a kunyhóra. A távolból egyre hallatszott a kiáltozás. Emberek futottak el a kunyhó mellett a zaj irányába.

Ai Bili a hirtelen megrázkódtatástól elgyengült, hangon kérdezte Zsabuejtől:

- Mit csináljunk?

- Mindenesetre legjobb, ha odamegyünk és megnézzük.

Felvette a puskáját és a tisztségét jelző dárdát. Ai Bili is puskát és kardot vett magához. A készülődést látva, Ai Dvai megjegyezte:

- Találkozunk az úton. - És elment Ai Vattal a fegyveréért.

Na Sang ledobta magáról a takarót, felcihelődött és szintén indulni készült.

- Veled megyek, Sang nagyanyó - jelentette ki Na Pai.

A kiáltozás abbamaradt, mert már a falu egész népe kivonult a patak partjára, és a szörnyű esemény elnémította az embereket.

A hír igaz volt: a patak kiszáradt. A kövek és az iszap között csak itt-ott tükrözte vissza egy-egy kisebb pocsolya az ég kékjét.
Senki se tudta, mit mondjon vagy mit tegyen. Nem is tudták azonnal felfogni a tragédia súlyát.
- Talán csak egy kis időre száradt ki - mondta valaki rekedt hangon. - Máskor is majdnem megtörtént már.
- Ugyan, ekkora eső után?
- Talán földcsuszamlást okozott az eső. Ásóval eltakaríthatjuk.
- Vagy egy fa hullott keresztbe a patakba. Ai Szorra és Ai Lehre néztek, tőlük vártak irányítást. De ők is tanácstalannak látszottak.
- Feljebb történhetett valami - hangzott el a kézenfekvő következtetés.
Ez már Ai Leh kótyagos fejébe is szöget ütött.
- Felmegyünk és megnézzük - mondta.
A falu két vezetőjével az élen, hosszú sorban elindultak. A patak medrében mentek, szortyogott az iszap meztelen lábujjaik között. Ai Bili fiatal barátaival és Zsabuejjel tartott. Előre szegett fejjel, görbén sántikált a menet végén Na Sang, az elnehezedett Na Pai támogatta.
Több mint fél mérföldet tettek meg, mikor az élről kiáltások jelezték, hogy találtak valamit. Az elmaradók előre tülekedtek, de a szűk patakmederben kevés volt a hely, a meredek partra pedig nehéz volt felkapaszkodni.
Ai Bili és társai végül felmásztak, míg a fekete ruhás, fekete turbános tömeg lent erőlködött és tülekedett.
Tüstént megértették. A patak ezen a helyen azelőtt majdnem vízszintes rövid szakaszon folyt, azután szűk kis szakadékon zubogott le. A vízszintes szakasz legvégén hatalmas szikla hullott a patakba, és teljesen elzárta a víz útját.
Ai Bili még feljebb hágott, míg belátott a szikla mögé. A megakasztott víz sekély tóvá szélesedett, és haszontalanul áradt szét az őserdőbe. A legény kétségbeesetten nézett Zsabuejre, de az inas kis lahu egy szót se szólt.
Minden falubeli ismerte ezt a sziklát. Régi helyén az időtől érintetlen kövek karéjában különös fehér foltot látták, szétfutó fekete csíkokkal.
- Szóval erre gondolt Ai Kan barátod! - suttogta Na Molo a férje fülébe.
- Kuss! - sziszegett a varázsló. - Azt akarod, hogy...
Látta, hogy a falubeliek mind őt nézik. Emelt hangon szólt hozzájuk:
- Én intettelek benneteket! Megmondtam, hogy a disznó rossz előjeleket adott. Nem volt epehólyagja. Súlyos jel ez. És íme, a szellemek bosszút állnak a falun...
Szünetet tartott, és hallotta, hogy szájról szájra adják a szavait. Még hangosabban folytatta.
- Borzalmas dolog történt. Ai Bilinek és barátainak fennhéjázása az oka. Ai Bili jól szolgálta népünket. De fejébe szállt a siker. Azt hitte, hogy a szellemek fölé helyezheti magát...
Ismét szünetet tartott, megvárta a helyeslő morgást.

- Kihalt hely lesz a falvunkból - folytatta. - Láttatok már kihalt falvakat, amelyeknek lakói megsértették a szellemeket?
Várt, amíg megértik szavait. Valamennyien ismertek kihalt falvakat, legalábbis hallottak olyanokról, melyeket hasonló szerencsétlenség sújtott.
- Víz nélkül nem élhetünk itt. Nem védhetjük magunkat. Csak le kell ülniük ellenségeinknek a falu körül, és várni, amíg megszomjazunk. El kell költöznünk olyan helyre, ahol van víz, és új falut kell építenünk a járhatatlan őserdőben. - Felmutatott a parton álló csoportra: - Ők az okai. Intettem őket, hogy ne kezdjék öntözni a rizsföldet. Régóta tudják a va nép fiai, hogy haragszanak ezért a szellemek. Miattuk büntetnek most mindannyiunkat.
Amikor elhallgatott, ismét összenézett a feleségével. Hosszú csend következett. A magas parton az égre rajzolódott a rizstermesztők kis csoportja, lentről pedig minden fej feléjük fordult. Ai Leh a javaslatra várt, melyet nem akart ő maga kimondani. Nem kellett sokáig várnia.
- Áldozzuk fel a rizstermesztőket! Adjuk életüket a szellemeknek! - Az ópiumszívásba idő előtt belerokkant, s a varázslónál fülig eladósodott Ai Mana szólt.
Néhányan nyomban felkapták a jelszót:
- Áldozzuk fel a rizstermesztőket!
Mászni kezdtek Ai Bili és csoportja felé. A fiatalember levette válláról puskáját, és több társa követte példáját. A falusiaknál csak kard és kés volt, hiszen nem is készültek elhagyni a falut.
- Megálljatok! - kiáltott rájuk Ai Bili: Felnéztek, meglátták a puskákat és megálltak.
- Beszélnünk kell egymással - mondta Ai Bili.
- Ugyan, miről beszélnétek? - rikácsolt egy női hang. - Hát felnőtt férfiak vagytok ti, hogy megijeszt benneteket néhány puskás kölyök?
A férfiak egy része elindult vissza a falu felé. Nem volt nehéz kitalálni, hogy fegyverért.
Zsabuej nem vette le válláról a puskáját. Csillapítani igyekezett Ai Bilit:
- Nem tárgyalásra való idő ez. Jobb, ha elmentek. Én itt maradok, és megteszek minden tőlem telhetőt.
- De mi lesz Na Paijal?
- Mondom, hogy mindent megteszek, amit lehet. Itt maradok, amíg szükséges. De menjetek! Gyorsan! Kin segít, ha agyonlőnek?
- Megígéred, hogy itt maradsz?
- Vértestvérek vagyunk.
Ai Bili egy percnyi tétovázás után a várakozó fiatalokhoz fordult. Az őserdő felé intett fejével, és elindult. A hat tagú kis csoport követte. Ai Dvai haladt az élen, pedig nehezen mozgott, mert mankója mélyre süllyedt a megakadt víztől felázott talajba.
A fiatalok távozását látva, a falusiak kiáltozni kezdtek. Zsabuej, puskával a vállán, rangját jelző dárdáját maga elé tartva, lement a patakmederben

álldogálókhoz. Egyszeriben csönd lett és minden szem őrá szegeződött. Ez Zsabuej, valamennyi va vezére. Úgy látszik, nem fél a szellemektől és Ai Lentől, semmitől se fél.

Egyenesen Ai Leh elé lépett és így szólt:

- Meg kellene próbálni elmozdítani ezt a sziklát.

Minden szem a szikla felé fordult. Képtelenségnek látszott a javaslat. A hatalmas, kerek szikla legalább kétszer olyan magas volt, mint a legmegtermettebb férfi.

- Ha sok ember nekifog, bambuszrudakkal elmozdíthatja - mondta Zsabuej.

Ai Leh elgondolkozva rágta a körmét, azután kivette kezét a szájából, és csendre intette az embereket, de nem Zsabuejnek válaszolt.

- Én előre megmondtam, hogy nagy baj lesz, ha folytatják a munkát a rizsföldön. Igazam lett. A szellemek jelei láthatók azon a helyen, ahonnan a szikla elmozdult. Nagy tabu ez. Aki még jobban meg akarja haragítani a szellemeket, ám bajlódjék a sziklával. Én óva intlek tőle titeket. Ezt akartam mondani.

Halk morgás hullámzott végig a falusiak sorain.

- De hátha a falu ellenségei tették oda a sziklát - jegyezte meg Zsabuej.

Ai Leh látta, hogy felesége szemében gúnyos káröröm villan. De az asszony nem szólt.

- A disznónak nem volt epehólyagja. Ez határozottan jelezte, hogy bajt hoz ránk az új rizsföld - ismételte makacsul.

- Nem a szellemek jelei azok ott - folytatta Zsabuej. - Sok ilyet láttam én már. Odalent a síkságon használnak a puskaporhoz hasonló, de sokkal nagyobb erejű port a nagy sziklák elmozdításához. Olyat robban, akár a mennydörgés, és a szikla a levegőbe repül tőle. Az hagy ilyen nyomot.

Ai Szor közbeszólt. Ő a falu feje, érezte, hogy hallatnia kell a szavát.

- A va népnek nincs ilyen anyaga. Ha a mi földünkön sziklák mozdulnak, akkor a szellemek mozdítják el őket.

Szavai újabb morgást keltettek a falubeliek csoportjában. Tudták, hogy a szellemek képesek ilyesmire és még sok mindenre.

- Ha igaz lenne, amit mondasz, Ai Szor, akkor minden sziklát a szellemeknek kellett volna a helyére tenniük, és egyetlen egyet se lehetne elmozdítani.

- Ez különleges szikla - szögezte le Ai Leh, lezárva a vitát. - Menjünk vissza a faluba. Holnap áldozatot mutatok be és beszélek a Nagy Szellemekkel.

Zsabuej arcán halvány mosoly futott át.

- Jó. Itt maradok és részt veszek az áldozat bemutatásán. Most azonban szemügyre veszem egy kicsit ezt a sziklát.

Felkapaszkodott a partra, és olyan helyen állt meg, ahonnan a sziklát is, korábbi helyét is jól láthatta.

Amikor már nem hallhatta, Ai Leh odasúgta Ai Szornak:
- Siessünk vissza. Kiküldünk néhány embert, keressék meg ezeket a kölyköket, és hozzák vissza őket a faluba. Jobb, ha ott lesznek, amikor a szellemekkel beszélek.
A falusiak élére állt és elindult. Ütközben oldalba lökte Na Molot, és fenyegetően súgta a fülébe:
- Ha egyetlen rossz szó kicsúszik a szádon, úgy megverlek, hogy mozdulni se tudsz többé.
- Jobb lesz, ha egy ujjal se nyúlsz hozzám, te agyalágyult ópiumszívó - sziszegte vissza a felesége. - Mondhatom, jól kieszelted ezt Ai Kannal! Most új falut építhetünk meg új házakat, és mikorra nő fel az új sövény? Itt kell hagynunk az őseink sírját. Kihalt helyet véd majd a fejek temetője. És mi lesz a saját rizsföldeddel, te hülye?!
Na Pai és Na Sang egy bokorba bújva várta ki a falubeliek távozását, azután felmásztak oda, ahol Zsabuej vizsgálgatta a sziklát.
- Nincsenek lábnyomok - jegyezte meg a vezér.
- Nagy eső volt az éjszaka.
- A szellemek nem hagynak lábnyomokat - mondta Na Pai.
- Szellemek! - köpött ki Na Sang megvetéssel. - Ai Lehnek hívják azt a szellemet.
- Azt hiszem, igazad van - bólintott Zsabuej. - De hogy tehette? Nem tudom elképzelni, hogy kijött volna ide az éjszaka, abban a nagy esőben, robbanóanyaga sincs, meg használni se tudná. Idegenek csinálták ezt.
Na Sang hamiskásan oldalt hajtotta a fejét, és úgy villogott a szeme ráncos arcából, mint egy fényes dióba foglalt, fekete üvegdarab.
- Ai Leh különben is részeg volt az este, mint mindig. De biztos lehetsz benne, hogy tud a dologról: Megfigyeltem, milyen pillantásokat váltott a feleségével.

- Lehet, hogy úgy van, ahogy mondod - mondta Ai Vat Ai Bilinek. - Talán igaza van Zsabuejnek. De ha mindenki Ai Lehnek hisz... - legyintéssel fejezte ki tehetetlenségüket.
- Ai Leh ravasz róka - fakadt ki Ai Bili.
- Mi meg csirkék vagyunk - tette hozzá Ai Dvai.
- De azért egyetértek Ai Vattal. Segíthet, ha sikerül hazavinnünk egy fejet a szellemeknek, s hozzá még egy kis vaddisznóhúst is. Ezen felül csak abban reménykedhetünk, hogy Zsabuej elér valamit.
- De hiszen megegyeztünk abban, hogy nem megyünk többé fejvadászatra.
A hatalmas termetű nyomorék turbánja alá dugta az ujját, és zavartan vakarta meg a fejét.
- Tudom, mennyire szereted a rizsföldet, Ai Bili - mondta -, de elsősorban azzal kell törődnünk, hogy a vállunkon maradjon a fejünk. Egyetértek Ai Vattal. Jobban szót értünk a falu népével, ha szerzünk egy fejet. De nem

Vanhotból.
- Tehát ugyanazt mondod, mint Ai Vat. És ti? - fordult Ai Bili Ai Lához és Ai Ponóhoz. Mindkettő bólintott.
Ai Bili nagyot lélegzett.
- Hát akkor én is beleegyezem. Merre menjünk?
- Mongmot felé - ajánlotta Ai Vat. - Északnyugatról megkerülhetjük a hegyet, azután északnak tartunk. Talán elkapunk valakit hazatérőben a földekről. Azok ott nem vigyáznak annyira, mert jóba vannak a vanhotiakkal.
Lassan haladtak az őserdőben, az állatok vágta csapáson, s vagdalták az indákat és tüskés ágakat. Az első csermelynél, egy vadbanánfa alatt megálltak reggelizni. Apró piócák tapadtak a kezükhöz, mikor egy kortyért a vízbe merítették.
Ai Vat hirtelen pisszegett, felemelte vizes kezét és csendre intette őket. Beledermedt a nyakuk a feszült figyelésbe. Ai Bilinek már száján volt a kérdés:
- Mi az? - de már mindannyian hallották. Valaki egy száraz ágra lépett. Azután újra meg újra hallották a léptek neszét.
- Többen lehetnek - suttogta Ai Bili. - És meg se próbálnak óvatosan járni. Sietnek.
- Csak Manungból jöhetnek - mondta Ai Dvai, és látszott, milyen sápadt sötétbarna arca.
- Ai Leh újabb gonoszsága - jegyezte meg Ai Vat. - Biztos sokan jönnek és jól felfegyverkezve.
Ai Bili barátja nyomorék lábára nézett. Ai Dvai rokkantságához képest elég gyors, de nem versenyezhet az ép lábú férfiakkal.
- El kell válnunk - súgta Ai Bili. - Akkor nekik is csoportokra kell szakadniuk. Az első elágazásnál Ai Vat és Ai Dvai velem marad, ti hárman együtt mentek tovább. Lerázzuk őket, és este találkozunk a nagy fügefánál, Vanhottól északra. Persze sötétedés után és fenn a fán.
Olyan gyorsan haladtak, ahogy csak tudtak, nem törődtek már azzal, mekkora zajt csapnak. De azzal, hogy levagdalták az útjukat keresztező ágakat, üldözőiket is segítették. Mind közelebbről hallották lépteiket.
Pár száz méterrel odébb szélesebb ösvény keresztezte a csapást. Ai Bili, Ai Dvai és Ai Vat jobbra iramodott, a nyomorék úgy szökdécselt ép féllábán és mankóján, akár egy madár. Minden erejét összeszedve igyekezett lépést tartani, verejtékezett, zihált, homlokán kidagadtak az erek. Hiába, egyre közelebbről hallatszott az üldözők csörtetése.
Most patak keresztezte útjukat, jobbra és balra a növényzet alkotta szűk alagútba torkollt.
Ai Bili megállt.
- Bújj be - zihálta -, és távolodj el, ahogy tudsz. Mi majd feltartóztatjuk őket, amíg lehet.
- Helytállok én... - ellenkezett Ai Dvai.

- Hallgass és indulj, ne vesztegessük az időt. És ne csapj zajt.
Ai Dvai négykézlábra ereszkedett és bemászott az alagútba. Félkezébe fogta mankóját, tehetetlen lábát vonszolta.
- Most pedig - szólt Ai Bili Ai Vathoz - menj előre.
- Jobb, ha maradok.
- Dehogy. Menj, amilyen gyorsan csak lehet, és tisztítsd meg az ösvényt. Ezzel is időt nyerünk. Arra elég egy ember is, hogy feltartóztassa őket.
Ai Vat habozott, de Ai Bili türelmetlenül intett, s ebben a pillanatban harsány reccsenést, majd élénk mozgolódást hallottak. Ai Vat megszorította Ai Bili karját és elindult a csapáson. Ai Bili egy vastag fa mögé lépett. Ai Dvai felől semmi neszt nem hallott. Elmosolyodott; a nagytermetű nyomorék jól kiismeri magát a bozótban.
Most már csak a közeledő üldözők zaja törte meg az őserdő csendjét. Ai Bili várt, amíg még közelebb érnek, ekkor hangos csattanással lövésre állította be fegyverét.
- Álljatok meg ott, ahol vagytok! - kiáltott rájuk éles hangon. - Elég golyóm van mindannyiatok számára, és nem kell újra töltenem a puskámat.
- Ai Bili - hallotta a nevét -, Ai Leh azt kívánja, hogy mindannyian térjetek vissza a faluba.
- Te vagy az, Ai Mana? Te végzed el a piszkos munkát Ai Leh helyett? Akad köztetek olyan, aki nem adósa a varázslónak? Ha van, azzal esetleg szóbaállok.
Senki se felelt.
- Ha azt akarjátok, hogy visszamenjünk, fogjatok el.
Most másik hang hallatszott:
- Nem beszélgetni jöttünk. Tudjuk, hogy magad vagy, Ai Bili. A társaid elmentek. Nem vagyunk kínaiak, kiismerjük magunkat az őserdőben. - Ezt Ai Man mondta, Ai Leh egyik cimborája.
Ezután azt a zajt hallotta Ai Bili, amelyre számított: ágak hullottak, levelek zizegtek. Új utat vágnak maguknak a bozótban, és be akarják keríteni. A zaj irányába lőtt. A lövés hosszan visszhangzóit az erdőben, dühös, tiltakozó csivitelésre riasztotta lakóit. A zaj elült, azután újra hallotta. Néha leadott egy-egy lövést, de takarékoskodnia kellett a Kuomintang-töltényekkel.
Most már hátulról is közeledett a zaj. Otthagyta a fát, és amilyen gyorsan és zajosan csak tudott, tovább szaladt a csapáson, nehogy eszébe jusson üldözőinek átkutatni a folyó medrét, ahová Ai Dvai rejtőzött.
Kis idő múlva meghallotta a csörtetésüket. Bízott a lábaiban és elmosolyodott: gyorsan vitték előre a csapáson, leküzdve a behajló ágakat. Időnként megállt fülelni, és a hátulról érkező, halkuló neszből elégedetten állapította meg, hogy könnyedén lerázhatja őket.
A csapás nagy ívben balra kanyarodott, azután szétágazott. Megállt. Ai Vat lábnyomát kereste a földön. Társa jobbra tartott, okosan, mert a manungiak általában bal felé hatolnak előre.

Pang! - rezdült hirtelen egy parittya húrja. Ai Bili nem hallotta. A húrra szerelt nádtartóból kilőtt súlyos kerek kavics éppen a füle tövén találta el.
Úgy esett össze, akár a letaglózott ökör, még csak fél se nyögött.
A bozótban néhány manungi kúszott előre: elébe vágtak a kerülőúton. Néhány perc múlva csatlakoztak hozzájuk azok is, akik mögötte jöttek.

A bőrig ázott és tetőtől talpig sáros Ai Dvai lerázta magáról az utolsó piócát, s szárítkozni kezdett a napon. Madarak csiviteltek, majmok rikácsoltak, a bozót parányi élőlényei neszeztek. Ai Dvai erdőhöz szokott füle fel se vette ezt a zajt. Amikor megszáradt a keze, kivette a töltést puskájából, újat tett a helyére, és beigazította a gyújtást, íjának húrja is átnedvesedett, de ez nem számított. Nem bélből készült, mint a közönséges íjaké, hanem nyers selyemből sodorta sajátkezűleg, megkettőzve ott, ahol a nyílvesszőt kell hozzáilleszteni.
Tovább indult, útközben vadbanánt lakmározott,' és ügyelt rá, hogy mindig a hátát süsse a nap, mert így juthat el a megjelölt óriási fügefához. Ai Bili lövései után nem hallott többet, s ez megnyugtatta.
Gyorsan haladt a féllábú, pedig óvatosan helyezte a földre mankóját, nehogy rezgést keltsen, amit messziről is meghallhat az, aki a földre hajtott füllel figyel.
Az első hegygerincen kiszemelt egy magas bambuszfát. Válla és karja erejével úgy kúszott fel rá, akár egy akrobata. Nyugaton a Leopárdfej-csúcs emelkedett az őserdő fölé, kopárságát elfedte az egyetlen látható felhő. Körös-körül a zöld minden árnyalatában lejtett az őserdő a hegyek oldalán, a bambusz tollas lombja uralkodott benne. Betájolta magát a Nap szerint, azután lemászott és tovább indult.

A falubeliek már a Föld Szellemeinek Sziklája néven emlegették. Messze elkerülték, és csak csoportosan mertek vízért menni a sziklagát által létrehozott kis tóhoz. Visszafelé jövet megálltak, és áhítattal bámulták a sziklát, mintha azt várnák, hogy életre kel és üldözőbe veszi őket.
Hirtelen zajt hallottak az őserdőből - emberek vagy valami rosszabb? Hanyatt-homlok futottak le a dombról, a sietéstől kiloccsant a víz a mély bambuszvödrökből. Egyikük végül megemberelte magát, megállt és hátranézett.
- Elfogták őket! - kiáltotta.
Tüstént lerakták a vödröket, és izgatottan kapaszkodtak fel ismét a dombra, a közeledő fegyveres csoport elé. Ai Bilit fogták közre, és saját turbánjával kötözték meg.
Fekete haja csapzottan lógott vállára. Homlokán ütés nyoma látszott: lila folt sötétbarna bőrén.
A vízhordók, túlnyomórészt nők, körülvették a csoportot, kiabáltak, meg akarták ütni Ai Bilit, őrzői azonban keményen utat törtek maguknak,

levonultak a dombról, s megállás nélkül haladtak át az alagúton a faluba. Az emberek abbahagyták munkájukat vagy a fecsegést és szendergést, és még az alvók is felébredtek és csatlakoztak az Ai Szor házához tartó zajos menethez. Ai Leht is felrázta álmából a felesége, s a varázsló sietve követte asszonyát a falu fejének kunyhójához.

Na Pai, Na Sang és Zsabuej, meghallva a kiabálást; ijedten összenézett.

- Csak nem...? - kérdezte Na Pai remegő hangon.

Na Sang megsimogatta a kezét.

- Nem hiszem, hogy Ai Bilit elfognák. Zsabuej felállt.

- Odamegyek, megnézem, mi történt. Mihelyt lehet, visszajövök. Maradjatok itt.

Nem kellett messzire mennie. Egyre közelebbről hallotta a zajt, s alig negyven méternyire a kunyhótól szembetalálkozott Ai Lehhel és Ai Szorral. Fegyveresek meg kíváncsi falusiak kísérték őket. Amikor a lahu odaért hozzájuk, megálltak. Ai Bili szeme kifejezéstelenül meredt rá.

- Mi történik itt? - kérdezte Zsabuej.

- Látod. Itt van Ai Bili - mondta a varázsló, és kerülte Zsabuej tekintetét.

A név hallatára Na Pai megjelent a kunyhó ajtajában.

Zokogva rohant le, utat vágott magának az emberek között, és a fogoly nyaka köré fonta karját. A legény nem nézett rá, csak egyenesen előre. De megszólalt. Elgyötört, halk hangon:

- Légy nyugodt. Ne sírj.

- Megsebesítettek, Ai Bili! - kiáltott fel Na Pai. - Kitette? - Tőréért nyúlt, de valaki elkapta a csuklóját. Kis dulakodás után feladta a harcot, és újra magához ölelte a sebesültet. Az egyik férfi kihúzta tőrét a tokjából és elvette.

- Ezért a nőért jöttünk - mondta Ai Leh Zsabuejnek. - Ez a vérfertőző pár hozott bajt és gyalázatot a falunkra. A többit, aki a rizsfölddel megharagította a szellemeket, még nem fogtuk el.

- Szörnyeteget hordoz a hasában! - visította valaki. - Haljanak rneg mindketten!

Valaki felkapott egy követ, megcélozta és vállon találta vele Na Pait.

- Nyugodjatok! - szólalt meg Zsabuej, magasra emelve a rangját jelző dárdát. - Semmi sincs még eldöntve. - Ai Leh és Ai Szor felé fordult: - Ez a vérfertőzési mese csak falusi pletyka.

- És a szikla a folyóban? - vágott közbe Ai Leh.

- Az meg emberek munkája, amint te is jól tudod - mondta Zsabuej, még mindig nyugodt hangon. - Senki se nyúljon ezekhez az emberekhez, amíg nem tisztázunk mindent.

Ai Leh most úgy szónokolt, mint aki a falu jogait védi.

- Zsabuej, te valamennyi va tisztelt vezére vagy. Minden nagy ügyben meghajlunk bölcsességed előtt, és engedelmeskedünk akaratodnak. Ez azonban a falu ügye, és a falu fogja elintézni. Ez az utolsó szavam.

- Meng! Meng! - helyeseltek többen. Ai Leh a tömeg elé állva, diadalmas

mosollyal nézett Zsabuejre.
Hirtelen rikácsolás hangzott a kunyhó felől. Mindenki az ajtóban álló Na Sang felé fordult. Az öregasszony aszott répára emlékeztető ujjal mutatott rájuk.
- Meng! Meng! Meng! - utánozta őket csúfondárosan. - Tökfilkók! Miért tűritek, hogy Ai Leh az ujja köré csavarjon benneteket? Nem látjátok, hogy ő agyalta ki az egészet?
Hétrét görnyedve lesántikált a lépcsőn, és megállt Ai Lehhel szemben. Fejét oldalra hajtva fürkészte, s még mindig előre nyújtott ujja elől félre kellett húzódni a varázslónak.
Mintha a varázsló is meghunyászkodott volna az öregasszony sipító rikácsolására.
- Méghogy a szellemek? - vijjogta. - Te állsz mögötte. Itt van a szellemetek! - kiáltotta Ai Lenre mutatva.
A nép zavartan, de figyelmesen hallgatta. Egyszerű vénasszony Na Sang, de tekintélyes korával veszélyes ellenfél.
- Nincs miről tárgyalni - jelentette ki Ai Leh - Úgy döntöttünk Ai Szorral, hogy őrizet alá vesszük éjszakára ezt a két személyt. Holnap szólunk a Nagy Szellemmel, áldozatot mutatunk be, és megkérdezzük, mit kíván.
- Persze, persze - gúnyolta Na Sang. - És megint találsz majd egy epe nélküli disznót. Ismerem a fogásaidat, te keshedt vén gazember!
Ai Leh hátat fordított neki, s az Ai Bilit és Na Pait őrző férfiakhoz szólt:
- Vigyétek őket a vendégkunyhóba, és vigyázzatok rájuk reggelig.
Megpróbált szembenézni Zsabuejjel, de nem állta ki a lahu barna szemének nyugodt pillantását. Megfordult hát, s a zajongó falusiak után indult, magára hagyva Zsabuejt Na Sanggal a tisztáson. A rendkívüli eseménytől felizgatott tömeg üvöltözve lökdöste, vonszolta Na Pait és Ai Bilit.
A kunyhóban az egyik férfi nedves marhabőr szíjjal kötözte meg Ai Bilit, aki értetlenül bámult tehetetlenné vált kezére. Azután magukra hagyták őket az őrök, s egyikük letelepedett az ajtó előtt.
A félhomályos kunyhóban Na Pai kitapogatta a duzzadt részt Ai Bili homlokán.
- Nagyon megütöttek? - kérdezte könnyek közt. A fiatalember nevetni próbált:
- Semmi az! De hogy lehettem ilyen bolond? Hagytam elfogni magam...
- Milyen boldogok voltunk tegnap - emlékezett vissza Na Pai, s könnyben ázó arca mosolyra húzódott. - Ma pedig... mindenki ellenünk van a patak miatt. Ai Lehnek hisznek.
Ai Bili mereven bámulta a kijáratot. A Nap leszállóban volt a nagy bambuszfák mögé. Összekötözött kezével nehézkesen letörölte Na Pai könnyeit, és tenyerébe fogta az arcát.
- Ne sírj most, kis Pai. Szabadok még a társaink, és itt van Zsabuej a faluban.

- Ugyan, mit tehetnek? Ai Leh még Zsabuejre se hallgat. - Na Pai a férfi kezére tette kezét és beletemette arcát. - Láttad, hogy néztek ránk? Akár a leopárdok. Már azon gondolkoztak, hogy fognak megkínozni minket. - Megrázkódott, és a férfi keze közé fúrta arcát. - A te drága testedet gyötrik majd... és a kisbabámat - suttogta elgyötörtén.

- Hallgass! Ne gondolj ilyesmire.

- Hogy gondolhatnék másra? Darabokra vágnak a kardjukkal, de nem sietnek úgy, mint a bivalyáldozatnál. Lassan marcangolnak szét. Mint Na Liamot és Ai Kort.

- Hagyd abba, Na Pai - súgta Ai Bili. - Ne szerezz örömet nekik azzal, hogy félsz - s fejével az ajtó előtt ülő őrre mutatott.

De Na Pai tovább beszélt, mintha nem is hallotta volna.

- A férfi bátor volt, nem sikított, csak nyöszörgöt. De a nő szüntelenül sikítozott. Kényszerítették, hogy nézze a férfit, felhúzták a szemhéját, látnia kellett, amint lemészárolják. Részeg volt az egész falu, röhögve üvöltöztek mindenféle szörnyűséget kettőjükre. Amikor elájultak, addig locsolták őket vízzel, amíg magukhoz nem tértek. Az egyik férfi pedig... ó, borzalom, borzalom...

Hirtelen őrjöngő nevetésben tört ki. Az ajtó előtt ülő férfi felállt és benézett. Ai Bili Na Pai nyakára csúsztatta kezét és megrázta.

Na Pai kissé lecsillapodott és csendesen sírdogált, mire az őr visszament a helyére. Ekkor ezt súgta Ai Bili fülébe:

- Igazad van, a te erős ujjaid gyorsan megfojtanának, nem is fájna nagyon. Tedd meg, drágám. Ne hagyd, hogy így haljak meg a gyerekemmel.

Ai Bili érezte, hogy az ő szeméből is elerednek a könnyek.

Na Pai pedig tovább suttogott:

- Nem, mégse. Nem hagyhatlak itt egyes-egyedül. Figyelj ide... talán ellophatnám a tőrét. Mire észreveszi... Mind a ketten... gyorsan...

Ai Bili összekötözött kezével megszorította Na Pai csuklóját.

- Nyugodj meg, drágám. Korai még ilyesmire gondolni. Vannak barátaink, várjunk és próbáljunk megfeledkezni ezekről a dolgokról.

- De akkor már késő lesz, amikor a karóhoz kötnek - mondta Na Pai elhaló hangon.

A férfi vállához szorította a könnytől nedves arcot, s a zokogás lassan elhalkult. Az őr kint bámészkodott, olykor maga elé köpte a betel levét, néha bepillantott. A nap teljesen lebukott a fák mögé, és a feketéllő levelek közül lövellte feléjük fény dárdáit.

Ai Dvai óvatosan közeledett az óriási fügefához. Jó helyet jelöltek ki a találkozásra, mert bár közel volt Vanhothoz, a Leopárdfej-csúcsra vezető emelkedő elején állt; a falubeliek nemigen járnak erre. Két keskeny csapás kereszteződésénél emelkedett a faóriás. Ai Dvai a legnagyobb vigyázattal lépkedett, lassan, nesztelenül mozdította mankóját. Olyan halkan haladt az őserdőben, akár a tulajdon árnyéka, széles válla ügyesen siklott át az ágak

között, kikerülte a lelógó gallyakat, éles füle meg tudta különböztetni az idegen neszt az erdő hangjától.
Tisztán hallotta, amint egy visszahajló ág egy másikba ütközik. Megállt, fülelt, feszülten figyelte, merről érkezhetett a zaj. Ujjával betömte bal fülét, jobb fülét pedig a földhöz szorította. Óvatlanul haladó, magányos személy lépteinek távoli dobbanását hallotta. Egy fa mögé bújt, lecsúsztatta íját a válláról. Nyílvesszőt vett elő, s az íjat félig hátrahúzva, várakozott. Alig harminc lépésre tőle, ahol a csapás elkanyarodott, rövidesen egy alak bontakozott ki a homályból.
- Állj! - kiáltott rá harsányan a féllábú.
A jövevény tüstént mozdulatlanná dermedt és előre bámult.
Ai Zao volt, a varázsló fia. Csak a kezet, az íjat, a nyílvesszőt és a fa mögött álló férfi turbánjának egy részét látta.
- Tedd le a fegyvert - utasította Ai Dvai. Mihelyt ez megtörtént, kilépett a fa mögül. Még mindig megfeszítve tartotta íját, vállával mozgatta mankóját.
- Te vagy az, Ai Dvai? - ismerte fel megkönnyebbülten a varázsló fia. A nyomorék ellazította íját, és a föld felé fordította a nyílvesszőt.
- Mit keresel itt? - kérdezte.
- Vadásztam. Nézd! - Megfordult. Egy jól fejlett leopárd feje lógott a hátán, fahánccsal odakötve.
- Ez aztán jó munka volt - ismerte el Ai Dvai önkéntelenül.
- Egyedül vagy? Itt, Vanhot közelében? Nem félsz? - Ai Zao gyanakodva méregette: végtére mégiscsak vanhoti.
- Ugyanezt kérdezhetném tőled én - felelte Ai Dvai. Ai Leh fiának igazán nem mondhatta el, mi történt. Némi habozás után ezt mondta: - Ai Bilivel és néhány társával van találkozóm ott, a nagy fügefánál.
- Vadásztok?
- Hát... igen. - Kis szünet után kelletlenül folytatta: - Ami az igazat illeti, fejvadászaton lennénk.
- Fejvadászaton? Azt hittem, Ai Bili meg ti már csak a rizsfölddel törődtök.
- Hát, megfér egymással a kettő - bökte ki ügyetlenül Ai Dvai. Idegesen turkálta a földet mankójával. Miért kellett elárulnia Ai Zaónak a találkozó helyét? - Hová mégy, Zao? - kérdezte.
- Manungba.
- Tarts velünk.
- Szereztem már egy fejet.
- Kettő többet ér egynél.
- Hol akarjátok megszerezni? Vanhot körül?
- Dehogy. Hiszen ez az én falum volt. Odébb északra. - Ai Zao tétovázott.
- Gyere - biztatta Ai Dvai. - Jó alkalom eltemetni a régi haragot. Jó lenne, ha barátságot kötne az összes fiatal manungi.
- Ai Bili mindig azon van, hogy megszégyenítsen.

- Megesik az ilyesmi. De nem tarthat örökké. Gyere. Szívesen tölteném veled a várakozást.
Ai Dvai lassan elindult a fügefa felé, időt hagyva Ai Zaónak arra, hogy magyarázkodás nélkül módosítsa szándékát. A módszer bevált. A legény követte.
Óvatosan közelítették meg a nagy fát. Még tekintélyes korát figyelembe véve is igen terebélyes volt, egymaga beillett erdőnek fatörzs vastagságú, földig lógó ágaival. Senkit se láttak.
Megbizonyosodtak róla, hogy valóban senki sincs a közelben, azután Ai Dvai könnyedén fellendült az egyik alacsonyabban kinyúló ágra. Ai Zao is felkapaszkodott, és eltűntek a levelek között. Ijedten makogva futott el előlük egy csillogó bundájú mókus.
Bételt rágva várakoztak a többiek közeledtét jelző neszre.
Ai Zao figyelt fel először, és megragadta Ai Dvai karját. A lomb közül kikukucskálva meglátták, hogy egy magas férfialak közeledik a csapáson Vanhot felől. Ai Dvai már rá akart kiáltani, de aztán tátott szájjal, némán bámult - és most ő ragadta meg Ai Zao kezét.
Ai Kan volt, s mintha terményt vitt volna a hátán levő zsákban. A keresztezésnél figyelmesen körülnézett, azután egyenesen elindult a Leopárdfej-csúcs felé vezető ösvényen. A fán ülők a lélegzetüket is visszafojtva figyelték, amíg el nem tűnt.
- Furcsa - suttogta Ai Zao.
- Egyedül van és cipel valamit. Rizsnek látszik. Pedig odafenn semmi sincs, ez a hely tabu. Szigorú tabu.
- Hiába, ő vanhoti, te is az vagy, így hát nem vehetjük fejét.
- De tudni szeretném, mit csinál - mondta Al Dvai izgatottan. - Különös dologban járhat.
- Én is kíváncsi vagyok. Megvárnak a többiek?
- Biztos. Gyere, menjünk utána.
- És ezzel mi legyen? - kérdezte Ai Zao a leopárdfejre mutatva.
- Akaszd fel a fára jó magasan, ahol senki se látja.
Ai Kan követése nem kívánt nagy fáradságot. Neki sose kellett megtanulnia félnapokat kúszni az erdőben a betevő falatért. Könnyen szemmel tarthatták, ő pedig nem vette észre őket, mert hátra se nézett.
Vanhot főnöke megállás nélkül kapaszkodott felfelé, és rövidesen keresztülhaladt azon a kis tisztáson, ahol Li Lin-tan első táborát felütötte. A Kuomintang-katonák megpróbálták ugyan eltüntetni a nyomokat, de a két fiatal va szeme előtt nem maradt titok, hogy tábor állott ezen a helyen. Még a különös szagokat is érezték.
Ai Kan elhagyta a tisztást. Rövidesen élesen pattanó hang állította meg:
- Sui?
Ai Zao, aki a többi harcossal megjárta a nyugati földet, már felismerte a kínai szót, és döbbenten bámult Ai Dvaira. Ai Kan megállt, a két ifjú pedig

egy bokor mögé bújt.
- Peng ju - hallották Ai Kan válaszát.
Táborizöld egyenruhás alak lépett elő, lövésre készen tartott géppisztollyal. Tisztelgett Ai Kannak, és visszaemelte fegyverét a vállára. Felkísérte Ai Kant a dombon, az őrhelyre pedig másik, toprongyos egyenruhájú katona lépett.
A két legény óvatosan visszakúszott a csapáson, majd hallótávolságon kívül kerülve, felemelkedtek, és sietve igyekeztek lefelé.
- Mi lehet ez? - kérdezte Ai Zao.
- Varázsló legyen a talpán, aki kitalálja. Az apád talán megmondhatná. Ai Zao végigmérte a nyomorékot, de annak arca nem arra mutatott, hogy célzásnak szánta volna ezt a megjegyzést.
- Hová mehetett?
- Feljártunk mi ide hajdan, hogy kimutassuk a bátorságunkat. Van egy kis szakadék, éppen a csúcs alatt.
- A nyílvessző nem csap zajt. Ha eltesszük láb alól az őrt...
- Felmehetünk - fejezte be Ai Dvai a gondolatot. - És még egy fejet is szereznénk. - Kihúzott egy nyílvesszőt, és megvizsgálta. Előző rejtekhelyükre visszatérve, meghúzta az íjat, körülnézett, majd intett Ai Zaónak, hogy hátráljon. - Nem lesz jó itt - súgta.
- Talán a bokrok közül...
- Ai Kan és két kínai - mérlegelte a féllábú. - Odafent még több is lehet ezekből a csangerzsikekből.
- Nem értem - töprengett Ai Zao. - Hiszen Ai Kan velünk jött nyugatra harcolni a csangerzsikek ellen.
- Megvan! - derült fel Ai Dvai. - Ha lemegyünk és kerülünk egy kicsit, egy meredek sziklához jutunk, az felnyúlik a csúcsig. Felülről láttam már. De nehéz megmászni.
Levezette társát. Hallótávolságon kívül kerülve, már bátran átvághattak az őserdőn. Hirtelen ott emelkedett előttük a kopár sziklaszirt: meredeken nyúlt az ég felé a lábánál burjánzó dzsungelből, minden kis kiszögellésén kúszónövények tapadtak meg. Ai Zao zavartan bámulta.
- Nem mászom valami jól - vallotta be szégyenkezve.
- Akkor maradj lenn és őrködj. Amíg az indák tartanak, egyedül is boldogulok - mondta Ai Dvai, és hatalmas karjait hajlítgatva lazította izmait.
Ai Zao arcán restelkedés látszott, amikor még egyszer végigmérte a feje fölé tornyosuló szikiát.
- Csak azért mondod, hogy megnyugtass - mondta. - Nem, én is veled megyek. A féllábú tétovázva megállt.
- Ha jönni akarsz, akkor vedd le a turbánodat és bontsd ki.
Ai Dvai összekötötte a két hosszú, fekete vászoncsíkot. Egyik végét Ai Zao, másikat a saját csuklója köré kötötte.
- Indulj előre, majd segítek. Itt vágj neki.
Reccsentek az indák és por szállt belőlük, de bírták a terhet - tömérdek

gyökérszálacska rögzítette őket a sziklához. Ai Dvai könnyedén felhúzódzkodott a fiatalabb legény után. Az alsó szakaszon meglehetős könnyen haladtak, s hamarosan elhagyták az ebben a magasságban már csak csenevész növényzetet.

- Itt már nehezebb - lihegte Ai Zao. - Kifelé hajlik a szikla.

- Ne nézz magad alá - tanácsolta Ai Dvai. - Mindig jól kapaszkodj meg, mielőtt tovább lépsz, és próbáld ki a helyet, ahová a lábad teszed. - Elnevette magát, - Ne feledd, hogy hozzád vagyok kötve.

Majdnem méteres kiszögellése volt a sziklának a fejük fölött, csak azután emelkedett ismét felfelé. Váratlanul megreccsent egy inda, ki is mozdult vagy egy hüvelyknyit, és Ai Zao megingott, s lába lecsúszott a szikláról, úgyhogy a meglazult indába kapaszkodva lógott a levegőben.

- Jobb, ha elvágod a turbánt - lihegte -, nem bírom félkézzel.

- Tartsd magad - szólt rá Ai Dvai szinte vidáman. Akár a légy az üvegen, olyan ügyesen kúszott felfelé az indákba meg az apró sziklarepedésekbe kapaszkodva, és lába is mindig biztos támaszt keresett és talált.

- Még egy percig tarts ki - biztatta társát. - Most már akár egy bivalyt is fel tudok húzni.

Félkézzel és ép lábával magához szorított egy lelógó indát, és húzni kezdte a meglazult turbánvásznat.

- Érzed, hogy húzlak?

- Igen - lihegte Ai Zao.

- Amíg így tartlak, keress fogást a másik kezeddel.

Ai Zao előrenyúlt, és kissé feljebb megkapaszkodott.

- Helyes - ösztökélte Ai Dvai -, most fogódzkodj meg jól, és tapogatózz a lábaddal.

Ai Zao lábujjai találtak egy kis repedést, és tüstént érezte, hogy csökken a karját lehúzó súly. Felnézett, s megpillantotta a féllábú vigyorgó képét. Előrenyúlt, és megkapaszkodott egy indában.

- Túl vagy rajta - mondta Ai Dvai. Most is vigyorgott, de verejték gyöngyözött a homlokán. - Ez volt a legnehezebb szakasz. Most már befelé dől.

- Tudod mire gondoltam, amíg ott lógtam? - kérdezte Ai Zao, még mindig lihegve.

- Hogy mi lenne, ha leesnél. Nem csodálom.

- Dehogy - próbált mosolyogni Ai Zao. - Arra, hogy jutok vissza a földre.

- Az még odébb van. Előbb fel kell jutnunk a tetejére.

A szirt a csúcs alatt és éppen a kis szurdok fölött végződött, ahol Li Lin-tan új táborát fölütötte. Ernyedten ültek le a bokrok között, bételt rágtak és igyekeztek kipihenni a hegymászást. Ai Zao lopva bámulta a féllábút.

- Nagyon erős vagy - bökte ki végre a távolba meredve, ahol az ég összeért az őserdővel.

- Persze. Ennek köszönhetem - mondta a nyomorék, s meglóbálta

csenevész féllábát. - A többi testrészemre maradt minden munka. No meg sohase szívtam ópiumot.
- Nagyon szereted Ai Bilit, igaz?
- Hiszen a vértestvérem.
- Nekem nincs vértestvérem.
- Pedig jó, ha van. Jó tudni, hogy van valakid, aki meghalni is hajlandó érted. No gyerünk, nézzünk körül - mondta Ai Dvai, és kiköpte a betelt.
A tábornak a csúcs felé eső oldalán nem állt őr. A bozót egészen a szakadék széléig benőtte a sziklát, észrevétlenül előrekúszhattak és kifürkészhették a lent táborozókat. Láthatóan hosszabb idő óta itt tanyáztak már.
A lejtőre nyíló bejáratnál őr állt, a szárított fából rakott, füst nélküli tűz körül pedig három katona ült. A kövekre állított öntöttvas fazékból gőz szállt. Odébb konzervbádogok és papírdobozok halmozódtak.
Ai Kan Li Lin-tannal az őrnagy barlangja előtt ült a szurdok túlsó oldalán, hallótávolságon kívül. Bambuszból készült pálinkásbutykost állítottak maguk közé a homokba.
Ai Dvai hátrakúszott a várakozó Ai Zaóért, és intett neki, hogy kövesse. Nagy kerülővel kúsztak körbe, s a szirt másik oldaláról már alig húsz méternyire látták maguk előtt Ai Kant meg a Kuomintang-őrnagyot.
A lemenő Nap nagy, vörös korongja rózsaszínbe vonta az erdős hegyeket, s a két férfi odalent már árnyékban ült. Li erősen sziszegve ejtette ki a va szavakat.
- Nagy holmi, olyan, mint egy repülő ház.
- Láttunk már olyat, nagyon magasan a felhőkben. Úgy zúg, akár egy egész méhkas.
- Ez nem olyan. Ennek a tetején forog a szárnya. Le tud ülni itt a csúcson, és felvesz minket.
- Aha - bólintott Ai Kan a tudatlanok érdektelenségével.
- Ha kedvez az idő, már holnap a főhadiszálláson lehetek. Igazi italok, finom szecsuani ételek és san lányok. Elegem van a thaiföldi nőkből.
- És mit csinálsz ezzel?
- Eladom a hideg bestiát - mondta az őrnagy, és nevetett. - Vagy szeretnéd, ha itthagynám neked a rizs fejében?
Ai Kanon látszott, hogy érdekli ez a lehetőség. A karcsú kis thai lány kint ült a barlang előtt, és valami dalt dúdorászott.
- Jó lenne - mondta Ai Kan zavart vigyorral - de hogyan magyaráznám meg?
- Ne sajnáld. Semmit se vesztesz vele, nekem elhiheted. Megtudnád az első éjszakán.
Ai Kan végigmérte a lányt.
- Sajnos, sohase tudhatom meg. Li őrnagy lihegve kacagott.
- Ezt a célzást nem értheti félre egy jó barát. - Zsírpárnás kezét Ai Kan

csuklójára tette: - Tied lehet a lány éjszakára. Majd kirakom az embereket a barlangjukból, és odaát alszom.
- Nem akarok kényelmetlenséget okozni.
- Szót se többet - szakította félbe a másik. - Azt akarod, hogy háromszor tegyem meg az ajánlatomat? Segítettél rajtam, illő, hogy megháláljam.
Ai Kan még mindig a lányt nézte, La pedig újra töltött.
- Jól csináltátok a múlt éjszaka - szólalt meg azután Ai Kan. - Egyik emberem arra járt, és elmondta, úgy fest, mintha valaki felkapta és éppen a megfelelő helyre tette volna a sziklát.
Li Lin-tan ivott, azután nevetve jegyezte meg:
- Hát igen, bánni kell tudni azzal az anyaggal: a megfelelő mennyiséget a megfelelő helyre. Azután kivárni egy mennydörgést, s a szikla máris ott van a folyó közepén.
- A manungiaknak ott kell hagyniuk a falujukat. Nem csodálnám, ha Ai Leh egy kicsit haragudna rám. A régi rizsföldek se kapnak vizet.
- Nem mondtad meg neki, hogy mi csináltuk?
- Persze hogy nem. De sejti, hogy én vagyok a dolog mögött.
Li ásított, felállt és körbemutatott.
- Most tehát a tied lesz az egész terület - mondta. - És minden ópiumot átveszünk, amit csak szerzel.
A vörös napkorongnak már a fele se látszott a szurdok fölött. Hűvös esti szél támadt. Li átment az embereihez, és utasította őket, hogy aludjanak a szabadban. Ai Kan szája szélét nyaldosva, idegesen bámult a barlangra, melybe a lány visszavonult. A két hallgatózó kúszva hátrált, hogy hallótávolságon kívül kerülve szót válthassanak egymással. Ai Dvai arcán keserű elégtétel, Ai Zaóén megrökönyödés tükröződött.
- Miről tárgyalt ez a kínaiakkal? Miért vannak itt? Miféle szikláról beszéltek? Csakugyan nincs vize Manungnak? - ontotta az izgatott kérdéseket a fiatalember.
- Manungnak nincs vize, és ez a kígyó intézte így.
- Mi történt? Mondd el már!
- Múlt éjszaka a vihar idején egy nagy szikla zuhant a patakba, és elrekesztette a vizet. Az emberek azt beszélik, hogy a szellemek megharagudtak ránk az új rizsföld miatt. Annyira veszélyes volt a helyzetünk, hogy elfutottunk. Embereket küldtek utánunk, erre szétszéledtünk és megállapodtunk, hogy az óriási fügefánál találkozunk.
- Szóval mégse fejvadászatra indultatok.
- De igen. Arra gondoltunk néhányan, hogy ha viszünk egy fejet, nem haragszanak majd ránk anynyira az emberek. Persze nem nagyon bíztunk benne, de most...
Ai Zao a sötétbe boruló tájra bámult.
- Ha valóban Ai Kan és... - Abbahagyta a mondatot, s helyette ezt kérdezte: - Apám mit mondott?

- Azt, hogy a Föld Szellemei büntetik így a falut, mert vizet bocsátottunk az új rizsföldekre. Az emberek erre a fejünket kezdték követelni, ezért elmenekültünk.
- És mit gondolsz...
Most Ai Dvai szakította félbe:
- Jobb, ha nem beszélgetünk tovább. Sötétedik, és hallhattad, mit mondtak. Tudatnunk kell a faluval. Zsabuej is ott van, és nem tud a csangerzsikekrőL Ezek pedig ma éjjel a szabadban alszanak...
A varázsló fia a szirt széle felé nézett.
- Gondolod... le tudsz mászni a sötétben?
- Megpróbálhatom - mondta Ai Zao higgadtan, de látszott rajta, hogy fél.
Amíg a féllábú töprengett, teljesen lebukott a nap.
- Ma későn kel fel a hold - mondta -, pedig valahogy értesítenünk kell a falut. De ha mindketten lemászunk és egyikünk lezuhan - tapintatosan elhallgatta, hogy inkább Ai Zaót fenyegeti ez a veszély -, a másikat is magával rántja.
Pillanatnyi szünet után így folytatta:
- Egyikünknek itt kell maradnia. Mégpedig neked, mert jobban futsz. Én lemászom. Ha reggelig nem érnek ide a mieink, ki kell vágnod magad valahogy.
A legény csak hosszú hallgatás után szólalt meg.
- Azt fogják gondolni, hogy gyáva vagyok.
Ai Dvai a vállára tette a kezét, és kurtán felnevetett.
- Hogy lehetnél gyáva? Megmásztad a sziklát, most meg ittmaradsz egyedül, szemben az ellenséggel. Hidd el, úgy lesz jó, ahogy mondom.
- De te gyávának fogsz tartani.
- Én ugyan nem. Jobb, ha én megyek, valakinek pedig itt kell maradnia. Mind a kettő egyformán veszélyes.
Ai Zao nem szólt többet, Ai Dvai pedig megfelelő helyet keresett a sziklán a lemászáshoz.
- A viszontlátásra! - szólt vissza vidáman, és elindult lefelé a szirt szélén. Lentről felhallatszott a fák lombjának susogása. Ai Zao hason fekve figyelte a sziklához tapadó fekete alakot. Úgy mozgott, akár egy hatalmas denevér. Olykor végtelenül hosszúnak tűnő időre megállt, támaszt keresve. Amikor elérte a kiugró részt, eltűnt Ai Zao szeme elől, de a legény még ott maradt a szirt szélén, és addig meresztette szemét a sötétbe, míg káprázni nem kezdett.
A kiszögellésnél Ai Dvai vastag indát talált. Megkapaszkodott benne, lábai szabadon lógtak a levegőben. Jobb kezével kapaszkodót talált, óvatosan kitapogatta, azután bal kezét is lejjebb húzta.
Még mindig csak kézzel kapaszkodva lógott a sötétben a susogó űr fölött. Bal karját megmerevítve benyúlt a kiszögellés alá, hogy fogódzót keressen. Ki is tapogatott egy majdnem csuklóvastagságú indát. Kipróbálta, majd áthelyezte rá a testsúlyát.

Amikor már mindkét kezével fcgta, reccsenést hallott és a növény kilendült. Kitartott, várta, hogy abbamaradjon a mozgás. De az inda tovább engedett, szakadások nesze hallatszott, amint a parányi gyökérszálak elváltak a sziklától.

A mozgás abbamaradt, de Ai Dvai most már csak a szabadon lógó indába tudott kapaszkodni. Hiába keresett a sötétben, ujjai semmit se találtak.

Lélegzetét is visszafojtva kissé lejjebb csúszott az indán, mire az ismét reccsent, még jobban kilendült és a szikláról további kacsok szakadtak le.

Az indába kapaszkodva lezuhant a sötétbe. Már kiáltásra nyílt a szája, Ai Zaót akarta szólítani, de visszafojtotta: a táborozók is meghallhatnák.

Zuhanás közben egyszer súrolta a sziklát, de nem tudott megkapaszkodni, hát elrúgta magát tőle. így sikerült eltávolodnia a lábánál tornyosuló kövektől, a egy tövises bokorra esett. Mint megannyi acéltű, hatoltak testébe a tüskék, de legalább felfogta a bokor, arról esett a földre. Ekkor azonban teste alá került és kibicsaklott az ép jobb lába. Előrebukott, és egy sziklába verte a fejét. Kék lángok villantak fel szeme előtt a koromsötét éjszakában, aztán elvesztette az eszméletét.

Amikor a Nap eltűnt a fák mögött, Zsabuej előbújt a falu határában burjánzó bozótból, és a patak medrét eltömő sziklához ment. Levetette zubbonyát és turbánját, felhúzta és korca alá gyűrte nadrágjának bő szárát.

Kardjával ásni kezdett a szikla alatt, nem bánta, hogy kicsorbul a penge. Kavicsos iszap borította a medret a szikla alatt, még nedves volt, mert a nagy kő mögött képződött tóból átszivárgott a víz. Miközben ásott, a laza homok újra meg újra megtöltötte a lyukat.

Egy órai munka után kisebesedtek ujjai a kövektől. Ekkor egy nagyobb kőbe ütközött a penge.

Megkereste a kő szélét, és nekiállt eltisztítani körüle a homokot. Térdig az iszapba merülve ásott s verejtékezve és átkozódva nézte, hogyan folyik vissza újra a homok.

Végre megmozdult a kő. A homok gyötrelmesen szúrta felhorzsolt ujjait, de nem hagyta abba, és sikerült kihúznia helyéről a követ. Még hármat tudott kiemelni ugyanígy, a legnagyobb akkora volt, mint a saját feje. Azután ismét hiába próbált mélyebbre hatolni, kardja megint kőbe ütközött.

A szivárgó víz újra meg újra megtöltötte a kiásott lyukakat. Felhagyott a küszködéssel, és átkerült a szikla mögé. Itt azonban fejmagasságban állt a megakasztott víz, nem dolgozhatott a kardjával.

Kivágott egy erős bambuszt és hegyesre faragta a végét, ezzel döfködte most a lyukat, de hiába: a rúd szétmorzsolódott a köveken.

Felkelt a hold, s ugyanekkor az ég másik felén halvány fénycsík jelezte, hogy a Nap rövidesen elűzi az éjszakát. Zsabuej leült, és a sziklát bámulta. Hamarosan szállingózni kezdenek a faluból az emberek a vízhordó edényeikkel. Nehézkesen felkászálódott, magára húzta zubbonyát, feltette

turbánját és magához vette a puskát meg a kardot.
Egy bokor mögött várta ki, amíg elmennek előtte a vízért jövő falusiak, azután visszament a faluba.
A középütt levő tisztáson Ai Leh válogatott a tyúkok közül megfelelőt az áldozathoz: sorra megtapogatta a nyakukat és mellcsontjukat. A táncosok már megkezdték az ördögűzést.
Hűvösen köszöntötték egymást. A fiatal lahu egyenesen abba a kunyhóba ment, amelyben Ai Bilit és Na Pait őrizték.
Három őr állt a kunyhó körül, a negyedik az ajtóban ült. Elhúzta a lábát, hogy utat engedjen Zsabuejnek, de megjegyezte:
- Bocsáss meg, de Ai Leh azt mondta, hogy senki se mehet a közelükbe.
- Nem akarom megszöktetni őket - intette le Zsabuej.
Ai Bili és Na Pai egymás mellett ült a homályban a tűz mellett. Na Pai szerelmese vállán nyugtatta a fejét Ai Bili felpillantott, amikor elsötétedett a bejárat, és reménykedő mosoly terjedt szét arcán. A lahu azonban nem nézett a szemébe; látszott rajta, hogy nem hoz jó hírt.
- Mi történt? - kérdezte Ai Bili várakozásteljesen.
- Semmi. Még mindig el van vágva a víz. A többieket nem fogták el, Ai Leh pedig rövidesen megkezdi tárgyalását a Nagy Szellemmel.
Ai Bili némán próbálta megemészteni, mit is jelent ez. Na Pai még csak nem is üdvözölte Zsabuejt. Vakon meredt a falra, s körmével szüntelenül a blúzán matatott.
- Nem tehetnél valamit? - kérdezte végül Ai Bili.
Az őr füle hallatára Zsabuej nem szólhatott a kő körül végzett sikertelen éjszakai munkájáról.
- Megtettem, amit eddig tehettem. Még egyszer beszélek Ai Lehhel.
- De hát... - Zsabuej összeszorított ajka, összevont szemöldöke és Na Paira vetett pillantása elhallgattatta Ai Bilit.
- Ne aggódjatok. Semmi okotok rá.
Na Pai még mindig a nádfalra meredt, és szemmel láthatóan nem érdekelte a beszélgetés. A lahu ismét Ai Bilire pillantott, és egy hunyorítással jelezte, hogy ne keltse fel az őr figyelmét.
- Ne gondoljatok semmi rosszra - mondta vidám hangon. - Minden rendbe fog jönni. Hamarosan visszajönnek a többiek, és eligazítjuk a dolgot.
- Nincs hír Ai Dvairól? - tudakolta Ai Bili.
- Nincs. De ez a jó. Szabadon van, és biztos nyomára jut annak, ami történt - csevegett Zsabuej. Ai Bili értetlenül bámult rá. Csak nem ment el az esze?
De Zsabuej tovább ontotta a szót: - Hozzád illő fickó ez az Ai Dvai. Ki hinné, hogy ez a nyomorék olyan erős, akár a bivaly?...
Egy pillanatra se hagyta abba a beszédet, de közben az őrnek háttal állva zubbonyába nyúlt, és előhúzott egy fadugóval elzárt kis csontcsövet. Mintha szavait kísérné, lassan fel-le mozgatta a kezét. Ai Bili megértette, mit vár tőle, és olykor közbevetett egyegy szót:

- Igen... Persze... Igazad van...
Zsabuej lehajolt, lábujjai közé szorította a csövet, közben két kézzel gesztikulált, hogy félrevezesse az őrt, s lassan előrecsúsztatta a lábát, míg a fiatalember lábujjai átvették a csontdarabot. Ai Bili kérdőn bámult fel rá.
A látogató egyetlen szót mondott, nagyon halkan:
- Tuarag.
Nyílméreg. Gyors halál. Ai Bili elsápadt. Tehát Zsabuej se tud segíteni.
Ai Bili ugyanolyan lassan visszahúzta a lábát. Az ajtón túl felemelkedő Napra nézett, azután a maga elé meredő Na Paira. Könny gördült le arcán. Letörölte és ismét felpillantott Zsabuejre.
A lahu a mellét dörzsölte, mintha kenné valamivel. Ai Bili megértette.
A vérfertőzést büntető kivégzésnek nem voltak pontos szabályai. De mindig azzal kezdték, hogy néhány gyötrelmes kardvágást ejtettek a halálra szánt mellén és vállán. Nem okoztak halálos sebet, éppen azt tették lehetővé, hogy a végsőkig kínozzák az áldozatokat.
De ha tuaragot kennek a bőrre, az első vágás egyúttal az utolsó is. Gyorsan elérkezik a halál. Nem vagdalják és döfködik órákig a szerencsétlent a tűző Napon.
Ai Bili erőtlen mosollyal köszönte meg: -Nagyon jólesett a látogatásod, Zsabuej.

A Leopárdfej-csúcson, Li őrnagy tábora fölött éhesen, de legalább a meleg napfényben sütkérezve feküdt Ai Zao egy kis bozótos mélyedésben, ahol az éjszakát töltötte. Két Kuomintang-katonát látott lejönni a csúcshoz vezető, puszta köves lejtőn, nyilván jobbnak látták itt végezni el szükségüket, mint a szurdok végében messzire bűzlő szalmadombon.
Ai Zao már azt fontolgatta, hogy hátrakúszik és megkerüli a szurdokot, mikor észrevett három újabb katonát. Száraz fát és zöld lombot hoztak, halomba rakták és meggyújtották. Kettő visszament még fáért és levelekért, a harmadik a tüzet élesztgette. Mihelyt ropogni kezdett, zöldet dobtak rá, és tüstént vastag füstfelhő emelkedett az ég felé.
A tűz ropogásán túl hirtelen ütemes dohogásra figyelt fel - inkább érezte, mint hallotta -, és felnézett az égre. A különös zaj lassan fülrepesztő berregéssé erősödött, pedig még távol volt a forrása. Lepillantott a hasadékba, és látta, hogy Li Lin-tan, Ai Kan, a thai lány meg mind előjönnek és futni kezdenek a hegytető felé.
Előre mutogattak, de a csúcs eltakarta Ai Zao elől, amit láttak. Ai Kan hirtelen visszarohant a lejtőn a szurdokba, és a biztonságosabbnak vélt rejtekhelyről kandikált felfelé. Li Lin-tan integetett és kiáltozott neki, hogy ne féljen. De Ai Kan nem bújt elő, a kövér kis kínai pedig ismét visszafordult a zaj irányába.
Az egyre fokozódó berregés már minden más hangot - elnyomott. Végre óriási gépmadár tűnt fel Ai Zao szeme előtt, kört írt le a tisztás fölött, s a

katonák eltaposták a jelzőtüzet.
Ai Zao összehúzódott félelmében, mikor a mennydörgő szörnyeteg a feje fölé ért s fültépő zajával a földhöz nyomta. Már attól félt, hogy észreveszik, mert a légcsavar kavarta szél szétzilálta a bokrot. Csak akkor nézett fel újra, mikor a szörnyű zaj elviselhetőbbé csendesült, s a gép ismét eltűnt szeme elől a csúcs mögött.
Majd újra feltűnt, de már lassabban lebegve közeledett, lejjebb ereszkedett, és egyszer csak megállt a levegőben. Még lejjebb süllyedt, majd földet ért, hatalmas teste megbillent, aztán himbálózva megállt, akár egy óriási szitakötő. A berregés mérséklődött, furcsa szárnya szétterült, kinyílt az ajtaja, és kilépett rajta egy férfi a Kuomintang-légierő kék-barna egyenruhájában.
Li Lin-tanhoz lépett és tisztelgett. Csak néhány szót váltottak, az őrnagy közben egy szögletes bőrtokot tapogatott, mintha meg akarna győződni róla, nála van-e. Azután intett a többieknek, szálljanak be, ő pedig Ai Kanhoz lépett. Nevetett, jókedvűen mutogatott, mintha arra akarná rábeszélni Ai Kant, jöjjön közelebb, nézze meg a gépet. De a va rémülten rázta a fejét.
Li őrnagy visszasétált a helikopterhez. Éppen a rádiót rakták fel. A pilóta már a műszerfal előtt ült, és beindította a motort. A Kuomintang-őrnagy még egyszer intett Ai Kannak, azután bemászott ő is a gépbe, és bezárult mögötte az ajtó.
Ismét elviselhetetlenné nőtt a zaj, s a propellerszárnyak alatt ellapult a gyér bozót, amint a helikopter megrázkódott, felemelkedett, előredőlt, azután pedig egyenesen Ai Zao búvóhelye felé repült. Mindössze egy-két méternyire emelkedett még csak a föld fölé, s villogó plexiüveg-szeme mintha egyenesen a fiatalembert nézte volna. Ai Zao szinte öntudatlanul rántotta el puskájának ravaszát.
A lövés hátravetette a pilótát a kormányülésen, s a fiatal va még látta, hogy összeroskad. A gép emelkedés közben megrázkódott, kikanyarodott az erdő fölé, azután körbe fordult és billegni kezdett. Majd mintha megint erőre kapott volna, az erdő fölé lendült, de hirtelen megingott és zuhanni kezdett a szirtfal irányába.
Ai Zao az izgalomtól bénultan figyelte a gépben rémülten sürgölődő alakokat. De nem sokáig figyelhetett. A helikopter teljes súlyával a sziklafalhoz csapódott, motorja azonnal leállt, s a gép lezuhant a mélybe, és nagy robbanással lángra lobbant. A fiatalember előrekúszott, és megbűvölten nézte az elharapózó lángokat és a vastag fekete füstöt. Már az erdő fái is recsegtek-ropogtak.
- Tedd le a puskát és a kardot - parancsolt rá egy hang a háta mögül.
Ai Kan volt. Szétvetett lábbal állt fölötte, és rászögezte browningjának kék acélcsövét.
- Oda dobd le. Az íjat és a nyílvesszőket is. Először az íjat. A kíváncsiság a majom gyilkosa - mondta Ai Kan és kárörvendően nevetett. - Mindig az legyen az első, hogy újra töltsd a puskád. - A fiatalember háta mögött

emelkedő füstcsíkra pillantott, majd így folytatta: - De már késő a jótanács. El kell mennem, mielőtt idejönnek az emberek megnézni, hogy mi történt. Te azonban végleg itt maradsz.

A még mindig bénultan fekvő Ai Zao látta, hogy a vanhoti főnök tekintete megkeményedik, karja megmerevedik. Várta a golyót. De csak egy kattanás hallatszott - nem volt csőre töltve a pisztoly, vagy megakadt benne egy rossz töltény? - Ai Kan dühöngve húzta hátra a závárzatot, ám Ai Zao már talpraugrott, és elkapta a pisztolyt tartó kezet.

A magasabb vanhoti sziszegve próbálta Ai Zao hátába fordítani a fegyver csövét. De a fiatalember olyan görcsösen szorította a pisztolyt, hogy nem is érezte a fejére záporozó ütéseket. Mindketten elvágódtak, és Ai Zao kétségbeesetten próbálta a sziklához szorítani Ai Kan jobbját.

Ai Kan bal kezével el akarta kapni a fiatalember torkát. Ai Zao behúzta az állat, mire a vanhoti főnök hüvelykujját az orra alá nyomva igyekezett felemelni a fejét. A legény kinyitotta a száját, és keményen megharapta ellenfele ujját, ugyanakkor a földhöz csapta Ai Kan jobb kezét. Ai Kan felhördült a fájdalomtól, pisztolya kirepült a kezéből, a sziklafal szélének csapódott és bukfencezve hullott a mélybe.

A fiatalember felszökött és a kardját kereste. De már állt Ai Kan is. Bármelyikük nyúl a kardért, előnyhöz juttatja a másikat.

Lihegve néztek farkasszemet.

- Hallgass rám, Ai Zao - szólalt meg végre Ai Kan. - Miért harcolnánk egymás ellen? Megegyeztünk mi már más alkalommal. Most is megtehetjük.

- Áruló! - ez volt Ai Zao válasza,

- Ne légy bolond, fiú. Nem értesz te ezekhez a dolgokhoz. Benne van apád is. Egyezzünk meg abban, hogy hallgatunk... az apád kedvéért.

- Hogy bízhatnám benned? - mondta a fiú megvetően. Éberen figyelte Ai Kant, nehogy egy váratlan mozdulattal meglepje. A vanhoti most a fiú mögé nézett, aztán oldalt fordította a fejét, egy pillanatra megkönnyebbülés rajzolódott arcára, de tüstént el is nyomta. Jól játszott: Ai Zao is hátranézett, és későn fordította vissza a fejét.

Ai Kan felkapta a kardot, s már fel is egyenesedett, mire Ai Zao utánaugrott. A lendülettől el is esett, s a földről nézett fel Ai Kanra, aki két kézzel emelte a magasba a villogó pengét.

- Zöldfülű vagy - vigyorgott, és a legény nyaka felé csapott.

Ai Zao hátradobta magát és érezte a feje fölött elsuhanó penge szélét. Ai Kan újabb csapásra készült, de a fiatalember előregörnyedt, behúzta a jobb lábát, megmarkolta ellenfele bokáját, és teljes erőből térden rúgta.

Hallotta a reccsenést: Ai Kan lábszárcsontja eltört. Gyötrelmes vonaglással zuhant a földre, kiejtette kezéből a kardot, amely csattanva csapódott a kövekhez, a törött láb kettévált, s fehér csont széle tört át a sötét bőrön.

Ai Zao felállt és felemelte a kardot. Ai Kan nagy nehezen maga alá húzta könyökét, és lihegve, jajveszékelve könyörögni kezdett:

- Ne! Ne! Ne tedd!
Ezüsttel villant a kard a napfényben, és Ai Kan feje lehullott testéről. Négy vörös sugárban csapott fel a vér, majd csillogó csermelyként folyt el a kövek közt a porban, miközben a vanhoti főember teteme oldalra dőlt.
Ai Zao lehajolt, s hosszú fekete hajánál fogva felemelte a levágott fejet. Kinyújtott karral tartotta, nehogy beszennyezze a csöpögő vér. Ai Kan félig nyitott szeme a semmibe meredt.
A fiatalember megfordult és leballagott Li őrnagy megürült táborába. A Leopárdfej-csúcs elcsöndesedett. Ai Kan még rángatódzó teteme mögött fekete füst szállt fel a helikopter roncsaiból.
Az égen már közeledett egy mozdulatlan szárnyakon lebegő keselyű.

A szökésben levő fiatalembereken kívül Manung egész lakossága a kiszáradt patakmedernél gyülekezett. Senki se szólt, még csak nem is mozogtak, mindenki a Nagy Szellemmel beszélgetésre készülő Ai Leht és a szellemtáncosokat figyelte. Ragyogó fekete szemek követték nyomon a varázsló és segédei minden mozdulatát. Még a legkisebbeket is hatalmába kerítette az izgalom: tágranyílt szemmel, szótlanul ültek szüleik mellett.
Ai Leh az alkalom komolyságához méltón teljes díszben pompázott. Hatalmas agancsú szarvaskoponya volt az álarca, majdnem egész arcát eltakarta fehér csontja, szemüregéből sötéten tűzött ki fekete szeme. Szőrmedarabok, leopárdbőr, festett majomszőr, tarka vászoncsíkok és fémlapok lebegtek, röpködtek, csörömpöltek ruháján, amint dárdájával táncolva űzte a démonokat. Kevésbé látványos jelmezbe öltözött segédei balettkarként szökelltek körülötte.
Izgatott morgás hullámzott végig a nézők sorain, amikor elővezették s az előző este levert karókhoz kötözték Ai Bilit és Na Pait. Ai Bili felszegte a fejét, és senkire se nézett, szeme rezzenetlenül meredt a fák koronájára. Na Pai semmibe vesző, kifejezéstelen tekintetén látszott, hogy nem is tudja, mi történik vele. Rövid szoknyája megfeszült kidomborodó hasán.
Fekete szőrű, hatalmas disznó hevert a közelükben, két ember fogta a kötelét. Rémült sivítozása elhalt már, csak rángatózott és röfögött. Mögötte az áldozatra szánt csirke aludt egy kosárban.
Na Sang oda akart menni Na Paihoz, de nem engedték. Méltatlankodva nézett körül, Zsabuejt kereste, de hiába: nyoma se volt a va nép vezérének.
- Éppen most nincs itt - morogta dühösen, és elsántikált a házak közé, megkeresni.
Ai Leh otthagyta szökdécselő segédeit, a dobházhoz ment, verni kezdte a nagy dobot. A kivájt fatörzs döndülése messzire hangzott az őserdőben, s a hagyományos ütemben szólította a szellemeket: adják tudtul kívánságaikat a disznó és a tyúk feláldozásakor. A komor visszhang még jobban fokozta a feszültséget. Na Pai felriadt kábulatából és felsikoltott:
- Ne hagyd, hogy megöljenek, Ai Bili! Segíts! Ne hagyd!...

Ai Bili ránézett, és hosszan felsóhajtott.
- Légy nyugodt, Na Pai. Maradj csendben. Bátorság!
Azután nem hallatszott más hang, csak a dob szava. A falubeliek szótlanul ültek és pisszegtek: közel voltak már a szellemek.
Hirtelen elhallgatott a dob. Az emberek megmerevedtek ültükben. A varázsló visszajött, megállt, a Napba nézett, kihúzta magát, és még a lélegzetét is visszafojtotta. Semmiféle nesz se hallatszott. Még a disznó is mozdulatlanul feküdt, mintha lebéklyózta volna a szellemek ereje.
Akár egy megelevenedő szobor, Ai Leh ízenként mozdította tagjait, s mintegy révületben, szinte a lábát sem emelve haladt előre. Felvett egy vörös folyadékkal teli edényt meg egy fűcsomót. A még mindig mozdulatlanul heverő állathoz lépett, és befestette fekete szőrét.
Minden szem rászegeződött, csak a két fogolyé nem, mikor végre lassan előhúzott egy hosszú, villogó pengét a testét fedő bőrök és vásznak közül.
Most érezte meg a disznó a vég közeledtét: sivalkodni, rugdalózni kezdett. A két férfi meghúzta a kötelet. Ai Leh varázsigéket mormolva, lassan lehajolt, s a penge hegyét a hánykolódó állat nyakára helyezte, majd lassan egyre mélyebbre nyomta, míg átvágta a nyaki eret. Az egyik táncos odaugrott, és bambusztálat tartott a seb alá. Ai Leh lassan kihúzta a kést.
Vastag sugárban ömlött a vér. Rózsaszín buborékok csapódtak a disznó pofájára, és visítozása egyre vesztett erejéből. A lenyűgözött falusiak szeme láttára szállt el belőle az élet, egyre sötétebb lett a tálat megtöltő vér, lassúbbodott folyása, végül a rángatózás is abbamaradt.
Az ördögűző táncosok ekkor megfogták a dög négy lábát, Ai Leh pedig felhasította a rekeszizomtól egészen a farkáig. Benyúlt a bendőjébe, s ebben a pillanatban egy kék madár szállt fel az állat hasából. Csapkodott, majd szárnyra kapott, felrepült és szárnyait lebegtetve, csicseregve letelepedett egy közeli bokorra.
A falusiak felriadtak: jeladás! Sohase történt még ehhez hasonló.
S amíg mindenki a madarat bámulta, Ai Leh szépen visszacsúsztatta ruhájába a kis kifúrt tököt, amelyben a madarat rejtegette.
A madár teljesen magához tért, megtisztogatta szárnyát és vidáman csivitelve elrepült.
A varázsló hirtelen megfordult, és az emberekre szögezte tekintetét a félelmet keltő szarvaskoponya alól. Majd furcsa, lassú táncba kezdett. Rémülten bámulták a piszoktól és a bétel levétől barnán csillogó, nagy, csontos lábfejét, vékony lábszárát, s fölötte a tarka jelmezt.
Tánclépésekben közeledett a csirkéhez. Úgy kapta el a fejét, hogy tágra nyílt a csőre s a nyelve alá döfte a kést. Az egyik táncos ugyancsak edényben fogta fel a vért.
Ai Leh felvágta a kivérzett állat hasát, belenézett, ujjaival kotorászott benne, aztán jól megjátszott rémülettel tántorodott hátra.
Ebben a pillanatban tompa csattanás hallatszott, de a lenyűgözött emberek

nem vették észre, teljesen lekötötték figyelmüket a varázsló mozdulatai. Ai Leh még mindig a csirke belei között kutatott, azután kihúzta a kést, majd bal kezét magasra emelte: két zúzát mutatott fel.

Sohase láttak még ilyen végzetes jeleket. Egymásra néztek, aztán a disznóra, a csirkére, majd ismét egymásra.

- A Nagy Szellemek üzentek - szólalt meg hirtelen a varázsló harsányan. - Bűnösök - és csontos ujjával a karókhoz kötözött szerelmespárra mutatott. A nép döbbenten hallgatott, csak egy kisgyerek sírt fel. Anyja nyomban a mellére tette.

Ai Leh merőn nézett Ai Szorra. Az öregember botjára támaszkodott, s amikor megérezte a varázsló figyelmeztető tekintetét, furcsa hangon szólalt meg, mintha betanult szöveget mondana:

- A jelek félreérthetetlenek. Ezek ketten a falvunkra vonták a szellemek haragját. Megsértették a Föld Szellemeit és megsértették a Nagy Szellemeket. Ez a nő vérfertőzésben fogant gyermeket ettől a férfitól. A jelek félreérthetetlenek. Meg kell halniuk. - Szünetet tartott, s a dermesztő várakozás halálos csendjében várt Ai Leh újabb intésére. Ekkor így folytatta: - Éles pengék, szabadítsátok meg falvunkat ellenségeitől!

Ez volt a jel a négy szellemtáncos számára.

Letették a dárdát, és ezüstös villanással húzták elő élesre köszörült kardjukat.

Az egyik vad mozdulattal letépte a ruhát Na Pai felsőtestéről. Ahol megakadt a kötelekben, karddal vágta el. Egy másik táncos Ai Bili zubbonyát tépte foszlányokra.

Na Pai félelemtől kitágult szemmel meredt a két férfira, aki nekikészült, hogy darabokra vágja. Azután Ai Bilire nézett. A fiatalember megpróbált mosolyogni, de Na Pai elfordította szemét, domború hasára pillantott és elájult.

Az emberek kezdtek magukhoz térni révületükből: jól indult a dolog! Valaki vizet hozott és leöntötte Na Pait, hogy magához térítse. Ai Bili aggódva figyelt: csak le ne mossák a tuaragot...

Nem siettek a pribékek. Előre-hátra lépkedtek áldozataik körül, bonyolult mintákat rajzoltak a levegőbe az ezüstösen villogó pengékkel. Minden ügyességüket megcsillogtatták, az emberek már-már robbanásig feszülő izgalommal bámulták őket, a gyerekek rémülten bújtak anyjukhoz. Na Pai szeme követte a pengék forgását, megrázkódott, mikor szűkültek a körök, s a sebesen forgó kardok egyre közelebb kerültek melléhez, szelük meglobogtatta vállára omló, hosszú haját.

A pengék már csak hajszálnyira voltak barna bőrétől. A bámészkodók izgatottan hajoltak előre. A nagy pillanat elérkezett.

Ekkor harsány kiáltásra fordították hátra fejüket.

- Nézzétek! Jön a víz!

Zsabuej kiáltott.

A táncosok is a hang irányába néztek;
- Jön a víz! Jön a víz! - hallatszott most már közelebbről.
Az emberek a kiszáradt mederhez tódultak, és a kövek között megnedvesedő iszapfoltokat bámulták.
Zsabuej futva, csurom vizesen jött elő a bokrok közül.
- Visszajön a víz! - Szeme a karókhoz kötözött két alakot kereste. Ai Bili felemelte arcát és tekintete halvány reményt tükrözött. Na Pai feje előrebukott, félig lehunyt szeme semmit se látott.
- Nem látok vizet - mondta Ai Leh. - Hol itt a víz? Csalás.
De még végig se mondta, máris hallani lehetett a bokrok mögül a víz zubogását.
- Itt van! - kiáltotta valaki, amikor a vékony, sáros vízcsík feltűnt a meder kanyarulatában. Nyomában valóságos áradat táncolt feléjük a köveken. A felnőttek nevetve sikoltoztak, a gyerekek a víz elé futottak, a legkisebbeket fellökték és maguk előtt söpörték a hullámok, amelyek erejét megsokszorozta a szikla mögött összetorlódott víz felszabaduló tömege.
A patak kilépett medréből, és már a halálra szántak bokájáig ért. Na Pai is felemelte a fejét, látta a változást, de nem értette.
A falusiak Zsabuej köré tömörültek, és kérdésekkel árasztották el.
A vezér felemelte a kezét, s a zaj elült.
- Felmentem a patakba hullott sziklához, és megidéztem a Nagy Szellemeket. Az apám nagy varázsló volt, megtanított a szellemek titkaira. Beszéltem velük, tulajdon véremmel írtam jeleket, és megkértem őket, adjanak ők is jelt.
Elhallgatott, hogy fokozza szavainak hatását, és körülnézett. Gyűlölködőn villant rá Ai Leh fekete szeme a szarvaskoponya szemüregéből.
- Hirtelen - folytatta Zsabuej ünnepélyes, halk hangon - víz kezdett elősziváro gni a szikla alól. Megtöltötte a kis gödröt, azután átcsapott a szélén. Ekkor még erősebben fohászkodtam a szellemekhez, és elővettem a nagy Zsauvong varázserejű szemfogát. Most már a vízesés erejével tört elő a víz a szikla alól, és sugárban csapott felfelé. Belesodort a patak medrébe, onnan másztam ki nagy üggyel-bajjal és idesiettem, hogy elmondjam nektek. A tömeg várakozva hallgatott.
- Igen nagy jeladás ez - mondta Zsabuej.
- Itt is nagy jeleket láttunk - szólalt meg egy férfi. - Egy kis kék madár szállt fel a sertés hasából! A csirkének pedig két zúzája volt.
Na Sang nyomakodott előre.
- Ugyan! - és kiköpött. - Ai Leh jelei... Hol találtok ennél nagyobb jeladást? - S a patakra mutatott, amely sebesebben folyt, mint bármikor: most áradt le a mederbe a szikla mögött összegyűlt víz. - Ez az igazi jel. Szabadítsátok ki őket - mutatott Ai Bilire és Na Paira.
Ai Leh az öregasszony elé állt, és pribékjeire kiáltott:
- Hozzájuk ne nyúljatok! - Azután Zsabuejhqz fordult: - Ez a falu ügye,

nem szólhatsz bele. Vérfertőzést követtek el, meg kell halniuk!
- Te kígyó! - visította Na Sang. - Te csúszó-mászó kígyó! Te kiszáradt kutyagané, te szemét! Te meg Ai Szor, ez a gyáva agyalágyult, azért akarjátok. elpusztítani őket, mert féltek tőlük!
- Kérlek, Na Sang, maradj csendben - szólt közbe Zsabuej. - Ai Lehnek igaza van. A falu ügyei nem tartoznak rám.
- Így van - helyeselt Ai Leh, de láthatóan nyugtalanította Zsabuej engedékenysége.
- Nem az én dolgom, van-e vize a falunak, vagy nincs. Hibáztam, amikor beavatkoztam, és arra kértem a szellemeket, hogy adjanak vizet újra Manungnak. Ai Leh azt mondja, hogy helyesen olvasta ki a jelekből, mit akarnak a szellemek. Ha jól értette az egyik jelet, akkor nyilván jól érti a másikat is. - Zubbonyába nyúlt, és előhúzott egy szemfogat. A gyökere fehér volt, a koronája fekete a bételtől. - Ez a nagy Zsauvong szemfoga. Varázserejű. És a véremet is újra onthatom. Ha úgy vélekedik a falu, hogy rossz jeleket kaptam, visszamegyek a sziklához, és újra szót értek a Nagy Szellemekkel. Bizonyára hajlandók lesznek ismét megállítani a vizet. - Körülnézett: a manungiak zavartan bámultak rá, nem tudtak mit kezdeni ennyi nagy jeladással.
Na Sang a vezér fülébe súgta:
- Te is nagy kígyó vagy ám!
Zsabuej oldalba bökte, hogy hallgasson.
Ai Leh összeszorította a száját, és töprengve járkált fel-alá. A tekintélye forgott kockán.
Amikor Zsabuej úgy érezte, hogy várakozása határozatlanságnak tűnhet, elindult a faluból kivezető alagút felé. Az emberek összesúgtak; és Ai Leh észrevette, hogy néhányan már őt kezdik ellenséges szemmel méregetni.
- Ne tedd, Zsabuej! Beszéljük meg a dolgot! - kiáltott a vezér után egy idősebb férfi.
De Zsabuej nem állt meg. Ekkor Ai Leh felkapta a fejét, és úgy tett, mintha eddig nem is vette volna észre a vezér távozását. Utána szólt:
- Ó, Zsabuej, miért akarsz elmenni? Semmi ok a sietségre. A víz visszajött, és ennek csak örülhetünk.
A falusiak megkönnyebbültek. Nevetgélni kezdtek, kivillant arcukból fekete foguk és vörös ínyük.
Zsabuej visszafordult és megkérdezte:
- Mit gondolsz tehát, mi most a teendő?
- Csapjunk lakomát a disznó húsából. Még egy bivalyt is leölünk, hogy méltó módon ünnepeljük meg a víz visszatérését.
- És ezzel a két emberrel mi lesz?
- Ezekkel? Hát... a jelek nagyon világosan szóltak. Vérfertőzést követtek el. Nagyobb bűn, mintha valaki a szülőapját ölné meg.
- De ők azt mondják, hogy nem egy nemzetségből valók.

- Persze hogy azt mondják. Ki vallja be a vérfertőzést? De a csirke félreérthetetlen jellel bizonyította.
Na Sang szaporán közelebb sántikált, félre hajtotta a fejét, és fekete szeme gúnyosan villogott mély redői között, fehér haja lebegett a szélben.
- Jelek! - hahotázott. - Két zúza! Ai Leh akár egy bivalyt is kihúz egy csirkéből, ha akarja. - Ismét odanyomakodott a varázslóhoz, fogatlan szája csak egy ujjnyira volt a fehér csontálarctól. - Nem öltél le véletlenül még egy csirkét ma hajnalban, te ravasz róka? Tudod te jól, ki találta ki ezt a mesét! A lányod, az a tízfarkú rókaszuka! Inkább holtan akarta látni Ai Bilit, mint Na Pai férjeként. De mi lett a sorsa? Vigyázz magadra, Ai Leh!
Úgy ugrabugrált a varázsló körül, akár egy vén papagáj, és szüntelenül rikácsolt. Zsabuej látta, hogy ez a támadás csak még dühösebbé és makacsabbá teszi Ai Leht.
- Várj egy kicsit - próbálta elhallgattatni Na Sangot. De az öregasszony se hagyta magát:
- Két zúza! Hát aztán! Ide nézzetek!
Felemelte kezét, és körbe mutatta: tenyere üres volt. és a majom mancsához hasonlító kezefején se volt semmi. Egy lendülettel ökölbe szorította, mintha elkapna valamit a levegőben, aztán lassan kinyitotta.
A tömeg álmélkodott: egy kis csontékszer feküdt a tenyerén.
- Az enyém! - kiáltott fel egy kislány és a hajához kapott.
- A tiéd hát - mondta Na Sang. - Ide varázsoltam a hajadból a kezembe. - Visszadobta a kislánynak, aztán ismét Ai Lehhez fordult volna, de Zsabuej most már határozottan közbelépett.
- Kértelek, hogy hallgass. Négyszemközt akarok beszélni Ai Lehhel, mint egyik varázsló a másikkal. Kérlek, várjatok ti is - fordult a falusiakhoz -, beszélni valóm van Ai Lehhel.
Na Sang dühösen fújt, de elhallgatott. Ai Leh kényszeredetten vonult félre Zsabuejjel.
- Ai Leh - kezdte halkan a vezér -, kis és nagy ügyekben egyaránt jobb, ha nem kapkodja el az ember.
Ai Leh komoran hallgatott, s közben a falusiak felé pillantott: hadd lássák, hogy ő nem enged.
- Ai Bili a vértestvérem - folytatta Zsabuej. - Tudom, hogy sohase feküdne össze a saját nemzetségéből való nővel. És ezt te is tudod. De haragszol Ai Bilire, és azt akarod, hogy kiszáradjon az új rizsföld. Én segítenék neked megőrizni a tekintélyedet a faluban. De ha makacskodsz, akkor úgy teszek, ahogy mondtam, és ismét megállítom a vizet. Na Pai bátyját is meg fogom találni és idehozom, ő pedig megmondja, hogy nem történt vérfertőzés. Akkor azután rajtam a sor, hogy bosszút álljak a vértestvéremért.
Ai Leh megint a falu népére nézett, azután vissza Zsabuejre. Idegesen megnyalta a szája szélét, de nem szólt.
- Két zúzát találtál a csirkében? Gondolom sejted, hogy tudom, hogy

csináltad. A falu népe még elámul ilyen dolgok láttán, de én nem. Ha ez a két ember meghal, tudom, hogy egyedül te vagy az oka. Kihívlak és karddal kell felelned a vértestvérem életéért. Tudd meg, hogy senki se bánik nálam jobban a karddal, hát biztos, hogy meg fogsz halni, Ai Leh, és én sem sietem el a megölésedet.

A varázsló arca remegett a csontálarc alatt. Rég volt már, hogy elszívta az utolsó ópiumpipát, és egyre nehezebben uralkodott az idegein. Hirtelen üvölteni kezdett:

- Pusztulniuk kell! Vérfertőzés! Vérfertőzés! Csak baj ért minket, amióta összefeküdtek! - Szája sarkában fehéren habzott a nyál. Visszarohant a tisztásra. - Meg kell halniuk, hogy elkerüljük a még nagyobb bajokat! Én magam ölöm meg őket!

Előhúzta hosszú tőrét tarka-barka díszruhája alól, és Ai Bilihez ugrott. Úgy szökdécselt, akár egy mungó, Zsabuej hiába nyúlt utána, csak egy libegő leopárdmancsot kapott el. Ai Leh hátracsapott a tőrével, és eltalálta Zsabuejt a karján.

A vezér, amint visszanyerte egyensúlyát, előrenyújtotta lábát, rálépett a varázsló sarkára, a másikkal pedig elgáncsolta. Ai Leh arccal a sárba bukott, tőre kirepült kezéből.

A szarvasagancs egyik ága a földbe fúródott és letört. Ai Leh lassan feltápászkodott. Díszes öltözékéből csurgott a sáros víz. Zsabuej megkerülte, és kivont karddal a karók elé állt. Ai Bili némán figyelt. Na Pai feje előrebukott.

Minden szem a bemocskolt varázslóra tapadt. Ott ült a pocsolya közepén, fehér csontálarca csupa sár, lassan nyitotta, zárta ujjait. Végre feltápászkodott és felvette tőrét. Nevetséges látvány volt tönkreázott díszeivel. Zsabuej elé állt és dühödten meredt rá, szemmel láthatóan nem tudta eldönteni, megpróbálja-e folytatni az áldozati szertartást vagy elkotródjék.

A tömeg váratlanul megmozdult és helyet adott egy férfinak, aki türelmetlenül tört keresztül a sorokon. Ai Zao volt. Verejték és por borította, kezében nagy levelekből kötött batyu. Mikor kiért a tisztásra, ahol Ai Leh és Zsabuej állt szemben egymással, meglepetten bámult a mederben csobogó vízre, - azután pedig az apjára, aki még mindig határozatlanul szorongatta kezében a tőrt. A fiatalember kérdő pillantása Zsabuejről a karókhoz kötözött Ai Bilire és Na Paira vándorolt.

- Mi történik itt? - kérdezte szorongva.

- Megkérdeztük a Nagy Szellemeket Na Pai és Ai Bili vérfertőzése miatt. Azt mondja az apád, hogy meg kell halniuk - magyarázta valaki bizonytalan hangon.

- Ó, Ai Zao fiam - kiáltott fel a varázsló -, csakhogy újra itt vagy! Segítesz öreg apádnak, igaz?

Ai Zao megvető pillantást vetett rá, és nem válaszolt. Lassú léptekkel Ai Bilihez ment. Zsabuej feszülten figyelte, és keményebben megmarkolta a

kardját. A varázsló fia elmosolyodott, amikor észrevette gyanakvását. Oldalt állt, hogy a vezér láthassa mozdulatait, és nekiállt szétvagdalni Ai Bili kötelékeit.

A falu népe lélegzetvisszafojtva figyelt. Ai Leh magábaroskadt, amikor megértette, mit tesz a fia.

Ai Zao feldobta kését a magasba, ügyesen elkapta, ünnepélyesen átnyújtotta az immár szabad Ai Bilinek, s fejével Na Pai felé intett. A varázsló önkéntelenül előrelépett, de hátratántorodott, amint szeme Ai Zao hideg tekintetével találkozott.

Ai Bili átvette a kést, és elvágta Na Pai kötelékeit. Karjába vette az öntudatlan lányt, egy tócsába fektette, és mosni kezdte válláról és melléről a nyílmérget.

- Szegény kislányom - óbégatta Na Sang, és odatérdelt melléjük. - Vedd már ki a vízből!

Ai Bili azonban addig mosta, locsolta a vízzel, amíg nyoma se maradt a halálos méregnek. Na Pai megrázkódott és nyöszörgött, de még mindig nem nyitotta ki a szemét. Végre Ai Bili felemelte és száraz fűre fektette.

- Törődj vele, Na Sang - mondta gyengéden, aztán egy másik tócsában saját magát mosta le. Mindenki meredten nézte, a tehetetlenség mint valami ragály hatalmasodott el a tömegen.

Ai Bili befejezte a mosdást, Ai Zaóhoz lépett és pengéjénél fogva visszaadta a kését.

- Köszönöm, Ai Zao.

- Tartsd csak magadnál, amíg mindent elmondok - mondta a varázsló fia, és tekintetét apjára szögezte.

S a néma tömeg szeme láttára lassan kibontotta a bugyrot. A levelek a földre hullottak, és a fiatalember hosszú fekete hajánál fogva magasra emelte Ai Kan levágott fejét. Szeme még mindig félig nyitva volt, a vágás helyén már feketére száradt a vére.

A meghökkent falusiak levegő után kapkodtak, egy gyerek rémülten jajgatni kezdett.

- Ai Kan! - szállt suttogva szájról szájra.

Ai Leh úgy érezte, most kell magához ragadnia a kezdeményezést. Csípőre tett kézzel állt oda a fia elé:

- Mit tettél, te őrült? Megölted Ai Kant! Ez háborút jelent Vanhottal!

Támogatást keresőn nézett a falusiakra, de ők lesütötték a szemüket. Még Ai Szor is elfordította a fejét.

- Te bolond! - üvöltött fiára a varázsló.

- Jobb, ha hallgatsz, apám - torkolta le nyersen Ai Zao. - Megvetéssel hajította a földre a fejet. A lejtős talajon a varázsló felé gurult, aki sietve lépett félre előle. Végül egy pocsolyában állt meg, onnan meredt az égre kifordult szemefehérje. - Nem kezd háborút Vanhot egy áruló halála miatt. Ha megtudják, mit művelt Ai Kan, megölik az egész házanépét, felgyújtják a

kunyhóját, nekünk pedig bivalyt küldenek ajándékba.
- Mit csinált Ai Kan? - kérdezte valaki.
- A csangerzsikek kémje volt! A saját népe ellen segítette őket!
- Hülyeség! - förmedt rá Ai Leh. - Hol vannak azok a csangerzsikek?
- Halottak. Én öltem meg őket.
- Úgy. Halottak. És Ai Kan is halott. Gondolod, hogy Vanhot egyetlen szavadra elhiszi ezt a mesét?
Ai Zao az olyan ember végtelen nyugalmával nézett apjára, aki teljesen biztos a dolgában.
- Mondtam már, apám, hogy legjobb, ha egy szót se szólsz. - Majd ismét a falubeliek felé fordult: - A vanhotiak maguk is meggyőződhetnek róla, hogy igazat beszélek. Ott hevernek a halott csangerzsikek a Leopárdfej-csúcs alatt. Ai Kan teteme pedig fent van a csúcson. Nem én cipeltem fel oda.
A fantasztikus hírektől felizgatott falusiak szótlanul bámulták, annyira meg voltak döbbenve, hogy még a bételrágásról is megfeledkeztek.
- De nemcsak én hallottam, mit beszélt Ai Kan a csangerzsikekkel, hanem Ai Dvai is.
- Ai Dvai? Hol van? - kérdezte Ai Bili türelmetlenül. - És a többiek?
- Az óriási fügefánál találkoztam velük. Ai Dvai leesett a szikláról és kificamította a lábát, ezért nem tud járni. Hordágyon hozzák. Azért jöttem előre, mert hiába várták Ai Bilit, és attól féltek, hogy elfogták.
- Mit beszélt Ai Kan a csangerzsikekkel? - tudakolta Zsabuej.
- Azt mondta, hogy a nagy követ Manung fölött a csangerzsikek helyezték a patakba. Ő kérte meg őket rá. Véget akart vetni a rizstermesztésnek.
Beszéd közben keményen apja szemébe nézett, tekintete közölte a varázslóval, hogy fia tud az Ai Kannal szőtt összeesküvésről. Ai Leh elfordította a fejét.
- Azt is tudom - folytatta Ai Zao -, hogy Na Pai nem tartozik ugyanahhoz a nemzetséghez, amelyikhez Ai Bili. Nimung nemzetségbeli. Ez az igazság. Találkoztam a bátyjával.
- Ai Kala mondta! Halljátok? - kiáltotta Na Pai. Felugrott, és őrjöngve rontott Ai Lehre. A varázsló lefogta, de körmei így is vérző csíkokat martak az arcára. Ai Bili hátrahúzta Na Pait, és magához ölelte.
- Úgy van - mondta tovább Ai Zao -, a vérfertőzés meséje hazugság volt. - Hirtelen dühvel belerúgott Ai Kan fejébe, amely felrepült és megakadt egy tüskés bokorban. - Mondanom kell neked valamit - fordult Ai Bili felé. - Négyszemközt. Nem - tette hozzá nyomban - Zsabuej és Na Pai is jöjjön.
- Most? - kérdezte Ai Bili.
- Igen, most.
Elindult a falu központjába vezető ösvényen. Ai Bili Na Pait támogatva követte, Zsabuej ment leghátul, még mindig kivont karddal.
Miután elmentek, izgatott beszélgetés zsivaja verte fel a tisztást. Ai Leh intett Ai Szornak, és a falu két vezetője is távozott, de a másik ösvényen.

A falu közepén Ai Zao megállt, hátranézett, egy kis tisztásra vezette társait, majd szembefordult velük. Egy ideig némán bámult a fűre és mikor végre megszólalt, alig lehetett hallani a hangját.

- Nehéz erről beszélnem, Ai Bili. Nem is tudok a szemedbe nézni. Nem viselkedtem népünkhöz méltó módon. Egy va férfi ne ismerje a félelmet, és csak igazat mondjon. Én nem így tettem, s ezzel nagy bűnt követtem el ellened és Na Pai ellen. - Elakadt, mintha a szavakat keresné. - Na Pai, találkoztam a bátyáddal, mikor nyugaton harcoltunk Ai Kannal. A bátyád megmondta, hogy nem vérfertőzés a szerelmetek. De Ai Kan azt mondta, hogy tartsam titokban. Én... én gyűlöltem Ai Bilit és irigyeltem. Azért titkoltam el, mert reméltem, hogy meg fog halni. Öklét szétnyitotta, majd ismét összezárta, s szemét még mindig a földre szögezve tovább beszélt:

- Ha megtudná a falvunk, hogy egy vanhotival cimboráltam egy manungi ellen, megölne, így szól a törvényünk.

Szeme könnybe lábadt. Türelmetlenül megtörölte.

- Sokat ártottam nektek, most mégis egy kegyet kérek. Ai Dvaitól megtanultam, milyen az igaz ember. Elszégyelltem magam, és hazasiettem, hogy elmondjam az igazat. De ez semmiség ahhoz képest, amilyen sok bajt okoztam. Azért akartam, hogy Zsabuej is itt legyen, hogy tőle tudják majd meg az emberek, mi történt.

Az ösvény felől odahallatszott a falu népének zsivalygása. A nap csodálatos eseményeiről beszélgetve jöttek vissza a. víztől. Megvárták, amíg elhalnak a léptek, azután Ai Bili rekedt hangon kérdezte:

- Milyen kegyet kérsz, Ai Zao?

- Nálad a késem, Ai Bili - mondta Ai Zao, és szétnyitotta zubbonyát, kitárva sovány mellét. - Nem szeretnék szórakozást szerezni a falunak halálommal. Az a kérésem, hogy a te kezedtől haljak meg. - Felemelte fejét, és elszántan nézett az égre.

Ai Bili megvizsgálta a penge hegyét. A csendet csak Na Pai elfojtott zokogása törte meg.

Ai Bili lassan fölfelé fordította csuklóját és megszúrta a kés hegyével. Sötéten buggyant ki a vére. Azután Ai Zaóhoz lépett, és megfogta a karját. A varázsló fia meg se rezzent. Mereven elnézett Ai Bili válla fölött, és várta a halálos döfést.

A penge hegye Ai Zao csuklójába fúródott, s amikor kibuggyant a vér, Ai Bili a csuklójára szorította a sajátját.

- Ne beszéljünk többet halálról - morogta nyersen.

Ai Zao vérző karjára bámult. Könnyek szöktek a szemébe és legördültek az arcán. Zsabuej elfordult.

- Ettél, testvérem? - kérdezte Ai Bili a vértestvérré fogadás hagyományos szavaival. Ai Zao nehezen nyelte le könnyeit.

- Ettél, testvérem? - nyögte ki végül. Zsabuej nevetett.

- Erről jut eszembe, Ai Bili - mondta -, mi még nem is ittunk arra, hogy

vértestvérek lettünk! Megfeledkeztünk róla.

Az áldozati disznó és egy közepes bivaly maradványai alkonyatkor még mindig ott rotyogtak a fazekakban. A lakmározók már degeszre tömték gyomrukat.

A megszámlálhatatlan korsó bükkönysör és bőségesen kortyolt pálinka, no meg több ópiumpipa hatása alatt Ai Leh kábultan szemlélte a mulatozást. Ai Szor a tanácsemelvény egyik oszlopának támaszkodott, néha felébredt részeg álmából, nagyot böffentett, azután nyomban újra elaludt.

Ahogy sötétedett, egyre részegebbé vált a falu népe, és mind vadabbul táncolt a nagy tűz körül. Ropogva lobogtak a lángok, pattogva szálltak a szikrák a közeli bambuszfa csúcsa felé. Az egyik szellemtáncos állhatatosán verte a tánc ütemét a bivaly vérével bekent bőrdobon.

Hússal és itallal töltekezve, a tánc forgatagában tántorogva, mindenki úgy gondolta, hogy ami volt, az elmúlt. Amíg kitart a dohány, a bétel és az ital, senki se töpreng a történteken.

Minden kunyhó üres volt, csak Na Sangé nem. A járni képtelen Ai Dvai a tűz mellett feküdt. Összehajtogatott szőrmetakarót tettek póruljárt lába alá, amely olyan vastagra dagadt, akár egy szopós malac.

A másik ágyon Na Pai feküdt; még mindig reszketett az átélt megrázkódtatástól. Feje Ai Bili ölébe hanyatlott, aki szakadatlanul simogatta fésületlen fekete haját. Na Pai néha felsóhajtott, felnézett Ai Bilire, majd boldogan ejtette le újra a fejét.

Na Sang a kellemes ittasság olyan fokára jutott, amikor okvetlenül tovább kell inni. Bögréje fölé billentette a bambuszkorsót, pedig tudta, hogy már üres. Felsóhajtott.

- Ti szerelmesek és nyomorékok azt csináltok, amit akartok, én azonban lemegyek, és próbálok egy kis italt szerezni.

A tűzről félrehúzott edénybe kukkantott. Harmadáig állt még benne a paprikás mártásban úszó disznóhús és rizs.

- Van itt még ennivaló bőségesen - állapította meg. - Igyekszem egy kis innivalót hozni hozzá.

Zsíros zsákjába csúsztatta a bambuszkorsót, és lesántikált a létrán.

Itt egy korsó sörre, ott egy korty pálinkára állt meg, s ahol tehette, lopva töltött is egy kicsit a bambuszkorsóba, melynek szája kinyúlt az oldalzsákból. Szomjúsága csillapodott, és a legjobb hangulatban telepedett le a nagy tűznél Ai Leh kis rabszolgalánya, Na Tun mellé.

- No, most már Ai Leh is vidámabbnak látszik - jegyezte meg az öregasszony -, de azt azért nem lehet ráfogni, hogy boldog.

- Nem csoda - mondta a lány. - Majd megfulladt a dühtől, amikor hazajött. Alig szólt hozzá egy szót Na Molo, máris korbácsot ragadott, és addig verte, amíg bele nem süketült a sikoltozásába. Akkor utána hajította a korbácsot, és éppen Ai Zaót találta el vele, aki felfelé jött a házba.

A lány szívott egyet Na Sang pipájából, észrevette, hogy elaludt, meggyújtotta hát a tűznél, azután tovább beszélt:
- Ai Zao ugyanolyan dühös volt, mint az apja, csak nyugodtabb. Behúzódtam a sarokba és csöndben maradtam, mert ha észrevesz az öreg, nekem támad. Szóval Ai Zao is nagyon dühös volt. Az öregen meg látszott, hogy nem tudja, mit csináljon vele. Még a keze is reszketett. Végül előszedte az ópiumot, és megtömte a pipáját. Ai Zao egy szót se szólt hozzá, csak állt és gyilkos tekintettel méregette. Az öreg szívta a pipáját, és kezdte jobban érezni magát. Gondolta, megpuhítja Ai Zaót. - Ai Leh orrhangját utánozta: - No, fiam, beszéljük meg a dolgokat. De nem jutott tovább. Ai Zao ráüvöltött: - Nem vagyok kíváncsi a szavaidra. Mindent tudok. Nem elég ez neked? Mindent tudok, érted?
- Mit tud? - kérdezte Na Sang.
- Azt nem mondta meg, pedig Ai Leh is ezt kérdezte: - Mit tudsz, Ai Zao? Ai Zao komor pillantást vetett rá, és ezt mondta: Tudod te azt. Nem akarok beszélni róla. Ha elmondom neked, az egész falunak is el kell mondanom. De nem akarom, hogy árulóként végezzenek a tulajdon apámmal. Pedig azt érdemelnéd.
Na Sangnak éppen a száján volt a bambuszkorsó. Majdnem torkán akadt a korty.
- Árulóként? - ismételte. - A mindenit! Ez már érdekes. Mit felelt Ai Leh?
- Én is úgy meglepődtem - mondta a lány -, hogy majdnem elárultam magam, de szerencsére éppen másfelé néztek, mert egy tyúk kotkodácsolni kezdett a gerendán. Ai Leh sokáig hallgatott. Újratöltötte a pipáját. Azután nagyon idegesen kérdezte: Mit kívánsz tőlem? Ai Zao így felelt: Azt, hogy hagyd békén a barátaimat. Miféle barátaidat? - így az apja.
- Ó, a ravasz róka! - jegyezte meg Na Sang, és kiköpött.
- Ai Zao így folytatta: Tudod te, jól, hogy kikre gondolok. Ai Bilire meg a társaira. Vértestvére lettem Ai Bilinek. Várt egy kicsit, hogy az öreg felfogja a szavait. Ai Leh szája tátva maradt a meglepetéstől, még a pipájáról is megfeledkezett.
Na Sang vékony nevetése úgy hangzott, akár egy felriasztott madár hangja.
- A saját fia! Hahaha! Jól van, lányom csak mondd tovább - sürgette.
- Ai Zao azt mondta: Velük tartok.
- Velük? Hogy érted ezt?
- Úgy, hogy én is a rizsföldön fogok dolgozni.
Na Sangnak eszébe jutott, hogy régen nem ivott már, és gyorsan pótolta a mulasztását. Kicsit megrázkódott, amint lefutott a torkán a pálinka. Odanyújtotta a korsót Na Tunnak, de alig ihatott a lány, már el is vette tőle.
- Beszélj tovább, lányom.
- Ai Zao ott állt az öreg előtt, az meg úgy gubbasztott előtte, mintha mennykővel kólintották volna fejbe. Egy szót se szóltak, én meg már majdnem görcsöt kaptam. Végre megszólalt az öreg, de inkább csak suttogott,

alig hallottam a szavát.
- Hát nem akarsz varázsló lenni, mint az apád és a nagyapád? Nem akarok, mondta Ai Zao. Nem férfinak való az. Ekkor jött fel Zsabuej. Olyan sima volt, akár a kígyó. Azt mondta, reméli, hogy Ai Leh megtartja az ígéretét, és ad egy bivalyt a disznó mellé a lakomára: lakmározás közben majd összebékülnek a falu lakói. Ő vállalta, hogy külön befizet mindenkinek pálinkára. Ai Leh csak bólintott ültében, de egy szót se szólt. Ezután arról beszélt Zsabuej, hogy elmegy a Leopárdfej-csúcsra, megnézni, mi történt, és megkérte Ai Zaót, kísérje el, mutassa az utat. Aztán elmegy Vanhotba is, mondta és összehozza egy találkozóra a két falut. Mikor Zsabuej és Ai Zao indulni készült, Ai Leh végre feltápászkodott, és gyönge hangon kijelentette: Megyek, kiválasztok egy bivalyt a lakomához. Miután mind elmentek, kimásztam az ablakon, mert tudtam, hogy Na Molo mindjárt visszajön, és ha ott talál, kifaggat, mit hallottam, ha pedig azt hiszi, hogy nem mondok igazat, megver. Különben is mindig ver.
Na Sang a tűzbe bámult. Már megfogyatkoztak a táncolok, s a fák közül hallatszott a nőtlen fiúk és. hajadon lányok nevetgélése és visongása.
- Eredj, lányom - mondta az öregasszony. - Keress magadnak te is egy fiút, akivel eljátszadozhatsz. Ha nem mégy férjhez, egész életedre rabszolga maradsz.
Na Tun elkeseredve biggyesztette le az ajkát:
- Ugyan, ki venne el egy rabszolgalányt?
- Ne félj, az ilyen jóképű lány, mint te, könnyen talál férfit magának.
- De ha hamar lesz gyerekem, mint Na Painak, Ai Leh elveszi rabszolgának.
- Dehogy veszi, ha talpig férfit találsz magadnak. De ezen ráérsz akkor töprengeni, ha itt lesz az ideje. Ha ennyit fontolgatsz, sose jutsz semmire. No eredj játszani.
A lány felugrott és elfutott. De nyomban visszajött.
- Sang nagyanyó, senkinek se szólj arról, amit elmondtam. Kékre-zöldre verne Ai Leh, ha megtudná.
- Sose aggódj, az öreg Na Sang egy szót se ad tovább. Ez Ai Zaóra tartozik, nem rám.
- Köszönöm, nagyanyó. És mondd... - Félénken nézett az öregasszonyra -, mondd...
- Ki vele, mit akarsz?
- Mit gondolsz, milyen az igazi férfi? Amelyik nekem való.
- Ezt magadnak kell kitalálnod. Kotródj már!
Na Sang maga is feltápászkodott egy karóba kapaszkodva. Nem valami szilárdan állt a lábán. A bambuszkorsóból ki is loccsant egy kis pálinka, majdnem felbukott, amint utána kapott, s most már gondosan beleszorította a fadugót.
Körülnézett, kitől kaphatna segítséget a közelben; s egy fiatalembert

szemelt ki, aki néhány lépésnyire ült tőle társaival. Odatántorgott és vállára tette csontos kezét.

A legény felnézett. Ai Vat volt, Ai Lával, Ai Ponóval és Ai Faijai játszott, és az volt a tét, kié legyen a következő pohár pálinka. Mindannyian jócskán ittak már.

- Ülj le és igyál egyet velünk, nagyanyó - hívta Ai Vat.

- Inkább töltsd a korsómba - mondta az öregasszony. - De egyikőtök hazakísérhetne, fiúk. Kissé gyengék a lábaim ma este.

Mind talpraugrottak, és lökdösődve versenyeztek, melyikük ragadja meg elsőnek az öregasszony karját.

- Hohó! Lassan! - sivítozott. - Kettő is elég lesz. A másik kettő meg induljon haza aludni.

- Haza? Ilyen korán? - ingerkedtek vele.

- Bizony! - ripakodott rájuk tettetett haraggal. - Ha igazán ki akarjátok ültetni holnap a rizst, jobb, ha nem isztok ma többet. Gyerünk, kísérjetek haza ti ketten.

□